

Samrådsredogörelse

Vindbruksplan för Hedemora kommun

Upprättad augusti 2024.

Innehållsförteckning

Vindbruksplan för Hedemora kommun	1
Hur samrådsprocessen bedrivits	2
Processen framåt	2
Antal inkomna yttranden	2
Sammanfattande svar på inkomna synpunkter	2
Sammanfattande synpunkter från samrådsträffarna	7
Förändringar av planförslaget	7
Yttranden kommunala bolag och förbund	22
Yttranden kommuner och Region	23
Yttranden föreningar och samfälligheter	26
Yttranden företag	50
Yttranden privatpersoner	64
Yttranden interaktiv karta	175

Hur samrådsprocessen bedrivits

Aktuellt förslag till Vindbruksplan som tematiskt tillägg till Översiktsplan 2030 utgjorde underlag för samråd under tiden 19 juni till och med 17 september 2023. Myndigheter, kommunala bolag, kommuner och region samt sammanslutningar, föreningar och företag har underrättats genom e-post. Annonsering om samrådet skedde i Södra Dalarnes tidning, Lokalt i Hedemora & Säter, på kommunens hemsida (hedemora.se) samt i kommunens sociala medier.

Det har hållits fysiska samrådsmöte i Vikmanshyttan, Garpenberg, Stjärnsund, Långshyttan och Hedemora under tiden 21–23 och 28–29 augusti 2023 kl. 18.00-20.00.

Processen framåt

Vindbruksplanen har varit ute på samråd och i denna samrådsredogörelse sammanställs alla synpunkter som kommit in under samrådet. Med utgångspunkt i de synpunkter som kommit in tar vi nu fram ett granskningsförslag som skickas ut på granskning. Under granskningstiden som pågår minst 2 månader kommer det finnas möjlighet att komma in med synpunkter på den omarbetade vindbruksplanen.

Arbetsprocessen för Vindbruksplanen

Antal inkomna yttranden

Under samrådstiden har totalt 321 yttranden inkommit till kommunen. 14 från statliga myndigheter, 2 från kommunala bolag och förbund, 4 från kommuner och region, 16 från föreningar och samhälligheter, 7 från företag, 202 från privatpersoner och 76 från den interaktiva kartan.

Utöver detta inkom flera synpunkter på de fysiska samrådsmöten som hölls i Vikmanshyttan, Garpenberg, Stjärnsund, Långshyttan och Hedemora mellan 21–23 samt 28–29 augusti 2023.

Sammanfattande svar på inkomna synpunkter

Hedemora kommun tackar för de många värdefulla synpunkter som har inkommit under samrådet. De visar på en bred kunskap om vindkraft bland kommunens invånare och framför allt en djup kunskap om den lokala naturmiljön. Naturen i Hedemora är väl använd och brukas på många olika sätt. Den är en viktig resurs i kommunen både för näringsidkare, boende och friluftsliv. Många inkomna synpunkter innehåller lokal kunskap om olika platser och lyfter fram hur vissa specifika naturområden används och riskerna med en vindkraftsetablering där.

Synpunkterna ligger till grund för det fortsatta arbetet med Vindbruksplanen. Alla inkomna synpunkter finns redovisade i sin helhet i detta dokument tillsammans med kommunens ställningstagande. Nedan lyfts ett antal frågor och synpunkter som kommit in under samrådet. Kommunens svar och ställningstaganden redovisas direkt efter frågan i punktform.

- Vad har Dalarna och Hedemora för nytta av el som produceras i kommunen men skickas vidare till Europa? Vad tjänar Hedemora på att internationella bolag kommer hit och utnyttjar vår mark?
 - Elproducenter betalar olika avgifter och skatter som kommer staten till del bland annat genom fastighetsskatt. I dagsläget stannar inget kapital i kommunerna annat än vindkraftsbolagens frivilliga stöd till lokala föreningar.
 - Elsystemet är globalt och prissättningen sker inom EU. Dock behöver det finnas effekt att plocka ut lokalt. Är det brist på effekt kan inte mer el plockas ut lokalt även om vi köper och säljer el över hela EU. Vissa kommuner producerar mer el som till exempel Säter som har vattenkraft.
 - Det finns svenska bolag som bygger vindkraft som till exempel Dalavind som äger ett av verken vid Riskebo i norra Hedemora. Det innebär att fler arbetstillfällen stannar inom Sverige. Internationella bolag agerar liksom andra företag på en global marknad och huvudkontoren kan ligga i andra länder.

- Det saknas idag lagar som ger stöd till de kommuner där energin produceras. Det har gjorts en statlig utredning, *Värdet av vinden*, SOU 2023:18, som tittat på ersättning för kommuner och lokalsamhälle vid vindkraftsetableringar. Ännu har inga nya lagar stiftats utifrån den utredningen.
- Vad vinner vi som bor nära vindkraften, vad får vi för ersättning för minskade fastighetsvärden och störning av buller och ljus?
 - Det har gjorts en statlig utredning, *Värdet av vinden*, SOU 2023:18, som tittat på ersättning för kommuner och lokalsamhälle vid vindkraftsetableringar. Ännu har inga nya lagar stiftats utifrån utredningarna. Det finns därför i dagsläget ingen lagstadgad ersättning att få vid vindkraftsetableringar. Kommunen bevakar frågan och ställer sig bakom slutsatserna i utredningen som säger att det behöver finnas ekonomisk kompensation till lokalsamhälle och närboende.
- Det borde göras fler utredningar av naturvärden, skuggbildning, påverkan på landskapet med mera.
 - Vindbruksplanen är ett övergripande dokument som framför allt ska visa på konflikter med friluftsliv och boendemiljöer. När ett vindkraftsbolag gör en tillståndsansökan för att bygga vindkraft görs flera mer djupgående utredningar.
- Vilka konsekvenser kommer en utbyggnad av mer vindkraft få för miljön?
 - Vindbruksplanen utreder inte vindkraftens generella påverkan på miljön. Det finns statliga myndigheter som Naturvårdsverket och Energimyndigheten som gör mer djupgående analyser och tar fram utredningar. Vindbruksplanen följer rekommendationer från dessa myndigheter samt regleringar i svensk lag.
 - Det kan uppstå kumulativa effekter om flera utpekade utredningsområden skulle bebyggas samt att det även byggs vindkraft i grannkommunerna. Detta kommer finnas med i bedömningen av vilka utredningsområden som ska vara kvar i vindbruksplanen.
- Vem ansvarar för avveckling?
 - Verksamhetsutövaren ansvarar för avveckling men det kan i andra hand falla på markägaren. Krav på ekonomisk säkerhet för avveckling ställs vid vindkraftsetableringar i enlighet med 16 kap. § 3 miljöbalken.
- Frågan om hur bostadspriset kommer påverkas av att det byggs Vindkraft i närheten. Man hänvisade till studie av detta som gjorts på KTH.
 - Den studie som kunnat hittas är ”The Socio-Economic Cost of Wind Turbines: A Swedish Case Study” av Hans Westlund och Mats Wilhelmsson. De har även skrivit en artikel på SvD debatt 2021-06-26 med titeln: ”Vindkraftverk sänker fastighetsvärden”. Studien är den enda som gjorts i Sverige och visar på skillnader mellan försäljningspriser för fastigheter nära vindkraftsparkar och de längre bort. De har inte jämfört försäljningspriser för samma fastigheter före och efter vindkraftsetablering. Studien visar att det i snitt är ca 20% lägre pris för fastigheter i närheten av vindkraftsparkar. Den negativa effekten minskar med avståndet och är borta vid ca 6-8km. Studien blir ett underlag i kommunens bedömning om lämpliga avstånd till Vindkraftsparken
- Vad händer om 20–30 år när snurrorna är uttjänta?
 - Vindkraftverken monteras ned och återvinns i stor utsträckning. Om nya verk ska uppföras på platsen krävs en ny tillståndsansökan.
- Vem ska bekosta vägar, kablar? Vem underhåller vägar?
 - Vägar och kablar bekostas och underhålls av de som äger vindkraftsparkerna.
- Hur påverkas bär och svamp i närheten av vindkraft?
 - Det finns ingen anledning att anta att bär och svamp skulle påverkas negativt av vindkraftverk men kommunen har inte kunnat hitta någon forskning på området.
- Kommunen borde satsa på solceller istället.
 - Vindbruksplanen innebär inte att kommunen satsar på vindkraft utan syftet är att få fram ett bra underlag inför framtida tillståndsansökningar från vindkraftsbolag. Kommunen kommer inte heller satsa på solceller eller ge särskilt stöd till något annat kraftslag. Solceller bedöms av regionen kunna bidra med en mindre mängd energi för att möta behovet till 2040 men stor vikt läggs vid utbyggnad

av vindkraft. Från Energimyndigheten har Region Dalarna fått ett mål att bygga 7,5TWh vindkraft till 2045.

- Begränsa energianvändningen och bli en mer energieffektiv kommun.
 - Kommunen jobbar hela tiden med energieffektiviseringar och har de senaste åren bytt ut större delen av gatubelysningen till lågenergilampor. Det finns inga planer på att begränsa energianvändningen.
- Sätt hårdare bullerkrav. Många blir störda vid dagens gränsvärden. Fluktuerande ljud stör mycket mer än till exempel bilbuller. Lågfrekvent buller är farligt och buller kan påverka hälsan negativt.
 - Buller är det som ger mest störning för närboende och kommunen kommer se över frågan till granskningen.
 - Naturvårdsverket har bedömt att riskerna med lågfrekvent buller och infraljud är små om riktvärdena för buller följs. Mer information finns i rapporten *Vägledning om buller från vindkraftverk*, (Naturvårdsverket, 2020), samt *Kunskapssammanställning om infra- och lågfrekvent ljud från vindkraftsanläggningar: exponering och hälsoeffekter*, (Naturvårdsverket, 2011).
- Buller förstör för oss boende. Låter mycket och svårt att få gehör. Ljudmätningar som görs är inte tillräckliga. Ingen tar problemen med buller på allvar.
 - Vindbruksplanen ger bättre möjlighet att i framtiden planera så att boende inte blir störda av buller då politiker och tjänstemän kommer ha ett bättre underlag att ta beslut utifrån. Kommunen får bättre kännedom om vilka risker som finns med vindkraft och vart det kan vara känsligt för buller på grund av terrängen.
 - Det är olyckligt när boende drabbas av störningar från vindkraft. Om riktvärden för buller överskrids ska det vidtas åtgärder. Vi är medvetna om att buller från vindkraft kan upplevas störande trots att det inte överskrider riktvärdena. Till granskningen ser vi över frågan om skärpta riktvärden i kommunen för framtida vindkraft.
 - Störningar ska anmälas till kommunens miljöenhet: <https://hedemora.se/bygga-och-bo/miljo-och-halsa/klagomal/>
- Infraljud är skadliga på långa avstånd.
 - Naturvårdsverket har bedömt att riskerna med lågfrekvent buller och infraljud är små om riktvärdena för buller följs. Mer information finns i rapporten *Vägledning om buller från vindkraftverk*, (Naturvårdsverket, 2020), samt *Kunskapssammanställning om infra- och lågfrekvent ljud från vindkraftsanläggningar: exponering och hälsoeffekter*, (Naturvårdsverket, 2011).
- Vi borde ha en folkomröstning om vindkraft ska byggas i kommunen eller ej.
 - Oavsett folkomröstning eller ej så samlar vindbruksplanen ihop ett kunskapsunderlag som kan ge vägledning långt in i framtiden. En folkomröstning kan leda till både ett ja och ett nej. Vid ett ja står vi fortsatt inför frågan hur vi ska hantera de ansökningar som kommer in, något som vindbruksplanen kommer ge stöd i. Vid ett nej så kommer det ej ske någon utbyggnad på kort sikt men vi får inte heller fram ett bredare kunskapsunderlag. Ett nej idag kan om några år ifrågasättas och då står vi återigen inför frågan hur vi ska hantera tillståndsansökningar som kommer in.
- Hur mycket har ni tittat på hälsoaspekten. Högt blodtryck, sömnsvårigheter, etc. sjuka människor kostar.
 - Påverkan på hälsa från vindkraft rör framför allt buller. Här har vi utgått från Naturvårdsverkets *Vägledning om buller från vindkraftverk*, (2020). Den forskning och de riktvärden som finns där kommer vägas in i bedömningen av vilka utredningsområden som ska vara kvar i vindbruksplanen.
- Har vi verkligen ett behov av mer elproduktion i kommunen? Hur många vindkraftverk behövs?
 - Energimyndigheten och Naturvårdsverket har tagit fram en nationell strategi för hållbar vindkraftsutbyggnad, utifrån det nationella målet om 100 procent förnybar elproduktion år 2040. Det nationella utbyggnadsbehovet är uppskattat till 100 TWh. Utifrån det antagandet har en regional fördelning gjorts där hänsyn tagits till vindlägen och intressekonflikter med annan markanvändning. Dalarnas tilldelade kvot ligger på 7,5 TWh. För att nå upp till den regionala kvoten behövs 2–3 TWh byggas ut och samtidigt kommer majoriteten av befintliga verk behöva bytas ut till 2045.
 - För att möta det förväntade behovet av el i Dalarna behöver vi öka vår energiproduktion totalt med cirka 7,85 TWh till 2045. Det innebär att produktionen måste mer än fördubblas jämfört med 2020. (Färdplan för Energisystem, Energiintelligent Dalarna, september 2022).
 - Industri och datahallar står för nästan hela den ökade energiförbrukningen.
 - Det finns inga krav på hur många verk som ska byggas i Hedemora kommun.

- Funderingen över fördubblingen av energi till 2040, kan Google, Facebook, mm ställa krav på att Sverige ska ta fram mer energi? Datahallar kräver mycket energi.
 - Nej näringslivet kan inte ställa krav på att Sverige ska öka sin energiproduktion men det finns idag nationella och regionala mål om en ökad energiproduktion för att möta framtida behov.
- Orimligt att vi som inte har kunskap ska komma med synpunkter. Det behövs mer utredningar och analyser för att vi ska kunna ta ställning.
 - Vindbruksplanen ska lyfta upp konflikter med lokalt näringsliv, friluftsliv och boendemiljöer, det är den kunskapen som efterfrågades nu under samrådet och det har kommit in mycket synpunkter kring detta.
- Dåligt informerat om Vindbruksplanen. Inte demokratiskt när inte alla får reda på detta.
 - Informationen har funnits på kommunens hemsida och lagts upp på kommunens sociala medier. Det har även annonserats återkommande under samrådstiden i Södra Dalarnes tidning samt i Lokalt i – Hedemora & Säter.
 - Många lokala föreningar har även spridit information om samrådet.
 - Kommunen kommer se över vad som kan göras för att nå ännu fler till granskningssamrådet.
- Microplaster, PFAS och Bisfenol A. Vindkraftverken ger farliga utsläpp som kan skada boskap och göra köttet obrukbart.
 - De fåtal mätningar och vetenskapliga studier som finns, visar inte att vindkraftverk skulle vara en viktig källa till utsläpp av mikroplast enligt Naturvårdsverket.
 - Utsläpp av Bisfenol A bedöms som små och inte som en källa till exponering för människor då det snabbt bryts ned.
 - Danska Miljöministeriet har gjort en studie på urlakning av PFAS och Bisfenol A från rotorblad: *Screenings-undersøgelse af udvaskning fra vindmøllevinger*, april 2023. Mycket små mängder kunde uppmätas men fortsatta studier rekommenderas då det inte säkert går att säga att rotorbladen inte avger ämnena.
 - Hedemora kommun bevakar frågan.
- Blinkade varningsljus är mycket störande.
 - Hinderbelysningen kan tyvärr vara störande i vissa fall och detta påverkas mycket av närhet och terräng. Det diskuteras behovsstyrd hinderbelysning som endast är tänd då det finns behov för försvaret men Försvarmakten har ännu inte godkänt detta. Detta är en viktig fråga som skulle minska störningen som vindkraften har i landskapet.
- Har ni koll på planer på vindkraft i grannkommunerna. Finns risk för kumulativa effekter.
 - Kommunen bevakar de projekt som ligger nära kommungränsen. Det som planeras i andra kommuner kommer vägas in i bedömningen av hur vindbruksplanens utredningsområden ska justeras.
- Kan vi lita på utredningarna som görs vid en tillståndsansökan för en vindkraftsetablering och som oftast görs av vindkraftsbolaget självt?
 - Utredningarna granskas framför allt av länsstyrelsen men även kommunen granskar innehållet. Utredningarna kan också samrådas med lokala föreningar som är engagerade i naturvård eller fågelskådning.
- Vindkraftverk förbrukar mer energi att sätta upp än de producerar över sin livstid.
 - Ett vindkraftverk beräknas producera mellan 20 och 100 gånger mer än insatsenergin som sammanställer alltifrån tillverkning till etablering och avveckling. Mer information finns i rapporten *Vindkraftens resursanvändning*, (Energimyndigheten, 2021).
- Det behövs fotomontage för att kunna föreställa sig hur det blir.
 - För en specifik etablering när det görs en tillståndsansökan ska fotomontage tas fram. Då vi inte vet vilka områden som kan bli intressanta för en etablering eller hur många verk, deras placering och höjd, är det vanskligt att göra fotomontage i dagsläget.
- Vindkraftverken har kort livslängd.

- Livslängden är omdebatterad men många vindkraftverk i Sverige börjar närma sig 20 års livslängd. Generellt kan man anta att livslängden är mellan 20–30 år.
- Kan marken tvångsinlösas för att bygga vindkraft?
 - Nej. Äganderätten är grundlagsskyddad.
- Naturskyddsföreningen har gått ut med att inte äta kräftor där det finns snurror.
 - Någon rekommendation om att inte äta kräftor som plockats upp nära vindkraftverk har vi inte kunnat hitta. Kräftor kan innehålla mycket PFAS och det pågår ett stort arbete inom EU med att reglera PFAS-ämnen. PFAS finns dock överallt inte bara i kräftor.
- Varför finns inga verk nära centrala Hedemora?
 - Kring centrala Hedemora är det tätt med bostäder. I multikriterieanalysen har alla bostäder ett skyddsavstånd om 800m kring sig vilket gör att tätbebyggda områden får mindre utrymme för vindkraftsetableringar.
- Varför ska det byggas så höga verk?
 - Höga verk är betydligt effektivare med större turbiner som genererar mer energi. De når bättre vindar högre upp och ett större verk kräver mindre resurser än flera små.
- Det verkar bråttom med vindkraftsplanen, ligger det ansökningar och väntar? Går kommunen vindkraftsbolagens ärenden?
 - Nej kommunen går inte vindkraftsbolagens ärenden. Kommunens politiker tog beslut om att ta fram en vindbruksplan för att få bättre kännedom om frågan. Det bestämdes samtidigt att inga tillståndsansökningar för vindkraft ska behandlas innan vindbruksplanen är antagen. Tidigare har tillståndsansökningar behandlats löpande med risk för kumulativa effekter när varje projekt bedöms för sig. Med vindbruksplanen ges även allmänheten möjlighet att yttra sig i ett tidigt skede innan etableringar är på gång.
 - Kommunen följer processen för att ta fram ett tillägg till översiktsplanen. Det finns inget mål att det ska gå snabbt. Fokus är att ta fram ett bra underlag och ge tillräcklig tid för samråd och granskning.
- Vindkraft är en miljöfarlig verksamhet, hur bedrivs tillsynen?
 - Länsstyrelsen har ansvar för tillsynen av vindkraftverk.
- De utpekade områden, är de områden som de kan välja på? Kan de välja på andra ställen?
 - De utpekade områdena är områden som vi bedömer kan utredas vidare. Vindbruksplanen är vägledande vilket innebär att tillståndsansökningar kan göras för områden utanför de utpekade områdena. Därför är det viktigt att vindbruksplanen tydligt redovisar varför vissa områden inte bedömts som lämpliga för vindkraftsetableringar så att politiken får en god vägledning för sitt beslut om en etablering får ske.
- Hur sannolikt är det att det blir verk vid de utpekade områdena?
 - Det är svårt att svara på. Till att börja med behöver det finnas ett intresse från ett vindkraftsbolag som sedan behöver göra en stor mängd utredningar samt ansöka om tillstånd innan en etablering kan bli aktuell.
- Kommunen borde värna tystnaden och lugnet. Det är därför man flyttar hit. Bryr sig kommunen om de boende?
 - De boende i kommunen är dess viktigaste resurs, utan dem skulle kommunen inte finnas. Huvudsyftet med vindbruksplanen är att minimera negativ påverkan för boende och näringsliv i kommunen. Samrådet och granskningen blir tillfällen att få in synpunkter direkt från er som bor och verkar i kommunen.
- Är det svårare för kommunen att lägga in sitt veto om området finns utpekad i vindbruksplanen?
 - Nej vetorätten gäller utan förbehåll och kräver ingen motivering.
- Kommer vindkraftsparkerna att stängslas in?

- I dagsläget finns inga sådana krav.
- Hur blir det med turismen, skogar, sjöar, vyerna?
 - Turism och det rörliga friluftslivet är viktiga att värna och det är faktorer som vägs in i det fortsatta arbetet med vindbruksplanen.
- De nya verken klarar inte dagens ledningar av, hur blir det? Behövs nya överföringsledningar?
 - I vissa fall behövs nya överföringsledningar. Det kan vara nergrävda eller luftburna ledningar. Påverkan av detta behöver utredas i eventuella tillståndsansökningar för specifika etableringar. Skulle påverkan av nya överföringsledningar bedömas bli för stor kan det leda till att en vindkraftsetablering stoppas.

Sammanfattande synpunkter från samrådsträffarna

Hedemora kommun tackar för att så många engagerade sig och kom på samrådsmötena som hölls i Garpenberg, Vikmanshyttan, Långshyttan, Stjärnsund och Hedemora. Det var mycket lärorikt att mötas ute på plats. Synpunkter och frågor som kom under de fysiska samrådsträffarna besvarades i många fall direkt på plats. Vissa synpunkter är specifika för området där samrådet hölls men många är generella och svar på dessa finns under föregående rubrik

Sammanfattande svar på inkomna synpunkter.

Nedan följer synpunkter från de fysiska mötena som berör specifika områden. Dessa synpunkter kommer beaktas i det fortsatta arbetet med vindbruksplanen.

- Rafshytte-Dammsjön används för fiske och annat friluftsliv samt Djupdalen söder om HS6 spåras för skidåkning på vintern och har cykelspår på sommaren. Aktivt friluftsliv sedan länge.
- Naturen förstörd kring besöksparken för vindkraft vid Riskebo.
- Långshyttan blir omringat av vindkraft så som förslaget ser ut nu.
- Pråmleden behöver beaktas.
- Rekommenderar att se ut över Lången för att visualisera muren av snurror.
- Nära vindpark Dalavind (Riskebo) 1520 m bort och brummar rejält när vinden ligger på från faluhållet, hört en eftermiddag så blir man trött på ljudet.
- Silfhytteå är ett viktigt besöksmål och det är helt omringat av vindkraft i planen. Folk är jämt ute i de här områdena.
- Det kommer bli väldigt störande runt Grycken och Stjärnsund. Kulturborg som kommer förstöras.
- Om att bli omringad, ställer man sig idag vid Klacklandet syns verken vid Engelsfors och vid Tjärnäs. De nya är 290 m syns väldigt bra. Stark lampa. Hela Grycken och Fullen blir omringat.
- Kulturella värden exempelvis Norns bruk, mycket sommarstugor. Det finns orörd skog.
- Vindkraftsverken i Vikmanshyttan, det finns många flyttfåglar här. Finsta ängar har rikt fågelliv.

Förändringar av planförslaget

Nedan följer en sammanställning av de större förändringar som genomförts i vindbruksplanen men alla justeringar är inte redovisade här. I tabellen där alla synpunkter redovisas kan man i högerspalten se hur kommunen tagit ställning till yttrandet samt eventuella justeringar som gjorts av planen.

Samtliga områdesbeskrivningar av de utpekade utredningsområdena har reviderats för att lyfta fram de motsättningar som finns mellan vindkraft och andra intressen.

Möjliga vindkraftsområden ändrar namn till utredningsområden eftersom områdena behöver utredas närmare vid en tillståndsansökan för vindkraft.

Kapitel 2: Natur- och kulturvärden. Information om Pråmledens kulturhistoriska betydelse har lagts in. Syfte och mål har förtydligats.

Kapitel 3: Säkerhetsavstånd till Husbyringen ändras från 500 meter till 1000 meter. Text om riksintresse för vindbruk har lagts till. Text om vattenskyddsområden har lagts till.

Kapitel 5: Förtydligande text om att små och medelstora verk behandlas i bygglov och miljöprövning. Text om att åtgärder för vindkraft krävs tillstånd enligt väglagen har lagts till.

Förändringar i text: Konsekvens av Agenda 2030 tillagd. Text om generationsväxling tillagd. Text om samverkan och planering mellan olika myndigheter tillagd. Text om riksintressen för totalförsvarets militära del som omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets och sekretesslagen (2009:400) har lagts till.

Förtydligande under ställningstagande att gränserna för de utpekade områdena inte är exakta utan att de ska ses som ungefärliga gränser. Ställningstagande om magnetfältsnivåer har lagts till under ställningstagandena. Ställningstagande om generationsväxling har lagts till.

Ställningstaganden om Natur- och kulturvärden tillagda.

Förändringar i kartor: Befintliga vindkraftverk läggs till i kartorna.

Borttagna områden:

Justerade områden:

Länsstyrelsen Dalarnas län, 2023-10-02	
Riksidressen för totalförsvarets militära del Riksidressen för totalförsvarets militära del (3 kap 9 § andra stycket miljöbalken) kan i vissa fall redovisas öppet och i andra fall inte. Dels finns områden i form av övnings- och skjutfält och flygflottiljer som redovisas öppet, dels områden som av sekretessskäl inte kan redovisas öppet. De senare har oftast koppling till spanings-, kommunikations- och underrättelsesystem. Huvuddelen av Sveriges kommuner är i olika omfattning berörda av riksidresserna. Försvarsmakten redovisar även områden av betydelse enligt 3 kap 9 § första stycket. Hedemora kommun berörs inte av några öppet redovisade riksidressen, påverkansområden och områden av betydelse för totalförsvarets militära del. För att säkerställa att ingen skada sker på de riksidressen som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och inte alls kan redovisas öppet på karta, är hela landets yta samrådsområde för objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Definitionen vad som är sammanhållen bebyggelse i detta sammanhang utgår från Lantmäteriets översiktskarta i skala 1:250 000. Det innebär att alla ärenden avseende höga objekt måste skickas på remiss till Försvarsmakten. Hedemora kommun omfattas inte av några öppet redovisade riksidressen, påverkansområden eller områden av betydelse för totalförsvarets militära del men för att säkerställa att etableringar av vindkraft inte hamnar i konflikt med riksidressen för totalförsvarets militära del som omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets och sekretesslagen (2009:400) är det av stor vikt att kommande planer, lov och tillståndsärenden remitteras Försvarsmakten enligt vad som framgår i riksidressekatalogen. Detta för att säkerställa att ingen skada sker på riksidressen som omfattas av sekretess där inget kan redovisas öppet på en karta. Försvarsmakten har inte gjort någon bedömning av risk för skada på riksidresse eller område av betydelse för totalförsvarets militära del avseende utpekade områden för vindkraft med hänsyn till försvarssekretess och de uppgifter en sådan bedömning riskerar röja i detta skede. En bedömning görs därför först i ett senare skede då tillstånd enligt miljöbalken eller bygglov enligt plan- och bygglagen söks för uppförande av vindkraftverk. Vindbruksplanen behöver kompletteras med ovanstående information om att det finns en risk för att de områden som i dagsläget är utpekade som lämpliga för vindkraft i översiktsplanen kan innebära påtaglig skada på riksidressen för totalförsvarets militära del. Kulturmiljövård Länsstyrelsen ifrågasätter varför det görs en åtskillnad i förslaget till vindbruksplan i klassningen av de stora kulturvärden som de riksidresseområden för kulturmiljövården representerar och som är i hög grad knutna till landskapet och riksidressen för naturvärden. För att förståelsen och upplevelsen av de kulturvärden som riksidresserna för kulturvård representerar skall bevaras, bör de på motsvarande sätt klassas som klass 3 dvs områden med inga eller små möjligheter till samexistens finns. Vindbruksplanen behöver kompletteras med förklaringar om varför det görs en åtskillnad mellan riksidressen för naturvård (klass 3) och kulturmiljövård (klass 2).	Riksidressen för totalförsvarets militära del Noterar och lägger in information under kapitel 5 i vindbruksplanen. Säkerhetsavstånd Vi kommer till granskningen att göra en generell översyn av de utpekade områdena samt de avstånd på 800 meter som använts i analysen. Kulturmiljövård Åtskillnaden i klassning av riksidresse för kulturmiljövården och naturmiljön gjordes till samrådet då riksidressen för naturmiljön ansågs tydligare beskrivet och avgränsat. Beskrivningen av riksidressen för kulturmiljön refererar till landskapet inom ett större område i kommunen. Genom samrådet kunde vi inhämta synpunkter på hur landskapet kan påverkas negativt och vart det är mindre känsligt för påverkan. Till granskningen kommer ingen ny multikriterieanalys göras men synpunkter som berör riksidressen för kulturmiljö kommer vägas in i bedömningen av de utpekade utredningsområdena. Ett krav på att landskapsanalyser ska utföras blir viktiga vid en tillståndsansökan för att kunna bedöma påverkan på riksidressen för kulturmiljövården. Riksidresse för vindbruk Baserat på den multikriterieanalys som tagits fram i samrådshandlingarna blir få ytor kvar inom riksidressen för vindkraft. Framför allt är det bostäder inom riksidressen som gör att stora delar inte bedöms lämpliga för vindkraft. Vi kommer att göra en översyn av avståndet samt väga in lokalt friluftsliv vilket kommer att innebära ännu färre ytor inom

Om samtliga de i vindbruksplanen föreslagna områdena skulle exploateras med vindkraftverk på en höjd av uppemot 300 meter skulle mycket stora delar av Hedemora kommuns landskapsbild visuellt påverkas av vindkraftsanläggningar. En massiv kumulativ, negativ påverkan på upplevelsen av landskapets kulturvärden skulle riskera att uppstå. I många fall ligger en stor del av såväl förståelsen som upplevelsevärdena i kulturmiljöerna i samspelet mellan dessas centrala delar i form av till exempel bruksbebyggelse och det omgivande skogslandskapet.

Synpunkter på utpekade områden

Även om föreslagna vindkraftsområden ligger utanför utpekade områden för riksintresse kulturmiljövården kan en etablering av vindkraft innebära en påtaglig skada på dessa med utgångspunkt i exempelvis vyer och siktlinjer. Generellt behöver vindbruksplanen innehålla mer specifika bedömningar av hur utbyggnader inom föreslagna vindbruksområden påverkar Riksintresseområden för natur-, kultur- och friluftsliv i Hedemora kommun men även angränsande kommuner som berörs.

Anpassning av områdena i vindbruksplanen kan behöva ske. Bedömningar hur påverkan blir måste göras i de enskilda prövningarna. Här nedan beskrivs de områden där en etablering av vindkraft riskerar att påtagligt skada riksintresse kulturmiljövården. Länsstyrelsens arbete med framtagande av planeringsunderlag för vindkraft kommer när det blir klart kunna ge mer vägledning om hur samexistens ska kunna ske.

H.N.4 del av Ballsberget.

Detta område ligger mycket exponerat vid sjön Grycken. Stor risk för visuell påverkan på riksintresseområde för kulturmiljövården Stjärnsund. Stjärnsund är en av Dalarnas främsta bruksmiljöer med mycket välbevarad bebyggelse från 17–1800-talen. Stjärnsund utgör även centrum inom Ekomuseum Husbyringen. Det föreligger betydande risk för negativ påverkan på riksintresset även om det är svårt att bedöma påverkan fullt ut utan mer analyser. Sannolikt behöver området begränsas så att all visuell påverkan på bruksmiljön i Stjärnsund utesluts.

H. N. 5 Kyrkberget.

Detta område ligger i mycket nära anslutning till riksintresse för kulturmiljövården Husbyområdet och ekomuseum Husbyringen. Utmed Dalälven och sjön Amungen finns ett kulturlandskap med stort tidsdjup med ett flertal fornlämningar från framför allt järnåldern. Odlingslandskapet utmed Dalälven och sockencentrum vid Husby kyrka och kungsgård är av mycket stor historisk betydelse som centralbygd och administrativt centrum i det medeltida Dalarna. Vid Berga ligger informationspunkt Myckelbyn där Husbyringen informerar om kulturlandskapets framväxt under 7000 år. Detta område är mycket olämpligt från kulturmiljösynpunkt då eventuella vindkraftverk skulle hamna mycket nära viktiga kulturvärden. Länsstyrelsens uppfattning är att detta område helt behöver utgå då det riskerar att innebära påtaglig skada på berört riksintresse.

H.N.7 Svarttjärnsberget och Sandgölsberget

Området ligger i närheten av riksintresseområde för kulturmiljövård Kloster. Kloster är en sammansatt bruksmiljö med mycket höga upplevelsevärden och för Dalarna unika kulturhistoriska värden i form av klosterruin och lämningar av Sveriges största krutbruk. Platsen ingår som en mycket viktig del av ekomuseum

riksintresset. Ett förtydligande om detta har förts in under kapitel 3.

Huruvida riksintresset ska redovisas i samma kartor som de utpekade områdena är något vi får se över till granskningen.

Landskapsanalys

Kommunen kommer inte göra landskapsanalyser med fotokollage då vi inte har någon konkret ansökan att utgå från. Vi tar dock hänsyn till landskapet i den fortsatta bedömningen av utredningsområdena.

Stor vikt läggs på framtida tillståndsansökningar att leverera in bra underlag.

Kommunen har i vindbruksplanen ett ställningstagande att en landskapsanalys ska genomföras där risk finns att natur- och kulturvärdena kan påverkas negativt.

Generationsväxling

Gällande synpunkter om generationsväxling är det något vi kommer lägga till i planen under kapitel 5.

Agenda 2030

Ett avsnitt om hur vindbruksplanen kan bidra till Agenda 2030 har lagts till under konsekvenser i kapitel 5.

Samverkan

Avsnitt under kapitel 5 läggs till om att samverkan med myndigheter är viktigt i en kommande tillståndsansökan för vindkraft. Det är betydande bland annat för Trafikverket men även för Försvarsmakten med flera.

Mellankommunal samordning

Information har lagts till under kapitel 5 i planbeskrivningen.

Vattenskyddsområden

Information om ifall något vattenskyddsområde påverkas har lagts till under riksintressen.

Husbyringen. Det föreligger betydande risk för negativ påverkan på riksintresset även om det är svårt att bedöma påverkan fullt ut utan mer analyser. Sannolikt behöver området begränsas så att all visuell påverkan på bruksmiljön i Kloster utesluts.

H.S.1 Djusbobberget, Grönberget och Hälsingberget

Detta område ligger i nära anslutning till riksintresseområde för kulturmiljövården Husbyområdet och ekomuseum Husbyringen. Stor risk föreligger för negativ, visuell påverkan av centrala delar av riksintresset i form av de båda kungsgårdarna och Husby medeltida kyrka och det öppna odlingslandskapet runt Dalälven. Länsstyrelsens uppfattning är att detta område helt behöver utgå då det riskerar att innebära påtaglig skada på berört riksintresse.

H. S. 8. Oxbacksberget, H.S.9 Grycksberget och Brandtornsberget och H.S 10 Fanomaberget och Stora Hagen

De utpekade områdena ligger i omgivningarna till riksintresset för kulturmiljövården Norns bruk. Norn är ett unikt välbevarat järnbruk med bebyggelse från 16-1800-talet. Bruket saknar helt moderna inslag. För förståelsen och upplevelsen av Norns bruks kulturhistoriska värden har det omgivande, av bebyggelse i stort sett helt opåverkade vidsträckt skogslandskapet stor betydelse. De stora omgivande skogsvidderna utgjorde en central produktionsfaktor för järnhanteringen. Det innebär är att just brukets ensliga belägenhet med avsaknad av omgivande bebyggelse är ett centralt värde. De föreslagna tre områdena för vindkraft skulle, tillsammans med redan pågående vindprojekt i Smedjebackens innebära att Norn blev till stora delar omgärdad av en ring med vindkraftsverk. Det är svårt att bedöma påverkan på riksintresset fullt ut utan mer analyser men det finns en påtaglig risk för att en kumulativ effekt föreligger och därmed en betydande risk för negativ påverkan på riksintresset. Sannolikt behöver områdena begränsas så att all visuell påverkan på bruksmiljön Norns utesluts.

Naturvård

De bedömningar och klassificeringar som kommunen gjort av olika områdens naturvärden och friluftsvärden verkar relevant och bra.

Eftersom en miljöprövning ska göras i tillståndsskedet för alla vindkraftsprojekt i de utpekade områdena har Länsstyrelsen inte i specifika synpunkter på varje område i detta skede. Även om Länsstyrelsen inte har specifika synpunkter i detta skede så hindrar det inte att Länsstyrelsen i senare skeden kan komma att bedöma att ingen vindkraft kan byggas i området. Vindbruksplanen behöver uppdateras med denna ståndpunkt från Länsstyrelsen.

Natura 2000

När det gäller natura 2000-området går det dock inte att ha ett generellt skyddsavstånd till vindkraftverk som kommunen gjort (sid 48 alt. sid 26 i vindbruksplanen, dock anges olika avstånd). Avståndet beror helt på vad som avses att skyddas inom natura 2000-området. I vissa fall kan vindkraftverk kunna byggas intill gränsen på natura 2000-områden men i andra fall krävs ett betydligt större skyddsavstånd om avsikten med området är att till exempel skydda en viss fågelart. Vindbruksplanen behöver uppdateras med denna ståndpunkt från Länsstyrelsen.

Vindbruk

Stora delar av det område för riksintresse vindbruk enligt MB 3 kap 8 § som pekats ut av Energimyndigheten ingår inte i kommunens analys av möjliga

Regional vattenförsörjningsplan – Karta om de utpekade vattenförsörjningsintressena läggs till under kapitel 3.

Grundvatten

Grundvattenfrågan behandlas mer detaljerat under en tillståndsansökan för vindkraft.

Natura 2000

Kommunen bedömer att ett minimiavstånd om 1000 meter är relevant för att skydda områdets arter.

Naturvärdesinventeringar och arkeologiska utredningar

Information om att dessa ska tas fram i en tillståndsansökan har lagts till under ställningstagande i kapitel 5.

Skogsbruk

Information om att Skogsstyrelsen är remissinstans i tillståndsansökningar har lagts till i kapitel 5.

Hälsa och säkerhet

Information om strålning och magnetfältsnivåer har lagts till under kapitel 5. Information gällande vad som gäller för små som medelstora vindkraftsverk har lagts till under kapitel 5.

Markföroreningar

Vindbruksplanen uppdateras med information och översiktsskarta om var det finns potentiella föroreningar inom kommungränsen. Det är inte relevant att benämna potentiella föroreningar under varje områdesbeskrivning då planen ska hålla sig på en övergripande nivå.

Säkerhetsavstånd

Information om iskast finns redan beskrivet i planen, varav inga åtgärder görs. För avstånd till kraftledning har ett avstånd om 250 meter använts men kan förstås ibland även vara större. Därför bör en mer noggrann analys göras i en tillståndsansökan.

vindkraftsområden. Vindbruksplanen behöver förtydligas med en mer detaljerad motivering till detta utöver den mer översiktliga bilden i figur 7 sidan 14 samt i texten om vindbruk sidan 15.

Ett upphävande av riksintresseområden för vindbruk måste föregås av en omfattande och detaljerad översyn följt av Energimyndighetens analys och slutsatser av om det är lämpligt att göra en kraftig minskning av dessa områden. Ett sådant upphävande eller reviderande av riksintresseområdena har Energimyndigheten inte en plan för att utföra just nu. Det finns dock en avsikt om att Energimyndigheten framöver ska göra en fördjupad översyn av samtliga riksintresseområden för vindbruk. En minskning av riksintresseområdena för vindbruk skulle kunna försvåra arbetet att nå de energipolitiska målen och ett hållbart energisystem.

Mellankommunal samordning

Länsstyrelsen ser positivt på kommunens ställningstagande om att en landskapsanalys ska utföras när det inkommer vindkraftsansökningar. Vindbruksplanen behöver även belysa vikten av att med hjälp av landskapsanalyser samråda över kommungränserna vid eventuella nytillkommande vindkraftsetableringar som kan komma att påverka intilliggande kommuners riksintressen framförallt för natur-, kultur- och friluftsliv.

Övriga allmänna intressen – råd och stöd

Vindbruk

Det vore för tydligheten bra om det framgår av kartan på sidan 27 hur de utpekade vindbruksområdena förhåller sig till det utpekade riksintresset för vindproduktion enl. MB 3 kap 8 §.

Teknikutvecklingen av vindkraftverk är snabb och redan byggda vindkraftverk kommer att falla för åldersstreck och därför vore det önskvärt att vindbruksplanen kompletteras med resonemang om och hur kommunen ser på uppgraderingar av befintliga vindkraftverk (generationsväxling) såväl inom som lämpligheten att ersätta dem utanför utpekade områden.

Agenda 2030

Kommunen har valt att utgå från områden med bra vindlägen i Energimyndighetens underlagsmaterial som togs fram 2021 och genom multikriterieanalys kommit fram till sitt förslag. Det vore bra om vindbruksplanen redovisar om dessa områden är tillräckliga för att möta kommunens egna framtida energibehov och på så sätt bidra till länets samlade behov.

I anslutning till dessa finns ofta områden med hyfsat bra vindlägen som kan komma att kunna nyttjas genom vindkraftverk av nyare typ och högre tornhöjd. I kommunens ställningstagande bör det därför framgå att gränsen mellan områden där vindkraftverk får byggas eller inte får byggas inte är knivskarp. Vindkraftverk ska exempelvis kunna uppföras i en buffertzon runt identifierade områden ifall förutsättningarna i övrigt vid en avvägning är det bästa.

Hälsa och säkerhet

Strålning

Länsstyrelsen föreslår att planhandlingarna kompletteras med information om att man alltid bör redovisa magnetsfältsnivåer vid placering av nya elektriska anläggningar där magnetfältsnivån förväntas bli förhöjd, samt att vid planeringen

Svenska kraftnät

I nuläget visar vi redan ledningarna i bakgrundskartan och ska se över tydligheten till granskningen av förslaget.

Geologi och geoteknik

Det är i vindbruksplanen inte relevant att gå ner på detalj om varje enskilt område då det skulle strida mot att hålla planen på en övergripande nivå.

Energidistribution

Transmissionsnätet läggs till i kartorna.

Infrastruktur

Information om tillstånd enligt väglagen har lagts till i planbeskrivningen. Gällande information om avstånd finns sedan tidigare i planbeskrivningen.

Utredningsområdenas utbredning

Text har lagts till om att områdenas utbredning inte är exakta utan att de är på ett ungefär.

beakta teknikval och placering för att begränsa barns exponering för magnetfält. Mer om om magnetfält och hälsorisker som det kan vara bra att ta del av, se länk: <https://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/contentassets/1ebc56e1b11f4>

Buller

Under rubriken "Kommunens ställningstagande vid lokalisering och skyddsavstånd", sid 48, beskrivs att avståndet mellan bostad och vindkraftverk inte får understiga 800 meter för verk med en totalhöjd över 150 meter. Etablering av två eller fler verk med en totalhöjd över 150 meter omfattas av verksamhetskod 40.90 (tillståndsplikt B) enligt miljöprövningsförordningen. Länsstyrelsen anser att vindbruksplanen behöver förtydligas angående detta och med motivering varför kommunen väljer att tillämpa skyddsavståndet 800 meter mellan bostäder och vindkraftverk.

I vindbruksplanen framgår inte att kommunen har gjort något ställningstagande om skyddsavstånd mellan verk och bostäder för etableringar där totalhöjden understiger 150 meter, det vill säga verksamhetskod 40.95 (tillståndsplikt B) samt verksamhetskod 40.100 (anmälningsplikt C) enligt miljöprövningsförordningen. Länsstyrelsen anser att vindbruksplanen behöver förtydligas med ett ställningstagande även för dessa typer av etableringar.

Vattenskyddsområden

Det anges inte i underlaget om något vattenskyddsområde berörs av vindbruksplanen. Om inga vattenskyddsområden berörs bör det framgå.

Regional vattenförsörjningsplan

Det är önskvärt om vattenförsörjningsintressen enligt regional vattenförsörjningsplan presenteras i vindbruksplanen. Inom dessa markområden ska särskild försiktighet iaktas och områdena ska så långt som möjligt skyddas mot förorening med syfte att skydda grundvattnet. Länsstyrelsens karttjänst Planeringsunderlag i Dalarna (webb-gis) kan användas för information om var vattenförsörjningsintressena är belägna.

Förorenade områden

I vindbruksplanen saknas det information över förorenade områden. Det behöver framgå vilka potentiellt eller konstaterat förorenade områden som finns inom de möjliga vindkraftsområden som identifierats. Vidare behöver det även göras en bedömning av om de förorenade områdena riskerar att påverkas vid byggnation av vindkraftsverk.

I de fall det förekommer förorenade områden inom möjliga vindkraftsområden kan provtagning behöva genomföras för att säkerställa att det inte förekommer någon spridningsrisk.

Det behöver även framgå i underlaget hur eventuellt förorenade massor ska hanteras vid byggnation av vindkraftsverk.

På länsstyrelsen hemsida finns en karta över länets förorenade områden: Kartor över förorenade områden | Länsstyrelsen Dalarna (lansstyrelsen.se)

Geologi och geoteknik

Markens geologiska och morfologiska egenskaper är grundläggande för olika områdens miljöförhållanden, geotekniska egenskaper, grundvattenförhållanden och associerade risker.

Tidig användning av geologisk information vid planering och projektering av vindkraftsanläggningar kan därmed minska bland annat miljöpåverkan samt förkorta ledtider för samtliga involverade aktörer. Informationen optimerar val av område och grundläggningsmetod, design och storlek på fundament, vägsträckning och ledningsdragning, samt hur tillgång på material för betong och väganläggning påverkar.

Typ av jord- och bergart, jorddjup och lagerföljd, grundvattennivåer, geomorfologi samt geologisk heterogenitet ger marken dess geotekniska egenskaper och miljöförhållanden, vilka är styrande parametrar för valet av område och grundläggningsmetoder.

Vindbruksplanen bör kompletteras med översiktlig information och värdering av markens lämplighet (geotekniska förutsättningar, möjligheter och eventuella svårigheter) för anläggningar och tillfartsvägar inom de olika delområdena. Det ger möjlighet att tidigt i processen vara uppmärksam på och kunna prioritera med hänsyn till geotekniska frågeställningar så som grundläggning, erosion och skred eller ras i jord och berg.

Det finns ett flertal statliga planeringsunderlag som kan vara värdefulla i en vindbruksplan. Underlagen i SGI: s kartvisningstjänst 1 är ett bra verktyg för att översiktligt identifiera områden med förutsättningar för ras, skred och erosion.

För hjälp till handledning och tillgång till relevant information om jordarter, berggrund, grundvatten, geomorfologi, geologisk heterogenitet och naturvärden samt georisker, som till exempel skred, ras, sura sulfatjordar, översvämning, förorenings spridningar och erosion med syftet att planera anläggningsteknik hänvisar vi till vår checklista:

<https://www.sgu.se/samhallsplanering/planering-ochmarkanvandning/infrastrukturprojekt>

Grundvatten

SGU har tagit fram en checklista för vilken information vi anser bör redovisas i en MKB, gällande påverkan på grundvattenförekomst: <https://www.sgu.se/grundvatten/vattenforvaltning/checklista-paverkangrundvattenforekomst/> SGU erbjuder även en karttjänst som visar grundvattenmagasin: <https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisaregrundvattenmagasin.html>

Infrastruktur

Statlig väg, järnväg och luftfart

Vindbruksplanen bör innehålla information om att ett genomförande av vindbruksplanen behöver planeras och samverkas med Trafikverket i god tid. Eventuella åtgärder som kan behöva utföras på det statliga väg och järnvägsnätet kräver god framförhållning och planering för att hinna projektera och ta fram arbetsplaner med mera. Större ombyggnader av vägskäl och förstärkning av vägar kan även bli nödvändiga för att till exempel lösa mycket tunga transporter av själva verken men även alla övriga transporter till och från området.

Se publikationen 2010:33 Transporter till vindkraftparker – en handbok som finns på www.trafikverket.se.

Vindbruksplanen bör även kompletteras med information om nödvändiga avstånd till väg och järnväg samt skyddsavstånd till väg med hänsyn till så kallade iskast vid placering av vindkraftverk.

Vindbruksplanen bör även kompletteras med information om att det kan komma att krävas olika typer av tillstånd som till exempel tillstånd enligt 39, 43, 44 § Väglagen, men även att det behöver samrådats med luftfartsverket eftersom vindkraftverk kan påverka den radioutrustning som krävs för att kunna ta sig mellan flygplatser samt Transportstyrelsen med avseende på hindermarkering.

Energidistribution

Nuläge - Framtida planer

I omedelbar närhet till aktuella områden har Svenska kraftnät ett projekt tillhörande stamnätet för el för sträckningen Horndal –Munga. Svenska kraftnät har ledningsrätt för kraftledningarna som är av betydelse för rikets elförsörjning. Ledningsrätten innebär att åtgärd/verksamhet som på något sätt inskränker Svenska kraftnäts verksamhet, inte får vidtas på fastighet som belastas av ledningsrätt. Svenska kraftnät gör dock bedömningen att projektet inte berörs av kommunens utpekade vindkraftsområden.

Transmissionsnätet för el är ett essentiellt planeringsunderlag för kommunalt planeringsarbete både ur perspektivet att befintligt transmissionsnät är samhällsviktig infrastruktur som tryggar Sveriges energiförsörjning, men också en förutsättning för storskalig samhällsplanering. Transmissionsnätet (el överföring via 400 och 220 kV-ledningar) har de högsta spänningsnivåerna som finns i Sverige och kan likställas med europavägar, medan region- och lokalnät arbetar med regional och lokal eldistribution.

Svenska kraftnät har synpunkter på att transmissionsnätet (och gärna distributionsnät) ska framgå tydligt på markanvändningskartan. Data för transmissionsnätet för el går att hämta via Geodataportalen.

Säkerhetsavstånd

Det är viktigt med ett visst säkerhetsavstånd mellan vindkraftverk och våra anläggningar. Avståndet får inte vara sådant att ett vindkraftverk skulle kunna falla över en kraftledning vid ett haveri. Avstånden måste även vara tillräckliga för säker lygbesiktning samt tillräckliga mellan kraftledningens jordpunkter och jordpunkter i vindkraftsanläggningens uppsamlingsnät. För att upprätthålla en god flygsäkerhet vid besiktningar rekommenderar Transportstyrelsen att vindkraftverk och master med stag med en totalhöjd lägre än 50 meter placeras minst 100 meter från ledning. Vindkraftverk och master med stag med en totalhöjd över 50 meter bör placeras minst 200 meter från en ledning. Avståndet beräknas med utgångspunkt från kraftverksrotorns periferi. För verk med en rotordiameter på 100 meter eller mer bör avståndet mellan torn och ledning vara större än 250 meter.

Naturmiljö, kulturmiljö och arkeologi

Naturmiljö

Följande bör framgå av vindbruksplanen.

Inom området finns höga naturvärden och naturvårdsavtal och biotopskydd. Om skogliga biotopskydd blir berörda av åtgärder ska dispens sökas hos Skogsstyrelsen.

Information om kända natur- och kulturmiljövärden finns tillgängligt på Skogens pärlor, <https://kartor.skogsstyrelsen.se/kartor/>.

Våtmarker, sumpskogar och vattendrag kan komma att påverkas vid utbyggnad av vägnätet, även om de inte direkt berörs av kraftverkens placering. Arter som skyddas enligt artskyddsförordningen kan förekomma i området. Information om registrerade artobservationer finns i Artportalen som tillhandahålls av SLU och Artdatabanken.

Naturvärdesinventeringar genomförs i tillståndsprocesser för vindkraftsparker för att hitta naturvärden som inte finns registrerade. Vindbruksplanen bör ge den upplysningen.

Anläggning av vindkraft kan medföra att skogsmark tas ur bruk för virkesproduktion. Vägnät som byggs i samband med vindkraftsetablering kan dock underlätta transporter inom skogsbruket.

Skogsstyrelsen ansvarar för frågor om skogsbruket och har till uppgift att verka för att landets skogar sköts på ett sådant sätt att de skogspolitiska målen nås. Skogsstyrelsen är även tillsynsmyndighet, enligt skogsvårdslagen och delar av miljöbalken gällande skogliga åtgärder på skogsmark (mark som lyder under SvL).

Kulturmiljö och arkeologi

Hedemora kommun har en ovanligt rik kulturhistoria som kommer till uttryck i en mångfald av kulturmiljöer från olika tider med bland annat centralbygd från Järnålder/medeltid utmed Dalälven med centrum i Husby, Hedemora stad med medeltida ursprung och några av Dalarnas främsta och bäst bevarade bruksmiljöer i form av Stjärnsund, Norn och Kloster. Hedemora kommun har också en stor potential för utveckling av kulturturism. Genom Eko-museum Husbyringen är stora delar av Husby sockens kulturhistoriska miljöer tillgängliga för besökare.

I Vindbruksplanen bör framgå att även arkeologiska utredningar alltid bör genomföras i samband med miljökonsekvensbeskrivning vid tillståndsansökan och innan byggnation av vindkraft. Det är önskvärt att den arkeologiska utredningen genomförs som en prövning enligt 2 kap. i Kulturmiljölagen (KML) och hanteras av Länsstyrelsen för att dess inriktning, omfattning och kvalitet ska motsvara de krav Länsstyrelsen ställer.

Mellankommunal samordning

Generellt bör vindbruksplanen innehålla mer specifika bedömningar av hur utbyggnader inom föreslagna vindbruksområden påverkar natur-, kultur-, landskapsbild- och friluftslivsvärden i Hedemora kommun men även angränsande kommuner som berörs. Ställningstaganden inom föreslagna vindkraftsområden bör kompletteras med information om att en landskapsanalys även bör inkludera siktlinjer och vyer från angränsande kommuner i de fall där det är aktuellt. Exempelvis bör fotomontage från angränsande kommuner inkluderas.

Länsstyrelsen vill framhålla vikten av att samråda och ha tidiga dialoger över kommungränserna vid eventuella nytillkommande vindkraftsetableringar som kan komma att påverka näraliggande samt intilliggande kommuner. Viktiga utsiktspunkter och stråk för det rörliga friluftslivet och där det finns stora naturvärden (naturreservat till exempel) och därmed intressant för naturvärden och friluftslivet.

I miljökonsekvensbeskrivningen redogörs att Hofors kommun har tagit fram ett tematiskt tillägg för vindbruk 2013, där ett antal områden är utpekade som bör undantas från vindetableringar. Länsstyrelsen Gävleborg påpekar att nämnda tematiska tillägg för vindbruk för Hofors kommun inte är antagen utan är sedan 2013 i granskningsskede. Avgränsningssamråd för MKB Länsstyrelsen anser att miljökonsekvensbeskrivningen bör utvecklas gällande konsekvenser för angränsande kommuner, både inom och utanför Dalarnas län. Även om miljökonsekvensbeskrivningen är översiktlig så bör det för varje miljöaspekt förtydligas om ett genomförande av planförslaget bedöms kunna ge upphov till konsekvenser i angränsande kommuner. I MKB: n anges att Husbyringen är en vandringsled av lokalt värde. Detta är felaktigt, då Husbyringen inte är en vandringsled, utan ett ekomuseum som omfattar ett antal kultur- och naturmiljöer av riksintresse. Även de vägsträckningar som binder samman de olika delarna är av stor betydelse. Som stiftare till Husbyringen står förutom Hedemora kommun och Korsnäs AB/Sveaskog regionala instanser som Länsstyrelsen och Dalarnas museum.	
Lantmäteriet, 2023-08-22	
Vid genomgång av planförslagets handlingar har följande noterats: Lantmäterimyndigheten har ingen lagstadgad skyldighet att granska den aktuella typen av remiss och Lantmäteriet avstår därför från att lämna några synpunkter.	Noterar.
Trafikverket, 2023-06-08	
Inga synpunkter	Noterar.
Statens fastighetsverk (SFV), 2023-06-08	
Statens fastighetsverk (SFV) har mottagit inbjudan till samråd om vindbruksplan för Hedemora kommun. SFV har inga fastigheter inom kommunen och avstår därför från att yttra sig.	Noterar.
Försvarsmakten, 2023-09-13	
Försvarsmakten lämnar ingen erinran gällande samrådsförslag för Vindbruksplan som tematiskt tillägg till Hedemora kommuns översiktsplan 2030 men önskar framföra följande synpunkter. Hedemora kommun omfattas inte av några öppet redovisade riksintressen, påverkansområden eller områden av betydelse för totalförsvarets militära del men för att säkerställa att etableringar av vindkraft inte hamnar i konflikt med riksintressen för totalförsvarets militära del som omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) är det av stor vikt att kommande planer, lov och tillståndsärenden remitteras Försvarsmakten enligt vad som framgår i riksintressekatalogen. Detta för att säkerställa att ingen skada sker på riksintressen som omfattas av sekretess där inget kan redovisas öppet på en karta. Försvarsmakten har inte gjort någon bedömning av risk för skada på riksintresse eller område av betydelse för totalförsvarets militära del avseende utpekade områden för vindkraft med hänsyn till försvarssekretess och de uppgifter en sådan bedömning riskerar röja i detta skede. En bedömning görs därför först i ett senare skede då tillstånd enligt miljöbalken eller bygglov enligt plan- och bygglagen söks för uppförande av vindkraftverk.	Hedemora kommun noterar informationen och tar den i beaktande.

Försvarsmakten vill därför upplysa kommunen om att det finns en risk för att de områden som i dagsläget är utpekade som lämpliga för vindkraft i översiktsplanen kan innebära påtaglig skada på riksintressen för totalförsvarets militära del.	
Folkhälsomyndigheten, 2023-06-29	
Folkhälsomyndigheten har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter på rubricerad remiss. Vi vill med detta e-postmeddelande informera er om att vi lämnar remissen utan åtgärd.	Noterar.
Energimyndigheten 2023-08-23	
Energimyndigheten ser positivt på Hedemora kommuns arbete med att ta fram en vindbruksplan eftersom ökad förutsägbarhet kring lämpligheten att etablera vindkraft kan ge bättre förutsättningar för framtida projekteringar. Då stora delar av det område för riksintresse vindbruk som finns i kommunen har fallit bort i analysen anser Energimyndigheten att det bör framgå en mer detaljerad motivering till detta, utöver den mer översiktliga bilden i figur 5. Energimyndigheten vill också trycka på att ett upphävande av riksintresseområden för vindbruk måste föregås av en omfattande och detaljerad översyn följt av Energimyndighetens analys och slutsatser av om det är lämpligt att göra en kraftig minskning av dessa områden. Ett sådant upphävande eller reviderande av riksintresseområdena har Energimyndigheten inte en plan för att utföra just nu. Det finns dock en avsikt om att Energimyndigheten framöver ska göra en fördjupad översyn av samtliga riksintresseområden för vindbruk. Om riksintresseområdena för vindbruk minskas anser dock Energimyndigheten att det skulle kunna försvåra myndighetens arbete för att nå de energipolitiska målen och ett hållbart energisystem. Energimyndigheten skulle gärna se att kompletteringar och uppgraderingar av vindkraftverk beaktas i vindbruksplanen då teknikutvecklingen av vindkraftverk är snabb. En så kallad generationsväxling bör även beaktas för de vindkraftverk som idag står utanför de i vindbruksplanen utpekade områdena då några av dessa så småningom börjar närma sig sin ekonomiska livslängd på runt 20–25 år. Kommunen bör därför bedöma om platserna för dessa vindkraftverk vore lämpliga att fortsatt använda för vindkraft även efter att de befintliga verken monterats ned	Vi tar inget ställningstagande gällande riksintresset för vindbruk som finns inom Hedemora kommun. Vi kan bara konstatera att utifrån vår multikriterieanalys och de faktorer vi valt att använda blir det svårt att bebygga området där riksintresset finns. Faktorn om avstånd till bostäder på 800 meter omöjliggör stora delar av riksintresset. Planbeskrivningen kompletteras med en tydligare motivering till varför stora delar av riksintresset för vindbruk fallit bort. Text om generationsväxling läggs till i planbeskrivningen under kapitel 5.
Jordbruksverket	
Jordbruksverket har fått möjlighet att lämna synpunkter i ett samråd av vindbruksplan för Hedemora kommun. Jordbruksverket kommer inte att lämna några synpunkter i ärendet.	Noterar.
Luftfartsverket (LFV) 2023-08-25	
LFV har i egenskap av sakägare för CNS-utrustning inget att erinra mot vindbruksplanen.	Noterar. Se svar på Länsstyrelsens yttrande gällande tillståndsansökan.
Statens Geotekniska Institut (SGI) 2023-07-04	
I det tematiska tillägget pekas 18 områden ut som lämpliga för vindkraft. Det framgår inte om man vid valet av dessa områden har tagit hänsyn till de geotekniska förutsättningar som råder inom de olika delområdena.	Kommunen går inte in och detaljstuderar varje utredningsområde då syftet med vindbruksplanen inte är att hitta

SGI anser att översiktlig information och värdering av markens lämplighet (geotekniska förutsättningar, möjligheter och eventuella svårigheter) för anläggningar och tillfartsvägar bör ges redan i tillägg till översiktsplanen. Det ger möjlighet att tidigt i processen vara uppmärksam på och kunna prioritera med hänsyn till geotekniska frågeställningar så som grundläggning, erosion och skred eller ras i jord och berg. Det finns ett flertal statliga planeringsunderlag som kan vara värdefulla vid kommunens arbete med strategisk planering. Underlagen i kartvisningstjänsten 1 är ett bra verktyg för att översiktligt identifiera områden med förutsättningar för ras, skred och erosion.	de mest lämpliga områdena för vindkraftsetableringar ur ett tekniskt perspektiv. Vindbruksplanen ska visa vart det finns konflikter med boendemiljöer, lokalt näringsliv och friluftsliv samt värna viktiga kultur- och naturmiljöer.
Sveriges geologiska undersökning (SGU) Markens geologiska och morfologiska egenskaper är grundläggande för olika områdens miljöförhållanden, geotekniska egenskaper, grundvattenförhållanden och associerade risker. Tidig användning av geologisk information vid planering och projektering av vindkraftsanläggningar kan därmed minska kostnader och miljöpåverkan samt förkorta ledtider för samtliga involverade aktörer. Informationen optimerar val av område och grundläggningsmetod, design och storlek på fundament, vägsträckning och ledningsdragning, samt hur tillgång på material för betong och väganläggning påverkar. Typ av jord- och bergart, jorddjup och lagerföljd, grundvattennivåer, geomorfologi samt geologisk heterogenitet ger marken dess geotekniska egenskaper och miljöförhållanden, vilka är styrande parametrar för valet av område och grundläggningsmetoder. SGU genomför kartering av jordarter, bergarter och grundvattenförhållanden och kan därmed erbjuda översiktlig geologisk information för stora delar av Sverige. Detta kan vara relevant underlag vid planering av fundament och vägar, samt i syfte att begränsa eventuell påverkan på grundvatten från projektet. För hjälp till handledning och tillgång till relevant information om jordarter, berggrund, grundvatten, geomorfologi, geologisk heterogenitet och naturvärden samt georisker, som t.ex. skred, ras, sura sulfatjordar, översvämning, föroreningsspridningar och erosion med syftet att planera anläggningsteknik hänvisar vi till vår checklista: https://www.sgu.se/samhallsplanering/planering-och-markanvandning/infrastrukturprojekt/ samt vår hemsida: https://www.sgu.se/ <i>Jordarter</i> Byggnation av vindkraftsanläggningar på jord är beroende av jordartens egenskaper som tex kornstorlek och sortering, organiskt innehåll, densitet, kohesion, blockförekomst, skjuvhållfasthet, vertikal bärighet, grävbarhet, friktionsvinkel, permeabilitet, stratigrafi, jorddjup, elasticitet och risk för sättningar etc. Miljövariabler som beror på jordart kan vara heterogenitet av markbeskaffenhet, grundvattennivåer, grundvattenförekomster, förorenad mark, lutning och terrängens brutenhet. På SGUs hemsida finns en interaktiv karttjänst som redovisar olika typer av jordartskartor. Beroende på vilket område som berörs kan täckning och upplösning för vald jordartskarta variera. SGU kartvisare Jordarter 1:25 000-1:100 000; Jordarter 1:200 000 Västernorrland; Jordarter 1:250 000 Nordligaste Sverige: https://apps.sgu.se/kartvisare/ <i>Berggrund</i> Svaghetszoner, vittring och hållfasthet Byggnation av vindkraftsanläggningar på bergfundament är beroende av hur stabil berggrunden är. En viktig förutsättning för byggandet av en vindkraftsanläggning är att det inte förekommer några geologiska svaghetszoner i bergmassan. Svaghetszoner, exempelvis deformationszoner eller sprickzoner, kan utgöra hinder för en framtida hållfasthet. Eventuella större svaghetszoner inom området bör	Se kommunens svar på yttrande från Länsstyrelsen för att besvara synpunkterna.

redovisas och beaktas i den mån de antas kunna påverka den framtida konstruktionen. En vittringsomvandlad berggrund har en kraftigt reducerad hållfasthet, vilket kan riskera sättningsproblem och dylikt. Eventuell vittringspåverkan av berggrunden kan försämra den direkta hållfastheten i berget och i mer sällsynta fall kan även berget ha djupvittrat och kraftigt underminerats. Förekomst av destruktiva morfologiska vittringsfenomen i området som indirekt kan indikera vittringspåverkan, såsom tex. karstbildning eller klotvittring bör redovisas och beaktas. Vissa bergarter kan också i sig uppvisa sämre hållfasthet jämfört med annan berggrund. På SGUs hemsida finns en interaktiv karttjänst som redovisar berggrundsgéologin i Sverige: <https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-berg-50-250-tusen.html> För delar av Sverige har olika typer av tekniska berganalyser utförts och i vissa fall finns specifika bergkvalitetskarter framtagna och tillgängliga. Relevant information finns tillgänglig i kartvisaren Ballast: <https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-ballast.html>

Styrkeanisotropa bergarter

En utmärkande egenskap för många magmatiska bergarter (kristallina djupbergarter, som tex. granit) är att de är relativt massformiga till sin karaktär, vilket innebär att mineralkornen som bygger upp bergarterna vanligen är slumpmässigt eller regellöst fördelade. Det innebär att bergarterna är ungefär lika starka i alla riktningar, d.v.s. att de är styrkeisotropa. Vissa bergarter kan dock vara mer eller mindre överpräglade av metamorf omvandling (förändrad struktur och/eller mineralinnehåll genom värme- och tryckpåverkan). Dessa bergarter har då utvecklat en foliation (mer eller mindre framträdande skiktning) genom parallellt orienterade mineral. En högre metamorf omvandlingsgrad kan medföra utpräglad skiktning, vilket tex. kan resultera i bergarterna skiffer eller gnejs. Sedimentära bergarter uppvisar genom bildningssättet även de för det mesta en tydlig skiktning. Sedimentbergarter kan vara av lokal betydelse, men utgör generellt endast en mindre del av berggrunden i Sverige. Berggrundens grad av skiktning, foliation, skiffrihet och gnejsighet kan eventuellt påverka hur styrkeanisotrop berggrunden är, dvs. om bergets hållfasthet varierar i olika riktningar. Detta kan i sin tur påverka lämpliga geotekniska lösningar för konstruktion av fundament. Styrkeanisotropi mäts som kvoten mellan den vertikala och den parallella tryckhållfastheten. Om kraftigt styrkeanisotropa bergarter, t.ex. anisotropiindex (AI) > 3.0 förekommer, bör dessa redovisas och beaktas. Materialförsörjning, entreprenadberg I samband med byggnationen kan lokala entreprenadbergsmassor, berg- och jordschakt, uppstå. Dessa massor kan ofta återanvändas direkt på platsen, helt eller delvis, vilket innebär att en bra resurshushållning kan uppnås. Exempelvis så krävs bergmaterial i större mängd för etablering av vindkraftsanläggningar genom utbyggnad av servicevägar och betongfundament. Lokalt tillgänglig råvara kan vara en strategisk och kritisk resurs genom påverkan på transportkostnad och utsläpp. Ökat uttag av material lokalt eller regionalt ger olika effekter på naturvärden, klimat och kulturmiljön. Det är önskvärt att sökanden redogör för hur materialförsörjningen av sådana massor kommer att hanteras inom projektet. SGUs ståndpunkt är att naturgrusmaterial inte ska användas då det oftast går att ersätta med annat material såsom krossat berg. För delar av Sverige har olika typer av tekniska berganalyser utförts och i vissa fall finns specifika bergkvalitetskarter tillgängliga. På SGUs hemsida finns en interaktiv karttjänst som redovisar bergkvaliteten i vissa delar av Sverige: <https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-ballast.html>

Grundvatten

SGU har tagit fram en checklista för vilken information vi anser bör redovisas i en MKB, gällande påverkan på grundvattenförekomst: <https://www.sgu.se/grundvatten/vattenforvaltning/checklista-paverkan-grundvattenforekomst/> SGU erbjuder även en karttjänst som visar

grundvattenmagasin: https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-grundvattenmagasin.html Användarstöd för geologiska frågor SGU har även utvecklat användarstöd för flera områden, bland annat hur geologiska frågor kan påverka samhälle och infrastruktur. https://www.sgu.se/anvandarstod-for-geologiska-fragor/ Återställning En plan för hur området ska återställas efter verksamheten bör finnas.	
Skogsstyrelsen 2023-08-29	
Inom området finns höga naturvärden och naturvårdsavtal och biotopskydd. Om skogliga biotopskydd blir berörda av åtgärder ska dispens sökas hos Skogsstyrelsen. Det finns också kulturvärden inom området. Information om kända naturoch kulturmiljövärden finns tillgängligt på Skogens pärlor, https://kartor.skogsstyrelsen.se/kartor/. Våtmarker, sumpskogar och vattendrag kan komma att påverkas vid utbyggnad av vägnätet, även om de inte direkt berörs av kraftverkens placering. Arter som skyddas enligt artskyddsförordningen kan förekomma i området. Information om registrerade artobservationer finns i Artportalen som tillhandahålls av SLU och Artdatabanken. En naturvärdesinventering bör också genomföras för att hitta naturvärden som inte finns registrerade. Anläggning av vindkraft kan medföra att skogsmark tas ur bruk för virkesproduktion. Vägnät som byggs i samband med vindkraftsetablering kan dock underlätta transporter inom skogsbruket. Skogsstyrelsen avstår från synpunkter gällande landskapsbild och sociala konsekvenser, eller kraftverkens höjd men vill påtala att det vid anläggning av vägar och anläggningsytor är viktigt med stor hänsyn och anpassning till natur- och kulturmiljövärden i området. Skogsstyrelsen ansvarar för frågor om skogsbruket och har till uppgift att verka för att landets skogar sköts på ett sådant sätt att de skogspolitiska målen nås. Vi är tillsynsmyndighet, enligt skogsvårdslagen och delar av miljöbalken gällande skogliga åtgärder på skogsmark (mark som lyder under SvL). Vidare ingår bland våra uppgifter att medverka i frågor om samhällsplanering för en hållbar utveckling och hushållning med naturresurser.	Se kommunens svar på yttrande från Länsstyrelsen för att besvara synpunkterna.
Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) 2023-08-25	
SSM anser att man alltid bör redovisa magnetsfältsnivåer vid placering av nya elektriska anläggningar där magnetfältsnivån förväntas bli förhöjd, särskilt bör man vid planeringen beakta teknikval och placering för att begränsa barns exponering för magnetfält.	Se kommunens svar på yttrande från Länsstyrelsen för att besvara synpunkterna.
Svenska kraftnät	
I omedelbar närhet till aktuella områden har Svenska kraftnät ett projekt tillhörande stamnätet för el för sträckningen Horndal–Munga. Svenska kraftnät har ledningsrätt för kraftledningarna som är av betydelse för rikets elförsörjning. Ledningsrätten innebär att åtgärd/verksamhet som på något sätt inskränker Svenska kraftnäts verksamhet, inte får vidtas på fastighet som belastas av ledningsrätt. Svenska kraftnät gör dock bedömningen att projektet inte berörs av kommunens utpekade vindkraftsområden. Transmissionsnätet för el är ett essentiellt planeringsunderlag för kommunalt planeringsarbete både ur perspektivet att befintligt transmissionsnät är samhällsviktig infrastruktur som tryggar Sveriges energiförsörjning, men också en förutsättning för storskalig samhällsplanering. Transmissionsnätet (el överföring via 400 och	Se kommunens svar på yttrande från Länsstyrelsen för att besvara synpunkterna.

220 kV-ledningar) har de högsta spänningsnivåerna som finns i Sverige och kan likställas med europavägar, medan region- och lokalnät arbetar med regional och lokal eldistribution. Svenska kraftnät har synpunkter på att transmissionsnätet (och gärna distributionsnät) ska framgå tydligt på markanvändningskartan. Data för transmissionsnätet för el går att hämta via Geodataportalen, se mer information nedan.

Säkerhetsavstånd

Det är viktigt med ett visst säkerhetsavstånd mellan vindkraftverk och våra anläggningar. Avståndet får inte vara sådant att ett vindkraftverk skulle kunna falla över en kraftledning vid ett haveri. Avstånden måste även vara tillräckliga för säker flygbesiktning samt tillräckliga mellan kraftledningens jordpunkter och jordpunkter i vindkraftsanläggningens uppsamlingsnät. För att upprätthålla en god flygsäkerhet vid besiktningar rekommenderar Transportstyrelsen att vindkraftverk och master med stag med en totalhöjd lägre än 50 meter placeras minst 100 meter från ledning. Vindkraftverk och master med stag med en totalhöjd över 50 meter bör placeras minst 200 meter från en ledning. Avståndet beräknas med utgångspunkt från kraftverksrotorns periferi. För verk med en rotordiameter på 100 meter eller mer bör avståndet mellan torn och ledning vara större än 250 meter.

Yttranden kommunala bolag och förbund

Yttranden i vänsterspalten och kommunens ställningstaganden i högerspalten

Hedemora Energi AB, 2023-07-03	
Elnät: Vi gör individuella undersökning vid potentiella anslutningar. Fjärrvärme: Inget att invända på. Renhållningen: Inget att erinra från renhållningen. Stadsnät: Inget att invända på. Vill de som potentiellt bygger ha tomslang meddraget med elmatningen så de kan kommunicera med sina vindkraftsnurror får de hemskt gärna höra av sig i projekteringsstadiet. Vatten och Avlopp: VA har inget att invända på vindbruksplanen.	Noteras. Dialog om tomslang meddraget med elmatningen tas vid en potentiell vindkraftsansökan.
Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund	
Inga inkomna synpunkter	Noteras.

Yttranden kommuner och Region

Yttranden i vänsterspalten och kommunens ställningstaganden i högerspalten

Smedjebackens kommun 2023-09-20	
Vindkraft har blivit alltmer populär och viktig del av energiproduktionen i Sverige. Behovet och efterfrågan av grön el och vindkraft förväntas att öka, därmed krävs en god planering för att säkerställa att vindkraftens påverkan blir minimal på landskapet, människors hälsa och livsmiljö. Hedemora kommuns vindbruksplan är ett steg i rätt riktning för att främja hållbar energiproduktion och minska beroendet av fossila bränslen. Det kan ge flera fördelar som minskade koldioxidutsläpp, uppfylla de globala målen Agenda 2030, arbetstillfällen samt stimulera den lokala ekonomin. De två vanligaste utmaningarna med vindbruksplaner är negativ påverkan på landskapet samt ljudstörningar, Hedemora kommuns vindbruksplan innehåller gedigen information om hur allmänna intressen, natur och kulturvärden samt störningar och risker ska minimeras och hanteras i utpekade områden möjliga för vindkraft. Smedjebacken kommuns gällande vindbruksplan antagen 2018 har två utpekade områden lämpliga för vindbruk; Bromsberget och Trollugnsberget som gränsar Hedemora kommun. Sjön Saxen tillsammans med sjön Stora Norn är av intresse för naturvård, Stora Norn är även av intresse för friluftsliv. Därmed med förutsätter Smedjebackens kommun att det förs en dialog mellan kommunerna om etablering av vindkraft sker i närhet av kommunens gräns som kan påverka mellankommunala intressen, framför allt för vindkraftsområde H.S.8, H.S.9 och H.S.10. Smedjebackens kommun ser gärna fotomontage från utpekade lämpliga områden, ett fotomontage visar hur vindkraftverken kan komma att synas i relation till omgivande terräng och bebyggelse. Vindbruksplanens ställningstaganden och förslag på möjliga lokaliseringsområden har formulerats utifrån den tekniska utvecklingen som förväntas under kommande år, framåt 2030 kan det vara aktuellt med vindkraftverk med en totalhöjd på 300 meter. Utifrån dessa förutsättningar är det viktigt att påverkan på landskapet tas med i båda sidor av kommungränsen. Det är viktigt att ta hänsyn till ett helhetsperspektiv där områden Bromsberget, Trollugnsberget samt utpekade vindkraftsområden i gränstrakterna tas med i lämplighetsbedömningen.	Hedemora kommun kommer föra dialog med Smedjebackens kommun i tidigt skede vid vindkraftsetableringar som kan påverka båda kommunerna. Vi kommer att göra en översyn och analysera de nämnda områdena. Vindbruksplanen kommer inte gå in och detaljstudera varje enskilt utredningsområde men krav på fotomontage kommer att ställas vid tillståndsprocessen för vindkraftsetableringar och beskrivningen av varje utredningsområde ska innehålla information om särskilda värden kopplade till landskapet som ska beaktas vid en etablering.
Region Dalarna 2023-09-08	
Region Dalarna ser positivt på att Hedemora kommun tagit fram en vindbruksplan med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning då det ökar möjligheterna att uppnå en utveckling i linje med Dalastrategin 2030. Målkonflikterna kopplat till vindbruksutveckling kan vara omfattande. Region Dalarna vill särskilt poängtera vikten av att eventuella målkonflikter lyfts och att det vid avvägning sker med beaktande av flera olika mål och intressen, för att kunna uppnå en hållbar utveckling i linje med Dalastrategin 2030. Vindbruksplanen med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning utgör ett underlag som ökar möjligheten att kunna göra dessa avvägningar.	Vindbruksplanen ska ses som ett verktyg inte bara för vår kommun men även för omgivande kommuner och för regionen. Det är glädjande ifall vår vindbruksplan kan användas som gott exempel i framtiden. Kommunen kommer till granskningen av förslaget att göra en översyn av utredningsområdena för att uppnå den mest hållbara planeringen av

Remissvaret har sin utgångspunkt i ”Dalastrategin 2030 – Tillsammans för ett hållbart Dalarna Regional utvecklingsstrategi 2021–2030” och hänvisar till att en god tillgång till hållbar energi är avgörande för näringslivets och hela samhällets omställning och främjar både ett klimatsmart och konkurrenskraftigt Dalarna. Vid exploatering finns dock risk för negativa störningar och för att främja ett sammanhållet Dalarna med goda livs- och boendemiljöer är det viktigt att områden för vindbruk tillkommer där dessa kan begränsas. Region Dalarna ser positivt på att Hedemora kommun tagit fram en vindbruksplan med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning då det ökar möjligheterna att uppnå en utveckling i linje med ”Dalastrategin 2030 – Tillsammans för ett hållbart Dalarna, Regional utvecklingsstrategi 2021- 2030”. Klimatsmart Ett klimatsmart Dalarna är resurseffektivt utan klimatpåverkande utsläpp. Att verka för ökad energiproduktion genom vindbruk ses som en del i arbetet för att nå de nationella energi- och klimatmålen. Konkurrenskraftigt I ett konkurrenskraftigt Dalarna är näringslivet livskraftigt och bidrar till hållbar tillväxt. En god tillgång till hållbar energi är avgörande för näringslivets och hela samhällets omställning. Sammanhållet I ett sammanhållet Dalarna finns goda livs- och boendemiljöer. Vid all exploatering finns risk för att negativa störningar sker i omgivningarna som berör människor, naturmiljö, kulturmiljö och friluftsliv. Avvägning mellan målkonflikter Målkonflikterna kopplat till vindbruksutveckling kan vara omfattande. Region Dalarna vill särskilt poängtera vikten av att dessa lyfts och att det vid avvägning sker med beaktande av flera olika mål och intressen, för att kunna uppnå en hållbar utveckling i linje med Dalastrategin 2030. Vindbruksplanen med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning utgör ett underlag som ökar möjligheten att kunna göra dessa avvägningar. Genom planens urval av möjliga områden för vindbruk ökar dessutom förutsättningarna för att de tillkommer i områden där störningar kan begränsas. Omvärldsspaning I pågående projekt ”Regional analys – Potential för hållbar vindkraftsutbyggnad i Dalarnas och Värmlands län” har identifierats att det i dagsläget finns ett glapp mellan det som medborgarna ofta uppfattar är en av de viktigaste frågorna vid vindbruksetablering, nämligen landskapspåverkan och det som regleras i en tillståndsprövning enligt miljöbalken. Landskaps- och upplevelseaspekter är också viktiga parametrar när kulturmiljö- naturvård- friluftslivs och turistiska värden ska bedömas. Utvecklingen till större verk och större vindkraftsparker som går över kommun- och länsgränserna gör det angeläget att ta fram övergripande strategier för dessa frågor. Något som ämnas göras inom projektet och som förhoppningsvis kan vara ett kompletterande underlag som kommunen kan ha nytta av framgent.	vindkraftsområden i kommunen. Målkonflikter kommer lyftas fram tydligare i den uppdaterade planbeskrivningen. Omvärldsspaning Kommunen följer med intresse regionens analys av hållbar vindkraftsutbyggnad.
Säters kommun 2023-09-05 - Vindbruksplanen är ett bra underlag som kan gynna Säters kommuns kommande planering av vindbruk.	800 meter kan i vissa lägen vara för kort men utgår ifrån Energimyndighetens

- I detta skede har Sätters kommun bara kunnat göra en översiktlig analys av hur de utpekade områdena kan påverka boendeförhållanden, landskapsbild, natur- och kulturvärden och liknande. Inför kommande steg i processen måste vidare analyser göras kring vilken påverkan specifika verksplaceringar med tillhörande dragningar av vägar och kraftledningar skulle få. - Det är viktigt att boende i Sätters kommun får sina rättigheter tillgodosedda på samma sätt som de boende i Hedemora kommun. Det innebär primärt att 800 m skyddsavstånd till bebyggelse ska gälla oavsett i vilken kommun personer bor i. - 800 m (som är det generella ”skyddsavståndet” runt bebyggelse) upplevs relativt kort, men det rimliga är att använda samma avstånd runt bebyggelse i Sätters kommun. I senare skeden får djupare analyser avgöra hur nära de utpekade områdenas yttergränser det är rimligt att placera vindkraftverk. - Det är viktigt att boende i Sätters kommun som kan tänkas beröras nås av informationen via till exempel annonsering i lokaltidning eller direktutskick. - Boende i Sätters kommun måste få möjlighet att uppmärksamma planerna och göra sin röst hörd i samråd och liknande på samma villkor som boende i Hedemora kommun. - För området H.N.3 (Kämpboberget) konstaterar vi att det från SV delen av området bara ser ut att vara ca 500 m till bebyggelsen vid Stöven (Ö om Arkhyttan) på sättersidan. Där skulle en viss justering av området rimligen behöva ske. - För området H.S.4 (Persbodberget) kommer det av allt att döma behöva göras en mer specifik bedömning av hur området skulle påverka kulturmiljöaspekterna kring Bispberg i allmänhet och landskapsbilden/friluftsaspekterna kring utsikten från Bispbergs klack i synnerhet. - Från område H.S.5 (Norrhyttebergen) ser det ut att kunna vara runt 750 m till de närmast belägna delarna av Yttre Heden på sättersidan. Även här behövs rimligen en viss justering av området göras. - För området H.S.8 (Oxbacksberget) kommer en analys behöva göras av påverkan på landskapsbild och kulturmiljöaspekter kopplade till Nisshyttans bruk i Säter. Det f.d. torpet vid Grönåsen (ca 250 m V om Rudtjärnen i Hedemora kommun) har också ett visst frilufts- och naturvårdsintresse, vilket gör att en verksplacering alltför nära kan vara olämplig.	rekommendationer. Exakt avstånd behöver utredas mer i detalj vid kommande tillståndsansökan. Givetvis ska samma skyddsavstånd gälla för bebyggelse i Sätters kommun som i Hedemora kommun. I GIS-analysen har alla bebyggelse behandlats lika. Vi har dock upptäckt att vissa gränser hamnat för nära bebyggelse. Detta ses över till granskningen. Till samrådet annonserade vi Södra Dalarnes Tidning samt i Lokalt i Hedemora & Säter. Vi ska även se över hur vi kan nå ut ännu bättre till granskningen. Utredningsområdena för vindkraft kommer ses över till granskningen och då tar vi era synpunkter i beaktande.
Hofors kommun 2023-08-30 De utpekade områdena som angränsar till Hofors kommun upptar en stor del av den västra kommungränsen. Vindkraftverk som etableras vid kommungränsen kommer att få en stor påverkan på landskapsbilden och närområdet. Lagstiftningen är utformad på ett sätt så att det kommunala vetot endast gäller för den kommun där vindkraftsetableringen kommer att ske. Detta ställer höga krav på att själva etableringsprocessen och beslut om veto föregås av en god dialog mellan berörda kommuner. Område H.N.1 Det utpekade området är det nordligaste och till ytan störst av de områden som angränsar till Hofors kommun, med närhet till bl.a. Edske Masugn, Edsken camping och Hofors centralort. Därtill ligger det utpekade området endast ca 4 km från centrala Hofors. Området ligger även endast ca 900 meter från fornlämningsområdet för Edske Masugn och ca 1,7 km till den sammanhängande bostadsbebyggelsen i Edsken samt Edsken camping.	Hedemora kommun kommer hålla dialog i tidigt skede med Hofors kommun om etableringar som kan påverka båda kommunerna. En omprövning av de utpekade vindkraftsområdena kommer att göras till granskningen. De nämnda synpunkterna för områdena HN1 och HN4 kommer att tas med i beaktande. Hänvisningen i miljökonsekvensbeskrivningen gällande det tematiska tillägget för vindkraft i Hofors kommun kommer att tas bort till granskningen.

Hofors kommun har påbörjat utvecklingen av ett nytt bostadsområde ”Edsken Strand” i området mellan Edsken Camping och Edske Masugn. Området pekas ut i kommunens nya översiktsplan, som är under framtagande, och beräknas antas under år 2024. Även ett LIS-område pekas ut i översiktsplanen som upptar en stor del av strandlinjen mellan kommungränsen och Edsken camping. En arkeologisk utredning pågår nu i området inför ett kommande planarbete. Etablering av vindkraft i närområdet kan få stora konsekvenser för områdets attraktivitet som bostadsområde. Avståndet från det utpekade området till planområdet för Edsken Strand är ca 900 meter och därmed i närheten av det gränsvärde på minst 800 meter som anges i Hedemoras vindbruksplan.

Område H.N.4

Det utpekade området är endast ca 600 meter från Stenshyttan och den sammanhängande bostadsbebyggelse som finns i området. Avståndet är därmed under det gränsvärde på minst 800 meter som anges i vindbruksplanen.

Övriga synpunkter

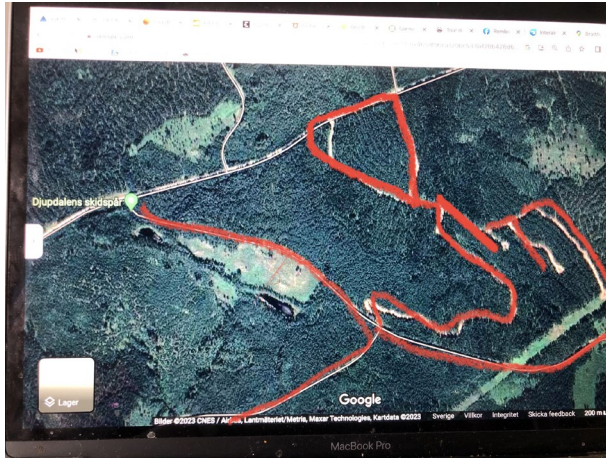
I miljökonsekvensbeskrivningen hänvisas till Hofors kommuns tematiska tillägg för vindbruk som antogs år 2013. Detta tematiska tillägg är inte längre aktuellt. Kommunen ser för närvarande över ställningstagandena för vindkraft inom och i anslutning till framtagandet av den nya översiktsplanen. Kommunen ser fram emot nära dialog och samarbete när det gäller framtida vindkraftsetableringar som påverkar Hofors kommun.

Yttranden föreningar och samfälligheter

Yttranden i vänsterspalten och kommunens ställningstaganden i högerspalten

Team Pumpen SK	
”Bästa Vindbruksplanerare” Vill på detta sätt försäkra oss om att Vindbruksplanerarna på Hedemora kommun har kunskap om vart Djupdalsvägens skidspår drar fram. Spårbädden används under barmarkssäsongen av MTB cyklister. Under årtionden har det åkts skidor på höjderna mellan Brattfors/Garpenberg/Horndal. Senaste 40 åren företrädesvis med Djupdalsvägen som bas. Detta område har visat sig vara förhållandevis snösäkert och spåren har rönt mycket stor uppskattning . För att undvika att störa jakten i området har det de senare åren investerats minst 300 000kr plus mängder med ideella arbetstimmar på att med Svea Skogs tillåtelse gräva alternativa spårgator i området. Se foto och kolla länken till Google/maps. På fotot har vi ritat in de vägar som vi brukar skida på. Länken hjälper er att lokalisera ”anläggningen” geografiskt. https://www.google.com/maps/place/Djupdalens+skidsp%C3%A5r,+76+98+Garpenberg/@60.2755872,16.270894,14z/data=!3m1!1e3!4m6!3m5!1s0x465df92a074d5b11:0xa14547d7137e690d!8m2!3d60.2763718!4d16.255955!16s%2Fg%2F11ndwjbbz3	HS6 ses över med hänsyn till cykelleden och skidspåren i området.

Bifogar även länk nedan där projektet beskrivs av andra än oss själva.
<https://lokalti.se/nya-langdspar-ersatter-djupdalsvagen/> ”

Föreningen Folkets hus Stjärnsund

Yttrande Vindbruksplan Hedemora kommun:

Vi upplever det positivt att såväl privatpersoner som organisationer och ideella föreningar ges möjligheter att lämna synpunkter inför beslutet om en vindbruksplan för Hedemora kommun.

Vårt yttrande utgår i första hand från det område där vi verkar och som kan komma att påverkas av utbyggnad av vindkraft, nämligen ekomuseet Husbyringen och friluftsområdet Pråmleden.

En vindparksetablering inom dessa områden får en stor inverkan på kultur och fritidsvärdena. Sedan mitten av 1970-talet till dags dato har åtskilliga miljoner av regionala-, nationella och EU-medel investerats för att bevara och utveckla miljöerna och landskapet inom Husbyringen och Pråmleden. Därtill skall läggas de ideella föreningarnas insatser.

Området Husbyringen och Pråmleden, med de historiska bruken och det växlande landskapet med sina många sjöar, har under åren utvecklats till ett välbesökt turistområde. Hedemora kommuns främsta besöksmål, som följaktligen skapar arbetstillfällen.

Föreningen Folkets hus är en del i Husbyringen och Pråmleden genom sin verksamhet. Parken, med sitt läge vid Gryckens strand och med milsvid utsikt över det öppna landskapet bidrar till att verksamheten lever vidare och bland annat lockar Sveriges populäraste dansorkestrar till Stjärnsund.

Om områdena HN1, HN2, HN4, HN6 och HN7 kommer vara kvar efter samrådet kommer Stjärnsund, Grycken och Folkets park att upplevas omringade av vindkraftverk. En omringningseffekt som vindbruksplanen uttryckligen säger sig vilja undvika. Detta måste såklart även iaktas från våra sjösystem och i detta specifika fallet, kommunens största sjö Grycken. Mot bakgrund av det bör områdena HN1, HN2, HN4 HN6 och HN7 ses över, med omgivnings- effekten i beaktande.

Tilläggs kan också att i Stjärnsunds närhet finns Avesta och Hofors kommuner med vindkraft och/eller planer för detta i vår närhet.

Nämnda områden ses över till granskningen då de påverkar många boende och verksamheter i omlandet. Turism och friluftsliv är en viktig del här och ska värnas.

Vindkraft, både pågående och framtida, är något vi bevakar i omgivande kommuner för att bland annat undvika inringning.

Stjärnsunds Föreningsnätverk

Stjärnsund 13 oktober 2023 - Remissyttrande
 Vindbruksplan Hedemora Kommun

Nämnda områden ses över till granskningen då de påverkar många boende och verksamheter i omlandet.

Stjärnsunds Föreningsnätverk ställer sig positiv till att vindbruksplanen tas fram, och möjligheten den ger nätverket samt våra medlemmar och närboende.

Att strukturerat och tydligt utesluta viktiga områden där vindkraft inte är lämpligt är ett förebyggande arbete som ger ökad insyn och demokrati. Vi vill betona styrkan i detta och i kommunens ambition.

Följande är de medskick som nätverket vill ge på de områden som utpekats som möjliga, i det område där föreningsnätverket verkar.

Vattenlivet i Stjärnsund

Grycken, Hedemora kommuns största sjö och den sydligaste av sjöarna i sjösystemet i gränslandet mellan Hedemora och Hofors kommuner, är en välbesökt naturtillgång och en del i Pråmleden och Husbyringen.

Sommartid besöker såväl turister som boende sjön och dess omgivning för rekreation och övernattningsar. På öarna och längs Gryckens strand finns boende, och iordninggjorda vattenleder för övernattnings eller rast. Likaså näring som hyr ut kanoter, SUP, förmedlar fiskekort och övrigt med aktiviteter som har koppling till turismen vid vattnet.

Vintertid lockar de frusna sjöarna boende och turister till långfärdsskridskor, skidåkning och promenader. Isbanorna plogas av ideella krafter i Stjärnsund och Hofors och knyter samman kommunerna i en längdmässigt unik bana som uppskattas av turister som kommer resande från hela Sverige, och delar av Europa för att uppleva vår miljö.

Grycken och de intilliggande sjöarna med dess möjlighet till avskildhet och frånvaro av stadens ljus och ljud är unik och en tillgång för hela kommunen.

Men, redan i dag är Sjösystemet omringat av vindkraftverk.

Vindkraftsparkerna Riskebo, Tjärnäs och Högtjärnsklack flankerar sjöarna. Skulle område HN4 och HN6 samt delar av HN1 och HN2 kvarstå ökar effekten av en sjö omringad av vindkraft. En förstärkt omringningseffekt som bör undvikas.

Stjärnsund – Hedemoras främsta turistmagnet

Hedemora kommun pekar själv på Husbyringen som sin främsta turistattraktion och uttalar en vilja att satsa på det i landet första och äldsta ekomuseet. Med sina 150 000 besökare per år är det i Stjärnsund och Kloster kraften och dragplåstren för besökare och boende finns. Stjärnsund, ett riksintresse för kulturmiljö med den välbevarade bruksmiljön och byggnadsminnesförklarade herrgårdsanläggningen, kulturscenen Smedjan med artister från hela landet och Folkets Park med sina populära danser. Föreningsnätverket vill betona detta och visa på de aktiviteter som sker i, eller i anslutning till de platser där vindkraft eventuellt kan byggas.

I berörda områden, område HN4, HN6 och HN7 genomförs regelbundet arrangerade vandringar, utöver det friluftsliv, med bär och svampplockning, som görs utifrån privatpersoners och besökandes egna kalendrar. Söder om HN6 och öster om HS2 finner vi också det välbesökta naturreservatet Valla mosse. Inom områdena bedrivs också jakt som engagerar stora grupper i lokalsamhället. Likaså finns här flera lokalproducenter av mat samt stora och små djurhållare.

Stjärnsundsbygden är en plats för de som bor där och för de som vill flytta dit och för de många fritidsboende som finner rekreation och en givande miljö. Stjärnsundsbygden är en plats som lockar besökare, turister och företagare.

Människa och miljö

En närmiljö påverkad av vindkraft

Stjärnsund, med omnejd är en plats präglad av det lilla. Kulturmiljöer, stigar, skogsvägar och mark orörd i många år. Landskapet förändras.

Förändringar för människa och djur. Avgörande för platsens funktion,

Turism och friluftsliv är en viktig del här och ska värnas.

Vi är medvetna om Grycken, Stjärnsunds och Pråmledens betydelse i den nordöstra delen av kommunen och kommer därför till granskningen att se över och väga in dess värdefulla kulturhistoriska betydelse.

attraktion och utveckling. Vi förordar att dessa områden visas stor hänsyn. Respekt och respons. Genom vårt nätverk av föreningar och därigenom människor noterar vi en oro för om kommunen kommer att lyssna på de inspel som kommer in. Nätverket vill understryka värdet av respons utifrån de synpunkter och frågor som kommer in, samt en öppen dialog. Kunskap och kontroll. Nätverket vill betona vikten av kommunens kunskap, alternativt förmåga att ta in kunskap, för att säkerställa konsekvenserna och möjligheterna av vindkraften i kommunen. Kommunen som en kunnig och vägledande aktör i dessa frågor, med inte minst förmågan att visa, förklara och besvara frågor från sina egna kommuninvånare, kan inte nog betonas. Avslutningsvis vill vi åter framhålla vår positiva inställning till att vindbruksplanen tas fram och de möjligheter den kan ge för Stjärnsundsbygdens fortsatta utveckling av den för kommunen så viktiga kultur- och naturmiljön som här finns.	
Föreningen svenskt landskapsskydd	
1. Kommunen har inget ansvar för energiförsörjningen och vindkraften kan med sin konstruktion och dåliga leveransförmåga aldrig ansvara landets energiproduktion. Marknaden tar hand om Sveriges energiproduktion. 2. Förslaget är alltför generöst mot vindkraftsbranschen och de föreslagna områdena gör att stora tysta ytor med värdefull natur och landskap offras. På samma sätt offras människors och djurs livsmiljöer, allemansrätten, äganderätten (drabbade grannar får en död hand över sin mark) och de mål som de nationella miljömålen syftar till att uppfylla. 3. FSL förordar att inget verk byggs men om det nu ändå blir så kan kommunen skapa egna kriterier mot de som vill etablera vindkraftverk. Vindkraftsbolagen har haft det för lätt att bygga verk och det måste ställas högre krav för att skydda landskapet och allt och alla som lever där. Kriterier som kan ställas är: Max 35 dB ekvivalent i hela kommunen Minsta avstånd till fastighetsgräns på 10 gånger verkshöjden Max 150 m höga verk 2000 m avstånd till naturreservat och riksintressen Max 2 MW-verk Detaljplan ska göras vid varje ansökan Strandskyddsavståndet dubblas Höga ersättningsnivåer till alla drabbade Inlösen av byggnader ska ske om ägaren så önskar Ersättningen ska garanteras med bankgarantier för hela tillståndstiden Hela fundamentet ska bort vid avveckling och en fullständig återställning ska ske Minst 10 gånger rotordiametern som avstånd mellan verk Det område som utgör risk för iskast ska inhägnas Alla i området förekommande ljud ska med i den kumulativa ljudberäkningen, från t.ex. industrier, vägbuller, flyg, järnväg m.m. Tillstånd ges bara om det blåser mer än 8,5 m/s i genomsnitt under ett år Modern teknik installeras för att slippa hinderbelysning Även stillastående skuggor ska medtas inte bara rörliga Inga skuggor får drabba tomt med byggnad Verken ska stängas av under de veckor som man vill plocka svamp och bär samt under jaktperioden	1. Kommunen har fått flera förfrågningar från aktörer på marknaden om etablering av vindkraft och därför har politiken beslutat att ta fram en vindbruksplan som blir ett fördjupat underlag om vilka lokala konflikter som finns mellan vindkraft och andra intressen. Planen ger långsiktig vägledning till kommunens politiker och tjänstemän vid framtida tillståndsansökningar. 2. Till samrådet pekades flera utredningsområden ut för att samla in kunskap. En översyn görs till granskningen där flera områden tas bort eller justeras. 3. Kommunen har inte möjlighet att ställa egna krav som redan är reglerade enligt lag till exempel gällande buller. Andra kriterier behöver utredas i mer detalj vid en tillståndsansökan. 4. Vindbruksplanen kommer inte gå in och utreda större tekniska frågor kopplat till vindkraft. Kommunen lutar sig här mot Sveriges lagar och våra statliga myndigheter och deras rekommendationer. 5. Vindbruksplanen tar inte ställning till andra energikällor eller vilken energimix vi ska ha i landet. 6. Vindbruksplanen ska väga olika intressen mot energiproduktion med vindkraft.

Verken får inte vid något tillfälle ge upphov till mer än 40 dB vid fastighetsgräns Närboende ska beredas tillfälle att medverka i alla möten mellan vindkraftsbolaget och myndigheter både formella och informella En projektör ska i samma stund som kontakt tas med kommun, markägare eller annan myndighet informera alla närboende inom 20 km Alla levande organismer ska identifieras och påverkan på dessa från verken ska undersökas i samband med ansökan Alla handlingar som sökanden utger ska vara offentliga Sökanden ska redovisa alla negativa rapporter som finns om vindkraft De som drabbats av vindkraft från andra delar av landet ska beredas tillfälle att berätta om sin situation Vindkraft får aldrig försvåra andra näringsgrenar Krav ska ställas på att en energiproduktion ska ha stabiliserande effekt på elsystemet Avståndet mellan verk och väg ska vara 5 gånger verkshöjden Arbetstider vid verken ska styras så ingen störs Vägar får bara användas så att inga skador uppstår, t.ex. vid tjällossning Kommunen ska ha full insyn i hur ljudberäkningen är gjord Alla handlingar som sökanden presenterar ska kontrolleras av opartisk konsult Sökanden ska alltid kunna ställa upp med back-up el när det inte blåser Elöverkänsliga ska tas särskild hänsyn till Trähus, som har låg motståndskraft mot buller av alla slag, ska tas särskild hänsyn till. Om ett bolag inte uppfyller kraven så ska kommunen lägga in sitt veto. 4. Kommunen ska kräva att påverkan på det lokala klimatet utreds, såsom temperatur, vindar, nederbörd och luftfuktighet då vindkraftverken påverkar negativt och förändrar klimatet över stora områden. 5. Kommunen ska utreda hur målen kan nås på andra sätt än med vindkraft. T.ex. att bygga ett hus med några motorer som går på biodiesel vilka går att reglera efter behov av el. Minimal plats och minimal påverkan. 6. Kommunen ska i första hand utreda och satsa på tysta områden, turism, friluftsliv och rekreation innan områden för vindkraft utses. Vindkraftsverksamhet ska ha lägst prioritet. 7. Kommunens huvuduppgift är att skydda sina medborgare, inte offra dem för en miljöfarlig elproduktionsindustri med sämsta leveransförmågan av el. Att bo nära ett vindkraftverk är ett lotteri med hälsan. Rapporter om de skadliga ljuden av olika slag från vindkraftverk ska redovisas. 8. Det finns redan många verk i Hedemora kommun. Om det finns någon typ av åtagande så är det med råge uppfyllt. Föreningen Svenskt Landskapsskydd den 13 september 2023	Turism, friluftsliv, rekreation och natur- och kulturmiljöer är viktiga värden som ska värnas. 7. Hälsorisker med vindkraftverk finns beskrivna i vindbruksplanen. Vindbruksplanen ska verka som ett underlag för att bättre kunna ta ställning till den påverkan som kan bli av en nyetablering. 8. Noteras.
Garpenbergs hembygdsförening Hej! Garpenbergs hembygdsförenings styrelse har tagit del av förslaget till vindbruksplan. Vi önskar att hänsyn tas till våra vandringsleder vid eventuella etableringar av vindkraft, så att lederna kan nyttjas även i framtiden. De är viktiga för friluftslivet och lyfter fram äldre kulturhistoria i	Vi kommer att se över och analysera området kring Bensåsleden till granskningen av förslaget.

området. Det ligger också mycket tid och pengar bakom utveckling och förvaltning av dem. Bland annat har kommunen, lokala företag och privatpersoner bidragit med projektmedel. Det är framförallt Bensåsleden som påverkas av den föreslagna planen (i område H.S 3).	
Intresseföreningen Edsken	
Samråd vindbruksplan Invändningar beträffande förslag till ny vindbruksplan för Hedemora kommun avseende områden för lämplig etablering av vindkraftverk. Intresseföreningen Edsken tillvaratar de boendes intressen beträffande miljö- och levnadsbetingelser runt samhället Edsken med omnejd. Vid Eons ansökan om en omfattande vindkraftsetablering på Tjärnäsberget i Hofors kommun nära sjön Edskens södra strand engagerade föreningen sig intensivt för att påvisa det olämpliga med denna etablering. Resultatet ledde fram till ett kommunalt veto från Hofors kommun vilket innebar att hela etableringen i Hofors kommun lades ner. Tyvärr kvarstod den mindre del av etableringen som var lokaliserad på Dalkarsberget eftersom Hedemora kommun redan godkände den. Inga tillfällen gavs då att lämna synpunkter på denna placering eftersom kommungränsen passerats trots att avstånd till bebyggelse på Hoforsidan var betydligt kortare och risken för störningar därmed betydligt större. Det kan noteras att Hedemora tycks inrikta sin vindbruksplan i stort sett helt mot den norra delen av kommunen långt från centralorten men med placeringar ända mot kommungränsen till Hofors. Under åren sedan vetot har ytterligare etableringar tillkommit i vårt närområde, de färdigbyggda 7 stora verken i Riskebo vid Engelfors samt de godkända 4 verken på Dalkarsberget som nu byggs. I förslaget till ny översiktsplan för Hedemora kommun har området norr om Europaväg 16 angivits som lämpligt för vindkraftsetablering. Vi vill på det bestämdaste protestera mot detta förslag samt även mot de förtätningar som föreslås runt sjösystemet Edsken-Fullen-Grycken. Skulle förslaget till ny vindbruksplan utnyttjas på detta sätt skulle rekreations- och bostadsområdet runt sjön Edsken komma att bli helt omgivet av stora vindkraftverk i både norr, väster och söder med stora störningar som följd. Hofors kommun utreder även för närvarande projektet Edskens Strand, en större bostadsetablering väster om Edsken mot kommungränsen till Hedemora där en eventuell vindkraftsetablering norr om E16 skulle vara ett mycket stort störningsproblem. Hofors och Hedemora kommuner har ett nära samarbete via Intresseföreningen Pråmleden för att tillvarata rekreationsområdet runt sjösystemet Edsken-Fullen-Grycken och det vore mycket önskvärt att man vid framtagande av de kommunala vindbruksplanerna även vägde in hänsyn till omgivande kommungrannar genom att berörda invånare i närliggande områden bjuds in till samrådsförfarandena.	Utredningsområdena är framtagna med hjälp av en analys där olika värden tagits hänsyn till. Bland annat avstånd till bebyggelse och kulturvärden, se fullständig lista i vindbruksplanen. Att flertalet områden hamnat längs ytterkanterna av kommunen samt i norra delar beror på att analysen som använts hittat minst konflikter där. Områdenas utbredning kommer ses över till granskningen. Vi kommer att göra en översyn och analysera de utpekade områdena runt Edsken-Fullen-Grycken till granskningsskedet då flertalet synpunkter inkommit gällande påverkan på bland annat kulturvärdena, sikt och omringning. Hofors kommun har getts möjlighet att lämna ett yttrande på samrådsförslaget av vindbruksplanen, se nedan. Vi annonserade till samrådet i Södra Dalarnes tidning och Lokalt i Hedemora & Säter. Till granskningen kommer vi se över hur vi bättre kan nå ut till boende utanför kommunen.

Intresseföreningen Edsken samarbetar och samråder i detta ärende med ett flertal organisationer verksamma i området som Intresseföreningen Pråmleden, Föreningen Gamla Haifare som driver Edskens Camping, Edskens Båtklubb, Föreningen Traktorns Vänner, Stjärnsunds Båtklubb, Stiftelsen Husbyringen och Engelsfors samfällighet. Hofors 2023-09-15	
Intresseföreningen Pråmleden	
Allmänna anmärkningar mot det underlag som presenterades under mötet i Långshyttan. Det presenterade underlaget innehåller ett antal brister. Kartunderlaget måste innehålla de befintliga vindkraftparker som Hedemora kommun redan har godkänt och i bruktagna. Dessa områden skall märkas med en väl synlig färg så att läsaren får en helhetsbild om Hedemora kommuns totala innehåll av lämpliga områden för vindkraft. Området H.N.2 kommer att påverka Pråmledens cykel och vandringsled från Engelsfors till Långshyttan. Denna led skall tydliggöras på kartunderlaget liknande så som Husbyringen har gjorts på inbjudan till Samrådet. Pråmledens cykel och vandringsled som går runt sjöarna Edsken, Fullen 3,6 mil samt runt Grycken 2,6 mil med Silfhytteå som gemensamt besöksmål skall visas på kartunderlaget liknande Husbyringen. Detta för att visa hur vindkraftsparkerna påverkar naturturismen i området. Silfhytteå borde särskilt undantas från påverkan av etablering av vindkraft. Hedemora kommun och Hofors kommun har sedan tidigare ett samarbete om Silfhytteå eftersom dess kommuners innevånare är stora nyttjare av det vackra Silfhytteå. Numera pågår diskussion mellan kommunerna om hur man skall lösa ett gemensamt arbete med upprustning av Silfhytteå i framtiden. Detta arbete får inte grusas av en kringbyggnad med vindkraft som påverkar utvecklingen av Silfhytteå. Hedemora kommun har tagit fram en karta med befintliga vandringsleder inom kommunen. Dessa leder borde visas i vindbruksplanen så man får en uppfattning om hur vindkraften kommer att påverka dessa leder. Anmärningar rörande H.N.1, H.N.2, H.H.4 samt H.N.6 påverkan på Pråmleden Intresseföreningen Pråmleden är mycket negativa till att vindbruksplanens område H.N.2 med utökning av Riskebos vindkraftspark från Engelsfors med utökad sträckning mot Långshyttan. Genom detta område löper den västra delen av Pråmledens vandrings och cykelled, befintlig sedan år 2001. Med etablering i områdena H.N.1, H.N.2 och H.N.4 tillsammans med befintliga parker; Riskebo 7 verk 200 m höga och Dalkarsberget 4 verk 200 m höga kommer Pråmleden att omgärdas av vindkraftverk i fyra riktningar Väster, Norr och Öster samt söder genom område H.N.6. De befintliga verken på Riskebo och Dalkarsberget har 200 m höga verk, när 450 m över Edskens och Fullen vattennivå, väl synliga för	Vi kommer till granskningen redovisa befintliga vindkraftparker samt se över vilken ytterligare information, till exempel om vandringsleder, som kan ingå i kartan över utredningsområden. Information om Pråmledens kulturhistoriska värden har lagts till i vindbruksplanen. Många synpunkter har kommit in på de utpekade områdena i norra delen av kommunen nära Långshyttan, Husby, Kloster och Stjärnsund. Många av synpunkterna rör det lokala kultur- och friluftslivet samt verksamheter kopplade till dessa. Detta är viktiga värden att värna. De utpekade utredningsområden i kommunens norra delar ses över till granskningen.

omgivningen. De fyra nya områdena tillåts 280 m höga verk vilket kommer att innebära att de når ca 530 m över vattenytan i sjösystemet beroende på vilken markhöjd som vindkraften kommer att placeras på. Entreprenörerna söker vanligtvis den högsta punkten..

Över sjösystemet Edsken, Fullen och Grycken förvaltar Intresseföreningen båtleden Pråmleden, en prickad led som sträcker sig från Edsken camping över Edsken genom Börån över Fullen till Silfhytteå där det finns en sluss som väntar på renovering och vidare över Grycken till Stjärnsund. Denna båtled plogas för långfärdsskridskor vintertid. En fantastisk upplevelse att få åka skridskor i total tystnad i 2 mil och utnyttjas av många skridskoåkare från när och fjärran. Under helgerna är det över 500 åkare som utnyttjar Pråmledens skridskbana. Gupper från Holland och Tyskland är mycket ofta förekommande.

Hela detta område har ett vedertaget friluftsliv för cykling, båtliv, paddling, vandring och långfärdsskridskor. De nya vindkraftverken kommer starkt att påverka sjösystemet och dess omgivning. Dessa höga verk hör inte hemma i denna gamla järnbruksbygd med fornlämningar från slutet av 1600 talet och kommer att ge ett icke önskvärt inslag i det fina kultur, rekreations- och friluftsområdet Silfhytteå med dess historiska anor.

Pråmleden och Husbyringen är natur- och kulturleder och sträcker sig genom ett böljande öppet landskap i söder och fortsätter norrut genom täta skogar och över blånande berg. Husbyringen är Sveriges första ekomuseum, vilket innebär att landskapet är själva museet, där himlen är tak och marken dess golv. Här möter du som besökare nutid och dåtid, kultur och natur, ett stycke av vardagen kombinerat med milsvida utsikter. Pråmleden och Husbyringen passerar detta område genom Silfhytteå och Stjärnsund. Silfhytteå med fungerande sluss från 1872. Slussen renoverades år 2000 så att den åter kunde tas i bruk för båttrafik och väntar idag på ny renovering. Silfhytteå är ett paradiset för rekreation och friluftsliv. Dessa attraktioner påverkas starkt av vindkraftverk i dess närhet.

Vindbruksplanen pekar ut stora områden i norra delen av Hedemora kommun. Om det etableras vindkraft i dessa områden kommer detta att medföra nedanstående problem:

Stor visuell påverkan i denna kulturbygd.

Vindkraftverken kommer att lägga en ljudmatta, inte som man trott tidigare det svischande som vingarna skapar utan ett brummande från generatorerna.

Verken ligger i västlig-norrdlig-östlig-sydlig (H:N:6) riktning i förhållande till sjöarna. Detta innebär att slagskuggor kan bildas över sjösystemet.

I toppen på varje verk finns ett blinkande vitt blixtljus på de verk som ligger i ytterkanten runt vindkraftparkerna övriga har rött fast sken. Mycket störande.

Verken kommer att synas vida omkring över sjösystemets vattenspegel.

Påverkan på grannkommunernas boende när man förlägger vindkraftsparker i direkt anslutning till kommungränsen.

Konsekvenserna för kulturlandskapet i och kring sjösystemet Edsken-Fullen-Grycken med omnejd kommer att bli dramatiska. Dessa vindkraftverk kommer att dominera landskapsbilden dag som natt. Konsekvenserna blir att den lugna miljön och de vackra vyerna över sjösystemet Edsken-Fullen-Grycken är ett minne blott. Det är lätt att förstå att detta påtagliga ingrepp kommer att påverka attraktionen för området negativt. Region Dalarna och Region Gävleborg satsar stort på så kallade outdoor-turism. Turisterna väljer att resa till Sverige är för att ”uppleva vacker och orörd natur och vildmark och ekoturism”. De ekoturismaktiviteter som är mest attraktiva är att besöka orörda naturområden och unik natur, samt att uppleva naturens skönhet. Därför är det olyckligt att denna vindbruksplan etableras i detta område som har ett stort turistiskt värde. Pråmleden ligger i samma etableringsområde och används både som vandringsled och cykelled. Skyddsområdet för dessa 280 m höga verk har en radie på ca 700 m vilket innebär att Pråmleden kommer att passera genom skyddsområdena. Runt varje vindkraftstorn bildas ett skyddsområde med ca 1400 m diameter där man vistas på egen risk. Detta på grund av risk för nedfallande föremål. Under vinterhalvåret kommer dessa parker att stängas. Referens Riskebo. Vi anser att vindkraftparker inom dessa områden påverkar landskapsbilden samt begränsar friluftslivet och påverka den turistiska miljön negativt. Dessa höga verk kommer att dominera landskapsbilden både dag och natt och kommer även att påverka boendet i såväl Hofors kommun; Edsken camping och boende runt Edsken, och Hedemora kommun; med Stjärnsund och Engelsfors.	
Långshyttans Orienteringsklubb	
<u>Område H.N.3 väster om Långshyttan (=Vackelberget till Kämpboberget)</u> Ca. 1/3-del av områdets östra del ligger på vår orienteringskarta över Kämpboberget. Att lägga vindkraftverk där skulle kraftig begränsa vår möjlighet att utöva vår verksamhet. Kämpbokartan är mycket viktig för oss, då den ligger i anslutning till Jonsboskolan och Idrottsområdet i Långshyttan. Resterande del av Område H.N.3 ligger på en nyproducerad orienteringskarta som klubben i Stora Skedvi tagit fram. Deras synpunkter om detta måste kontrolleras av Hedemora kommun. <u>Område H.N.5 söder om Långshyttan (=Kyrkberget mellan Smedby-Långshyttan)</u> Kyrkberget med dess närhet till Långshyttan är ett tänkt framtida område för orienteringskarta för vår orienteringsklubb. Att placera vindkraftverk där skulle helt grusa dessa planer.	Vi kommer att se över område HN3 och HN5 till granskningen av förslaget då vi fått in många synpunkter som pekar på ett aktivt friluftsliv i området samt påverkan på Långshyttan och andra mindre orter i omlandet.
Naturskyddsföreningen Hedemorakrets	
Naturskyddsföreningens Hedemorakrets delar Vindbruksplanens behovsanalys angående nya, hållbara energikällor, samt prognosen för det framtida energibehovet. Vi stöder det nationella målet om 100 procent förnybar energiproduktion till 2040 och understryker vikten av breda insatser, nytänkande och ökad samverkan för att klara de utmaningar som utveckling av nya socialt, ekonomiskt och	HN10 ses över till granskningen. På grund av säkerhetsavstånd är det idag svårt att anlägga vindkraftverk nära exempelvis trafikvägar och kraftledningar. Enstaka verk kan dock

miljömässigt hållbara energisystem innebär. Naturskyddsföreningens Hedemorakrets välkomnar kommunens ambition att få en övergripande planering och översyn över vindkraftsutbyggnaden inom kommungränsen. Principiell synpunkt: Naturskyddsföreningen bedömer kommunens kriterier för bortsällning av områden som inte är lämpliga för vindkraft som välvalda men vill lägga till några principiella aspekter. Nyanläggning av vindkraftverk, vägar och kraftledningar bör undvikas i de områden som idag har en förhållandevis låg grad av fragmenterade naturmiljöer till följd av olika exploaterande anläggningar. Sådana områden finns främst i skogarna som sträcker sig mellan Stora Norn och Sjulsbo. Visserligen har ett intensivt skogsbruk medfört en betydande fragmenteringsprocess även här men området rymmer viktiga värden kopplade till ostördhet av betydelse för både människor och biologisk mångfald. Det är fråga om värden som idag kanske förbises men som bör skyddas för framtiden med hänsyn till behov som blir svåra att tillgodose om ökade störningar tillåts i området. Naturskyddsföreningens Hedemorakrets anser därför att nya vindkraftsanläggningar främst bör etableras i närhet till trafikleder, större kraftledningar, vindkraft och industri både för att minimera fragmenteringsprocessen och för att kunna utnyttja den befintliga infrastrukturen, dels i stamnätet för elektricitet och dels i vägnätet. Synpunkter på områden: H.S 10 Fanomaberget och Stora hagen. Av de områden som i vinbruksplanen utpekade som möjliga utbyggnadsområden för vindkraft är det främst ett område som Naturskyddsföreningens Hedemorakrets anser bör plockas bort helt. Det är H.S 10 Fanomaberget och Stora hagen. Av ovan angivna skäl bör stor hänsyn tas till att följa den vilja som redan uttrycks i Hedemora kommuns översiktsplan för området i kommunens södra del som anges som ”opåverkat” och som angränsar till Smedjebacken, Norberg och Avesta kommuner.	placeras intill industriområden och liknande. Vindbruksplanen utreder i huvudsak större etableringar som omfattas av kommunens veto. En målsättning är att till granskningen samla och avgränsa de utpekade områdena för att inte fragmentisera områden och få störningar av vindkraft från flera olika håll.
Norns bruks samfällighet Angående skydd av byggnadsminnet Norns Bruk i vindbruksplanen. Vi har tagit del av er information om kommunens vindbruksplan, på kommunens hemsida och vid samrådsmötet den 29 augusti. Med denna skrivelse vill vi fästa er uppmärksamhet på byggnadsminnet Norns bruk och de speciella förutsättningar som råder där. Först en presentation av oss, Norns Bruks Samfällighets-förening. Vi förvaltar ett kulturarv som har beskrivits som Dalarnas bäst bevarade järnbruk med rötter i 1600-talet. Var och en av oss äger ett boningshus som vi nyttjar som permanentbostad eller fritidshus. Övriga byggnader i bruket tillhör samfälligheten som vi förvaltar gemensamt med stöd av Länsstyrelsen. Allt detta är ett byggnadsminne, enligt beslut från 2003. Vår vård av byggnadsminnet Norn bygger på en vilja att bevara en fullständigt unik miljö av riksintresse. Till vårt stöd har vi det regelverk som följer av beslutet om byggnadsminne. Det innebär att vi har en skyldighet att se till det ursprungliga och hålla hela området intakt. Vi har regelbundna avstämningar med Länsstyrelsens antikvariske expert för att säkerställa detta.	Norns bruk är en värdefull kulturmiljö som ska skyddas från påverkan. Vi kommer att göra en översyn av utredningsområdena HS8, HS9 och HS10 till granskningen av förslaget med hänsyn till de synpunkter som förts fram. Vi är också medvetna om planerna på vindkraft i Smedjebackens kommun och bevakar ärendet för att undvika omringning.

Grundläggande är att bruksområdet ska hållas i sådant skick att byggnadsminnets karaktär inte förvanskas. Vi ber kommunen att beakta ovanstående i utformningen av vindbruksplanen. Placering av verken måste göras så att syn- och hörselintryck minimeras inom byggnadsminnets område. Det kan, enligt vår uppfattning, inte vara förenligt med intentionerna i bestämmelserna att verken syns från området, eller hörs inom området. Syn- och hörselintryck är en väsentlig del av den skyddsvärda miljön. Vi noterar att vindkraftsområde H.S.9, även kallat Oxbacksberget, omfattar en yta som i sin södra del har ett avstånd på ca 2km från byggnadsminnets område. Vi noterar också skrivelsen "Norns bruk, en av Dalarnas bäst bevarade bruksmiljöer, ligger cirka 2 kilometer söder om området och eventuell vindkraftsutbyggnad behöver ta hänsyn till kraftverkens synlighet från bruket." Vi stöder givetvis det sistnämnda och skulle gärna se en starkare formulering och ett större skyddsavstånd från byggnadsminnet. De verkshöjder (250-300m) som förutses bli aktuella i en snar framtid, ger en stor påverkan. Vi har tidigare tagit del av, och kommenterat, planerna för en vindkraftpark i området Trollugnsberget i Smedjebackens kommun. Avståndet från byggnadsminnets område till närmaste verk förväntas bli 3,5-4km. Vi bedömer att detta är ett rimligt minimiavstånd.	
Polhemssällskapet Polhemssällskapet som bildades 13 mars 1988 har som ändamål att stödja forskning om och åskådliggörande av Stjärnsundsbygdens historia, att verka för att bevara kulturmiljön, att verka för Stjärnsund som ett levande samhälle. Stjärnsund är en del av ekomuseum Husbyringen, där natur- och miljövärdena är grunden och förutsättningen för besöksnäringen Stjärnsund är ett av Dalarnas bäst bevarade 1700-tals bruk och är klassats som riksintresse. Centrum i bruket är herrgårdsområdet på ca 60 000 kvm, där Stora Herrgården är hjärtat. Området ligger i nordsydlig riktning med Grabbudden i norr där brukets gamla kyrkogård är belägen och slutar i söder där Engelska parken tar vid. Invid herrgårdsområdet ligger "Smedjan", en av de få industri- byggnader som fortfarande finns kvar på bruket. Den och Stora Herrgården har under åren 1998 - 2004 renoverats med medel från Länsstyrelsen Dalarna, Riksantikvarieämbetet och EU, samt ideella arbetsinsatser. Stjärnsunds bruk är klassat som riksintresse och Stora Herrgården och Smedjan är byggnads- minnesförklarade. Stjärnsund är kommunens främsta turistmål, en plats för många fritidsboende ett område för vila och rekreation, samt en plats med ett rikt kulturliv. Vid antagandet av vindbruksplan för Hedemora kommun där områdena HN I, HN2, HN4, HN6 och HN7 blir verklighet, kommer detta att påverka Stjärnsund negativt då bruket och bygden blir omringat av vindkraftverk Stjärnsundsområdet gränsar till Hofors och Avesta kommuner vilka också låter uppföra och planerar för vindkraft. Det påverkar också vår närmiljö. Polhemssällskapet är positiva till att en vindbruksplan tas fram.	Stjärnsund som besöksmål och kulturhistoriskt intresse är av stort värde. Många synpunkter har kommit in gällande utredningsområdena kring Stjärnsund och dessa kommer ses över till granskningen för att minimera påverkan i området. Kommunen bevakar etableringar i andra kommuner.
Stiftelsen Stjärnsund Vi har i grunden en positiv inställning till vindkraft, förnyelsebar lokalproducerad energi och möjligheterna till ekonomisk återbäring från vinden till föreningslivet.	Många synpunkter har kommit in på utredningsområdena nära Långshyttan, Husby, Kloster och Stjärnsund och flera berör det lokala kultur- och

Vi kan inte undvika vindkraft om vi ska kunna fasa ut fossila bränslen. Men vindkraftsparker kan utformas på olika sätt. De måste vara rimliga med avseende på storlek, höjd och avstånd till bebyggelse och viktiga naturområden. MEN de föreslagna områden HN4, HN6, HN7, HS2 och HS3 riskerar att förvandla hela nordöstra delen av vår kommun till ett industrilandskap. Både människors vilja att bosätta sig i området och turismen undermineras. Vindkraftparker ska anläggas så att de gör så lite intrång som möjligt på människors närmiljö och den biologiska mångfalden. Det finns allvarliga värden som hotas: Att kunna njuta av en stjärnklar himmel under vinterhalvåret, uppleva tystnad när vi vandrar i skogen, glider fram i skidspåret, ror, paddlar, åker spark eller skridskor över isen. De ovan nämnda områdena skulle dessutom ha väldigt negativ inverkan på såväl möjligheterna till att utveckla besöksnäring i Stjärnsund samt att bevara unika kultur- och naturvärden. Miljöerna kring och runt sjön Grycken, Pilgrimsleden, Drottning Kristinas väg, herrgården i Stjärnsund med Engelska parken och herrgården i Kloster skulle bli förstörda. Flera naturreservat tex Kvännsens och Valla Mosse vid Stjärnsund och Dalarnas mest fågelrika sjö Flinesjön skulle få en väldigt negativ påverkan av vindparken. Ytterligare ett hot är den massiva visuella påverkan på hela omgivningen. Vindsnurrorna kan komma att bli extremt höga 280m (i jämförelse med dom i Garpenberg som är 150m och syns på flera mils håll). Många träd kommer att huggas ner runt varje vindkraftverk och för att skapa tillfartsvägar. Det, både dag och natt, störande pulserande ljuset gäller i lika hög grad ljudet. Hur mycket skog, natur och tystnad kommer då att finnas kvar av det som idag lockar turism och inflyttning till Stjärnsundsbygden? Vindkraftparker måste utformas så att de är acceptabla för de människor som berörs annars kommer det att leda till ett kraftigt bakslag för de boende men också för Hedemora kommuns mest attraktiva turistområde och turistnäring Stjärnsund och längs hela Husbyringen. Vi föreslår och hoppas att ovan nämnda HN4, HM6, HN7, HS2 och HS3 tas bort från de platser som föreslagits som lämpliga för vindkraftsparker	friluftslivet samt verksamheter kopplade till dessa. Detta är värden som är viktiga att värna. Det finns risk för inringning och stor påverkan från de utredningsområden som lyfts fram. En översyn av samtliga områden kommer att göras till granskningen.
Stjärnsunds skogsgrupp Hedemora kommun skriver på sin hemsida att ”Områden med värdefullt djur- och växtliv, naturreservat och sumpskogar ska undvikas.” I rapporten ”Tematiskt tillägg till översiktsplan 2030 - Vindbruksplan” har man dock enbart fokuserat på Natura-2000-områden och nämner sumpskogar som särskilt skyddsvärda. Något som kan vara bra att känna till i sammanhanget är att Hedemora kommun är kraftigt underrepresenterad vad gäller andelen formellt skyddad natur. Enligt färsk statistik från SCB (www.scb.se/MI0603). Publicerad 2023-05-24) är så lite som 1,2% av Hedemora kommuns landareal skyddad. Det är den lägsta siffran i Dalarna och kan jämföras med länet i sin helhet där 10,9% av landarealen är formellt skyddad. Varför andelen skyddad natur i kommunen är så låg är en gåta, men den återspeglar på intet sätt andelen skyddsvärda biotoper. Vid samrådsmötet i Stjärnsund den 23 augusti 2023 nämnde tjänstemannen som presenterade vindbruksplanen att man i ett senare	Till vindbruksplanen görs inte någon fördjupning i naturvärden genom till exempel naturvärdesinventeringar eller fågelinventeringar. Sådana fördjupade studier görs i samband med tillståndsansökan som vindkraftsbolagen genomför. Det underlag som Stjärnsunds skogsgrupp skickat in är värdefullt och ger en bra genomgång av naturvärden i flera av utredningsområdena. Underlaget kommer tas hänsyn till i det fortsatta arbetet med ett granskningsförslag.

skede kommer att behöva inventera de utpekade områdena för att kunna avgränsa områdena ytterligare. Här vill vi informera Hedemora kommun om att en stor del av de utpekade områdena redan är inventerade med avseende på skogliga naturvärden och att en förfinad GIS-analys som även tar hänsyn till naturvärden utanför formellt skyddade områden och sumpskogar är fullt möjlig att genomföra nu.

Flera utpekade områden i kommunens norra del är regelrätta ”hotspots” för biologisk mångfald. Exempelvis lämnades ett reservatsförslag i område H.N.6 in till Länsstyrelsen hösten 2021 och fler reservatsförslag håller på att arbetas fram av Naturskyddsföreningen i Dalarna för att skydda den unika naturen i norra delen av kommunen.

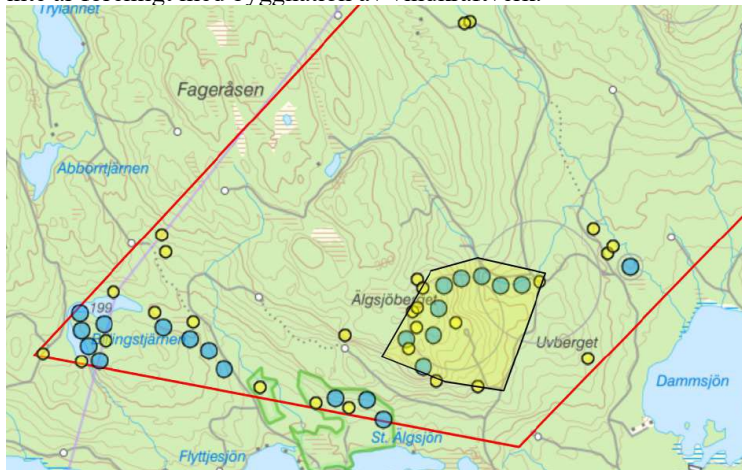
Att Hedemora kommun på sin hemsida skriver att man hittat färre konflikter med andra intressen i norra delen av kommunen jämfört med den södra delen beror alltså på en ofullständig analys av naturvärdena i denna del av kommunen. Skogsgruppens inventeringsinsatser är pågående och här nedan presenterar vi ett urval av våra resultat med avseende på de utpekade områdena för vindkraft.

Utpekade områden med höga naturvärden H.N.2

Området i stort präglas av ett hårt industriellt skogsbruk, men i södra delen av området finns höga naturvärden som står i konflikt med eventuella vindkraftsplaner. Det är framför allt på Sveaskogs marker runt Älgsjöberget som det finns höga naturvärden, men endast en liten del av området är avsatt som nyckelbiotop. Resten av den skyddsvärda skogen i området utgörs av frivilliga avsättningar. Här har det noterats mer än 350 fynd av 57 rödlistade arter och naturvårdsarter:

<https://www.artportalen.se/ViewSighting/SharedSearch?storedSearchId=15220&identifier=6D5B38C>

0. Det är i synnerhet ett rikt fågelliv med arter som bland annat järpe (NT), tornseglare (EN), kungsörn (NT) och tretåig hackspett (NT) som inte är förenligt med byggnation av vindkraftverk.

Figur 1: Översikt över fynd av rödlistade arter och naturvårdsarter i södra delen av område H.N.2. Gula prickar visar enskilda artfynd, blå prickar flera fynd på samma ställe.

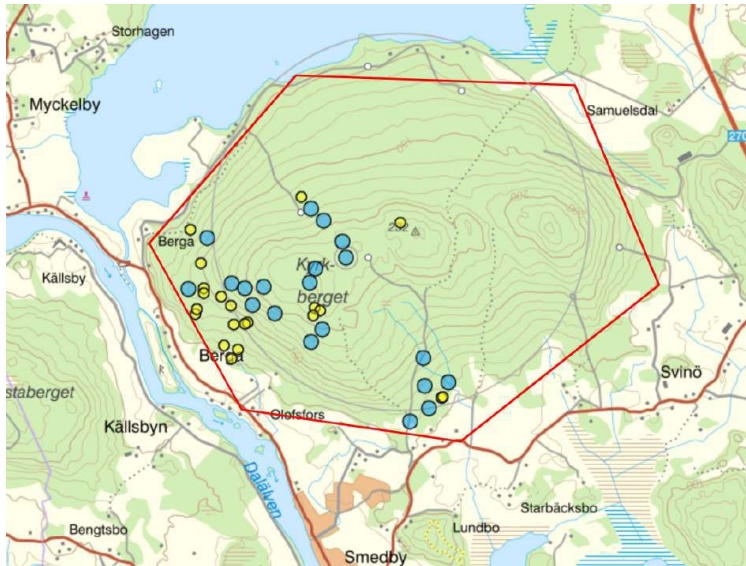
H.N.3

Området ligger på Kyrkberget norr om Dala-Husby. Andelen äldre skog på berget är lågt, men de kvarvarande naturskogsartade skogarna är desto artrikare. Mer än 350 fynd av 50 naturvårdsarter har noterats på berget och här finns kommunens enda kända förekomster av de extremt ovanliga arterna ringlav (rödlistad som sårbar, VU) och laxporing (VU, en av endast ett 10-tal kända fyndplatser i Dalarna).

Alla nämnda utredningsområden kommer ses över till granskningen.

<https://www.artportalen.se/ViewSighting/SharedSearch?storedSearchId=15218&identifier=DB70F29>

2. Fågellivet på berget är rikt och här häckar rödlistade arter som talltita (NT), slaguggla (NT), järpe (NT), tretåig hackspett (NT) och mindre hackspett (NT) med mera.

Figur 2: Fynd av rödlistade arter och naturvårdsarter på Kyrkberget. Observera att bergets östra del ännu inte inventerats ordentligt.

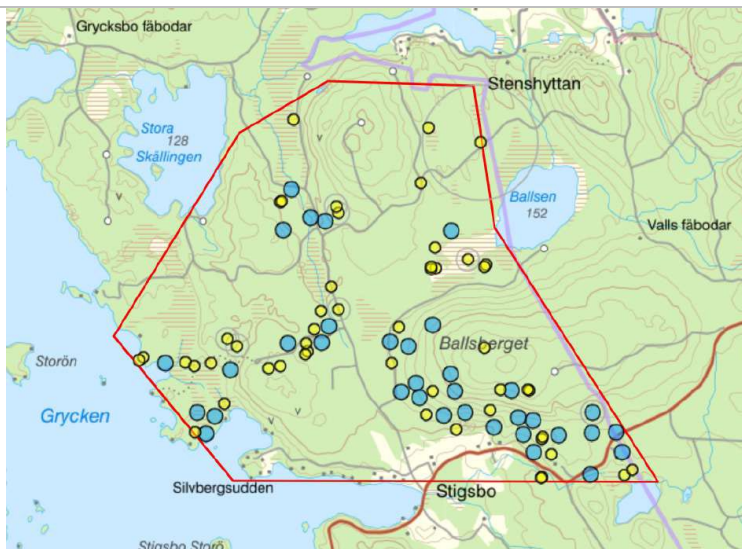
H.N.4

Området ligger på Ballsberget vid byn Stigsbo, strax öster om Stjärnsund. Även om området som föreslås är mestadels präglad av hårt industriellt skogsbruk finns det mycket höga naturvärden i direkt anslutning till det utpekade området. Närmare 500 fynd av 67 olika rödlistade arter och

naturvårdsarter har noterats i området:

<https://www.artportalen.se/ViewSighting/SharedSearch?storedSearchId=15219&identifier=74F53EC>

7. Vid Ballsbergets södra sluttning ligger kommunens mest artrika och skyddsvärda kalkbarrskogsmiljö. Berget är även livsmiljö för en rad rödlistade arter som kan fara illa av en vindkraftsetablering, som nordfladdermus (NT), järpe (NT), talltita (NT), bivråk (LC) och lärkfalk (LC).

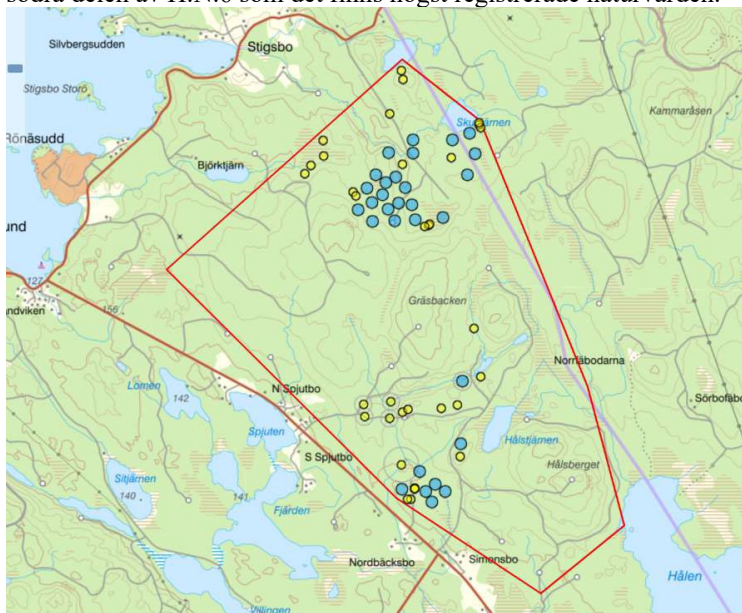

Figur 3: Översikt över fynd av rödlistade arter och naturvårdsarter i och runt område H.N.4.

H.N.6

Stora delar av området är hårt brukade med industriella skogsbruksmetoder, men det finns även områden som hyser mycket höga naturvärden. Inom området finns idag ett reservatsförslag och ytterligare ett förslag håller på att utarbetas av Naturskyddsföreningen i Dalarna. I och intill området finns nästan 600 fynd av ett 70-tal rödlistade arter och naturvårdsarter registrerade, se <https://www.artportalen.se/ViewSighting/SharedSearch?storedSearchId=15217&identifier=2DFFBBD>

3. Inventeringar är pågående och fler områden med skyddsvärda skogar kommer att kunna utpekas inom kort. Idag är det i norra och södra delen av H.N.6 som det finns högst registrerade naturvärden.

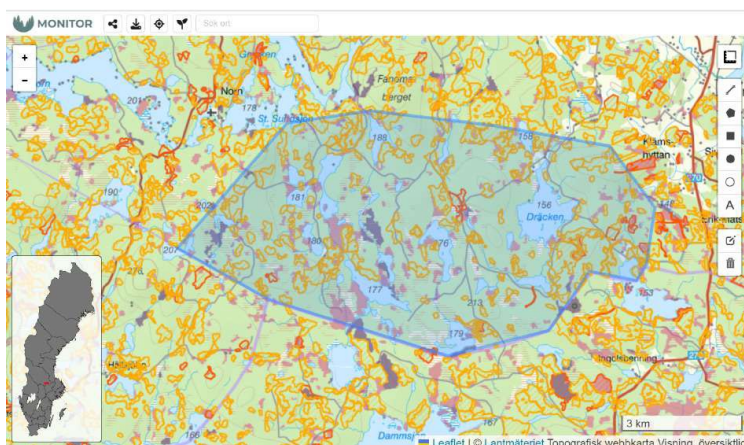

Figur 4: Översikt över område H.N.6 med omnejd med fynd av rödlistade arter och naturvårdsarter. Totalt har närmare 600 fynd av 74 rödlistade och naturvårdsarter gjorts hittills. H.S.6–11. I dessa områden verkar inga naturvärden påverkas negativt, då samtliga områdena är präglade av

hårt industriellt skogsbruk.

Övriga områden

I de övriga områdena har inga systematiska inventeringar genomförts ännu, även om det finns troliga naturvärden i exempelvis H.S.3. Stjärnsunds skogsgrupp ber om att få återkomma med kompletterande uppgifter när inventeringsarbetet utökats till dessa områden. Opåverkat område i södra Hedemora Hedemora kommun skriver i vindbruksplanen (s. 19) att det ska finnas ett opåverkat område i södra delen av kommunen. Kartutdraget nedan visar en översikt över området baserat på data från visualiseringsverktyget Skogsmonitor (skogsmonitor.se). Gula ytor är sådana som avverkats under de senaste 10 åren, gröna ytor är skogar som varit kalavverkade åtminstone en gång sedan 1950. Rosa och lila ytor visar skogar med längre skoglig kontinuitet (Figur 5). Även om området inte påverkas nämnvärt av vindkraft eller gruvindustri visar kartutdraget att det ändå är kraftigt påverkat av industriellt skogsbruk. Ur ett naturvårdsperspektiv är området därför mindre intressant än exempelvis H.N.4 och H.N.6 öster om Stjärnsund.

Figur 5: Översikt över det så kallade ”opåverkade” området i kommunens södra del.

Sammanfattning

Stjärnsunds skogsgrupp menar att det är viktigt att Hedemora kommun förfinar sitt urvalsarbete kring potentiella områden för vindkraft för att inte ge sken av att det finns större områden lämpliga för vindkraft än det egentligen är fallet. Även för bolagen som planerar för vindkraft borde det vara en fördel om områden med höga naturvärden, som ännu saknar formellt skydd, inte finns med över de utpekade områdena. Stjärnsunds skogsgrupp bistår kommunen gärna med naturvårdsexpertis under den fortsatta processen med att ta fram vindbruksplanen. Dessutom menar vi att det behövs en analys av de samhällsekonomiska konsekvenserna av utökad vindkraft i jämförelse med en ökad andel skyddad natur i kommunen. Hur kommer inflyttningen och besöksnäringen påverkas om det öppnas för vindkraft över stora områden i den norra delen av kommunen? Och vad händer om det i stället skyddas mer natur? Hedemora kommun är relativt glest befolkat och många har bosatt sig på landsbygden i kommunen för att komma närmare naturen, där natur med höga naturvärden oftast är den med högst rekreationsvärden. Risken med storskalig vindkraftsetablering är att kommunen därför

urholkas på sina invånare i dessa glest befolkade områden. En viktig sak att ha med sig i planeringen är också värdet av naturligt ljus och naturlig tystnad. Enstaka rödlistade kärlväxter kan gott klara en vindkraftsetablering, men en naturupplevelse blir en helt annan om den störs av blinkande ljus och vindkraftsbuller.	
Föreningen Folkets hus i Stjärnsund 2023-09-13	
Vi upplever det positivt att såväl privatpersoner som organisationer och ideella föreningar ger möjligheter att lämna synpunkter inför beslutet om en vindbruksplan för Hedemora kommun. Vårt yttrande utgår i första hand från det område där vi verkar och som kan komma att påverkas av utbyggnad av vindkraft, nämligen ekomuseet Husbyringen och friluftsområdet Pråmleden. En vindparksetablering inom dessa områden får en stor inverkan på kultur och fritidsvärdena. Sedan mitten av 1970-talet till dags dato har åtskilliga miljoner av regionala-, nationella och EU-medel investerats för att bevara och utveckla miljöerna och landskapet inom Husbyringen och Pråmleden. Därtill skall läggas de ideella föreningarnas insatser. Området Husbyringen och Pråmleden, med de historiska bruken och det växlande landskapet med sina många sjöar, har under åren utvecklats till ett välbesökt turistområde. Hedemora kommuns främsta besöksmål, som följaktligen skapar arbetstillfällen. Föreningen Folkets hus är en del i Husbyringen och Pråmleden genom sin verksamhet. Parken, med sitt läge vid Gryckens strand och med milsvid utsikt över det öppna landskapet bidrar till att verksamheten leder vidare och bland annat lockar Sveriges populäraste dansorkestrar till Stjärnsund. Om områdena HN1, HN2, HN4, HN6 och HN7 kommer vara kvar efter samrådet kommer Stjärnsund, Grycken och Folkets park att upplevas omringade av vindkraftverk. En omringningseffekt som vindbruksplanen uttryckligen säger sig vilja undvika. Detta måste såklart även iaktas från våra sjösystem och i detta specifika fallet, kommunens största sjö Grycken. Mot bakgrund av det bör områdena HN1, HN2 HN6 och HN7 ses över, med omgivningseffekten i betraktande. Tilläggs kan också att i Stjärnsunds närhet finns Avesta och Hofors kommuner med vindkraft och /eller planer för detta i vår närhet.	Vi kommer att se över de nämnda områdena till granskningen då många synpunkter inkommit gällande kultur- och friluftsvärden.
Arbetsgruppen mot vindkraft i Hedemora kommun 2023-09-17	
Vindbruksplanen är ett tematiskt tillägg till översiktsplanen som ”ska bli ett underlag för kommunens politiker att kunna ta välinformerade beslut gällande vindkraftsutbyggnad i kommunen” (hedemora.se). Vi anser att vindbruksplanen med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning är alltför bristfällig för att tjäna som ett sådant underlag och därför behöver omarbetas grundligt. Den värnar inte heller om kommuninnevånarna och att kommunen ska vara en attraktiv kommun att bo och verka i och motarbetar därmed Hedemoras vision ”Hedemora är en välkomnande och hållbar kommun.” I planen finns ett antal goda mål beskrivna såsom att undvika omringning, värna viktiga utsikter och att ljud m m ska hamna på en acceptabel nivå för	Vindbruksplanens syfte är att vara ett vägledande dokument inför kommande tillståndsansökningar för vindkraft och ska så långt som möjligt undvika detaljer i många frågor. Miljökonsekvensbeskrivningen är ett övergripande dokument där konsekvenserna av vindbruksplanen presenteras, konsekvenser av vindkraft samt vidare utredningar behandlas i en

berörda. Tyvärr motsvarar inte planförslaget dessa ambitioner. Nedan beskriver vi brister, inkonsekvenser m m som vi ser och ger våra synpunkter.

Störningar och risker - hälsoaspekter

Kap 5.3 i Miljökonsekvensbeskrivningen har titeln "Hälsa och säkerhet". Här står dock i princip inget om vilka hälsorisker vindkraftsetablering kan medföra utan Structor hänvisar endast till att gällande riktvärden ska följas. Detta avsnitt behöver utökas och uppdateras rejält. Först då kan planen ge underlag för politiska beslut och förfrågningar från vindkraftsbolag om etablering.

Buller

Vindbruksplanen använder ett skyddsavstånd till bostäder på 800 m, avgörande är dock att riktvärdet på 40 dBA kan hållas vid bostäder. Riktvärdet 40 dBA rekommenderas av Naturvårdsverket. Vi anser att detta riktvärde är för högt av flera skäl: Utpekade områden ligger i stor utsträckning i områden som idag är tysta och där vindkraftsljud blir mycket framträdande även vid lägre ljudnivåer. Tystnaden och lugnet här är för många människor skälet till att de sökt sig till dessa områden för permanent- eller fritidsboende eller som turister. Riktvärdet 40 dBA skyddar inte människor från ljudstörningar! Ett lägre riktvärde behöver tillämpas i vindbruksplanen för att bevara Hedemoras levande landsbygd, för att människor ska vilja bo kvar här och fler flytta hit. Forskningsstudier visar att andelen människor som blir störda eller mycket störda av vindkraftsljud stiger snabbt när ljudnivån går över 35 dBA (Hansen 2020). Vid 40 dBA blir drygt 10% mycket störda av vindkraftsbuller. (Naturvårdsverket 2020). Ett mycket stort antal boende skulle hamna intill 40 dBA-gränsen om vindkraft byggs på de utpekade områdena och därmed också antalet människor som blir störda – Anser verkligen kommunen att detta är rimligt?

En rad olika faktorer såsom topografi, atmosfäriska förhållanden, kumulativt ljud från flera vindkraftverk och nedisning påverkar vindkraftsljud och dess spridning och vindkraftsbolagens beräkningar kan skilja sig betydligt från verkligheten (Hansen 2020). Hörbara toner vilka är extra störande kan nå bostad och föranleder skärpning av riktvärdet (Naturvårdsverket 2020). Genom att använda ett lägre riktvärde i vindbruksplanen skapas marginal för sådana variationer och risken för att människor blir störda av vindkraftsbuller minskar.

Lågfrekvent ljud och infraljud

I vindbruksplanen sid 23 står "Förutsatt att riktvärdet utomhus vid bostadens fasad på 40 dBA och Socialstyrelsens riktvärden för lågfrekvent buller uppfylls är det ändå mindre troligt att allvarliga störningar på grund av lågfrekvent ljud ökar i framtiden." Hur har denna bedömning gjorts? Här saknar vi referenser, som även täcker in nyare forskningsresultat. Naturvårdsverket har i sin vägledning en liknande formulering, men refererar här till en kunskapssammanställning från 2011. Sedan dess har verkens höjd ökat avsevärt och högre verk avger mer lågfrekvent ljud och infraljud. Infraljud avtar inte heller med avståndet på samma sätt som ljud med högre frekvens och kan vid vissa förhållanden uppmätas på långa avstånd från källan (Naturvårdsverket 2020, Marcillo 2015). Läkare har tidigare uppmärksammat att boende nära vindkraftverk oftare har allvarliga sömnstörningar, depression, yrsel, huvudvärk m fl symtom som skulle kunna förklaras av att det pulserande infraljudet påverkar innerörat och centrala nervsystemet

framtida tillståndsansökan då det i dag inte finns någon konkret ansökan att utgå från.

Störningar och risker – Hälsoaspekter

Miljökonsekvensbeskrivningen är ett övergripande dokument. Eftersom det inte finns någon konkret ansökan att utgå från måste utredningen bli generell och övergripande. Därför behandlas många frågor gällande hälsa och säkerhet i en framtida tillståndsansökan för vindkraft.

Buller

Frågan om buller tas till granskningen med i bedömningen av de utpekade utredningsområdena. Vi kommer även lägga till en vägledning för hur buller kan påverkas av terrängen för att identifiera risker för störningar.

Lågfrekvent ljud och infraljud

Planbeskrivningen kommer uppdateras gällande lågfrekvent ljud. Som nämns i yttrandet är källan Naturvårdverket men med en omformulering som blir missvisande. Detta justeras till granskningen. Djupare utredningar kopplat till buller, lågfrekvent buller och infraljud genomförs vid en tillståndsansökan.

Blinkande vita varningsljus

Planbeskrivningen kompletteras med vilka risker som finns för hälsa och miljö kopplat till vindkraftverkens varningsljus.

Skuggor

Noterat.

Kemikalieutsläpp och påverkan på mark och vatten

Planbeskrivningen kompletteras med risker kopplade till anläggningsarbeten och miljöfarliga ämnen som kan frigöras i samband med en vindkraftsetablering.

Fåglar

Risk för fåglar utreds i samband med tillståndsansökan för en etablering.

Inringning

Inringning kommer fortsatt vägas in i bedömningen av de utpekade utredningsområdena till granskningsförslaget.

(Enbom 2013). Frågan om vilka nivåer av infraljud från vindkraftverk som når boende och eventuella hälsorisker behöver utredas mer och så länge det finns osäkerhet kring detta bör rimligen försiktighetsprincipen tillämpas (Miljöbalken, kap 2, §3).

Blinkande vita varningsljus

Det nämns i planen och MKB:n att vindkraftverk som är högre än 150 m måste förses med högintensivt blinkande ljus, men ingenstans beskrivs konsekvenserna av detta. Med de blinkande ljusen blir det inte längre möjligt att njuta av en lugn stjärnhimmel, ännu ett intrång i naturen och en rofylld livsmiljö för människor. Hur stor blir den negativa påverkan på nattlevande varelser som ugglor, fladdermöss och insekter? Hur blir sömnen för dem som har utsikt mot vindkraftverk och får blinkande ljus in i sovrummet? Vilka trafikrisker uppstår när föraren möts av starkt blinkande ljus vid mörkerkörning?

Skuggor

Skuggfenomenen påverkar oss människor som tycker om att vistas i naturen i en mycket negativ riktning och frågan är hur många fåglar, däggdjur och andra djur påverkas som vistas där 24 timmar/dygn året runt. Ju högre vindkraftverken är och ju större vingarna är, desto större problem med skuggfenomen.

Kemikalieutsläpp och påverkan på mark och vatten

Vi saknar en analys av vilka kemikalier som kan släppas ut i samband med etablering, drift och återställning när verksamheten upphör. Vid etablering grävs det för fundament, vägar

byggs och kablar dras vilket i sig innebär stora ingrepp i naturen. Vid drift sker ett slitage på vindkraftverkens rotorblad och små partiklar med plast avges. Bladen är tillverkade av komposit och en vanlig beståndsdel är PFAS-ämnen (Ingeniören 2023). Även vid återställning frigörs farliga ämnen. Frågor som väcks är: Hur ser hydrologin ut vid de utpekade områdena? Vart förs de miljöfarliga ämnena? Vid t ex Stjärnsund finns en vattentäkt. Kommer kommunen tillse att vattenprover tas för att säkerställa att miljöfarliga ämnen inte ansamlas och påverkar kvaliteten negativt?

Fåglar

Tranor, sångsvanar, stora rovfåglar såsom havsörn, vråk och fiskgädda, våra skogsfåglar, lom och en del vadare löper stor risk att skadas eller massakreras av rotorbladen, eftersom de ofta flyger på samma höjd.

Inringning

Trots att man i planen skriver att omringning ska undvikas ser vi att det görs vid utpekandet i flera fall. Här är några exempel:

- H.S.2 Killingberget och H.N.7 Svartjärnsberget-Sandgölsberget ligger mycket nära varandra med en dalgång med ett pärlband av små byar emellan, t ex Eret och Ingelsbo.
- H.N.7 tillsammans med H.N.6 Hålsberget-Gräsbacken inringar byarna Färjkarlsbo, Lerhyttan, Simonsbo, Nordbäcksbo och Spjutbo.
- H.N.6 och H.N.4 Del av Ballsberget omringar Stigsbo.
- Grycken är tillsammans med befintliga verk i sin helhet omringad av utpekade områden. H.N.7, H.N.6, H.N.4 och verken vid Tjärnäs ligger endast några km från Grycken och vindkraftverk här blir dominerande vid sjön. Idag syns redan de befintliga verken på Killingberget och Riskebo från Grycken trots att de ligger betydligt längre bort och även

Ekonomiska risker

Noterat

Kommunen bevakar frågan och ställer sig bakom den statliga incitamentsutredningen i att det behövs en lagstadgad ersättning för närboende som påverkas av vindkraftsutbyggnad.

Hur vindkraft påverkar

fastighetsvärdena är i nuläget oklart och det beror helt på vilka vindkraftverk som ska uppföras, vilka effekter det ger omgivningen och hur stor påverkan på landskapsbilden det ger. Vindbruksplanen är ett övergripande dokument som ska visa på utredningsområden för vindkraft. Vidare utredningar av områdena kommer behöva göras vid en kommande tillståndsansökan.

Säkerhetsavståndet kommer ses över till granskningen av förslaget.

verk i områdena norr om Långshyttan (H.N.1 och H.N.2) kommer synas från Grycken.

Fler exempel finns i andra delar av kommunen. Att bli inringad på nära håll av vindkraftverk medför självklart oacceptabla ljudstörningar eftersom det då inte går att komma undan ljudet vid någon vindriktning och det kan bli omöjligt att bo kvar. Omringningar på långt håll medför att man inte i någon riktning kan vila ögat och sinnet vid en lugn horisont utan att mötas av snurrande och blinkande vilket är förödande för naturupplevelsen.

Ekonomiska risker

Fastighetsvärden sjunker i närheten av vindkraftverk. Detta visas bland annat i en studie från KTH där man fann omfattande värdesänkningar 0-2 km från vindindustrier, effekten avtog men var signifikant upp till 8 km avstånd (Westlund & Wilhelmsson 2021). Det kan innebära att människor som förlorar sin rofyllda livsmiljö också förlorar egendomsvärde och i värsta fall inte har råd att flytta. Det visar också att ett områdes attraktionskraft minskar vid vindkraftsetableringar. Många lokala företag inom besöksnäring m fl är beroende av den vackra naturen och kulturmiljön på vår landsbygd. Hur ser kommunen på risken för minskade inkomster för fastighetsavgifter och skatt från företagande?

En annan risk kommunen tar gäller återställning när verksamheten upphör. Det är verksamhetsutövarens skyldighet och de ska lägga undan pengar för detta. Men om inte pengarna räcker eller om vindkraftsbolaget går i konkurs är markägaren tvungen att återställa marken, och om inte markägaren fullgör sin plikt blir det i sista hand kommunens skyldighet.

Tillsynsplikt

Vindkraft är miljöfarlig verksamhet och kräver resurser för att fullgöra tillsynsplikten i Miljöbalken kap 26. Vi undrar hur ska detta behov ska tillgodoses?

Klass 1, 2 och 3 områden – Skyddsavstånd

Vid framtagandet av möjliga områden för vindkraft har ett skyddsavstånd till bostäder på endast 800 m använts. Detta bör förlängas, lämpligen till 10 x verkens höjd. Avståndet 800 m angavs för 10 år sedan av Energimyndigheten och är inte anpassat till de betydligt högre verk som är aktuella idag.

Vi kan inte heller se hur ett säkerhetsavstånd på endast 500 m ska kunna skydda Husbyringens kulturvärden.

I planen lämnas öppet för att vindkraft även kan komma att byggas i Klass 1 och 2 områden som inte är utpekade. Dessa skyddas alltså inte i planen. Vi tycker det är oroande om kommunen på så sätt kan komma att tillstyrka etablering av vindkraft utanför de utpekade områdena. Ett par förfrågningar om etablering delvis utanför utpekade område finns enligt uppgift redan hos kommunen och det vore mycket olyckligt för natur- och kulturmiljö om dessa bolag fick tillstånd för sina planerade projekt.

Natur och kulturvärden och lokalt företagande

Mycket lokalt företagande i kommunen bygger på besöksnäring, t ex boenden, kultur- och naturupplevelser, lokal odling och djuruppfödning.

I kommunen finns flertalet vandringsleder bland annat Drottning Kristinas väg och Pilgrimsleden. Andra intressanta leder som drar turister till sig är t ex Husbyringen och Pråmleden. Vintertid kommer skridskoåkare till sjösystemet Edsken-Fullen-Grycken.

Boende är camping, stugor, vandrarhem och hotell. Vem vill hyra in sig om det finns blinkande och ljudande vindkraft i närheten och eventuellt även infraljudsstörningar som ger vibrationer? Ett rikt utbud av kulturupplevelser av olika slag finns här. På mindre lokaler anordnas musik-, konsert-, poesi-, teater-, dans-, och hälsoarrangemang. Det finns också många platser med historiska kulturvärden att besöka i kommunen. Visuellt och ljudmässigt lär dessa platser och arrangemang bli störda av vindkraften. Naturens ro och helande förmåga bryts, något många söker sig till både som turist och för boende (fast eller fritids). För att naturens läkande och livgivande kraft ska kvarstå ska den inte störas av vindkraftverk. Det finns flertalet lokala odlare och djuruppfödare i kommunen. Det syns bland annat på Skördemarknaden som hålls årligen i Hedemora kommun. Mycket är dessutom ekologiskt framställt. Ljud, ljus och kemikalieutsläpp kan påverka deras verksamhet direkt och indirekt. Kommer kunder börja undra vad deras varor innehåller, t ex PFAS och bisfenol A? Blir försäljningen sänkt? När lokala företagare drabbas sjunker kommunens skatteintäkter. Är dessa företagare eller internationella vindkraftsbolag viktigast för kommunen? Slutord I stället för att okritiskt planera för storskalig vindkraftsutbyggnad, gå vindkraftsbolagen till mötes och förvandla stora delar av kommunens landsbygd och naturområden till vindkraftsindustrier yrkar vi på att Hedemora kommun satsar på att fortsätta utvecklas enligt visionen om att vara en välkomnande och hållbar kommun. Hedemoras rikedom finns i naturen, lugnet och en levande landsbygd som redan idag attraherar människor från när och fjärran och det är genom att bevara dessa värden som Hedemora har förutsättningar att utvecklas på ett hållbart sätt.	
Facebookgruppen Vindkraft Dormsjö-Kloster-Stjärnsund med omnejd? Bifogar kommentarer till de 508 namnunderskrifter som gjordes våren 2021 i Facebook-gruppen Vindkraft Dormsjö-Kloster-Stjärnsund med omnejd? mot Njordrs planer på Högberget-projektet med 27 vindkraftverk mellan Kloster-Stjärnsund och Kloster-Färjkarlsbo. Vi anser att dessa kommentarer är relevanta, även i dagsläget, och alltså när det gäller kommunens vindbruksplan. Därför skickar vi dessa kommentarer som ett eget yttrande. Jag bor redan vid en vindkraft här i Dormsjö och det är inte trevligt. Blir det fler kommer inte jag att bo här. Nödvändigt stoppa utbyggnad av den enorma vindkraftparken med 280 meter höga vindkraftverk alltså i storlek av Eiffeltorn x 27 i en bygd med omistlig kultur med anor från medeltid och natur- och djurliv i skogs-, sjö-, älv-, berg och slätter. Jag bor 920 resp. 1300 m från de två vindkraftverken som står på Killingberget sedan 2012. Är redan störd av bullret från dessa verk. Om de 27 verken i projekt Högberget byggs, kommer 4 av dem stå ca 1,5 km-2 km från min bostad. Då kommer jag bli inringad av bullrande vindkraftverk och det blir omöjligt för mig att bo kvar.	Vi kommer att till granskningen att se över de områden som nämnts ifall de behöver justeras eller tas bort. Vi har intresse i att utredningsområdena blir så bra som möjligt för medborgarna i kommunen. Vindbruksplanen ska verka som ett underlag för politiken, tjänstemän och medborgare i potentiella framtida ansökningar om vindkraft. Vindbruksplanen utreder inte alla frågor gällande vindkraft och den tar heller inga beslut om kommande utbyggnad av vindkraft. Naturvärdesinventering och arkeologisk utredning är några av de krav som kommer att ställas på vindkraftsbolagen att ta fram i sina ansökningar.

Vi måste bevara de skogar och rämsor av ekosystem som fortfarande finns kvar för den grund vi och alla andra varelser lever av. Det är inte en tid att exploatera mera.

Har själv vindkraftverk ca 2 km från bostaden dålig inställning från kommunen när de satts upp ansåg att det var obebyggd skogsmark att överklaga är inget de tar hänsyn till.

Det är oansvarigt mot människor och natur. Slutet blir enorma skrotupplag, när verken är slut. Ren idioti.

Jag bor nära (Dormsjö) och uppförande skulle påverka hela min boendemiljö/sömn, uteliv, samt förlust i fastighetsvärde. Jag är framförallt orolig över hur ljusblinket och ljudet påverkar oss människor, fågel/djurliv och effekten på antal invånare som kommer bo i kommunen samt minskad turism och underlag för företagande.

Skövla inte skogen för djuren, som renar luften och där mina barn kan leka!

Vindkraften förstör mer än vad man får ut av eländet. Ingen ström om det inte blåser och ingen ström om det blåser för mycket , naturen förstörd, bor man nära kan man få livet förstört .mm.

Det räcker med de 7 som hörs och förstör utsikten där jag bor! Jag är en av många häromkring som är beroende av turism, och den kommer att påverkas negativt!

Vindkraftsindustrin är miljövidrig för natur, djur och människor. Den byggs inte där det blåser mest och ger lite energi. Låt oss lära oss av Japan som storsatsat och nu monterar ner den för att det varken är lönsamt eller ger den el vi behöver.

Vindkraft anläggs helt i onödan eftersom annan produktion momentant måste finnas tillgänglig. Vindkraft skövlar brutalt vårt naturarv!

När ska politikerna vakna, innan hela (nästan) Sverige är förstört. Finn ingen miljövinning, men stor miljöförstörelse för natur, djur, fauna, uttorkning och hälsoproblem för människor som ingen lyssnar på . Demokratin finns den??? Utländska företag och pengar får styra.

Vi har stora naturvärden, både historiska som turistnäring, i området runt Husbyringen där Dormsjö, Stjärnsund, Garpenberg och närliggande byar påverkas negativt av eventuell vindkraftspark. Unika fågelarter som årligen och återkommande besöker naturreservat kopplat till närliggande miljö. Livsmedelsföretag som är beroende av insekter för pollinering, som redan idag har brist på insekter. En oberoende miljökonsekvensbeskrivning är att föredra. Dessutom behöver vi vår skog och framförallt snabbväxande lövskog i våra områden för att påverka miljön och klimatet positivt.

Alla varelser har rätt till sin livsmiljö, fladdermöss, nattflyn, insekter, stannfåglar, örnar, tranor och gäss.

På grund av att jag bor och har mitt företag. i närområdet. Jag har dessutom ärvt en fastighet intill den planerade parken och har för avsikt att bo och ha mitt företag där med häst,rekreation och turistverksamhet i samarbete med andra lokala företagare i närområdet och är därmed beroende av att naturen får finnas kvar i befintlig skepnad.

Detta vansinne måste få ett slut. Hela landet snart täckt av dessa monster till ingen nytta. Om vi inte vi vårdar Moder Jord kommer det att stå oss dyrt. Vår natur skyddar oss och då kan vi inte behandla den så illa.

Industriell Vindkraft hör inte hemma i vår skog. Vi behöver bättre besluts underlag ang. VKV sk "hållbarhet". Det finns inga oberoende konsekvensanalyser. Alla problem skjuts idag på framtiden. Ingen myndighet granskar att VKV påstående stämmer med verkligheten.

Jag bo vid Flinesjön och detta kommer påverkas min vardagsliv negativt.

Jag skriver under för att jag bör i området och dessa vindkraftverk kommer att förstöra naturen mer än de kommer att bidra till elsystemet.

Jag är född och uppvuxen i Långshyttan och har vänner i Stjernsund som inte vill ha dessa in på knutarna.

Det är inte någon ren kraft, förstör otroligt mycket i områden nära dessa oljudande ståljättar. Nej nej nej förbjud detta otyg i vår miljö.

Jag skriver under för att jag tycker vindkraften inte tillför något som el producent. Det förstör effekt balansen i ett redan fungerande och miljövänligt system likt kärnkraft och vattenkraft. Miljön där dom placeras förstörs för all framtid och när dom slutar funka lär dom bara bli rostiga monument. Vindkraft är inte miljövänligt för 5 öre. Vi kommer att bli ett fattigt land om utbyggnaden fortsätter. Svenska företag kommer att gå under.

Ett moratorium krävs eftersom vindkraftsindustrins dolda mörka baksidor inte är offentliga. Beslutsfattare är politiskt styrd och demokratin blir inskränka. Vindkraftverk har en destabiliserande verkan på demokrati, Sveriges och EUs elnätssystem, närboende livsmiljö, hälsa och ekonomi.

För att vindkraftsverken fragmenterar sönder skogar, sprider mikroplast, bullrar, blinkar, kastar solskuggor och där vindkraftsaktörerna (som knappt betalar några skatter) för undan ev vinster till skattefria öar i Karibien. Det är miljöförstöring av värsta sort. Dessutom torkar de ut jordarna samt massakrerar insekter, fladdermöss och rovfåglar. Landskapen och ekosystemen totalförstörs.

Den här bygden är fullkomligt unik när det gäller lokalt nätverkande och engagemang i ett alternativt liv på landsbygden, småskaligt entreprenörskap och innovativt tänk kring hur vi lever ett hållbart liv med utgångspunkt i en levande landsbygd och i samklang med naturen. Människor söker sig hit från hela landet och även från andra delar av världen för att uppleva detta. Många vill också bosätta sig här, faktiskt fler än det finns bostäder till i nuläget. Därför bör detta område få fortsätta utvecklas och ännu tydligare bli ett kunskapscentrum för framtiden, och en fin tillgång för Hedemora kommun.

Vill kunna fortsätta semestra i området!
Jag skriver under på grund av att Vindkraft är en miljökatastrof och dessutom opålitlig och dålig

kraftkälla.

För att jag har ett fritidshus i Stjärnsund och tillbringar mycket tid i Stjärnsund året om. Planen är att bo permanent där inom några år. Stjärnsund och Husbyringen är en fantastiskt område att bygga vindkraft där är att våldföra sig på hela bygden!!

Jag vill bo i skogen, inte på en byggarbetsplats och framtida kraftstation med oväsen och blinkande lampor.

Den planerade vindkraftsparken är ett oacceptabelt intrång i vår värdefulla natur och kulturmiljö

Jag vill att den vackra naturen förbli bevarad här och att området inte industrialiseras. Det är också därför vi har flyttat hit!

Den planerade vindkraftsparken skulle medföra ljud- och andra störningar i livsmiljön för väldigt många människor och allvarligt inkräkta på bygdens natur- och kulturvärden.

Vindkraftverken kommer att byggas alldeles för nära oss som bor och lever här. De kommer att påverka inte bara vår mentala hälsa negativt utan också djurliv och våra kulturella värden, liksom turistnäringen som är bygger på den orörda, vackra natur vi har och fina kulturella lämningar såsom Husbyringen och drottning Kristinas väg.

Jag skriver under för att dessa planer förstör vår vackra natur. Detta område ligger ganska nära stora befolkningscentra fina rekreatiomsområde. Jag anser att all vidare utbyggnad av vindkraften ska stoppas.

Det skulle vara hemskt om vindkraftverk bygdes runt kloster stjärnsund trakten då dom låter och syns. Det kommer inte bli samma dragning med turister som är ute efter det lugna och den vackra naturen som finns omkring!

Jag skriver under för jag har bott och jobbat länge i trakterna och anser inte att miljön där skall förstöras med vindkraftverk.

Vindkraftverk förstör och förvandlar den sceniskt vackra idyllen i Kloster o Stjärnsund samt dalgången mellan Kloster och Simonsbo och övriga delar av Sverige till ett enda stort industriområde. Dessutom är vindkraften ineffektivt

Att bygga vindkraftverk och ännu högre än vanligt syns och hörs, påverka djur- och människor. Området är väldigt vackert, bebott samt att det är en destination i besöksnäring. För mig helt o - hållbart att förstöra denna. Kan man inte bygga vindkraftverk där det finns ingen folk. Det skulle väl vara möjligt i stora Sverige!

Jag är företagare inom besöksnäring och i Stjärnsund. Kan inte tänka mig att destinationen ska bli påverkad på detta sätt och existensen av vårt företag är ja beroende av en väl fungerande destination och att den vackra miljön blir inte förstört. En mer än 100% ig NEJ till vindkraftverken!!!

Vindkraft är inget miljöalternativ, skog skövlas, har kort livslängd och går inte att återvinna när de är slut.

Yttranden företag

Yttranden i vänsterspalten och kommunens ställningstaganden i högerspalten

Eolus Vind AB och Gydro REIN Invest AS	
Eolus Vind AB och Hydro REIN Invest AS lämnar härmed yttrande till samrådshandlingen gällande ny vindbruksplan i Hedemora kommun. I januari 2021 presenterade Energimyndigheten och Naturvårdsverket en nationell strategi för hållbar vindkraftsutbyggnad. I denna strategi uttrycks ett nationellt utbyggnadsbehov på 100 TWh vindkraft till 2040, varav 80 TWh på land. För Dalarnas län innebär detta ett regionalt utbyggnadsbehov av vindkraft på 7,5 TWh, vilket motsvarar omkring 360 vindkraftverk (räknat på 6 MW per turbin) som behöver byggas i länen för att klara målet (Statens Energimyndighet, 2021). Eolus och Hydro REIN vill betona hur viktig vindkraften är i omställningen till ett fossilfritt energisystem och för att vi ska uppnå uppsatta klimatmål. Vindbruksplaner ett viktigt verktyg för vägledning till såväl företag som kommuner, och därför välkomnar vi Hedemoras arbete med vindbruksplanen. Stora infrastrukturprojekt som vindkraftsparker, som är avgörande för vår framtida energiförsörjning, kräver alltid avvägningar mellan olika gemensamma intressen. Kommuner har här ett stort ansvar för att väga värden för djur, natur och människor på kort och lång sikt, i sitt planarbete. I vår genomgång av samrådshandlingen gällande ny vindbruksplan i Hedemora kommun ser vi att vi har information för kommunen att väga in i slutgiltig plan, och som följd av detta ett förslag på alternativt område. Eolus Vind och Hydro REIN har låtit genomföra inventeringar av fågel och naturvärden i områden inom Hedemora kommun. Utpekade området ”H.S.6” i samrådsversionen av den nya vindbruksplanen ligger inom områden som utesluts för vindkraft baserat på resultat i dessa utredningar. Norra delen av området H.S.6 bedöms inte vara lämpligt för exploatering med hänsyn till storlom som lever i Rafshytte-Dammsjön, då den anses utgöra en lämplig biotop för storlom vid häckning. För storlom gäller skyddsavstånd om 1000 m från häckningsplats, dvs. strandkant, i enlighet med praxis. Söder om väg 737 finns även en tjäderspelplats vilket medför att södra delen av H.S.6 bedöms som mindre lämpligt för vindkraft. Södra delen av H.S.6 ligger även nära beläget till Hässlens naturreservat som, inom en radie av 5 km, utgör ett viktigt häckningsrevir för nötkråka. Förekomst av nötkråka i sig självt är inte skäl för hänsyn vid en vindkraftsetablering. Den aktuella populationen av nötkråka ingår dock i de värden som Länsstyrelsen vårdar i Naturreservatet/Natura 2000-området Hässlen. Det är därför rimligt att anta att Länsstyrelsen inte kommer att vara positiv till en exploatering som riskerar att missgynna en population som Länsstyrelsen aktivt vårdar. Naturvärdesinventeringar har även visat att det finns flera områden utpekade med påtagliga och höga naturvärden i den södra delen av H.S.6.	Vi är medvetna om det stora behovet av ny el i regionen och nationellt och därför ska vi se till att underlätta för medborgare och politiker genom att ta fram utredningsområden. Se ”Förändringar av planförslaget” för att se hur områdena har förändrats till granskningen.

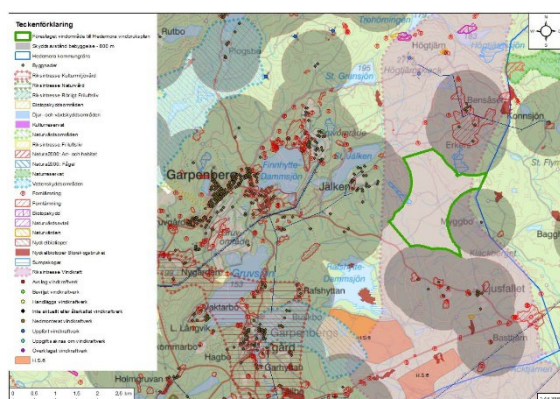
Eolus Vind och Hydro REIN anser i stället att området norr om H.S.6 bör pekas ut som lämpligt i den nya vindbruksplanen, se föreslaget område i Figur 1. Stor del av föreslaget område är utpekad med riksintresse för vindbruk, det finns relativt få naturvärden och fynd av känsliga arter i området samt ligger området inom lämpligt avstånd från bostäder.

Utöver detta är infrastrukturen i området lämpligt för vindkraftsetablering, särskilt med hänsyn till elnätsanslutning då det finns närhet till kraftstation.

Värdet av orördhet i föreslaget område bedöms vara lågt. Området består i stort av produktionsskog med relativt få naturvärden. Föreslaget område ligger på ett lämpligt avstånd i förhållande till Husbyringen samt Hovran. Utöver detta finns inga riksintressen som skulle påverkas negativt av etablering.

Det finns även goda förutsättningar för vind baserat på vindanalyser som gjorts i området.

Figur 1. Område från samrådshandling "H.S.6" och föreslaget område för vindbruk i yttrande (markerat med gröna linjer i karta). Föreslaget

område ligger inom riksintresse för vindbruk, se område markerat i rosa. Nämnda fågelarter och naturvärden i området är inte utritade i figuren, detta beskrivs i stället i texten ovan.

I figur 5 i samrådsversionen för vindbruksplanen finns utpekade områden utifrån en klassificeringslista. Stora delar av Eolus Vind- och Hydro REIN:s föreslagna område klassificeras med goda möjligheter till samexistens för vindkraft, enligt denna karta.

Slutligen vill vi hänvisa till rapporten "Myndighetsgemensam uppföljning av samhällets elektrifiering, 2023" där elbehovet antas öka till 280 TWh år 2035, vilket är en fördubbling jämfört med dagens användning på 140 TWh. Myndigheterna som står bakom rapporten menar att fram till år 2035 krävs en historiskt hög utbyggnadstakt för elproduktion och elnät om vi ska kunna möta det förväntade ökade elbehovet. Inom den närmaste framtiden bedöms landbaserad vindkraft vara det kraftslag som har både tekniska och ekonomiska möjligheter att ge det största tillskottet till elproduktionen (Energimyndigheten, Svenska kraftnät, Energimarknadsinspektionen, Trafikverket, 2023). Med bakgrund av detta ser vi fram emot en fortsatt god dialog med kommunföreträdare

Gysinge Skog

Vi på Gysinge Skog ser mycket positivt på vindkraft då fakta och den samlade kunskapen visar att det är ett av de kraftslag som sammantaget påverkar vår miljö minst. Vindkraft är dessutom en viktig del i den omställning som krävs för att klara de uppsatta klimatmål som finns både nationellt och internationellt. Vad gäller utformning av vindkraftsparker och placering av enskilda turbiner så tas hänsyn till bl a miljö, kultur och bebyggelse. Det innebär bl a att turbiner inte placeras i områden med höga naturvärden och att god hänsyn tas till närboende. Här har vi goda kunskaper om vår mark. Vi har ett pågående projekt med OX2 som delvis berör Hedemora kommun (se bifogat) för att undersöka möjligheterna till vindkraft på Gysinge Skogs marker. Vi ser gärna att kommunen inte begränsar möjligheterna till att undersöka potentiell vindkraft på vår mark innan man sett hur en anpassning kan göras till miljö, närboende och kulturella värden. Utifrån era samrådskartor så kan vi inte se att detta område ligger med i era planer vilket känns mycket olyckligt då det utifrån vår och OX2's samlade kunskap och data lämpar sig väldigt väl för vindkraft.	I vår GIS-analys har vi utgått från en mängd olika faktorer som påverkar var man kan placera vindkraft. Det är svårt att säga varför vi inte får samma områden som OX2 men det kan bland annat bero på hur långt avstånd till bebyggelse som varit med i analysen med mera.
Kopparfors Skogar AB Kopparfors ställer sig mycket positiv till att en vindbruksplan har tagits fram. Det gynnar den fortsatta verksamheten för att etablera vindkraft på de mest lämpliga ställena inom kommunen. Som stor markägare i kommunens södra del har vi också sedan tidigare identifierat områden som vi anser lämpliga för vindkraft. Det i vindbruksplanen utpekade området H.S.10 sammanfaller till stor del med det område som Kopparfors själva har identifierat även om vårt område sträcker längre söderut mot kommungränsen. Kommundelen är relativt glesbefolkat och så vitt vi förstår är vindförhållandena väl i linje med vad som behövs för dagens höga vindkraftverk. Kommunen har tidigare identifierat ett ”Stort opåverkat område” som täcker stora delar av Kopparfors mark. Det är osäkert på vilka grunder området har pekats ut. Det fanns nog en ambition att man skulle ta hänsyn till grannkommunerna men dessa kommuner har ju inga motsvarande begränsningar. Kopparfors anser att om ett så stort område skall pekas ut bör det vara på bättre grunder än vad som hittills har presenterats. En möjlighet finns att utvidga H.S.10 söderut in i det stora opåverkade området för att på det sättet möjliggöra en optimal placering av vindkraftverken sett ur både produktions-syfte och att minimera ev. störningar för närboende	Vi kommer till granskningen att göra en generell översyn av utredningsområdena för vindkraft för att se vilka som kan justeras och ändras för att uppnå en förbättrad plan.
Njodr AB Njodr AB lämnar härmed samrådsyttrande gällande samråd för Vindbruksplan för Hedemora kommun, specifikt gällande området, i och omkring, <i>H.N.7 Svarttjärnsberget och Sandgölsberget</i>, som i samrådshandlingarna är utpekade som <i>Möjligt vindkraftsområde</i>. Njodr har sedan augusti 2020 utrett området i och omkring utpekade området H.N.7 och finner området väl lämpat för vindkraft. I området är det goda vindförhållanden med bra förutsättningar för produktion av förnybar energi från vindkraft. I och omkring området H.N.7 är det få	Utbredningen av utredningsområde HN7 kommer ses över till granskningen. Säkerhetsavståndet om 800 meter till bostäder samt avståndet till Husbyringen kommer ses över till granskningen.

motstående intressen och området nyttjas för skogsbruk av markägaren.

Dialogmöten har hållits med föreningsnätverk, Hedemora kommuns tjänstemän i Miljö och samhällsbyggnad och lokalpolitiker. Dialog har även förts med Länsstyrelsen. Flera besök har genomförts i och omkring området H.N.7, för studie av områdets förutsättningar och lämplighet för vindkraft. Njordr har undersökt området på båda sidor av östra delen av Husbyringen för möjlig etablering av vindkraft. Njordr har valt att vidare undersöka den östra delen utanför Husbyringen. Nedan punkter ligger till grund till varför Njordr anser att området i och omkring H.N.7, öster om Husbyringen, är lämpligt för vindkraft.

Vindutvärdering: I och omkring H.N.7 blåser det bra. Njordr har låtit en vindkonsult utföra en vindanalys som bygger 20 års statistik och som beräknar en årsmedelvind till mellan 7,4 m/s – 8,2 m/s vid 200 meters höjd. Det är i detta sammanhang klart goda vindar som indikerar hög elproduktion.

Förnybar energiproduktion: I våra beräkningar för området i och omkring H.N.7, finns det möjlighet till produktion på ca 500 GWh/år av förnybar energi med vindkraft.

Samråd med Försvarsmakten: Försvarsmakten har inget att invända gällande Njordrs utredningsområde som är i och omkring H.N.7.

Nätanslutning: I dialog med nätägaren ser Njordr möjlighet att ansluta parken till elnätet. Detta kommer att utredas mer och det kommer en separat prövning för nätägaren.

MSB&PTS: Har inget att invända mot utredningsområdet utifrån MSBs eller PTSs perspektiv. **Markägare:** Njordr har mycket bra dialog med markägaren till området i och omkring H.N.7 för vidare utredning för vindkraft.

Infartsvägar: Det finns flera möjliga infartsvägar på markägarens mark, söderifrån in till området H.N.7 vilket underlättar för projektering och byggnation. Befintliga skogsvägar kommer i största möjliga mån användas för minsta möjliga påverkan i området.

Husbyringen: Föreslagna 500 meters skyddsavstånd i samrådshandlingarna kommer att hållas.

Örn: Njordr har låtit fågelutredare inventera för örn våren 2023, i och omkring området H.N.7, och den samlade bedömningen är att det under 2023 inte förekom aktiva boplatser för kungsörn eller havsörn inom en radie av 2-3 kilometer från området i och omkring H.N.7.

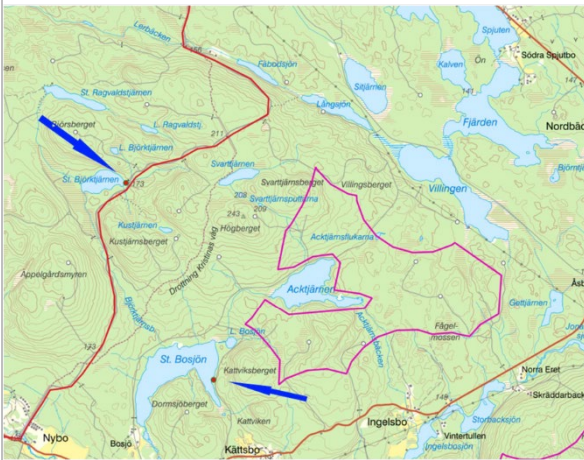
Övrigt: I våra studier över området är det få motstående intressen, inga kända fynd inom arkeologi samt det kommer utredas om det finns höga naturvärden som skall undvikas vid projektering. Njordr vill lämna ytterligare synpunkter om området som lämpligt för vindkraft i och omkring *H.N.7 Svartjärnsberget och Sandgölsberget*.

I samrådshandlingarnas tabell, sid 13, klassas Bostäder i Klass 3 med skyddsavstånd på 800 meter.

I närhet till området H.N.7 finns två byggnader (se blå pilar och röda markeringar i Figur 1).

En byggnad vid St. Björktjärnen och en vid St. Bosjön, som i samrådshandlingarna markerats med 800 meters skyddsavstånd.

Byggnaderna kan inte anses vara för *stadigvarande vistelse*, (typ bostad eller fritidshus), utan skyddsavståndet bör bedömas från fall till fall.

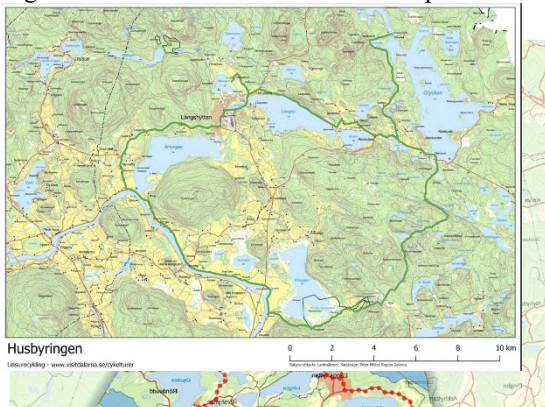
Figur 1

I samrådshandlingarna är Husbyringens dragning markerad *öster* om Kustjärnsberget med röd punktstreckning. Se Figur 2 nedan, (*Figur 12 i samrådshandling*).

I andra kartor, tex. På hemsidan Visit Dalarna, är Husbyringens dragning markerad *väster* om Kustjärnsberget. Se Figur 3.

Detta bör beaktas då det påverkar hur de 500 meters skyddsavstånd till Husbyringen skall beräknas.

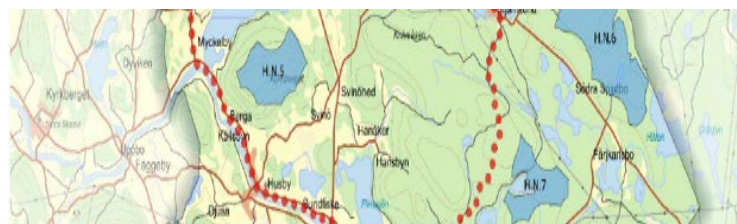
Figur 2. Karta från Samråd – Vindbruksplan för Hedemora kommun.

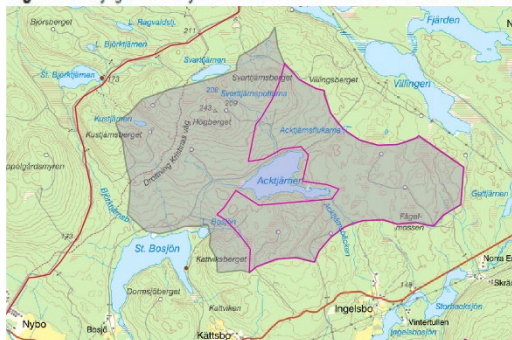
Figur 3. Karta över Husbyringen, Visit Dalarna med dragning väster om Kustjärnsberget.

Med ovanstående punkter i beaktande anser Njordr att området i och omkring H.N.7 är väl lämpligt för vindkraft samt föreslår att området H.N.7 kan utvidgas västerut mot Husbyringen med skyddsavstånd på 500 meter. Se Figur 4.

Föreslaget område i Figur 4 är ca 700 ha (exklusive Acktjärnen).

Figur 12. Möjliga vindkraftsområden i norra delen av Hedemora kommun.

Figur 4. Förslag till område för vindkraft med området H N.7 inritat.

OX2 AB

Förslaget är välstrukturerat, informativt och ger en tydlig bakgrund till varför vindkraft är viktigt både för Hedemora som kommun men även som en del i Sveriges energituthyggnad och de klimatambitioner som Sverige har. Förslaget ligger även i linje med satsningen vindkraftarena Dalarna och Regional analys för att utreda potential för vindkraft i Dalarnas och Värmlands län med finansiering från Energimyndigheten.

Utpekade områden

Överlag så ställer sig OX2 positiv till de utpekade områdena. Vi önskar att Hedemora kommun är öppna till att områden som har pekats ut, kan komma att förändras om det finns potential för vindkraft även utanför de utpekade områdena.

Vi ser att områdena H.S.8, H.S.9, H.S.10 i södra delen av kommunen och H.N.6 i nordöstra delen av kommunen är mest lämpliga för en vindkraftsetablering. Ett par generella ståndpunkter för detta är eftersom:

Den norra och nordvästra delen har redan vindkraftsetableringar.

Den södra och östra delen är glesare bebyggd.

Det är mest människor som bor i den norra delen av kommunen och vi som

projektör strävar efter att hålla avstånd till närboende.

Områdena har goda vindhastigheter och inga kända försvarsintressen.

De nämnda områdena är av tillräcklig storlek för att kunna bära kostnaderna för anslutning till elnätet

Nedan finner ni mer ingående kommentarer till de fyra områdena vi ställer oss mest positiva till.

H.S.8 & H.S.9

H.S.8 och H.S.9 har vi valt att se på som en yta eftersom områdena blir för små om de ses som separata. Om det skulle bli en projektering här instämmer vi i att det är viktigt att ta synligheten från Norns bruk i

Nämnda utredningsområden kommer ses över till granskningen. Det har inkommit en del yttrande kopplat till närheten till bebyggelse samt påverkan på Norn som kommer analyseras vidare.

åtanke då det är en av Dalarnas bäst bevarade bruksmiljöer. Om det skulle visa sig att synbarheten av vindkraftverken är acceptabel så skulle vi önska att det finns möjlighet att utöka området mer söderut där förutsättningarna för vindkraft är goda.

H.S.10

H.S.10 är ett område med stora skogspartier där skogsbruk bedrivs idag. Området överlappar just nu med kommunens utpekade opåverkade område. OX2 ser generellt positivt på opåverkade områden som fredas från exploateringar.

En grundförutsättning för dessa områden bör dock vara att det kan rättfärdigas på grund av friluftsliv, höga naturvärden, etc. Vilket förslaget även nämner, vi anser därför att kommunen borde göra en översyn av det opåverkade området, så att det istället omfattar de områden som har högre naturvärden och/eller stort intresse för friluftsliv och som kommunen vill bevara. Detta skulle då kunna medföra en ökning av H.S.10 söderut där det finns goda förutsättningar för vindkraft och är glest bebyggt.

H.N.6

H.N.6 har goda förutsättningar för vindkraft, få motstående intressen och nära till kraftledning i grannkommunen Hofors. Viktigt om det ska projekteras i det här området är att ha god dialog med personer som rör sig i området för jakt, bärplockning och dylikt.

Ersättning till kommunen från vindkraft

OX2 anser att det är problematiskt att kommunen inte får ekonomisk kompensation för el som produceras inom kommungränsen, just eftersom elförsörjning är ett nationellt intresse så bör kommuner där det uppförs vindkraft få en ersättning för detta.

Den 27 april 2023 presenterades statens offentliga utredningar 2023:18 Värden av vinden – Kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften. Där trycker utredarna på att: "Tillräckliga incitament för att väsentligt öka kommunernas tillstyrkan bara kan uppnås genom att land- och havsbaserad vindkraft i kommunen ger denna en intäkt" och att "Frågan om kommuners incitament bör därför skyndsamt beredas vidare inom Regeringskansliet." Vilket är två punkter OX2 ställer sig bakom. Kommuner som bidrar till den nationella elproduktionen bör ersättas för deras bidrag.

RWE Renewables Sweden AB 2023-09-15

För vindkraftsföretag är översiktsplanen ett elementärt underlag vid bedömning av lämplig plats för en verksamhet och för allmänheten ger översiktsplanen information om kommunens utvecklingsplaner samt vilka områden och miljöer som kommunen särskilt vill värna om. Hedemora kommuns samrådsversion av vindbruksplanen är generellt tydlig och ger vägledning om vilka områden som kan komma att anges som möjliga för vindbruk.

Det är positivt att Hedemora kommun redovisar ett antal områden som möjliga för vindkraft i samrådet och vilka avvägningar som är gjorda. Med de synpunkter som företag, allmänheten och myndigheter har möjlighet att ge finns goda förutsättningar för att det tematiska tillägget ska vara till hjälp för vindkraftsföretag att finna områden att utveckla.

Gällande hur klass 2 påverkats av GIS-analysen så har de varit med i analysen men avstånd till bostäder har gjort att inga områden inom klass 2 pekats ut som utredningsområden.

Gällande natura-2000 och de riksintressen som är klass 3 anser vi att de bör kvarstå som Klass 3 på grund av att de är känsliga för vindkraft. Inom Natura-2000 området finns fågelarter som är känsliga för vindkraft och bör ha flera kilometer i avstånd, vilket vi har beaktat i planen. Vi bedömer det

3. Allmänna intressen och hänsynstagande

RWE ser det som positivt att det inte föreslås några begränsningar för vilken höjd vindkraftverken får ha. Det bidrar till att man kan optimera anläggningar utifrån den bästa möjliga teknik som finns vid aktuell tidpunkt och att miljöeffekterna bedöms inom ramen för tillståndsprövningar.

3.1. Klassificering av olika intressen

Vid urvalet av områden möjliga för vindkraft tycks majoriteten av områden av klass 2 ha valts bort, trots att dessa eventuellt skulle kunna vara förenliga med vindkraft.

"I analysen har en majoritet av de områden som inte omfattas av klass 3 och klass 2 bedömts vara möjliga för vindkraft."

Istället bör samtliga områden av klass 1 och klass 2 pekas ut som möjliga för vindkraft, då utredningar genomförs under en eventuell tillståndsprocess och olämpliga områden inom klass 1 eller 2 kan uteslutas i det skedet.

3.2. Riksintresseområden och Natura 2000-områden

Samtliga riksintressen och Natura 2000-områden föreslås vara klass 2 eftersom det i vissa fall är möjligt att etablera vindbruk utan att medföra påtaglig skada. Avvägningen för enskilda områden kan göras i översiktsplanen om det utifrån värdebeskrivningen är uppenbart att vindbruk medför påtaglig skada eller om det är uppenbart att vindbruk kan påverka miljön på ett betydande sätt. I annat fall kan avvägningen göras i tillståndsprövningen.

3.3. Natur- och kulturvärden

Husbyringen

Husbyringen är totalt sex mil lång. Den del av Husbyringen som löper längs väg 270 i anslutning till område H.N.2 är trafikerad samt området används idag till aktivt skogsbruk på båda sidorna av väg 270. Skog som brukas är ett påverkat område i form av skogsavverkning (ljud från trädfällning, maskiner etc.). I anslutning till Husbyringens norra del finns dessutom en bergtäkt och skjutbanor. Det påverkar bland annat ljudmiljön vilket innebär att denna del av Husbyringen inte är en ostörd plats i dagsläget. Därav är kulturvärdena och naturvärdena vid H.N.2 begränsade och ett större område bör vara lämpligt för vindbruk.

inte lämpligt att placera verk närmare än 1000 meter från ett natura-2000 område med tanke på de höga naturvärdena. Sen får ett avstånd över 1000 meter utredas vidare i en kommande tillståndsansökan.

Text gällande landskapsbilden i området runt HN2 har förtydligats och rekommendationen är att en analys tas fram gällande hur en etablering av vindkraftverk i HN2 skulle påverka Husbyringen och omgivningen runt sjöarna Fullen-Grycken. Gällande sumpskogarna kan de sumpskogar som är inom utredningsområdena eventuellt samexistera med vindkraften. För de sumpskogar som ligger utanför de utpekade områdena gäller Klass 3. Information om detta läggs till i planen. Det opåverkade området kommer vara kvar som Klass 3 då det har små möjligheter till samexistens med vindkraftverk. Därför har vi endast pekat ut en mindre yta som överlappar till det tysta området.

3.4. Störningar och risker

Ljusreflektion och skuggning

Texten ändras.

Avstånd till kraftledning justerat. Det är 250 meter som gäller.

Vidare anser vi att minst 100 meter ska gälla för strandskydd.

4.1. Utpekade områden möjliga för vindbruk

Text har justerats.

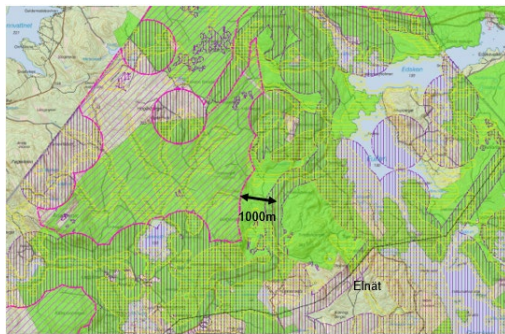
Ställningstagande om markförlagd elkabel har tagits bort på grund av att förutsättningarna kan se olika ut för utredningsområdena.

Säkerhetsavståndet till sjöar kommer att kvarstå som ett generellt avstånd för att uppnå en fri passage vid en eventuell exploatering.

Gällande område HN2 kommer utbredningen av området ses över till granskningen.

I vindbruksplanen anges ett skyddsavstånd på 500 meter från vardera sida av Husbyringen för att undvika negativ påverkan på kulturvärden. Vid utpekande av möjliga vindkraftsområden (se H.N.2 och Figur 1) har dock ett skyddsavstånd på 1 000 meter använts. Det bör förtydligas varför 1 000 meter har använts vid utformningen av H.N.2. RWE anser att område H.N.2 bör utökas med 500 meter mot Husbyringen för att innehålla skyddsavståndet angivet i vindbruksplanen. En fördel att placera vindkraft i H.N.2 och öster om väg 270 är att trädkorridoren bör dölja det mesta av en vindpark. *Figur 1. Rosa området är möjligt vindkraftsområde och det lila områdena stoppområde.*

Kallbäcksvägen och Silvhytteåvägen längs Husbyringen omges av skog, vilket kan minska siktlinjerna mot område H.N.2 och höjderna (Kycklingberget, Svärdsjöberget och Skyberget) öster om området. Runt Silvhytteå finns en riklig mängd växtlighet och utsikten mot sjön och dess badbrygga är vänd österut, det vill säga bort från det aktuella området. Under sommaren kommer sannolikt vindkraftverken att skymmas av träden, men på vintern är det möjligt att de blir mer synliga. Slussen vid Silvhytteå genererar en märkbar ljudnivå, vilket innebär att ljudet från en vindpark öster om område H.N.2 inte skulle tillföra en märkbar ljudskillnad vid Slussen. Detta är något som kan utredas under en eventuell tillståndsprocess. Se vidare avsnitt 4.1. nedan för redogörelse av RWE:s förslag på utformning av område H.N.2.

Om det endast är den visuella påverkan som är ett problem bör det vara tydligt i vindbruksplanen att Husbyringen är ett prioriterat intresse i vindbrukssammanhang. Det måste vara tydligt hur exkludering av områden har motiverats så att det blir tydligt för exploitörerna vad det är som inte är önskvärt och varför.

Det finns också en fara med att göra de utpekade områdena för snäva då det begränsar möjligheterna för exploitörerna att optimera en eventuell vindpark. Det är mer fördelaktigt att ha större områden och beskriva vilka intressen som är prioriterade vid en eventuell prövning

Sumpskogar

Sumpskogar föreslås vara klass 2 istället för klass 3 då de saknar formellt skydd och dessa områden kan istället undvikas i en eventuell tillståndsprocess, om nödvändigt. Vidare anger vindbruksplanen att det trots allt kan finnas möjlighet till samexistens då sumpskogar finns inom utpekade områden möjliga för vindkraft. Detta är motsägelsefullt och samtliga sumpskogar bör därför omfattas av klass 2.

Opåverkat område

Det enligt översiktsplanen utpekade opåverkade området i södra delen av Hedemora kommun bör omfattas av klass 2. Detta eftersom ett område för vindkraft har pekats ut i vindbruksplanen som delvis överlappar det opåverkade området.

3.4. Störningar och risker

Ljusreflektion och skuggning

Rekommendationen enligt praxis från Mark- och miljööverdomstolen är att den faktiska skuggtiden för rörliga skuggor inte överstiger 8 timmar per år, i vindbruksplanen står det 8,5 timmar.

3.5. Skyddsavstånd

Kraftledning

Som skyddsavstånd till kraftledningar anges både 200 meter respektive 250 meter i vindbruksplanen. Planen bör förtydligas gällande vilket avstånd som är aktuellt eller ännu hellre överlåta vilket skyddsavstånd som behövs till tillståndsprövningen och dess samrådsprocess med till exempel nätagare.

Naturområden, strandskydd

Verktyget skyddsavstånd bör användas med försiktighet.

Skyddsavstånd bör endast användas om man är säker på att syftet/skyddet uppnås med det angivna skyddsavståndet.

Förslagsvis kan istället fokus ligga på en beskrivning av att vid etablering ska hänsyn tas till värden i respektive berört Natura 2000-område. Därmed föreslår RWE att man istället utgår från områdets gräns och lyfter värdena i tillståndsprövsprocessen och hittar lämpliga skyddsavstånd utifrån eventuell påverkan.

Det kan vara möjligt att etablera vindkraft inom strandskyddat område om det inte motverkar strandskyddets syften. I dessa fall måste verksamhetsutövaren redogöra för påverkan i tillståndsprövsprocessen eller ansöka om strandskyddsdispens.

4. Geografisk analys och resultat

4.1. Utpekade områden möjliga för vindbruk

I vindbruksplanen anges att det är kommunen som prövar beslut om tillstånd i varje enskilt fall, vilket inte är korrekt eftersom det är länsstyrelsens miljöprövningsdelegation. Däremot ska kommunen ta ställning enligt 16 kap § 4 miljöbalken, enligt följande: *"Tillstånd till en anläggning för vindkraft får endast ges om den kommun där anläggningen avses att uppföras har tillstyrkt det."*

Vindbruksplanen bör omformuleras så att det framgår att kommunen måste tillstyrka en ansökan om vindkraft, men det är

miljöprövningsdelegationen (MPD) som prövar beslut om tillstånd.

MPD har möjlighet att avslå en ansökan även om kommunen tillstyrker. Vidare är det otydligt om strandskyddade områden omfattas av klass 2 eller skyddsavstånd 100 meter till vattendrag, då båda anges i vindbruksplanen.

Under klassificering av olika intressen (se avsnitt 3.1 ovan) anges att de områden som omfattas av klass 2 eller klass 3 inte har pekats ut som möjliga för vindkraft, vilket tolkas som att endast klass 1 pekas ut.

Senare i vindbruksplanen (under avsnitt 4) anges att även klass 2 kan pekas ut som möjligt för vindkraft. Planen bör förtydligas så att det framgår vilka områden som faktiskt pekas ut som möjliga för vindbruk. I vindbruksplanen står det vidare:

"Fler områden som kan vara gynnsamma är de områden som ingår i Klass 1 och Klass 2 men de bör studeras vidare i ett senare skede."

Det är otydligt varför dessa områden har uteslutits redan i detta skede.

Istället bör även dessa områden pekas ut som möjliga för vindbruk i vindbruksplanen. Om inte vindbruksplanen omfattar

samtliga områden som kommunen faktiskt anser skulle kunna vara lämpliga för vindkraft riskerar planen att inte vara det hjälpmedel som syftet avser.

Område H.N.2 Högåsberget med flera

RWE delar analysen i samrådsunderlaget som bedömer att område H.N.2 är mycket lämpligt för ytterligare vindkraftsetablering. Området har utmärkta förutsättningar för en vindkraftsetablering.

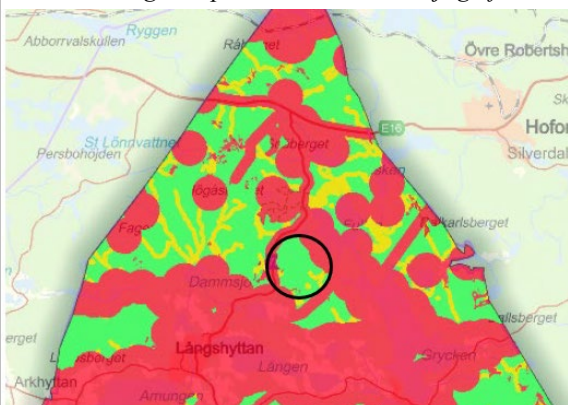
I vindbruksplanen har fäbodan, inklusive skyddsavstånd från dessa, exkluderats från möjliga områden för vindbruk. RWE anser att frågan om eventuell påverkan och skyddsavstånd till fäbodan bör utredas i en tillståndsprocess, då förekomst av fäbodan inte per automatik behöver vara en motsättning till vindkraft.

Tidigare i vindbruksplanen anges ett skyddsavstånd om 500 meter till Husbyringen (se ovan avsnitt 3.3). Vid utformningen av H.N.2 har dock ett skyddsavstånd på 1 000 meter tillämpats kring Husbyringen.

RWE anser att område H.N.2 bör utökas så att avståndet till Husbyringen motsvarar 500 meter som angivet skyddsavstånd.

Området bör vidare kunna utvidgas öster om länsväg 270 (Kycklingberget, Svärdsjöberget och Skyberget) eftersom det även där finns få motstående intressen och där pågående markanvändning främst är skogsbruk. Området omfattas av klass 1 i vindbruksplanen (se inringat område i kartan nedan). I anslutning till länsväg 270 finns en bergtäkt och skjutbanor, vilket innebär att området redan är påverkat av buller från dessa verksamheter. De begränsade värden som finns kan redovisas i tillståndsansökningar och där bedömas om de är förenliga med miljöbalkens bestämmelser. RWE anser därför att området bör utökas österut för att inte riskera att gå miste om ett område som kan vara värdefullt för energiproduktion. Att utöka området österut är, så som framgår av planen, positivt eftersom det innebär att mark som finns i anslutning till redan existerande vindparker kan tas i anspråk. Om man exkluderar 500 meter från Husbyringen samt områden av klass 3 är detta område cirka 280 hektar stort.

Figur 2. Utklipp från vindbruksplanens karta över klassificering av områden. Grönt motsvarar klass 1, gult klass 2 och rött klass 3. Inringat område anger den del öster om Husbyringen vilken RWE anser bör ingå i utpekade områden möjliga för vindbruk.

Av tillgänglig vindenergikartläggning (Vindbrukskollen 2023-08-18) framgår att område H.N.2 är ett av de områden i Hedemora kommun som har högst medelvind. Eftersom område H.N.2 har så goda vindförhållanden är området särskilt lämpligt för anläggningar för energiproduktion enligt 3 kap. 8 § första stycket miljöbalken. Upplysningsvis kan RWE meddela att Försvarmakten inte har något att invända mot vindkraft i delar av område H.N.2 och öster därom.

Elnät och infrastruktur

En vindkraftspark placerad i H.N.2 och öster om väg 270 har goda förutsättningar för att kunna anslutas till en ny 130/xx kV-station mot Vattenfalls 130kV-ledning som ligger vid Skyberget se figur 1. Närheten till elnät är en av de viktigaste faktorerna för en vindkraftpark.

Transport till och från ett område är också en viktig förutsättning för en vindkraftsetablering. En betydande fördel för område H.N.2 är att transporten av vindkrafts komponenter kan ske längs Europaväg 16 och längs länsväg 270, vilket undviker behovet av att köra genom tätbebyggda områden i kommunen.

5. Lagstiftning och ställningstaganden

5.1. Kommunens ställningstagande vid lokalisering och skyddsavstånd

Anslutning mellan vindkraftverk och befintligt elnät

I vindbruksplanen står det:

” Anslutning mellan vindkraftverk och befintligt elnät ska göras med markförlagd kabel. ” När en ny kraftledning planeras inom regionnätet så dominerar samrådet ofta av krav på att den ska byggas som markförlagd kabel. Det är naturligt att så är fallet då en markförlagd regionnätsledning tar mindre mark i anspråk och inte medför någon visuell påverkan jämfört med en trädsäker luftledning. Eftersom markförläggning av befintliga luftledningar pågår i stor omfattning för lokalnätsledningar, med lägre spänningsnivå, är det fullt förståeligt att det finns en uppfattning att markförläggning av större regionnätsledningar kan ske i samma omfattning. Så är inte fallet utan de tekniska utmaningarna med markförläggning av kraftledningar ökar med stigande spänningsnivå. De allra flesta fel som uppstår på en trädsäker luftledning inom regionnätet beror på åsknedslag. Dessa fel är övergående och kräver ingen reparationsinsats utan ledningen återgår i drift direkt efter avbrottet. Fel på en markkabel är dock alltid bestående och kräver felsökning och reparation. Enligt aktuell statistik är det drygt tio gånger fler bestående fel på markförlagda 130 kV ledningar i Sverige jämfört med luftledningar. Om en trädsäker regionnätsledning markförläggs minskar alltså den ledningens driftsäkerhet väsentligt. Reparationsarbetet är betydligt mer tekniskt komplicerat för markförlängd kabel och tidskrävande jämfört med reparation av en luftledning som normalt repareras på kortare tid än 24 timmar. En markkabel är mer komplicerad att lokalisera och det är större sannolikhet att den skadas vid markarbeten. Skulle man vilja utöka kapaciteten i ledningen i framtiden blir det både svårare och dyrare.

I vissa fall kan även en luftledning ge mindre miljöeffekt än markförlagda kablar, t.ex. när det finns våtmarker där ledningen behöver dras. Vattenfalls nuvarande 130kV-ledning som går förbi Skyberget och Slussen är dessutom en luftledning.

Av ovan nämnda anledningar bör därför ställningstagandet i det tematiska tillägget till översiktsplanen om krav på markförlängd kabel tas bort för att inte begränsa möjligheten att använda den mest optimala och driftsäkra lösningen.

För mer exakt beskrivning kring fördelarna gällande luftledningar och nackdelar med markförlagda regionnätsledningar se bilaga 1 Teknikval luftledning/markkabel från Vattenfall.

Buffertzon och avstånd

Den buffertzon om 100 meter till sjöar med hänsyn till riktvärden för ljud och landskapsbild bör tas bort eftersom det inte finns några fastställda riktvärden för ljud vid sjöar och att påverkan på landskapsbilden och strandskydd lämpligast avgörs i tillståndsprövningar.

Avstånd till kraftledningar, vägar och järnvägar avgörs lämpligen i samråd och tillståndsprövningar för de specifika vindparkerna eftersom det är platsspecifika bedömningar.

Sumpskogar

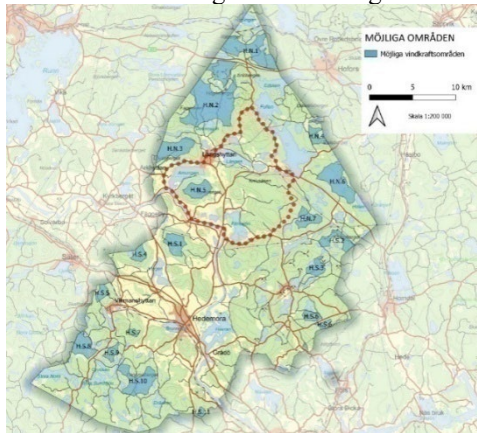
Sumpskogar klassas i vindbruksplanen som klass 3 men anges att de inte är bortsorterade från möjliga vindkraftsområden. Sumpskogar bör därmed istället vara klass 2, vilket även nämnts tidigare i yttrandet.

Vattenfall Eldistribution AB

Vattenfall Eldistribution AB har elnätanläggningar med beteckningen regionalt elnät och lokalt elnät med en spänningsnivå på 0,4 kV till 145 kV, både ledning i luft och ledning i mark inom Hedemora kommun.

I kartan redovisas endast 145 kV transformatorstation, blå kvadrat och 145 kV luftledning, lila linje.

I dokumentet framgår "Anslutning mellan

vindkraftverk och befintligt elnät ska göras med markförlagd kabel". Vattenfall Eldistribution önskar att denna text ändras till "I samband med en förfrågan om anslutning till elnätet tar nätbolaget fram en teknisk lösning och hur den ser ut beror på parkens storlek, var parken är lokaliserad samt vilken tillgänglig kapacitet som finns i befintligt nät."

Ställningstagande om krav på markförlagd kabel har tagits bort och ersatts av föreslagen text. Övrig information har beaktats i planen.

Nedan framgår riktlinjer för vindkraftverk i närheten av Vattenfall Eldistributions elnätsanläggningar:

Nytt vindkraftverk invid luftledning

Vattenfall flygbesiktare alla luftledningar med en spänning från 1 kV och uppåt.

Luftfartsavdelningen på Transportstyrelsen har utgett en rekommendation om hinder i närheten av kraftledningar med beteckning TSL 2010-5867 daterad 2010-11-15 vilken refereras till i EBR meddelande nr 3.

Transportstyrelsens ståndpunkt är: för att säkerställa flygsäkerheten vid kraftledningsinspektion bör hinder i kraftledningens närhet vara så få som möjligt. Om hinder av olika skäl ändå uppförs i kraftlednings närhet ska dessa hinder förvarnas genom skyltning i enlighet med rådande EBR-standard, på kraftledning, samt markeringar på såväl hindret som eventuella staglinor eller liknande. Även nätägarens kartmateriel ska uppdateras med tillkommande hinder.

Som hinder anses fasta eller rörliga föremål som intränger i det område runt kraftledningen inom vilket helikoptern kan behöva röra sig. Även staglinor som intränger i det hinderfria området räknas alltså som hinder.

Hinderfri zon:

100 meter ut från kraftledningens yttersta del från marken upp till 50 meter.

200 meter ut från kraftledningens yttersta del från 51 meter och uppåt.

Transportstyrelsen har följande inställning beträffande markering av hinder i närheten av kraftledningar 10–400 kV med hänsyn till driftbesiktning och driftinspektioner med helikopter.

Följande säkerhetsavstånd:

Master med höjd 50 meter och lägre placeras inte närmre kraftledning än 100 meter.

Master med höjd över 50 meter och master med stag placeras inte närmre kraftledning än 200 meter.

Generellt gäller att master med höjder mellan 20 och 100 meter förses med tydliga varningsmarkeringar synliga i 3 till 4 huvudriktningar. En nivå för varningsmarkeringar vid master under 50 meters höjd, lämpligen i toppen. Dessutom ytterligare en till två nivåer varningsmarkeringar vid master mellan 50 och 100 meters höjd, denna/dessa nivåer placeras på lämplig höjd, vilken bestäms av lokala förhållanden. Vidare bör också markering monteras på staglinor i kraftledningens närhet.

Rekommendationen för hinder vid kraftledningar gäller även vindkraftverk och avstånden bör då räknas från rotorspets, eller det som annars finns närmast kraftledning. Dock gäller alltid att ett hinder skall placeras på sådant avstånd från luftledning att ingen del kan nå luftledningen vid ett eventuellt fall.

När initiativtagare för vindkraft planerar för en vindkraftspark önskar Vattenfall Eldistribution AB bli hörda i ärendet.

Vattenfall Eldistribution AB vill informera om följande:

Eventuell flytt/förändringar av befintliga elnätanläggningar utförs av Vattenfall Eldistribution, men bekostas av exploatören.

Beställning/förfrågan ledningsflytt görs på Vattenfall Eldistributions hemsida. [Blanketter och formulär | Vattenfall Eldistribution](#)

Inför anslutning för större produktionsanläggningar. Ansök via länk: [Större anslutning företag \(vattenfalleldistribution.se\)](#)

Vid eventuella schaktningsarbeten skall kabelutsättning begäras. Detta beställs via Post och telestyrelsens [www.ledningskollen.se](#)

När du ska bygga, fälla träd, schakta eller spränga nära våra ledningar så glöm inte att beställa bevakning. Då är vi med på plats under arbetets gång och ser till att inga skador uppstår [Beställ tjänst - Vattenfall Eldistribution](#)

Befintliga elnätanläggningar måste hållas tillgängliga under alla skeden av genomförandet.

Någon anläggning, tex byggnad, får inte uppföras invid elnätanläggning tillhörande Vattenfall Eldistribution så att gällande säkerhetsavstånd inte hålls.

Yttranden privatpersoner

Yttranden i vänsterspalten och kommunens ställningstaganden i högerspalten

Yttrande 1	
Hej, Jag är starkt emot att det byggs en vindkraftspark i närheten av Vikmanshyttan med omnejd. Det gäller alla storlekar på vindkraftsverk stora som små, och det samma gäller även antalet. Jag är emot om det så vore att det gäller endast 1 st litet vindkraftsverk. Det påverkar så mycket i miljön, skogen och naturen för oss som bor här. Närheten till skolan om det byggs vid elljusspåret påverkar skolmiljön för alla barnen. Alla elever som vistas i elljusspåret på vintern genom att åka skidor på gymnastiklektionerna, och även kvällar och helger på fritiden samt alla vuxna bybor som använder skidspåren. Många promenerar i skogen. Störande ljud samt nedfallande isblock under vintern. Barn är nyfikna av sig för ljud och kan råka stå på fel ställe när det kommer nedfallande isblock som kan kastas 500 meter bort. Störande ljud även för boende. Ljudet hörs lång väg och när vinden blåser så rör sig vingarna som mest och alla vet att vinden för med sig ljud långa vägar. Jag har läst och även hört av andra som berättat att de bor i närheten av vindkraftsparker, och som har erfarenhet av detta som säger att det är väldigt störande ljud och det blir aldrig tyst igen efter detta samt att ljuset som kommer därifrån är också mycket påfrestande så att folk som bor i närheten får dra ner rullgardiner åt det håller under mörka kvällar eftersom ljuset lyser så starkt in i deras hus och hem.	Till granskningen av förslaget kommer utbredningen av HS5 ses över då det inkommit många värdefulla synpunkter om brukandet av platsen. Det finns konflikter med tät bebyggelse, friluftsliv och naturliv på platsen som måste tas hänsyn till. Områdets närhet till Säter och Vikmanshyttan bidrar även till att utbredningen ses över.

Skogen blir aldrig densamma igen. Fåglar som flyger in i vingarna och dör. Marken där vindkraftsparken kommer att stå blir förstörd samt vägarna dit till platsen, och där ledningar till och från sätts upp eller grävs ner i marken kommer att förstöra vår ännu oförstörda natur. Hur påverkar dessa ledningar i luften oss människor som bor i närheten i framtiden det vet man inget om idag. Jag flyttade till Vikmanshyttan med min familj när jag var nio månader gammal. Jag har valt att bo kvar här tack vare naturen, närheten till skola och dagis och att båda mina barn har mått bra av att få bo så här lugnt ute på landet utan stress. Jag har istället valt att pendla till jobbet några mil utanför för att barnen ska få bo kvar på orten och gå kvar i skolan. Nu idag är de vuxna och jag har till och med fått ett barnbarn som kommer att börja på dagiset Björkbacken i Vikmanshyttan till hösten. Hur kommer eventuella vindkraftsverk att påverka mitt barnbarn (och eventuella förhoppningsvis fler barnbarn i framtiden) om det byggs här i vår fina by? Alla djur i skogen kommer att påverkas och säkert även våra husdjur som kommer att höra ljudet hela tiden dygnet runt. Det kommer att påverka oss människor och djur negativt med ännu fler människor som kommer att må psykiskt dåligt. Något som lyser starkt och har ett ihållande ljud kan göra en knäpp. Jag är känslig för ljud och kanske blir tvungen att flytta trots att jag bott i Vikmanshyttan sedan år 1965. Människor som har villa/fastighet i närheten av vindkraftsparker får värdet på sina hus sänkta med 30% och kanske till och med mer eftersom det sjunker i värde när man har ett störande ljud som höres hela tiden. Ingen vill bo i dess närhet. Ingen kommer att kompensera byborna för detta heller för att det är ingen som vill ta ansvar för det som de som bestämmer har ställt till med. Förstört lugnet, friden och värdet på våra fastigheter genom att bygga vindkraftsparker i närheten av bebyggelse. Det finns en anledning till att vi valt att bo ute på landet och det är för att det är lugnt, skönt, fridfullt och tyst. Lägg ner dessa dumheter på en gång.	
Yttrande 2	
Vi bor i xx x och vi kommer enligt er plan få en vindkraftspark som ett u runt oss. Vi valde att bosätta oss på denna plats för vi valde lugnet på landet. Närheten till skogen. Det var anledningen till att vi köpte bostad där vi gjorde. Sätter ni en vindkraftspark runt oss tar ni bort anledning till att vi köpte vår fastighet och valde det liv vi valt. Vi har även massa livshistoria runt oss från många år tillbaka, viktiga kulturminnen som gjort bygden det den är idag. Ska vägar, större vägar byggas för att ens börjar bygga en vindkraftspark kommet natur, djur och livet rubbas. Även lugnet kommer att tas från oss. De fastigheter som ligger så pass nära som vi kommer ligga får alltid sänkt även halveras fastighets värde. Ska vi som valt att leva och bo här drabbas för att ni som kommun valt denna plats för vindkraftspark. Varför inte använda de vattendrag som redan finns och den vattenkraft som finns i området och effektivisera den likt andra områden gör?!. Vi som familj och fastighetsägare och som hade hoppats att vår fastighet kunde gå i arv i framtida generationer utifrån val av livsstil vi gjort utan att de VI byggt upp raseras vill inte bo med en vindkraftspark som grannar	Det aktuella utredningsområdet du syftar på (HS10) är ett stort område där förhållandena varierar. Vi kommer att göra en översyn av utredningsområdet till granskningen.

Yttrande 3	
Hej! Vi är flertalet i Husby och Långshyttan som starkt är emot vindkraft i vår kommun. Vi vill inte ha hit sådant, det förstör så enormt för djur och natur. Självklart ska vi bevara vårt vackra landskap, och inte förstöra. Vill ni verkligen satsa på vindkraft så välj då istället brunnsjöberget, nibbleberget eller stadsberget, låt våran natur i byarna vara! Det är alltid vi som blir drabbade av kommunens dumdristiga planer. En folkomröstning om vindkraften i kommunen vore på sin plats. Ni får helt enkelt inte köra över alla med era planer denna gång, detta är en så pass stor sak som drabbar så många människor.	Kommunen tackar för synpunkterna och hänvisar till att vi har ett politiskt uppdrag att ta fram en strategi till vindkraften i kommunen. Vindbruksplanen är ett strategiskt dokument och ska verka som underlag för politik, tjänstemän och medborgare. Syftet är att få ett helhetsgrepp om vilka områden som kan utredas vidare för vindkraft.
Yttrande 4	
Nej till fortsatt utbyggnad av vindkraft / snurror ,det är tillräckligt många nu. Vår natur skall inte förstöras mera, i Hedemora kommun. Jag bor i Pålsbo xx xxx kordinat Sweref 99 xxxxxxxx – xxxxxx, och Har även en kulturell hage ”Pålsbo hage” dæ det är många rödlistade växter Även rödlistade fjärilar som Länsstyrelsen inventerar varje år. Mycket folk Som åker Husbyringen stannar och besöker hagen. Jag har även en stuga på Mörtjärnsberget Kordinat Sweref 99 xxxxxxxx – xxxxxx där många besöker, som åker husbyringen.Vi har grillplatsr och en slobod och en väldigt fin utsikt över området/ Långshyttan. Vandringleder finns också.Det vore katastrof om Områden som H.N.2 , H.N.3 och H.N.5 skulle förstöras med vindsnurror.	Vi har fått in flertalet synpunkter på de utpekade områdena nära Långshyttan och kommer göra en översyn av dessa till granskningen av förslaget.
Yttrande 5	
Jag bor i Ängelsfors, c:a 1500 från verk nr 1 i Dalarnas besöksvindpark Riskebo och har lite frågor o synpunkter. - Till att börja med undrar jag varför Structor inte presenterar alla befintliga och påbörjade vindparker i Hedemora kommun i punkt 1.3 i planen, t ex Riskebo med sina 7 st 200m höga verk har ju stått några år nu? - I HN2 står ju redan Riskeboparken, finns det möjlighet att det kommer ytterligare verk i HN2, vilket kanske medför ytterligare bullerstörningar och skuggningar i de delar av Ängelsfors som ligger närmast HN2? Avståndet på 800m till verk på 800m är för kort, vi har på 1500m avstånd upplevt buller vid västlig vind, och när solen står lågt höst vinter o vår skuggningar vid åtminstone en fastighet. - HN1 ligger också det väldigt nära Ängelsfors, om utbyggnad sker där kommer Ängelsfors att ha vindparker tätt inpå både i norr och väster. Det innebär stor risk för ytterligare störningar, plus att det blir ganska stor påverkan på friluftslivet, att ha vindparker på två håll så nära begränsar påtagligt möjligheterna att vistas i skog & mark. - Tar Hedemora kommun någon hänsyn till påverkan fastighetsvärden? Det finns flera undersökningar som pekar på att fastighetsvärdena påverkas kraftigt inom en radie på mer än 3 km från vindkraftparker. I rimlighetens namn borde närboende kompenseras med en liten del av parkernas vinster, Riskebo delar ut 70.000SEK/år som inte kommer närboende till del, utan dessa medel kan alla föreningar i kommunen ansöka om, vilket mest kan ses som en billig goodwillakt.	Fråga 1: Uppdraget från Structor har varit att redovisa miljökonsekvenser av potentiella etableringar. Även om det ibland kan hänga ihop med befintliga verk så har avgränsningen varit att titta på påverkan på utredningsområdena. Befintliga verk läggs till i materialet så att dessa kan tas hänsyn till. Fråga 2: Ytorna visar endast utredningsområden för vindkraft och måste i en kommande ansökningsprocess för etablering utreda huruvida det är lämpligt att placera fler verk inom området. Det generella avstånd om 800 meter som använts i analysen kommer ses över till granskningen. Fråga 3: Utredningsområde HN1 kommer ses över till granskningen då det inkommit flera yttranden kopplat till närheten av befintliga verk vid Riskebo.

	Fråga 4: Vindbruksplanen tar inte med konsekvenser av fastighetsvärden då syftet med planen är att se ut utredningsområden för vindkraft utifrån faktorerna kring miljö, säkerhetsavstånd och andra typer av planeringsfrågor.
Yttrande 6	
Bilderna är tagna i Stjärnsund vid sjön Grycken. Vindkraftverken på Dalkarlsberget och Högåsberget/Snöberget är fullt synliga. Jag säger nej till fortsatt utbyggnad av vindkraftverk i kommunen, speciellt H.N.4 OCH H.N.6 , därför att vindkraftverk på dessa platser skulle alldeles förstöra utsikten.	Utredningsområde HN4 och HN6 kommer att ses över och analyseras till granskningen av förslaget. Krav på naturvärdesinventering kommer att gälla samtliga områden vid en kommande tillståndsansökan.
Yttrande 7	
H.S 10 Fanomaberget och Södra hagen H.S.10 bör ej längre ses som ett utpekad lämpligt område, utgå i sin helhet och om möjligt klassas om som klass 3 enligt följande: 1. En icke oväsentlig del sträcker sig in i det opåverkade området utpekad i kommunens Översiktsplan 2030 där särskilda miljöhänsyn bör iaktas. Som framgår i skrivningen av planen kan det bedömas medföra stora negativa konsekvenser som i detta fall nu även bör avse hela området. 2. Området har en lång historia av miljöförstöring och bör därför inte exponeras ytterligare för exempelvis dragning av kraftledningar och etablering av nya vägar och dylikt för vindkraftbruk. T ex var området under årtionden utsatt för en omfattande nerfallande industrirök från Turbo Sulfittfabrik, bekämpning av björkskog med hormoslyr, rotenonbehandling av fiskesjöar, omfattande dumpning av industriavfall m m och bör nu därför fredas. 3. I området finns ett betydande antal skogstjärnar, sumpskogar, och myrmarker med vidsträckt vattenavrinningsområde. Den nordöstra delen mot Stora hagen består till stor del av sådana myrmarker och relativ närhet till Prästhytte Golfbana. 4. Fanomabergets geografiska läge med närhet till fritidsbebyggelse och endast några kilometer från bebyggelsen i Turbo, vore direkt olämpligt. 5. H.S.10 utgör häckningsplats för tjäder, orre, morkulla och större rovfåglar. Under de senaste årtiondena har hela området därtill pressats hårt av skogsindustrin med stora kalhuggna ödelandskap till följd, där ytterst få eller inga naturvårdshänsyn tagits. Förslag: 1. H.S. 10 Fanomaberget och Södra hagen stryks ur Vindbruksplanen. 2. Kommunen bordlägger Vindbruksplanen på obestämd tid. 3. Kommunen verkar för att en plan för Solenergi upprättas.	Vi kommer att se över och analysera området HS10 till granskningen av förslaget.
Yttrande 8	
Gällande Synpunkter Hedemora kommuns vindbruks plan september 2023 Synpunkter gällande området norra spetsen Hedemora kommun, H.N.1 Från bla. fastighet Borns Kronopark 1:9 hörs och syns befintliga samtliga 7st verk Riskebo.	Område HN1 kommer att ses över och analyseras till granskningen av förslaget. Beroende på hur verken utformas och placeras kan mindre påverkan på landskapet uppnås, vilket

Avståndet är ca + 5,5km. Störande ljudet uppfattas som växellåds ljud och hörs igenom vid vindstilla eller lite vind, ja då man vill vistas utomhus. Störande ljuset består av vitt blixtljus på de verk som ligger i ytterkant av Riskebo , de inre lyser med rött fast sken. Området H.N.1 norra spetsen kommunen anser vi inte att lämpar sig för en vindkrafts etablering. Dessa höga verk, uppåt 280meter + höjden där dessa etableras, kommer dominera landskapet, natt som dag. Sjösystem och djurliv kommer att påverkas negativt. Kommer starkt negativt att påverka boende i detta område samt boende vid sjön Hyn, Edsken, Engelsfors och Hofors. Alltså, ingen vindkraftsetablering i område H.N.1 norra spetsen Hedemora kommun !	utreds vidare i en kommande tillståndsprocess.
Yttrande 9	
Hejsan jag lär fråga vad ni tanker med för det första.. Att bygga och förstöra svenska vackra skogar miljö natur för fula illalåtande skitsaker I skogen. Varför inte köra ett stort solsells park som är billigare att bygga samt få så mycket snyggare. Pluss ni kan få värme direct från dom och värma vatten på plats. Solpaneler fungerar även då det är monligt. Eller så kan man bygga stationer på alla hustak I städerna med solpaneler istället för att förstöra en massa skog miljö. På taken gör det ingen skada. Ni kommer få en av dom första städerna som tanker wow en hel stad där alla hus lägenheter har paneler på taken eller balkongräcket. Snälla för guds skull tank efter lite. Mvh xx en son har en son på 3 år som jag vill visa våra fina natur för men om ni sabbar den så får han växa upp med vita fula saker I skogen istället och tusentals döda fåglar mm. TÄNK TILL.....	Tillståndsansökningar för vindkraft kommer även fortsättningsvis att inkomma till kommunen och därför är det lämpligt att det finns en övergripande plan för hur vindkraftsansökningarna ska behandlas och i vilka områden de kan utredas. Syftet med vindbruksplanen är att få en större klarhet i vindbruksfrågan för att enklare kunna ta välgrundade politiska beslut i framtiden.
Yttrande 10	
Hej! Här kommer lite nedskrivna synpunkter av mej som företrädare för Husbyringen. Husbyringens natur- och kulturland i gamla Husby socken är en led med mycket tung och viktig historia för bygden och kommunen. Sveriges första ekomuseum dessutom. Det pratas om järnhantering flera hundra år före Kristus. Man talar om järnbärrarland. Och hur tidiga är inte kungsgårdarna? Husby kungsgård kan ha anor från år 100 e.kr. Det man med säkerhet vet är att Dalalagen skrevs under konung Birgers regeringstid 1290-1318. Och år 1347 skrevs privilegiebrevet för Falu gruva. Originalbrevet finns bevarat i Stockholm och en kopia på gruvmuseet i Falun. Näs Kungsgård benämns så tidigt som år 1030 i samband med Olof den Heliges färd genom järnbärrarland. Från mitten på 1500-talet i drygt 100 år fungerade Näs gård som . I slutet på 1600-talet blev Näs Kungsgård översteboställe för Dalregementet. 20 st överstar var bosatta under de ca 130 åren. Några överstar hann begravas i Husby kyrka innan den seden upphörde vid kyrkans stora ombyggnation 1779-1782. Husby kyrka är Dalarnas äldsta kyrka. Här vittnar handlingar om när förste kyrkoherden Brynolphus Canuti träder in år 1192. Och följer man Västgötalagen som styrde församlingars uppbyggnader så stod kyrkan klar vid kyrkoherdens ankomst. Kyrkan hyser en fantastisk historia med makalösa inventarier.	Utredningsområdena för vindkraft kommer ses över till granskningen. Det är möjligt att siktstudier blir aktuellt efter områdena har fastställts och vi tar gärna in hjälp i arbetet för att uppnå ett gott resultat.

Vidare mot Kloster med Sveriges nordligaste kloster byggt i slutet på 1400-talet och stängt av Gustav Vasa. Sen Sveriges största krutbruk på 1700-talet. Klosterplåten! De Lavals smedja med separatorns uppfinnande. Stjärnsund med Polhem och allt vad det medförde och innebar! Manufakturverket. Uren. Kraftöverföringar. Tekniska lösningar. Och sedan Herrgården. Plåttillverkning på 1800-talet. Långshyttan med sin industrihistoria och gruvnäring. Och alla hyttor från 1500-talet och framåt. Och även idag en levande industriort. -Detta är bara att skumma lite på ytan på den gedigna historien som finns utmed Husbyringen. Så placeringen av vindkraftverken bör nog planeras med stor hänsyn. Styrelsen från Husbyringen är gärna behjälpliga med siktprov etc. innan den definitiva vindbruksplanen beslutas.	
Yttrande 11	
Hur ser logistiken, tilltänkta vägar, att använda för att ta sig till området H.S.10? Dagens befintliga väg genom Turbo och vägen ut mot området, är inte lämplig för all byggtrafik. Vägen är redan idag i mycket dåligt skick och förbi den s.k lutdammen är vägen alltför smal, för breda transporter	I nuläget utreds områdena mer övergripande och studerar inte vägars kvalitet i detaljnivå. Det blir en fråga som kommer att behöva utredas ifall det skulle bli aktuellt med vindkraft i området.
Yttrande 12	
Jag äger en utav stugorna vid Riskebo fäbodrar. Stugan är byggd i mitten på 1600-talet. Jag har fått arva och under hållit den sedan början på 70-talet. Här har vi hållit gudstjänster, med bl.a. ärkebiskopen i Västerås stift, samt ett flertal präster. Vi har även haft allsångsträffar med dragspelsorkester. Alla gäster vi haft genom åren är ense om detta faktum: Riskebo och den miljön är något unikt vi ska vara rädda om och bevara. Har har vi källor med fint vatten, där mjölken kylde. Kostigar från förr. Många fina gamla boställen från tiden då det fortfarande bedrevs fäbodar. Kulturvärden är ett fint arv Allt detta som förstörs nu, går ej att återskapa. Milsvida bärr och svampskogar som går förlorade vid anläggande av vindk.park. Från min stuga ser jag 7 ”snurror” och anser att det räcker! Så jag är mycket kritisk till ett uppförande av flera. Från mej får ni ett starkt NEJ!!	Vi kommer till granskningen att se över och analysera utredningsområdena kring Riskebo. Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering av vindkraft utan ska verka som ett beslutsunderlag. Det är av vikt att områden inte blir omringade och att placering av potentiella verk hamnar där de har minst påverkan på närboende.
Yttrande 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 25, 26, 27, 28, 29, 44, 46, 47, 48, 49, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 92, 97, 98	
Nej till utbyggnad av vindkraft i Hedemora kommun, Områdena H.N.2- H.N.3-H.N.5 skall helt tagas bort Från Vindbruksplan	Vindbruksplanen undersöker och kartlägger möjliga vindkraftsområden för kommande ansökningar och är ett vägledande dokument för kommunen vid ansökningar. Vi kommer att göra

	en översyn av utredningsområdena till granskningen av förslaget för att se vilka som kan behöva justeras eller tas bort.
Yttrande 20, 21, 22, 23, 24, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 45, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 94, 95, 96	
Nej till utbyggnad av vindkraft i Hedemora Kommun Enligt samråd vindbruksplan	Vindbruksplanen undersöker och kartlägger utredningsområden lämpliga för vindkraft inför potentiella kommande ansökningar och är ett vägledande dokument för kommunen vid ansökningar. Vi kommer att göra en översyn av utredningsområdena till granskningen av förslaget för att se vilka som kan behöva justeras eller tas bort.
Yttrande 50	
Till Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Hedemora kommun Angående Kommunens vindbruksplaner Om vindbruksplanen för nordöstra delen av Hedemora kommun fullföljs blir det förödande för Stjärnsund med omnejd, Kloster och Dormsjö som kulturbygd och turistattraktion. Grycken blir omringad av vindsnurror. De fyra som nyligen kommit upp (Tjärnäs) dominerar redan utblicken från Stjärnsund. Ännu värre blir det med vindkraft på Balisberget och om Hofors kommun bygger på andra sidan Hedemoras nordöstra kommungräns. Var man än befinner sig vid Grycken kommer man se vindkraftsverk. Är man ute på sjön ser man dem i alla riktningar. Vi citerar ur Vision för Hedemora kommun "Hedemora kommun är en bygd med framtidstro där människor och näringslivet utvecklas. Att skapa god livskvalité och god omsorg för medborgarna är Hedemoras strategiska och övergripande mål. Vi vill att människor ska trivas och vilja bosätta sig här." Stjärnsund, Kloster och Dormsjö har länge varit en del av kommunen dit människor står i kö för att flytta. En dragningskraft är möjligheten att leva nära naturen på ett resurssnålt och miljövänligt sätt (t. ex genom egna ekologiska odlingar, samåknng, m.m.). En annan är det rika kulturutbudet och för barnfamiljer tillgången till en liten skola med Waldorfpedagogik. (Annaskolan Dormsjö). De människor som flyttar ut till landsbygden vill komma ifrån stadens stress, buller och trängsel och väljer platser som befrämjar livskvalité. I Stjärnsund har kommunen investerat i tomtmark mellan Stjärnsundsparken och Klarängarna. Intresset för att bygga kommer naturligtvis att minska betydligt om vindkraftsparken blir av. Stora satsningar, både ideella och kommunala, har också gjorts för att befrämja besöksnäringen. I det K-märkta Stjärnsund t.ex inrättande av ett besökscentrum, renovering av herrgården och Smedjan, en minigolfbana vid kiosken och vandringsled (drottning Kristinas väg) mellan Stjärnsund och kloster, Pråmleden, ett nybyggt vindskydd med utegrill och gym vid sjön Hålen, etc. I kloster har Engelska parken nyligen rustats upp och gjorts tillgänglig för allmänheten. Ekomuseet Husbyringen är en turistattraktion under hela sommarhalvåret. På vintern plogas fina	De nämnda områden HN1, HN6 och HN7 kommer att ses över och analyseras till granskningen av förslaget.

banor på Grycken ända bort till Silfhytteå. På Matsesgården i Stigsbo anordnas varje sommar dansföreställningar i trädgården och konstutställningar.

På grund av de omfattande satsningarna på kultur och friluftsliv har den här bygden blivit ett populärt utflyktsmål för hela södra Dalarna. Om de föreslagna vindkraftsparkerna på Ballsberget, Svarttjärnsberget, Sandgölsberget och Högberget och vid Spjutbo blir verklighet medför det stora förändringar i landskapsbilden och kommer att ha en negativ påverkan på friluftslivet på Grycken med dess bad, fiske, kanotleder, camping och på vintern långfärdsskridsko, promenader, skid- och sparkturer. På helger och sportlov sitter barnfamiljer från hela kommunen med picnickkorgar utefter kanten av Dansholmarna och njuter av solen och den vackra och fridfulla utsikten över Högberget. Blåsiga dagar läggs en bullermatta över stora delar av Grycken.

Ett argument vindkraftsbolagen använder är att ljudet från snurrorna dränks av ljudet från vinden. Vindkraftsnurrorna blir högre och högre eftersom det blåser mer ju högre upp man kommer. Vi har många gånger varit ute på Grycken (både sommar och vinter) när det varit nästan vindstilla och samtidigt sett att vindkraftverken på Högstjärns Klack snurrar för fullt. Ljud förstärks över vatten och hård mark. Möjligheten att uppleva tystnad (en bristvara i dagens samhälle) är någonting vi måste värna.

Vindsnurrorna avger dels ett hörbart pulserande aerodynamiskt ljud från vingarna, dels lågfrekventa ljud / infraljud som örat inte uppfattar men ändå stressar kroppen.

Vindkraftbolagen tar inte hänsyn till de lågfrekventa ljuden. Örat kan vänja sig vid fast bakgrundsljud men får problem med pulserande. Enligt forskare vid Karolinska Institutet störs ca 30 % av närboende vid gränsvärdet 40 dBA.

Vid uppförandet av vindkraftsparken är det viktigt att ta hänsyn till landskapets form, ekologiska funktioner, människors livsmiljöer, rekreationsvärden och historiska miljöer.

Om miljö kvalitetsmål skriver kommunen “ De största hoten mot den biologiska mångfalden är att arternas livsmiljö förstörs genom vår markanvändning, nedläggningar av jordbruk och storskaliga förändringar inom skogsbruket och fisket. Globalt sker en ökande miljöbelastning till följd av vår ökade konsumtion.” (Dessa formuleringar hittade vi 2012 och vi utgår ifrån att de fortfarande gäller.)

2015 avstyrkte Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden E.ON Winds planer för att bygga vindkraft på Ballsberget med hänsyn till “risker för bland annat fladdermössen, naturvärdena invid och delvis på Ballsberget samt närheten till bebyggelsen.” Vad har förändrats sedan dess?

I Stigsbo, Eret och Dormsjö riskerar människor att få vindsnurror bara 1 till 1 1/2 km från sina bostäder.

Rörlig skugga, blinkande ljus i olika färger, buller, roterande vindar och skogsskövling stör inte bara människor utan även djurliv och biologisk mångfald. Stora mängder skog kommer att huggas ner runt varje vindkraftsverk och för att skapa tillfartsvägar. Framtida avverkningar från Sveaskogs sida kommer att göra den visuella störningen från parken ännu mer påtaglig.

I september 2005 ville ett mobilföretag uppföra en 72 m hög radiomast nära Hälsingbo ca

1 km från Stjärnsund. Länsstyrelsen bedömde i sitt yttrande att masten var olämplig ur kulturmiljösynpunkt eftersom den skulle bli synlig inne i de centrala delarna av det gamla bruket ! Ett annat argument var att den skulle påtagligt påverka upplevelsen av det omgivande landskapet och infarten till Stjärnsund. Mobilföretaget gjorde aldrig någon ansökan om bygglov. Ytterligare en oroväckande aspekt av vindkraftsparken är att de troligtvis kommer att övervakas med hjälp av radarteknik. Vi är ett antal strålingskänsliga personer som funnit en fristad i det aktuella området på grund av den relativt låga strålningsnivån. Efter mycket opinionsarbete tog Kommunstyrelsen följande beslut den 2 februari 2010: "Kommunen ska i arbetet med den kommande översiktliga planeringen uttrycka ekokommunens viljeinriktning att avsätta del av området Stjärnsund, Kloster, Dormsjö samt Eret som lågstrålande zon." Vindkraft är ett nödvändigt komplement till andra klimatanpassade åtgärder för att säkra vår tillgång till fossilfri energi som satsning på bergvärme, luftvärmepumpar, solceller, kollektivtrafik, minskad överflöds konsumtion (t ex reparation i stället för slit och släng), m.m. Men den ska utformas och placeras så att den inte drabbar den nordöstra delen av Hedemora kommun på ett orimligt sätt.	
Yttrande 51	
<u>Synpunkter på vindbruksplan.</u> Bakgrund till min syn på vindkraft och i synnerhet när naturvärden och livskvalitet påverkas så negativt för oss människor fauna och flora. Sverige håller på att rasera ett av världens mest effektiva och miljömässigt bästa elsystem utan någon som helst konsekvensanalys. Sverige har nått en punkt där fler vindkraftverk kommer orsaka problem för vattenkraften att balansera mot vindkraften— finns inget annat som kan balansera mot i det svenska systemet med risk att vi hamnar i samma situation som i kalifornien. Ju mer sol och vindkraft som installeras desto större del av tiden måste balanskraften avstå intäkter men ändå finnas tillhands. Vindkraften är sin egen kannibal— Blåser det mycket låga elpriser, blåser det lite höga elpriser. En undersökning av vindkraftparker 2017—2021 går 46 av 57 med förluster, övriga icke med vinst. Stora generatorer som finns i kärn- och vattenkraftverk är förutsättningen för att transportera elen och hålla frekvensen exakt på 50Hz. Påverkan på människan miljö naturen med fauna och flora är enormt negativ. Byggprocessen är helt ödeläggande för våran vackra natur, enormt stora områden skövlas på skog och växtlighet och djur och fåglar försvinner och detta med naturvårdsverkets och naturskyddsföreningens samtycke— vilket svek mot naturen som man är satt att skydda.	Vindbruksplanen blir ett samlat kunskapsunderlag för politiker, tjänstemän och medborgare för att bättre kunna ta ställning till framtida vindkraftsetableringar. Planen tar ett samlat grepp och analyserar hela kommunen vilket minskar risken för att kumulativa effekter uppstår när vindkraftsansökningar behandlas var för sig. Det blir tydligare vilka värden som finns i kommunen och vilka lokala konflikter som finns med vindkraftsetableringar. Planen utreder inte alla frågor gällande vindkraft och den tar heller inga beslut om att det ska byggas vindkraft. Vindbruksplanen är vägledande vilket innebär att det är möjligt att ansöka om etablering av vindkraft utanför de utredningsområden som pekats ut. Det innebär också att kommunen fortsatt kan använda sitt veto även för etableringar inom utpekade områden. Vindbruksplanen ska värna viktiga värden som natur- och kulturmiljöer, friluftsliv och turism samt boendemiljöer och lokalt näringsliv.

550 kubikmeter betong plus gruskross som ballast 36 ton armering— Varifrån köps och transporteras byggmaterialet? Alla 1 000 tals km vägar till vindkraftparkerna som måste ha mycket hög bärighet kostar mellan två till fem miljoner per kilometer, måste vara framkomliga och underhållas sommar som vinter. mikroplaster sprids från vingarna i mycket stora mängder och innehåller ämnen farliga för liv i alla former. Fåglar fladdermöss slaktas speciellt större rovfåglar skada och dör. Infraljud från vindkraften— en förbisedd hälsorisk från läkartidningen) Infraljud under 20 Hz kan utbreda sig över mycket långa sträckor och orsaka psykisk ohälsa med mycket varierande symtom. Epfleptiker kan påverkas mycket negativt. Livslängden på kraftverken är betydligt överdriven och ju högre verken bli ju större blir påfrestningarna på vingar lager och axlar. Siemens har problem med sina kraftverk och man har idag ingen lösning på detta. Den enormt fula siluetten av dessa stålpinnar är förfärlig, och våran förhoppning är att det inte blir någon mer utbyggnad av detta för Sverige dåliga energislag	
Yttrande 53	
Yttrande angående Hedemora kommuns vindkraftsetablering i Hedemora kommun med omnejd - vindkraftsverk på enligt Vindbruksplan kallat : • H.N.4 Del av Balsberget i Stigsbo, - Balisberget och Skällingsberget. • H.N. 1 . Del av Råberget och Asbottnen • H.N. 6 Hålsberget och Gräsbacken • H.N. 7 Svartjärnsberget och Sandgölsberget. • H.S. 2 Killingberget. Danskompaniet KORDA Art in Motion, Föreningen Korda Art och fastighetsägarna xx xxx och xx xxx på fastigheten xx xx xx x:x protesterar med all tydlighet att det byggs Vindkraftverk i industriell storlek på dessa berg och i dessa värdefulla naturområden. En utbyggnad med Vindkraftverk i detta område kommer att förstöra den unika miljön för all framtid. Att bygga Vindkraftverk på de vackraste och mest besökta platserna i Hedemora kommun, måste ses som total ignorans gentemot fast boende, fritidsboende och turister i området. I analysen av rådande förhållanden har inte de kulturella och konstnärliga värdena ur miljö, natur och befolkningssynpunkt tagits med. Ej heller de lokala vandringsleder och skogsområden, där vi som bott här länge har våra bärplocknings ställen, har tagits i beaktande. Konstnärerna xx xxx och xx xxx arbetade och verkade under närmare 60 år i byn Stigsbo, Stjärnsund, i Dalarna och Gävleborgs län och skapade en plats för konst och kultur. Nu bor och arbetar deras dotter xx xxx tillsammans med sin sambo xx xxx i fastigheten xx xx xx x:x, xx xx xxx och xx xx xxx.	Utbredningen av nämnda utredningsområden kommer ses över till granskningen för att minska intrycket av storskalighet vid en eventuell framtida utbyggnad. Det har under samrådet inkommit värdefulla yttranden kopplat till friluftsliv och nyttjandet av områdena. Sådan information som inte kunnat inhämtas med hjälp av analys.

De har genom att under snart 12 år satsat tid och energi på att kulturen och konsten ska finnas kvar i Stigsbo och att hela Stjärnsundsbygden, området kring Grycken, Edsken, Fullen med berg och skogsområden i dess närhet ska leva.

Danskompaniet KORDA Art productions konstnärliga ledare koreograf xx xxx och scenograf/ bildkonstnär xx x xxx har etablerat ett regionalt, nationellt och internationellt kulturcenter i MATSESGÅRDEN STIGSBO.

MATSESGÅRDEN STIGSBO är arbetsplats för danskompaniet KORDA Art in Motion och deras nationella och internationella gästande konstnärer.

Verksamheten består av : residens med konstnärer som bor och arbetar under kortare eller längre perioder, produktion av offentliga dans och musikföreställningar, offentliga Konstutställningar, barn och ungdomsverksamhet i form av workshops och föreställningar.

MATSESGÅRDEN Internationellt center för koreografi, bildkonst och litteratur får stor uppmärksamhet i pressen.

Etablering av vind kraftsverk på :

- H.N.4 Del av Balsberget i Stigsbo, - Ballsberget och Skällingsberget.
- H.N. 1 . Del av Råberget och Åsbotten
- H.N. 6 Hålsberget och Gräsbacken
- H.N. 7 Svartjärnsberget och Sandgölsberget.
- H.S. 2 Killingberget.

kommer att göra det omöjligt att bedriva verksamhet i MATSESGÅRDEN STIGSBO.

I följande text beskrivs varför.

Verksamheten i MATSESGÅRDEN STIGSBO baseras på den unika miljön med landskapets unika fågel, växt och djurliv. Här finns en lugn miljö, med tystnad, stark naturkänsla och livskraft.

MATSESGÅRDEN STIGSBO i den ålderdomliga byn Stigsbo är en unik plats med natursköna omgivningar, ovanligt stort fågel och djurliv som slagugglor, tornsvalor, lom, fiskljuse, vråk, örn, lodjur samt många fladdermössarter.

I tidigare planer för Ballberget blev till exempel utbyggnad stoppad på Ballsberget på grund av att fladdermusarter, som är fridlyta hittades på berget. Matsesgården har också stora fladdermöss, som syns i skymningen och på kvällarna och natten.

Bland det första man som besökare uppfattar när man kommer till MATSESGÅRDEN STIGSBO är tystnaden. Tystnaden är bristvara i nutidssamhället, där ett ständigt brus av ljud pågår.

Tystnaden är en förutsättning för vår verksamhet, eftersom vi arbetar med och i relation till naturen, vi lyssnar på naturens egna ljud, där tystnaden är en viktig del.

Tystnaden är ovärderlig och nödvändig för vår verksamhet och för dom turister och stressade människor som kommer hit

Ljudet från vind kraftsverken kommer att påverka denna unika tystnad.

På grund av bergens belägenhet runt sjöarna studsar ljud mellan sjöarna och bergen och ljudet från vindkraftsverken kommer att förstärkas på grund av bergens läge.

Den orörda miljön och det genuint gamla kommer att förstöras av dessa flera hundra meter höga vindkraftsverk på bergen.

Det naturområde där Matsesgården Stigsbo ligger och inbegripet Husbyringen kommer att bli omringat av vindkraftverk. Och så nära bebyggelsen kommer vindkraftsverken att ge slagskuggor och förstöra det naturliga ljuset.

KORDAs Pilotprojekt i Matsesgården genomfördes med ekonomiskt stöd från Länsstyrelsen i Dalarna under sommaren och hösten 2013. Vi arbetade i skogen på Ballsberget och studerade fiskljusen och örnar som häckade och sökte föda på Ballsberget samt dagligen flög över Stigsbo by och Grycken. Den skogsmiljö med växter, mossor, svamp, träd och djurliv som finns i skogen på Ballsberget utgör vår inspiration och utforskningsmiljö.

Det handlar om inflyttning till dessa avfolkningsbygder, inflyttning på grund av de möjligheter till upplevelser av en levande skog och ängsmark av fågelliv, fladdermöss och andra djur.

Vi som vill bo och verka här på landsbygden är beroende av turister och besökare som kommer och upplever, idkar friluftsliv och tar del av den starka naturkänslan som finns i omgivningarna.

Det är den forskningsmiljön och dessa urgamla kulturvärden som kommer att förstöras.

Det genuint gamla samt den ursprungliga kultur och naturmiljön förstörs för all framtid och kan inte ändras tillbaka efteråt.

När väl dessa vindkraftverk är uppsatta och den ursprungliga miljön förstörd är det försent att åtgärda och då vad som finns kvar är ingenting av den miljön som kan ge människor kreativitet, kunskap om konst, natur och kulturvärden i framtiden.

Kvar finns bara en förstörd mark och förstörd skogsmiljö, förstörd för alltid.

En sådan unik plats som Stigsbo, Stjärnsund med omnejd där Husbyringen och Pråmleden utgör en sådan väsentlig del av de bofastas möjligheter till försörjning. Och där man lagt ner enormt mycket arbete och stora ekonomiska resurser från stat, kommun, privat och genom internationella fonder för att utöka friluftslivet i området kring Husbyringen och Stjärnsund.

Vi ser redan nu hur Vindkraftsverk Tjärnäs förstör och raderar den unika miljön genom att dra vägar och sätta upp vindkraftverk.

KORDA samarbetar med sammanslutningar av olika entreprenörer och kulturverksamheter inom Stjärnsund. I dessa nätverk marknadsförs området inom Hedemora och Hofors kommuner där orter som Stigsbo,

Stjärnsund, Simonsbo och Eret ingår. Det är ett arbete som nu kommer att ödeläggas med konsekvenserna av dessa vindkraftsverk. Det är verksamheter och ekonomiska värden, som kommer att förstöras för all framtid om Hedemora kommun tillåter denna utbyggnad. Kan Hedemora kommun samtidigt, som Region Dalarna, Visit Dalarna, med flera propagerar för ökad turism, låta förstöra platserna, som är unika för just turismen? KORDAs arbete med MATSESGÅRDEN STIGSBO, vår verksamhet och de ekonomiska värden som det innefattar är helt beroende av att Hedemora kommun avstyr etableringen av vindkraftsverk på : • H.N.4 Del av Balsberget i Stigsbo, - Balisberget och Skällingsberget. • H.N. 1 . Del av Råberget och Asbottnen • H.N. 6 Hålsberget och Gräsbacken • H.N. 7 Svartjärnsberget och Sandgölsberget. • H.S. 2 Killingberget. med hänvisning till ovan nämnda konsekvenser. Vi yrkar för att Hedemora kommun avslutar projektet med hänvisning till ovan nämnda konsekvenser.	
Yttrande 54 * Bygg vindkraftverken efter stora vägarne E.4 E16 t.ex. Där är det redan ljud o lysen. Slipper även ta ner en massa skog som vi också behöver * Finns det information från alla regioner i Sverige hur många vindkraftverk som finns i varje region?? * Åk i helgen från Stockholm via Södertälje, Enköping, Sala, Säg inte några vindkraftverk. * Ett vindkraftverk i Stockholmskraften skulle knappats störa någon bland all neon o bilar, pendeltåg mm. * De som inte vill ha vindkraft, är de beredda att gräva ner lite uran i sin trädgård. * Viktigt att uppmana till ett besök i vindkraftsparken. Där finns bra information o ljudet kan man också lyssna efter. * Tänk till när det gäller Husby ringen.	En del av de områden vi pekat ut ligger relativt nära E16 och andra vägar. Säkerhetsavstånd till större vägar och järnvägar är 250 meter. Energimyndigheten har uppgifter om hur många vindkraftverk som finns i Sverige. Genom tjänsten Vindbrukskollen.se kan man se beviljade, uppförda, vilka vindkraftverk som handläggs samt överklagade vindkraftverk.
Yttrande 55 <u>synpunkter på vindbruksplan.</u> Bakgrund till min syn på vindkraft och i synnerhet när naturvärden och livskvalitet påverkas så negativt för oss människor fauna och flora. Sverige håller på att rasera ett av världens mest effektiva och miljömässigt bästa elsystem utan någon som helst konsekvensanalys. Sverige har nått en punkt där fler vindkraftverk kommer orsaka problem för vattenkraften att balansera mot vindkraften— finns inget annat som kan balansera	Vindbruksplanen är ett övergripande dokument som ska verka som underlag för kommunens politiker, tjänstemän och medborgare när ett vindkraftsföretag inkommer med en ansökan om att få etablera sig i kommunen. Vindbruksplanen tar således inga beslut om etablering av vindkraft utan pekar ut områden i kommunen där vidare utredning är lämplig.

mot i det svenska systemet med risk att vi hamnar i samma situation som i Kalifornien. Ju mer sol och vindkraft som installeras desto större del av tiden måste balanskraften avstå intäkter men ändå finnas tillhands. Vindkraften är sin egen kannibal— Blåser det mycket låga elpriser, blåser det lite höga elpriser. En undersökning av vindkraftparker 2017—2021 går 46 av 57 med förluster, övriga icke med vinst. Stora generatorer som finns i kärn- och vattenkraftverk är förutsättningen för att transportera elen och hålla frekvensen exakt på 50Hz. Påverkan på människan miljö naturen med fauna och flora är enormt negativ. Byggprocessen är helt ödeläggande för våran vackra natur, enormt stora områden skövlas på skog och växtlighet och djur och fåglar försvinner och detta med naturvårdsverkets och naturskyddsföreningens samtycke— vilket svek mot naturen som man är satt att skydda. 550 kubikmeter betong plus gruskross som ballast 36 ton armering— Varifrån köps och transporteras byggmaterialet? Alla 1 000 tals km vägar till vindkraftparkerna som måste ha mycket hög bärighet kostar mellan två till fem miljoner per kilometer, måste vara framkomliga och underhållas sommar som vinter. mikroplaster sprids från vingarna i mycket stora mängder och innehåller ämnen farliga för liv i alla former. Fåglar fladdermöss slaktas speciellt större rovfåglar skada och dör. Infraljud från vindkraften— en förbisedd hälsorisk(från läkartidningen) Infraljud under 20 Hz kan utbreda sig över mycket långa sträckor och orsaka psykisk ohälsa med mycket varierande symtom. Epileptiker kan påverkas mycket negativt. Livslängden på kraftverken är betydligt överdriven och ju högre verken bli ju större blir påfrestningarna på vingar lager och axlar. Siemens har problem med sina kraftverk och man har idag ingen lösning på detta. Den enormt fula siluetten av dessa stälppinnar är förfärlig, och våran förhoppning är att det inte blir någon mer utbyggnad av detta för Sverige dåliga energislag	Det lågfrekventa bullret som anges konstaterar även vi att det är svårt att bedöma. Nivåerna för buller vid bostadens fasad (40dBa) ska hållas och Socialstyrelsens riktvärden uppfyllas. Bullerfrågan är svår att utreda i ett så pass tidigt skede utan får utredas mer noggrant vid en framtida vindkraftsansökan. Kommunen har som ställningstagande att en landskapsanalys ska genomföras där risk finns att natur- och kulturvärdena kan påverkas negativt. Ett av vindbruksplanens syften är att påverkan på människor, djur- och naturliv samt landskapsbilden ska bli så liten som möjligt. Vägsträckning och frågor kopplade till det är ingenting som denna vindbruksplan behandlar utan är frågor som behöver tas ställning till när ett vindkraftsföretag inkommer med en förfrågan om etablering.
Yttrande 99 Hej förstår att det är viktigt att kunna få fram miljövänlig energi men vad gäller vindkraft i Hedemora kommun så måste innevägnarnas ord väga tyngst vad gäller placering av vindkraftparker. Vad jag förstår så är det utländska bolag som investerar i dom och då får man absolut inte som politiker stirra sig blind på att det kan gynna ekonomin i Kommunen. Många har valt att bo här för lugnet och närheten till den vackra naturen vi har omkring oss och satsat alla sina ekonomiska resurser på ett hus där dom trivs och mår bra att då få ett antal snurror uppbyggda i närheten är inget mindre än en personlig katastrof, ingen kan med rent samvete säga att snurrorna direkt lyfter naturen, tvärtom så ser dom hemska ut. Ska man bygga en vindkraftspark så får den på	Det generella avståndet om 800 meter är taget från Energimyndighetens rekommenderade avstånd. Vi kommer att se över avståndet till granskningen av förslaget samt se över extra känsliga områden som kan behöva längre avstånd till kraftverk. Här gäller även att studera påverkan på landskapsbild vilket vi kan rekommendera på vissa platser.

inga vis påverka någon/några som har valt att bo intill naturen här i kommunen. Mycket hänsyn till innevånarna i kommun innan man tillåter byggande av vindkraftspark.	Se yttrande 51 för svar gällande dina övriga synpunkter.
Yttrande 100 Hej var på mötet igår i Långshyttan och blev väldigt förvånad av de svar som gavs på vissa av frågorna. Varför inte bygga i hovranområdet, nej då stör man flyttfåglar, så då är flyttfåglar viktigare än folket i Långshyttan som blir hårt drabbade av vindkraftverken. Varför inte bygga på Nibbleberget och brunnaberget, nej det blir för nära bebyggelse, återigen blir man förvånad då den regeln inte gäller i de norra kommundelarna. Vad vinner kommunens invånare på det här, inget tydligt svar på den frågan. Vi säljer ut våran natur till utländska investerare för vad ??? Elen kommer inte kommuninnevånare till godo utan skickas ut till Europa varifrån vi får köpa tillbaka den ??? Innan en enda snurra sätts upp måste varje person som kan bli berörd av den ha rätt att kunna säga nej till den och det måste vara det tyngsta argumentet i planeringen, vare sig man störs av ljudet, ljuset eller att man får sin utsikt förstörd.	Utredningsområdena i vindbruksplanen är framtagna genom en GIS-analys där olika värden vägts mot varandra varav avstånd till bebyggelse och kulturvärden är två aspekter. Samma avstånd till bebyggelse (800m) gäller för alla bostäder i kommunen och ingen extra hänsyn har till samrådet tagits för vissa områden. Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering utan ska verka som ett underlag för kommunens politiker, tjänstemän och medborgare om ett vindkraftsföretag inkommer med en ansökan. Vindbruksplanen är ett översiktligt dokument där områden lämpliga för vidare utredning tas fram, djupare analyser kopplat till bland annat buller, ljusbuller och landskapspåverkan kommer behöva ske i en tillståndsansökan.
Yttrande 101 Mina synpunkter på vindbruksplanen är att det är på tok för nära boende i Vikmanshyttan (och övriga platser också). 800 meter räcker inte!! Det kommer störa alla som bor i Vikmanshyttan och förstöra möjligheterna att utnyttja skogen. Vi vill kunna gå med hunden, plocka bär osv.	Det generella avståndet om 800 meter är taget från Energimyndighetens rekommenderade avstånd. Vi kommer att se över avståndet till granskningen av förslaget.
Yttrande 102 Jag stöttar Inte vindkraft bygge i Vikmanshyttan, Stora norn, Nyhyttan. Det skulle vara för stor påverkan på miljön och kultur turism.	Vi kommer att göra en översyn av utredningsområdena till granskningen av förslaget och beaktar inkomna synpunkter.
Yttrande 103 Hej, vi vill inte ha vindkraftsverk så nära oss boende i Vikmanshyttan.	Vi kommer att göra en översyn av utredningsområdena till granskningen av förslaget och beaktar inkomna synpunkter.
Yttrande 104 Hej, vi bor i Ingelsbo, vi är livsmedelsproducenter med betande kor under somrarna i byarna Garptäkten, Hummelbo, Hälsingbo, Ingelsbo, Ehret, Färjkarlsbo, Kättsbo, Dormsjö och även Fagerfallet och Björkholmen. Vi har hos oss nu vindkraftverken på Killingberget närmast oss. Vindkraftverk vid Acktjärn innebär att vi bli "inklämnda" av vindkraftverk.	Vi kommer att se över området HN7 till granskningen. Det är på grund av att nämnda byar kan vara känsliga för en alltför nära etablering av framtida vindkraft. Det finns dessutom vindkraftverk söder om orterna, vilket gör att man vill undvika en omringning.

Vi är även aktiv i turistnäringen, hyr ut vår bagarstuga till turister < Bo på Lantgård > och gästerna få uppleva skogen med ungskog och stora gamla trädområden. Även skogen i våtmarken närmast Acktjärn. Ett av våra utflyktsmål är vandring till Acktjärn, för att visa fornminnen till gästerna : Ett gruvhål visas med lite omväg längs vägen till Acktjärn. Vid Acktjärnsdammen - den stenvallen som är byggd för att dämna upp vattnet och leda vattnet på det viset till hyttområdet i Dormsjö. Strax efter stenvallen visar vi kolbotten och kolmylehyttans eldstad, och både kolbotten och eldstad på en till plats efter vandringen längs Acktjärnkanten. Även Acktjärnsflykarna med den väldigt speciella vegetationen är utflyktsmål. Det har inte kommit fram under informationskvällen att ni är uppmärksamma på de här fornminnen vi har i vår närhet. Låt oss ha vår vackra skog för alla som har valt att bo i Hedemora kommun och för alla som välja att ta semester här. Det är inte skogen som behöver strömmen, det är befolkningen alltså ska elen produceras vid städerna. Taken på alla byggnaderna som i alla fall redan är byggda i hela Hedemora kommun och alla andra kommuner kan användas till solcellsanläggningar. Låt lantbrukare utnjutta HELA ladugårdstaket till solceller i stället för att begränsa deras produktionsyta som skulle kunna gynna hela byn med elproduktion till hela byn.	
Yttrande 105	
• Det är beklagligt att den den vackraste utsikten när jag tittar ut från fönsterna mot söder i huset jag bor i har blivit skändad. Dom stora fönsterna på funkis huset från 1960 talet visar några brutna lodräta linjer som är i ständig rörelse. Det som en gång var det vackra berget ovanför sjön Dormen. Och när solen ligger lågt på vintern ser jag skuggningar när jag tittar ut över berget från dom stora fönsterna i det funkishus som jag bor i. Det är en ständig rörelse trots att det kan vara soligt och stilla ute. Både rörelserna, skuggningarna och det ständiga brummande gör att det skapar en omedveten stress i min kropp, jag känner den men kan inte riktigt placera den. Tills min medvetenhet och mitt analytiska sinne kopplas på och finner orsaken: Dom jävla vindkraftverken utanför! • Som en liten anekdot var jag ute och paddlade i somras på sjön Dormen och hör ett distinkt brummande när jag kommer ifrån bryggan och därmed närmare vindkraftverken. Vattnet vart helt stilla på sjön, snurorna roterade långsamt men det fanns en konstant grundton som ett tälle som lägger sig över och beslöjar det som kunde ha varit en fin naturupplevelse. Sen plussas andra ljud på när det blåser, som swishande av bladen och ljud från växelådan. Då blir det rena mardrömmen. • Jag köpte huset 2009 och har bott i många länder och platser i världen. Jag har bott femton år i Stockholm, fem år i Paris och femton år i Östra Afrika. Men det var den vackra naturen och klara och krispiga luften som drog mig hit till Dormsjö i Hedemora kommun i Södra Dalarna. Det var både vackert, lugnt och stilla. Och här träffade jag andra likasinnade människor som vill leva ett liv nära naturen, i samklang med det som att odla grönsaker och ha småskalig gårdsverksamhet. När jag köpte huset och flyttade hit var det första gången jag kände jag mig hemma, jag hade äntligen kommit hem. Och jag kan med handen på hjärtat säga att jag inte hade köpt huset och flyttat hit om det funnits vindkraftverk här då.	Vindbruksplanen är ett övergripande dokument som ska verka som underlag för kommunens politiker, tjänstemän och medborgare när ett vindkraftsföretag kommer med en ansökan om att få etablera sig i kommunen. Vindbruksplanen tar således inge beslut om etablering av vindkraft utan pekar ut områden i kommunen där vidare utredning är lämplig. Utredningsområdena samt deras utbredning kommer ses över till granskningen av förslaget. Det har inkommit flertal synpunkter från boende kring Dormen, dessa kommer analyseras och tas i beaktande till granskningsversionen av förslaget.

• Så jag ser vindkraftverk som ett tillfälligt virus som med alla virus gynnar vissa aktörer, i detta fall parasiterna själva. Men om man zoomar ut och ser alla människorna, allt levande som djur och växter, och om man kan ha empatin att även ta in mineralriket så är vindkraftverk i den skala som önskas byggas ut och på dom platserna som är utpekade rena skräckscenariot. Om det byggs ut fler vindkraftverk kommer jag att överväga att flytta till en kommun som väljer att ta hand om sina fasta boende och inte viker sig för vissa som ser en möjlighet att tjäna pengar, en mer välmående kommun.	
Yttrande 106 Friskvård är enl. forskningen mycket viktigt för kropp, hjärta och hjärna. För många är det LIVSviktigt. Vi som har stugor vid området H.N.1, Hornsjön och Häglingen, föredrar att lyssna på tystheten, titta på stjärnorna, se djurlivet, fiska eller att bara va. DET är VÅR friskvård. Så snälla, förstör inte vår friskvård och chans till rekreation.	Vi kommer att se över utbredningen av HN1 till granskningen av förslaget.
Yttrande 107 Till Hedemora kommun Yttrande över Vindbruksplan Vindbruksplanen med tillhörande Miljökonsekvensbeskrivning är alldeles för tillmötesgående gentemot vindkraftsbolagens intressen. I sina nuvarande lydelse duger varken Vindbruksplanen eller MKB:n till att tjäna som underlag för politiska beslut. Vindbruksplanen, som ska ingå i Översiktsplan för Hedemora kommun, är ofullständig och bitvis inkonsekvent, mycket saknas och den behöver arbetas om radikalt. Informationen om att vindbruksplanen hade gått ut på samråd var mycket bristfällig och nådde inte på långt när alla medborgare i Hedemora kommun. Samrådstiden var över sommaren, då många kommuninnevånare hade semester och kanske inte hade möjlighet att datera upp sig. Dessutom var det alltför kort tid mellan samrådsmötena och sista datumet för att lämna in yttranden. <i>Undertecknad föreslår därför att samrådstiden förlängs, så att fler kommunmedborgare får chansen att säga sin mening.</i> I vindbruksplanen har man delat upp kommunen i olika områden 1, 2 och 3, och i dessa angett olika kriterier som ska vara vägledande för möjligheten eller omöjligheten att etablera vindkraft. I och med detta har man raderat ut alla övriga kriterier inom de områden som inte klassats som 2. De enda kriterier som finns med i vindbruksplanens områden klassade med 1 är "vindbruk och gruvindustri, med potentiella konflikter: det rörliga friluftslivet, jakt och bärplockning". Genom att man gör så här, tillskriver man inte stora områden i kommunen som ligger på landsbygden några andra värden än de just nämnda. Denna syn på de områden i kommunen som ligger utanför tätorten Hedemora, med undantag för Hovranområdet, Flinesjön och Kloster, visar på en nedlåtande inställning till landsbygden, diskriminering och uteslutning av det man inte redan känner till. Vi är människor som bor även inom dessa områden, både permanent- och fritidsboende. Också här finns en historia med järnhantering som	Innehållet i vindbruksplanen kommer ses över till granskningen. Avståndet om 800 meter till bostäder kommer ses över ifall det behöver justeras. Till samrådet annonserade vi i Södra Dalarnes Tidning samt Lokalt i Hedemora & Säter. Vi ska se över hur vi kan nå ut ännu bättre till granskningen. Kriterierna som används i GIS-analysen är övergripande, en första analys och tar inte hänsyn till mer mjuka värden, det är därför av vikt att kommunen får in synpunkter kring användningen av områden i kommunen. <u>Historia</u> Fornlämningar undersöks vid en potentiell ansökan. För förslag till ny fornlämning hänvisar vi till Länsstyrelsen Dalarnas län. Husbyringens utbredningen samt eventuella ändringar i den behandlas inte i vindbruksplanen. Landskapspåverkan där bland annat fäbodas tas hänsyn till, vägars placering och utbredning undersöks i en potentiell vindkraftsansökan. Utbredningen av områdena kring Kloster och Ehret kommer ses över till granskningen då det inkommit flertal synpunkter kopplat till inringning samt

anknyter till historien i övriga områden i kommunen, också här finns en storslagen, vacker natur med dess rika djurliv.

Undertecknad är sedan 1996 boende i Eret i Klosteråns dalgång som sträcker sig mellan Simonsbo och Dalälven. I denna dalgång bor och lever människor från hela världen ; vissa familjer har levt här sedan 1600-talet, några kommer från storstadsområdena, ytterligare några är inflyttade hit från andra länder. Ett antal personer är anställda, har sina barn i eller har övrigt engagemang i Annaskolan och Dormsjöskolan, några är egna företagare och entreprenörer, både inom jord- och skogsbruk, men också egna verksamheter, såsom turistnäring, naturturism, konst, hantverk och inom behandlingssektorn. Många kan arbeta hemifrån via sina datorer. En del är pensionärer. Gemensamt för de allra flesta av oss är, att vi njuter av och återhämtar oss i den oftast lugna och fridfulla naturen. Vi skattar den alltmer sällan förekommande tystnaden och avsaknaden av maskinbuller väldigt högt. Liksom vi njuter av att kunna vila ögonen på en obruten horisontlinje, något som börjar bli mer och mer ovanligt i västvärlden.

Historia

Järnhanteringen

Utmed hela Klosteråns dalgång finns lämningar efter äldre järnbruksamiljöer. Vattensystemet med sjöar och åar gjorde det möjligt att få energi till att driva hyttorna och utgjorde även farleder för transporter av järn och kol. I anslutning till så gott som varje by fanns minst en hytta, Nordbäcksbo, Lerhyttan, Sindertäkten, Eret, Ingelsbo, Kättsbo, Hummelbo. Alla dessa byar hade kontakt med bruken i Stjärnsund, Dormsjö och Kloster. Eret levererade tackjärn till Dormsjö och Kloster samt hade under en lång period del i kolhuset i Silfhytteå, innan man fick eget. Egentligen skulle därför hela Klosteråns dalgång, från Simonsbo till Kloster, ingå i Husbyringen.

I Eret mitt emellan Södra och Norra Eret, finns ett mycket intressant fornlämningsområde där man inte längre ser några fysiska byggnader, men hyttan är omskriven redan 1573. Här fanns också masugn och hammarsmedja samt ett antal mindre smedjor. Gunilla Larsson, arkeolog vid Länsstyrelsen Dalarna har nyligen även påträffat spår efter något som kan vara den medeltida hyttan i Eret (1100-tal). Det finns dessutom indikationer på att här funnits en järnframställning så långt tillbaka som till 200-talet e. Kr. (besök av G. Larsson juli och september 2023). Här har rört sig många människor genom århundradena ; i början av 1800-talet levde över 200 personer i byn. Ca 2 km söder om Eret, på Killingberget, finns ett område med lämningar av kalkugnar, kolbottnar och något som kan vara en kalkgruva (enligt undersökning av arkeolog Gunilla Larsson (sept.2023). Detta område hör ihop med hyttområdet i Eret, kalk behövdes för järnframställningen. Följaktligen kommer antagligen även detta område registreras som ett fornlämningsområde. Det vore olämpligt att uppföra nya vindkraftverk inom ett område söder om verk nr 7 som vindbruksplanen pekar ut, då det skulle bli alltför nära området beskrivet ovan. Dessutom kommer de mycket högre verken än de nuvarande två på Killingberget att synas ner till hyttområdet intill Klosterån i Eret, vilket vore ytterst olämpligt, eftersom detta område kan bli föremål för en kommande rönjning och därmed intressant som besöksmål.

Fäbodsområden

En fäbod omfattar inte endast själva fäbodvallen, utan utgörs också av ett betydligt större område med betesskog, den s.k. ”utmarken”.

Genom att uppföra vindkraftverk och anlägga vägar till dessa på stora områden i kommunen, bl.a. inom fäbodsområden, såsom i Riskebo, har

närhet till bebyggelse. Kommunen valde att till samrådet peka ut flertal områden där vi enligt analysen inte kunde se några konflikter, sedan är medborgarnas synpunkter av vikt för att belysa bland annat användning av områden eller att en känsla av inringning kan ske.

Buller

Riktlinjerna för buller vid bostad ska följas. Kommunen har tillsyn av anläggningarna och kommer det in klagomål om för höga bullernivåer kommer kontakt tas med verksamhetsutövaren som är ansvarig för genomförande av bullermätning.

Naturvårdsverket har bedömt att riskerna med lågfrekvent buller och infraljud är små om riktvärdena för buller följs.

Hinderbelysning

Behovsstyrd hinderbelysning på kraftverk har tidigare beviljats av Transportstyrelsen men sedan ca 10 år tillbaka har inga nya ansökningar beviljats på grund av Försvarsmaktens avrådan med hänsyn till rikets säkerhet.

Ett syfte med vindbruksplanen är att minimera påverkan på närboende, frågan om hinderbelysningens påverkan på närboende bör därför undersökas vidare i en tillståndsansökan.

Skuggor/Hälsa

Planbeskrivningen kompletteras med vilka risker som finns för hälsa och miljö kopplat till vindkraftverkens varningsljus och skuggbildning. Enligt rekommendation bör de faktiska skuggtimmarna vid bostad inte överstiga 8 timmar per år. Detta är något som kommunen följer.

Mikroplaster

De fåtal mätningar och vetenskapliga studier som finns visar inte att vindkraftverk skulle vara en stor källa till utsläpp av mikroplast enligt Naturvårdsverket. Danska Miljöministeriet har gjort en studie på urlakning av PFAS och Bisfenol A från rotorblad: *Screenings-undersøgelse af udvaskning fra vindmøllevinger*, april 2023. Mycket små mängder kunde uppmätas men fortsatta studier

man redan förstört en del av det biologiska kulturarvet som är på väg att försvinna.

Nordiskt fäbodväsen : förhandlingar vid fäbodseminarium i Älvdalen, Dalarna. 1-3 sept. 1976 / red.: Göran Rosander ; utg. av Nordiska museet i samarbete med Dalarnas museum och Riksförbundet för hembygdsvård. - 1977. - 141 s. : ill.

Inringning

I vindbruksplanen nämner man inte över huvud taget att det redan, sedan 2012, finns 2 vindkraftverk, 145 m höga, på Killingberget, 920 resp 1300 m från min bostad i Södra Eret.

Detta område vill man enligt vindbruksplanen utöka med flera nya verk inom ett område, H.S.2. som sträcker sig i sydlig och västlig riktning från de två befintliga verken. Se även ovan, under rubr. Historia, Järnhanteringen!

Ett annat utpekad område är H.N.7. Svartjärnsberget och Sandgölsberget, norr om landsvägen, endast 800 m från Norra Eret och ca 900 m från min fastighet i Södra Eret. Enligt vindkraftsbolaget Njordr planeras dessa verk att bli 280 m höga, eftersom de skulle stå på ett låglandsområde.

Om dessa verk kommer upp blir vi boende i byn Eret inringade av vindkraftverk och måste flytta härifrån.

Enligt vindbruksplanen skall inringning undvikas.

Min fråga: Varför har man i vindbruksplanen pekat ut två möjliga områden så nära varandra och där vindkraftverken skulle inringa oss boende i Eret, Ingelsbo, och Sindertäkten?

Dessutom skulle område H.N.7. drabba byarna Färjkarlsbo, Lerhyttan, Simonsbo, Nordbäcksbo och Spjutbo med inringning, eftersom område H.N.6. Hålsberget och Gräsbacken ligger öster om, i flera fall 800 m från boende i dessa byar.

Buller

Jag har, ända sedan år 2012, då verken på Killingberget kom upp, varit och är fortfarande vissa tider störd av bullret från dessa verk. När vinden ligger på från sydöst, ibland också vid sydlig och östlig vind, är det mycket obehagligt att uppleva de swishande, vrålade, pulserande oljuden som kommer från vindkraftverkens propellerblad. Även toner hörs från de två verken. Dessa oljud förstärks vid fuktigt väder och när bladen är nedisade. Jag har flera gånger kontaktat Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen och kommit med muntliga klagomål samt bett kommunen att se till att det blir bullermätningar vid min fastighet, hela tiden utan åtgärd från kommunens sida. Våren 2021 vände jag mig till DalaVind som till slut såg till att man utförde en bullermätning, men endast intill vindkraftverk nr 6, och då på södra sidan om detta verk. Jag anser detta inte vara relevant, eftersom min fastighet ligger på nordvästra sidan av verket. Min fastighet ligger i en dalgång med höga berg på båda sidor om en å (Klosterån) och tillhörande sjösystem. Detta för med sig att ljudet från verken kastas fram och tillbaka, dessutom uppstår en ekoeffekt, bullret förstärks. Därför har jag bett Hedemora kommun i ett skriftligt ärende att se till att det blir en bullermätning intill min husfasad. Detta ärende lades dock ner av en tjänsteman på Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen, varpå jag överklagade till Länsstyrelsen, där ärendet ligger idag.

Enligt riktlinjerna från Naturvårdsverket är det möjligt att mäta buller från vindkraftverk intill husfasad, s.k. immissionsmätning, om någon klagar.

Vägledning om buller från vindkraftverk. Naturvårdsverket, 2020-12-01

rekommenderas då det inte säkert går att säga att rotorbladen inte avger ämnena. Hedemora kommun bevakar frågan.

Fåglar/Fladdermöss

Vindbruksplanen är ett övergripande dokument och ska visa på platser inom kommunen där vidare utredning är lämplig. Undersökningar kopplat till fåglar och fladdermöss sker vid en potentiell vindkraftsansökan.

Minskning av fastighetsvärde

En potentiell minskning av fastighetsvärde är inget som vindbruksplanen behandlar men är en viktig fråga att ta hänsyn till vid en potentiell ansökan.

Påverkan på klimatet

Vindbruksplanen är ett övergripande dokument och underlag för vidare utredningar. Djupare analyser sker vid en potentiell ansökan.

Återställning av mark

Verksamhetsutövaren ansvarar för avveckling men det kan i andra hand falla på markägaren. Krav på ekonomisk säkerhet för avveckling ställs vid vindkraftsetableringar i enlighet med 16 kap. § 3 miljöbalken.

Vid tillståndsansökan för en etablering avgörs hur mycket medel som ska avsättas för avveckling.

Biosfärområde Nedre Dalälven

Planen är ett underlag för vidare utredning och tar inga beslut om etablering utan visar endast platser där vidare utredning är lämplig.

Kommunen har kvar sitt veto och har rätt att säga nej till etablering även om området är utpekad i vindbruksplanen.

Om det kommer upp fler vindkraftverk, kanske dubbelt så höga som de nuvarande 145 m:s verken, på bergen ovanför dalgången Simonsbo-Kloster, kommer givetvis bullerstörningarna att öka. Enligt Miljöbalken 26 kap. är kommunen ansvarig för kommuninnevånarnas hälsa och ska utöva sin tillsynsplikt regelbundet.

Min fråga: *Eftersom kommunen hittills inte utfört mätningar av bullret från befintliga vindkraftverk, undrar jag hur man ska få resurser till att göra det i fortsättningen, om betydligt fler vindkraftverk uppförs?*

Lågfrekvent buller

Vid samrådsmötet i Garpenberg 22/8 2023 redogjorde Olle Bengtsson för en undersökning han gjort med mätningar av lågfrekvent buller från Bolidens gruva i Garpenberg. Olle har kommit fram till att de lågfrekventa ljuden går att mäta på olika platser inom en radie på som längst 10 km från gruvan. Eftersom vindkraftverk också avger lågfrekvent buller, kan det redan nu vara fråga om en s.k. ackumulerad effekt som har betydligt starkare inverkan, än om det endast finns en bullerkälla. Enligt Miljöbalken, kap. 2, Allmänna hänsynsregler, § 3, den s.k. "Försiktighetsprincipen", är kommunen skyldig att se till att miljöfarliga verksamheter utövas med hänsynstagande och av försiktighet. Risken för negativ påverkan på människors hälsa och miljön, medför en skyldighet att vidta åtgärder för att förhindra en störning.

Det är synnerligen viktigt att Hedemora kommun snarast och innan det kommer upp fler vindkraftverk, utreder förekomst av den ackumulerade effekten av buller både från Bolidens gruva och vindkraftverken i industrin Högtjärns klack.

Min fråga: *Hur ställer sig kommunen till detta? Kan man garantera att vi, som bor i närheten av både gruva och vindkraftverk, inte får några menliga hälsoproblem p.g.a. ackumulerat lågfrekvent buller?*

Vindkraftsjukan V.A.D.

Vibroakustisk sjukdom (VAD) är en helkroppspatologi orsakad av överdriven exponering för lågfrekvent buller (LFN, 20-200 Hz + infraljud, lägre än 20 Hz).

En fransk domstol har erkänt att "turbinsyndrom" existerar. Detta efter att paret Christel och Luc Fockaert klagade över att deras hälsa försämrades till följd av att bo nära sex vindkraftverk, skriver The Guardian. Christel och Luc Fockaert hävdade att de drabbats av olika slags hälsoproblem som huvudvärk, sömnsvårigheter, depression, yrsel, tinnitus och illamående i två år. De säger att det orsakades av vindkraftverken som låg 700 meter från deras hem.

https://epochtimes.se/Havdar-att-vindkraftverk-forsamrade-halsan---vinner-juridiskamp?fbclid=IwAR1esTRzOrkhaUV_DVJSzVHQVEaDZS7hWMbyKdgERVpX3owgS2dA00kc3z4

Blinkande, vita varningsljus

Enligt bestämmelser från Transportstyrelsen och Försvarsmakten i Sverige, är den som uppför vindkraftverk högre än 150 meter skyldig att förse dessa med vita, blinkande varningsljus för flygtrafiken. Om det kommer upp nya, höga verk i grannskapet, kommer dessa nattetid avge oerhört störande flashande sken, vår tidigare möjlighet att uppleva natthimlen och skåda stjärnor, planeter och norrsken kommer att försvinna. Nattlevande varelser, insekter, ugglor, nattskärror och fladdermöss riskerar att påverkas mycket negativt.

Källa: Eklöf, Johan: Mörkermanifestet : om artificiellt ljus och hotet mot en uråldrig rytm, Natur och Kultur, 2020

Skuggor

Skuggfenomenen påverkar oss människor som tycker om att vistas i naturen i en mycket negativ riktning och frågan är hur mycket fåglar, däggdjur och andra djur påverkas som vistas där 24 timmar/dygn året runt. Ju högre vindkraftverken är och ju större vingarna är, desto större problem med skuggfenomen.

Hälsa

Forskare vid Sahlgrenska Sjukhuset i Göteborg har i populationsstudier över tid funnit att stressfaktorer leder till försämrad glukosomsättning med stegrade insulinnivåer, blodtrycksstegring, förhöjda blodfetter och immunologiska rubbningar (det s.k. metabola syndromet). På sikt innebär sådana förändringar ökad risk för utveckling av diabetes och för tidig död i hjärt/kärlsjukdom.

(Sahlgrenska Universitetssjukhuset & Uppsala Akademiska Sjukhus)

<https://vildavastra.se/snurrigt/2019/04/08/vindkraftverk-kan-gora-dig-sjuk/>

”I flera studier har man funnit att boende nära vindkraftverk oftare har allvarliga sömnstörningar och depression. Man har även funnit en ökad frekvens av yrsel, tinnitus, ljudöverkänslighet, huvudvärk, ökad aktivering av autonoma nervsystemet med mera” (Läkartidningen)

<https://lakartidningen.se/opinion/debatt/2013/08/infraljud-fran-vindkraftverk-en-halsorisk/>

Mikroplaster

Vingbladen på vindkraftverken är täckta med ett hölje av bl.a. komposit. Dessa avger mycket små partiklar av plaster som sprids i luften och kan gå ut i grundvattnet, vilket sedan kan leda till att människor och djur får i sig dessa gifter, mycket skadliga för hälsan.

Miljöbalkens Försiktighetsprincip innebär att redan risken för negativ påverkan på människors hälsa och på miljön gör att verksamhetsutövaren är skyldig att vidta åtgärder. Den ska förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Min fråga: Kan Hedemora kommun garantera att det kommer att göras regelbundna mätningar av mikroplast-ämnen i jorden, grundvattnet och sjövattnet i närheten av vindkraftverk? Detta för att säkerställa att miljön inte är kontaminerad med gifter från plaster och därmed utesluta riskerna för att människor och djur förgiftas med dessa farliga ämnen, som skulle kunna ge långtgående negativa konsekvenser för alla levande varelsers hälsa.

Fåglar

Idag vet man att stora rovfåglar, (kungsörn, havsörn, fiskgjuse, ormråk och hökar), tranor och sångsvanar samt skogsfågel (tjäder och orre) och vissa sjöfåglar, t.ex. storlom och smålom kan falla offer för vindkraftverken, eftersom de flyger på samma höjd som verkens snurrande vingar. I vårt område finns häckningar av havsörn vid Flinesjön.

Dessa örnar kan ibland ses ovanför Eret, när de söker sin föda i och vid Klosterån och sjöarna. Här finns även minst en påvisad häckning av fiskgjuse, liksom trolig häckning av brun kärrhök. Tjäder och orre finns i skogarna runt Eret. Storlommen är på avtagande (enligt artikel i senaste numret av Vår Fågelvärld, nr 4, 2023) men häckar fortfarande vid bl.a. Hummelbo-Dammsjön och syns med jämna mellanrum i Storbackssjön. Tjäder finns bl.a. i området intill Sandgölsberget, norr om landsvägen vid Eret.

Därför bör en fågelinventering göras av oberoende ornitologer. En sådan inventering tar mellan 2 och 3 år att utföra.

Fladdermöss

Det finns viss forskning som visar på att fladdermöss kan bli påverkade negativt av vindkraftverk, ffr allt p.g.a. att insekterna som tjänar som föda för fladdermössen samlas runt vindkraftstornen varma dagar under sommaren. Dessa drar till sig fladdermössen som löper stor risk att slås sönder av verkens roterande vingblad. Se även vad som skrivits om fladdermöss och vindkraftverk under rubriken "Blinkande, vita varningsljus" ovan!

De Jong, Johnny, et al.: Aktivitet av fladdermöss och insekter vid ett vindkraftverk. Rapport 6902. Naturvårdsverket. Vindval. Publ. 2019-12-01

Äganderätten, värdeminskning, sakägare

Flera utredningar visar på en omfattande värdeminskning för fastigheter belägna så långt som 8 km från närmaste vindkraftverk.

Min fastighet, Södra Eret 1:5 har redan minskat ca 40 % i värde.

Bolåneinstitut vägrar numera belåna fastigheter belägna i närheten av vindkraftverk.

The Socio-Economic Cost of Wind Turbines: A Swedish Case Study
by Hans Westlund 1OrcID and Mats Wilhelmsson 2,*OrcID

1. Department of Urban Planning and Environment, Royal Institute of Technology (KTH), SE-100 44 Stockholm, Sweden

2. Department of Real Estate and Construction Management, Royal Institute of Technology (KTH), SE-100 44 Stockholm, Sweden
mdpi.com

Sakägare

Den som lider skada av vindkraftsetablering är sakägare och skall ersättas. Hela fastigheten, inte bara bostadsdelen, ska ersättas.

Verksamhetsutövaren har ett strikt ansvar för personskada, sakskada och ren förmögenhetsskada "av någon betydelse". En fastighet som helt eller delvis blivit onyttig för ägaren är verksamhetsutövaren skyldig att lösa om ägaren begär det.

Om vindkraftsbolaget tvingas lösa in min fastighet, ska detta ske till 125% av marknadsvärdet, enligt expropriationslagstiftningen.

"Sakägares civila rättigheter kränks genom att värdet på egendom sänks p.g.a. att markanvändningen på närliggande fastighet ändras".

Citat ur:

Föreningen Motvinds remissvar på Incitamentsutredningen. Presskonferens 2023-09-08.

Youtube-länk: <https://youtu.be/IEMyfqbHA?si>

Påverkan av klimatet

Eftersom vindkraftverkens roterande blad har en effekt som kan påverka mikroklimatet, vilket gör att marken kan bli uttorkad, ska kommunen utreda hur det lokala klimatet påverkas, såsom temperatur, vindar, nederbörd och luftfuktighet.

Återställning av marken, återvinning och och destruering av verken

Inom loppet av 15-20 år, när vindkraftverken är uttjänta, är verksamhetsutövaren skyldig att bekosta återställning av marken, där verken stått. Vindkraftsbolaget ska också ombesörja att tornet återvinns samt destruering av vingarna, vilket är mycket kostsamt, det finns ingen bra metod för detta. I dagsläget sänds vingarna till land utanför Sverige, bl.a. Tyskland, där de grävs ner i marken.

Det blir allt vanligare att vindkraftsbolag går i konkurs och om det inte finns något ansvarigt bolag som kan betala återställning av marken och destruering av verken (pengar ska vara undanlagda till allt detta) är det markägaren som är skyldig att återställa marken. I sista hand blir det kommunen som får betala.

Min fråga: *Hur kan kommunen garantera att det finns någon som är ansvarig för återställning av marken och destruering av verken när de är uttjänta?*

Avstånd

I en del kommuner i Tyskland och Frankrike är det lag på ett avstånd mellan bostäder och vindkraftverk om minst 10 gånger vindkraftverkets höjd, också i Finspångs kommun i Sverige rekommenderar man detta avstånd. Detta bör även vara en norm i Hedemora kommun, om det över huvud taget ska byggas fler vindkraftverk.

Nedre Dalälvens Biosfärområde och Ekokommunen Hedemora

På hemsidan står följande: "Älvlandskapet Nedre Dalälvens Biosfärområde ingår i Unescos biosfärprogram tack vare de unika natur- och kulturmiljöer som finns i vårt område".

Hela Hedemora kommun ingår i detta biosfärområde. Enligt vindbruksplanen skulle 9936 hektar=ca 12,5 % av kommunens markyta förses med vindkraftverk. Detta rimmar väldigt illa med biosfärområdets modell för hållbar utveckling.

Ekokommunens identitet och varumärke: "En attraktiv, unik och storslagen natur- och kulturmiljö" slås sönder i och med vindkraftsetableringar som förfular landskapet och stör med sitt buller, sina skuggor och varningsljus.

Om det etableras fler vindkraftsindustrier än de nu 18 verk som redan finns i Hedemora kommun, måste kommunen räkna med att människor, både permanent- och fritidsboende, som flyttat hit för den vackra, lugna och tysta miljön, kommer att ge sig av härifrån. Turisterna kommer inte längre att komma hit. Idag finns det flera kommuner som redan sagt nej till vindkraftsutbyggnad och fler kommer att göra det efter hand som man inser hur dåligt för miljön och olönsamt det är både energimässigt och rent ekonomiskt med vindkraft. Dessutom inser fler och fler att det är utländska s.k. högriskbolag som håller på att etablera sig med vindkraftsindustrier i vårt land.

I stället för att fördubbla energikonsumtionen till år 2030 som Energimyndigheten och Länsstyrelsen Dalarna anser att vi kommer att göra, bör vi rikta in oss på att sänka energikonsumtionen! Elkrisen visade att det är möjligt att göra det.

Nu har vi redan 18 vindkraftverk, samtliga i Hedemora kommuns östra och norra del. Vi behöver inte ta på oss fler. Låt vår vackra och storslagna natur förbli vacker, så att vi kan ge den vidare till kommande generationer!

Yttrande 108

I egenskap av boende i Långshyttan sedan drygt fyra år har jag främst kännedom om den norra delen av Hedemora kommun och de tre utpekade områdena H.N.2., H.N.3. och H.N.5.

Generella synpunkter:

- Samtliga utpekade områden i Vindbruksplanen utgör väsentliga friluftsområden, inte bara för boende i närområdet utan även för turism utifrån. Hedemora kommun präglas också av stora kulturvärden; i den norra delen finns inte minst Husbyringen, Pråmleden och Dalkarlsleden, som lockar besökare från när och fjärran. Dessa kulturvärden bör givetvis värnas och vårdas, inte bara för dagens

Utbredningen av HN2, HN3 och HN5 kommer ses över till granskningen då det inkommit många viktiga synpunkter kring vandringsleder m.m.

Synpunkter kopplat till innehållet i planbeskrivningen tar vi med till granskningen av förslaget och ser över ifall de behöver ändras.

boende och turister utan även för morgondagens. Etablering av vindkraftsparker inom denna del av Hedemora kommun kommer att inverka negativt på dessa friluftsområden och kulturvärden, alldeles oavsett skyddsavstånd: ljus- och ljudmässigt, och visuellt. (Som boende i Långshyttan störs jag redan i dagsläget av det skarpa ljuset från Riskebo vindkraftspark och det är med viss sorg jag blickar norrut när jag står vid Rällingens strand och ser vindkraftsverken i stället för en skogsklädd horisont, som jag gjorde de första åren här.) Under en eventuell etableringsfas med vägbygge (bredare och rakare vägar krävs oavsett om det redan finns tillfarter till de utpekade områdena i Vindbruksplanen eller inte) och uppbyggnadsfas (bl.a. genom ökad trafik och säkerhetsföreskrifter) kommer tillgängligheten för allmänheten att inskränkas. När en vindkraftspark väl är på plats kommer människor inte längre att ha en fridfull natur att söka sig till. Även om det nu görs försök att locka människor till ”Vindpark Dalarna”/Riskebo vindkraftspark vill jag påstå att vindkraftsparker inte utgör någon stor attraktion inom friluftsturism, utan snarare har en avskräckande effekt på människor som söker naturupplevelser.

- På sidan 22, stycke 2 i Vindbruksplanen nämns att ”Ett viktigt ställningstagande i analysen har varit att Garpenberg inte ska omringas av vindkraftsutbyggnad då viktiga kulturvärden i landskapet kan påverkas negativt.” Jag anser att formuleringen bör tas bort, eftersom detta hänsynstagande är ett generellt hänsynstagande som inte enbart gäller Garpenberg och det förefaller anmärkningsvärt att just Garpenberg ska pekas ut som en ort och miljö som ”inte ska omringas av vindkraftsutbyggnad” när detta är exakt det som skulle drabba andra orter i Hedemora kommun utifrån de utpekade områdena i föreliggande Vindbruksplan.

Synpunkter gällande vindkraftsområde H.N.2., H.N.3. och H.N.5.:

- H.N.2.

Såväl Älgsjöberget som Högåsklack gränsar till naturreservat och utgör väsentliga friluftsområden. Det är förvånande att området pekas ut i Vindbruksplanen eftersom det s.k. skyddsavståndet inte tycks ta hänsyn till ljudets och ljusets möjlighet att färdas långt, inte heller hur själva etableringen och det slutgiltiga resultatet påverkar området menligt.

- H.N.3.

Likaså Kämpoberget utgör ett väsentligt frilufts- och rekreationsområde för såväl boende i Långshyttan som turister utifrån. Kämpoberget har bl.a. flera vandringsleder, skidspår och en nyligen anlagd discgolfbana. Därtill löper Dalkarlsvägen längs Kämpoberget. Detta i sig torde vara tillräckliga skäl för att diskvalificera område H.N.3.

- H.N.5.

Kyrkberget är ett mindre berg beläget mittemellan Husby och Långshyttan. Det omgivande landskapet kring Kyrkberget är förhållandevis öppet och endast lätt kuperat. Det innebär att boende i närområdet helt enkelt har en tämligen öppen vy mot Kyrkberget. (För egen del har jag utsikt mot Kyrkberget söderut från min bostad – så, ja, mitt perspektiv är måhända egocentriskt, men jag är knappast den enda som skulle påverkas negativt av en eventuell etablering av vindkraftsverk på Kyrkberget. Jag vill tro att de flesta föredrar att se – och besöka – ett stillsamt berg framför ett dånande vindkraftsverk.) Framför allt, som nämns i Vindbruksplanen, gränsar det utpekade området till Husbyringen, vars kulturvärde inte ska underskattas, något som dock blir konsekvensen om en vindkraftspark etableras. Det s.k.

skyddsavståndet på 1 000 meter anser jag är alldeles för kort tilltaget. Dels kommer ljud från en vindkraftspark att fortplanta sig och nå betydligt längre, ljuset likaså, dels kommer en vindkraftspark att rent visuellt att dominera landskapsbilden långt längre än 1 000 meter från själva vindkraftsparken.	
Yttrande 109	
När jag läser vinbruksplanen som är ute på samråd saknar jag mycket fakta ur flera hänseenden. Jag skulle inte kunna ta beslut som politiker(om jag vore det) med detta undermåliga beslutsunderlag. Att ta beslut utan vederhäftigt underlag är oseriöst och hänsynslöst gentemot kommunens innevånare. Att uppföra industriområden med vindkraftsverk i föreslagna områden, eller annorstädes, påverkar biosfären på flera sätt. Ordet biosfär betyder allt levande på jorden och den miljö det lever i, alltså vårt gemensamma ekosystem. Detta måste fungera för att vi ska kunna leva. Det saknas fakta om olika naturområden, vilka arter i växt- och djurliv som finns, hotade arter, områdets funktion i naturen etc. En kännedom som kommunen ska ta fram före antagande av planen. Detta för att veta vilka områden som ska skyddas ur alla hänseenden för att ekosystem med biologisk mångfald ska bevaras. Helt enkelt verkligen ha kunskap om Hedemora kommun. Fakta, som finns t ex på Artdatabanken på SLU och Lantmäteriets kartor om vad för biotoper, t ex äldre/gammal skogar, arter i växtriket, djur och fågel liv, hotade arter som finns i de utpekade områdena har inte inhämtats. Skogar av alla de slag samt våtmarker är kolsänkor. Att bygga vindindustri där släpper loss bunden koldioxid vid skogsfällning och grävande. Det är mycket grävande för vägar, fundament och kablar. Jag saknar hur vattenföringen-hydrologin kan påverkas i alla områden. Både grävandet och skogsfällning påverkar markens vattenhållning. Vad tar det ökade flödet med sig och var hamnar vattnet? Hur påverkas vattendrag, stora och små, samt sjöar av ändrad vattenföring? Hur påverkas grundvattnet/vattentäkt? T ex Stjärnsunds vattentäkt ligger i närheten av sjön Grycken. Mycket av sjöar och åars vatten i kommunen rinner ut i Dalälven och sen vidare. De mikropåster, kompositer, polymerer, PFAS etc (toxiska ämnen) som lossnar från vingarna och läckage från maskineri var kommer det att hamna ? Hur långt förs det med vinden? När når det grundvattnet och vattentäkt? Djur, tama och vilda, kommer att beta förorenad grönska/gräs? Just nu utreder danska myndigheter orsaken till att kor i ett område på Jylland visade sig ha otjänligt höga värden för PFAS i köttet och fick lov att slaktas och gå till destruktion. Misstankar finns om att havsbaserad vindkraft kan vara orsaken. Även odlingar, för avsalu och privata, får nedfallet direkt, på mat åt människor. Försiktighetsprincipen i miljöbalken ska kommunen ha som ledstjärna. (Miljöbalken, kap 2, §3). Hedemora kommun ingår i Biosfärsområdet Nedre Dalälven . Har dess personal ombetts lämna synpunkter på vindbruksplanen ang. natur- och kulturvärden? Det är kanske lämpligare att samverka med dem för utveckling av hållbart lokalt företagande i kommunen än med utländska vindkraftbolag. Ett fungerande ekosystem är grunden för allt liv på jorden. Även människans. Håller vi på att såga av grenen som vi sitter på? Genom	Vindbruksplanen är ett övergripande dokument som endast översiktligt undersöker varje utredningsområde. Flertalet utredningar av en specifik plats kommer behöva genomföras av vindkraftsintressenten när de kommer med en förfrågan. Miljökonsekvensbeskrivningen till planen undersöker endast varje plats övergripande och syftet med den är att undersöka konsekvenserna av vindbruksplanen, inte konsekvenserna av vindkraftsetableringar. Inför kommande vindkraftsansökningar får exempelvis naturvärde, landskapsbild och påverkan på miljö och natur utredas vidare. Konsulter på Sweco (tidigare Metria) har assisterat kommunen med framtagandet av vindbruksplanen. Valet av konsultfirma beslutades i kommunstyrelsen strategiutskott efter att företaget inkommit med offert (beslut KS145-21 370 § 47). Sweco har varit konsult vid framtagande av vindbruksplaner i andra kommuner, därav den kunskap de beskriver på sin hemsida. Vindbruksplanen är politiskt styrd och projektet har en politisk styrgrupp där planen diskuteras innan den går ut på samråd, granskning och upp till antagande. Kommunfullmäktige beslutar om antagandet. Politiken har även medverkat i en workshop tillsammans med tjänstemän där en vision för vindbruksplanen diskuterades. Det är kommunen som styr innehållet i Vindbruksplanen.

överkonsumtion av jordens tillgångar. Behöver vi egentligen mer energi?!? Alla föreslagna områden kommer att påverka människors möjlighet att bo och leva i kommunen. Hälsan med ljud, ljus och kemikali påverkan kommer att störas. Möjligheten att vara lokalt verkande företagare kommer att störas, kanske t o m ointetgöras. Kreativa människors inflyttande kommer att minska kanske det tom blir utflyttning istället. Om det nu går p g a minskade fatighetsvärden på bostaden. Då jag bor i Stjärnsund är det den delen jag mest känner till. Några synpunkter om det området.: Stjärnsund är en del av Husbyringen (Kyrkberget har områden av artrik skog väl värd att bevara) , Pråmleden går här , sjön Grycken är till glädje både sommar och vinter för bad, stillhet, båtliv,fiske och skridskoåkande (även skidor och spark). Mycket företagande här bygger på besöksnäring - kultur och natur och historia. Vindkraftverk kommer att ses åt alla håll vid och på Grycken om föreslagna områden iscensätts. Vill man komma hit och titta på det? Starkt ljus-sken dygnet runt och störande ljud. Ljusskenets reflexer kommer vid utbyggnad att öka. Stillheten går förlorad. Helhetsupplevelsen av naturen går förlorad. Den ro för själ och hälsa som en dylik natur ger går förlorad. Att komma hit överhuvudtaget lockar ej även om det är kulturvärden man tänkt se. Hur går det för fåglar och övrig fauna? Fiskgjuse har setts flyga över byn. Var bor den och var fiskar den? Ugglor hörs, tranor finns det, hackspett och spillkråka ses och hörs, flertalet mindre fåglar drar runt här. Fladdermöss ses. Sällsynta fladdermöss finns här och i Silfhytteå enligt Dalarnas länsstyrelses inventering för ett antal år sen. Hur har fladdermössen det idag? Hur går det för dem med stora roterande blad och starkt vitt lampsken dygnet runt/året runt. ? Dags för inhämtande av länsstyrelsens fakta och begära en ny uppdaterad inventering före plan beslut anser jag. . Det finns ett LIS område vid Grycken. Med befintliga och eventuellt fler kommande vindkraftverk runt sjön blir det knappast någon landsbygdsutveckling där. Fyra konsulter på SWECO, två kommundienstjänstemän och sen STRUCTOR har tagit fram materialet. Går jag in på företagets hemsidor så upplever jag dem inte opartiska och oberoende i vindkraftsfrågor. Det är kanske en av orsakerna till det undermåliga materialet d v s med stor brist på fakta. Önskvärt är oberoende inventeringar och mätningar. ”Sweco har stor marknadsnärvaro och erbjuder en bred och djup kompetens inom vindkraft. Vi är med och utvecklar marknaden med fler än 200 engagerade konsulter inom vindkraft.” citat från deras hemsida. För övrigt anser jag att det räcker med vindkraftsverk i kommunen nu. De fyra sista i Tjärnäs vore jag helst utan. "Vi har drömt, och drömmer alltfört, om ett Tusenårsrike med ständig tillväxt, medan vi utarmar jorden, misshandlar djuren och omvandlar naturen till monokulturer. Vi överutnyttjar den och överkonsumerar dess tillgångar, tills den dör av utmattning" (Sture Boström) Detta säger mig att det verkligen är hög tid att tänka långsiktigt så vår planet överlever. Att ha massor av energi produktion men ett kraschat ekosystem är ödesdigert. Tänk om Hedemora kommun kunde ta det till sig och vara en föregångare och förebild. En kommun med skogar med hög biologisk mångfald och ekologiskt jordbruk och rent vatten.	
Yttrande 110	
Yttrande över vindbruksplanen	En översyn kommer göras av utredningsområdena till granskningen.

Vindbruksplanen visar en ohållbar politisk intention att kunna etablera så mycket vindkraft som möjligt i kommunen. Vindkraft framhålls felaktigt som lösning på miljöproblemen. Citat s. 9: "Inom området miljö är det övergripande målet generationsmålet som är definierat av riksdagen. Målet innebär att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta utan att ha orsakat högre miljö- och hälsoproblem utanför Sverige..." "Mål som har särskild relevans för vindbruksplanen är att andelen förnybar energi ökar och att energianvändningen är effektiv med en minimal påverkan på miljön." **Vindkraften orsakar stora miljöproblem både innanför och utanför Sverige. Vindkraft är varken förnybar eller effektiv och kommunens uppgift är att se till sina invånare, inte att omdömeslöst följa ohållbar vindkraftspolitik.**

Att peka ut 9936 hektar av Hedemoras landareal (förutom sjöar) på 83600 hektar, ca 1/8 eller ca 12,5 % av markytan, som tänkbar vindindustri är ett brott mot människor och djur. Det är ett brott mot försiktighetsprincipen och Miljöbalken (MB).

Vindbruksplanen saknar helt konsekvensanalys över alla dessa utpekade, samt icke-utpekade områden, om de blir exploaterade av vindkraftsindustri.

Kan det hänga ihop med att **4 personer** från vindkraftsfrämjande Sweco medverkade i framtagandet? Ingen av dessa var med på några samrådsmöten. Vill de inte ansvara gällande sin delaktighet inför invånarna? Varför skulle bara kommunens 2 medverkande få stå och ta emot invånarnas kritik och viktiga frågor? Kommer Sweco, samt Structor fortsatt att vara involverad i arbetet med kommunens vindbruksplan?

"Sweco har stor marknadsnärvaro och erbjuder en bred och djup kompetens inom vindkraft. Vi är med och utvecklar marknaden med fler än 200 engagerade konsulter inom vindkraft." "Våra kunder inkluderar allt från myndigheter och stora skogsbolag till energibolag som vill utveckla sin vindkraftsportfolio, nya aktörer som vill utveckla hållbar energiproduktion samt investerare och finansiärer." (jag fetmarkerar för att tydliggöra) Citatet från:

<https://www.sweco.se/vart-erbjudande/vatten-energi-och-industri/energiproduktion/vindkraft/>

Kunden Hedemora kommun värnar Swecos/industrins intressen?

Från vem/vilka på kommunen kom detta att bekosta och släppa in Sweco och Structor i vindbruksplanen? Förstå graden av korruption och ekonomiska intressen i vindindustrin. Vem/vilka säger att Sweco ska vi anlita, för de "har kunskaperna", för vi på kommunen "vet ju ingenting" utan vi måste förlita oss på andra... som är "experter"... **Kommunen som har helhetsansvaret inkluderande det livsviktiga hälso- och miljöansvaret gentemot sina invånare, varken kan eller skall förlita sig på Sweco och Structor, som har bl a ekonomiska intressen i vindindustrin och är för exploateringen. Läs mer om Sweco på s. 9.**

Denna otydliga vindbruksplan visar att Hedemora kommun är beredd att fragmentera, splittra, och skära sönder det som annars kunde vara ekokommunens identitet och varumärke; en attraktiv unik och storslagen natur- och kulturmiljö samt att köra över sina egna invånare som inte vill se denna fantastiska utvecklingspotential förstörd av vindindustri.

Vindkraftsanläggningar förfular, förorenar miljön, sprider mikroplast, BFAS, bisfenolA, skadar, dödar, bullrar, blinkar, vibrerar, exploaterar stora naturområden mitt ute i oskyddad terräng.

Många synpunkter har kommit in på utredningsområdena i kommunens norra delar och flera berör det lokala kultur- och friluftslivet samt verksamheter kopplade till dessa. Detta blir ett viktigt underlag i vindbruksplanen och till granskningen kommer hänsyn tas till inkomna synpunkter.

Miljöproblem med vindkraft

Naturvårdsverket och Energimyndigheten gör mer djupgående studier av risker för hälsa och miljö kopplat till vindkraft. Vindbruksplanen har utgått ifrån utredningar och rekommendationer från dessa myndigheter. Detta ska förtydligas i planbeskrivningen.

Nationella och regionala mål

Vindbruksplanen lyfter fram de nationella och regionala mål för vindkraftsproduktion som satts men det finns inga bestämda krav på hur mycket energiproduktion som ska byggas i Hedemora kommun. Vindbruksplanen försöker inte fylla en viss kvot utan ska utreda vilka konflikter som finns kopplat till vindkraft i olika områden.

Utpekade utredningsområden

Att peka ut många områden utspridda i kommunen ger ett rikt underlag med synpunkter. Utpekandet av 18 områden speglar inte någon politisk intention utan utgår ifrån en mängd kriterier. Syftet har varit att ta fram ett underlag som kan samrådas med allmänheten och stor vikt läggs vid de synpunkter som kommer in. Därefter ska vindbruksplanen bearbetas för att ta fram ett väl avvägt förslag. Det breda underlaget kommer vara värdefullt långt in i framtiden då framtida politiker och tjänstemän kan se vilka beslut som tagits och på vilka grunder. Det är i slutänden politiken som tar beslut om vilka områden som ska kvarstå som utredningsområden.

Upphandlad konsult

Sweco är upphandlade genom offentlig upphandling för uppdraget att ta fram en vindbruksplan och kommer fortsatt arbeta med planen. Avropet accepterades av Kommunstyrelsens

Vindkraft är dyr, ohållbar, ogrön, ej förnybar. Ser man till den totala landytan av denna fragmentering så utgör utpekade områden en **storskalig exploatering av Hedemoras naturresurser** utan dess like, tillsammans med områden i klass 1 och 2, som även fast de inte pekas ut, enligt planen, kan komma att exploateras. Vindbruksplanen är inte ens tydlig med att skydda utpekade områden. Vem/vilka kommer att drabbas av "Tengils pekande finger"? (som i Astrid Lindgrens bok Bröderna Lejonhjärta) En vindbruksplan som denna, innebär för invånare att leva i ovisshet/hot inför om de kommer bli drabbade av vindkraft, vilket är att utsätta människor för enorm psykisk stress, vilket leder till ohälsa, vilket är kommunens ansvar att motverka.

Vad vill kommunen med RWE:s projekt Storåsen som sträcker sig över både utpekade och utpekade områden? Är det ett sådant utpekade område som kommunen ändå ser som en möjlig exploatering? Jag undrar hur Husbyringen anses skyddad med ynka 500 m på vardera sida om leden? **Om Hedemora tror att det går att förena vindindustri med natur-och kulturvärden kan kommunen känna sig blåst.** Det går inte att värna natur och människor samtidigt som naturen exploateras/förstörs och människor körs över.

Vindbruksplanen ska innehålla alla de **verkliga miljökonsekvenser** som exploateringen skulle innebära, utifrån lokalkännedom, och förmedla kunskap som kommer från källor som inte partiskt är satta att driva på, skynda på, underlätta, och främja en ohållbar och förödande vindkraftspolitik, (såsom våra myndigheter, länsstyrelsen och lobbyorganisationen Naturskyddsföreningen m m, är.) Dessa instanser tillämpar inte Försiktighetsprincipen. **Men ansvariga beslutsfattare och tjänstemän i kommuner har ett ansvar att göra det.** Ni kan inte bolla över det på andra. Därför ska vindbruksplanen innehålla en tydlig, sann och fullständig beskrivning av den **miljöfarliga vindkraftens alla miljökonsekvenser** samt med bakgrund av dessa, samt med stöd av **Försiktighetsprincipen**, klargöra ett tydligt **Nej till fortsatt vindindustriutbyggnad/exploatering av kommunens mark-och vattenområden, det som utgör vår livsviktiga livsmiljö.** **Kommunen har nu redan 18 miljöföröroende vindmaskiner ute i vår oskyddade natur och det räcker, dags att säga stopp.** Den/de som tar ett moraliskt ansvar, bidrar inte till miljöförstörelse, till våldtäkt på naturen, inte till att se landsbygdsbor, bara för att de är färre, som mindre skyddsvärda än stadsbor, inte till att sprida mikroplaster, PFAS, bisfenol A som förgiftar luft, mark och vatten, inte till att riskera bränder och haverier med utsläpp av giftiga oljor, bidrar inte till att förstöra natthimmel, tystnaden, lugnet, landskapet, inte till att öka sopberget med vindkraftsskrot, inte till resursslöseriet. **Att säga Ja till vindkraft innebär att bidra till allt detta.** Vindindustri är slit och släng och vad blir kvar, när orrar och tjädrar för länge sedan sluta spela, turister för länge sedan flytt och mörka stjärnhimlar och tystnad är ett minne blott?

Alla människor är värdefulla, även de som ser värdet av naturen, och **all natur är värdefull. Naturen har inga skyddande gränser.** Den känner inte till begrepp som skyddsavstånd. Men även det syntetiska **PFAS är gränslöst och sprider och anrikas i näringskedjan.** Det anges skyddsavstånd på 100 m för strandskydd och 1000 m för Natura 2000-områden. Känner PFAS till detta avstånd så att det inte sprider sig längre än 100, eller 1000 m? Om kommunen inte nu medvetet och olagligt avser att ignorera **Försiktighetsprincipen** och bidra till att

strategiska utskott (beslut KS145-21 370 § 47).

Innehållet i planen är styrt av kommunen och viktiga beslut kommer tas av politiken.

Etablering utanför utpekade områden

Målet är att vindbruksplanen ska ge en tydlig vägledning vid etablering av vindkraft. Vindbruksplanen blir liksom översiktsplanen ett vägledande dokument. Därför kan man inte med säkerhet garantera att politiker i framtiden inte kommer att ta beslut om utbyggnad utanför utpekade utredningsområden. En väl underbyggd vindbruksplan ger dock goda förutsättningar för att det inte sker etableringar utanför utpekade områden.

Redan inkomna förfrågningar för etablering av vindkraft

Fram till att vindbruksplanen är klar tar kommunen inte ställning till förfrågningar om etablering av vindkraft. Vindbruksplanen tar inte heller hänsyn till de förfrågningar som kommit in utan utgår ifrån den översiktliga analys som gjorts (multikriterieanalys).

I dagsläget finns ingen intention med RWE:s projekt Storåsen. Hamnar delar av projektet utanför utpekade områden så är dessa delar inte förenliga med vindbruksplanen.

Husbyringen

Skyddsavståndet till Husbyringen ses över till granskningen.

Miljötillstånd och tillsyn

Vid en vindkraftsetablering krävs miljötillstånd där etableringen prövas mot miljöbalken och då även försiktighetsprincipen 2kap. 3§. Vid tillståndsansökan krävs flera djupgående utredningar än det utredningsarbete som genomförs i vindbruksplanen.

Inga naturreservat ingår i de utpekade utredningsområdena.

Länsstyrelsen i Dalarna har hand om tillsynen av vindkraft i kommunen och det är hos de vindkraftsbolagen lämnar in tillståndsansökan.

förorena naturen, luften, marken, vattnet, fiskarna, djuren, människorna med giftig PFAS, så är det **enda moraliska** **agerandet att sätta stopp för ytterligare vindkraftsexploateringar.** Citat s 48: "En buffertzon om minst 100m från sjöar och vattendrag tillämpas vid vindkraftsetablering med hänsyn till landskapsbild och riktvärden för buller." Är detta ett skämt? Inte nog med att man helt blundar för miljöföroreningarna, man tror sig visa hänsyn gällande landskap och buller? Ska man skratta eller gråta åt detta? Inte heller sumpskogar som är klassade som klass 3, är fredade.

Vi behöver inte myndigheten Boverkets 14 år gamla förlegade propaganda från 2009 över hur landskapet skall förvandlas från natur till industri. Det är nu 2023, vindsnurrorna dubbelt så höga, och det pågår en storskalig våldtäkt av vår natur och det är hög tid att dra åt nödbromsen och rädda det som finns kvar att rädda. Tusentals gigantiska vindmaskiner ute i vår oskyddade terräng/natur är en tickande miljöbomb.

Studie från 2021 visar att utsläppen av **mikroplaster (om mikroplaster se även sid 9)** under norska förhållanden är 62kg per turbin och år. Översätts det värdet till Sverige motsvarar det 272 ton mikroplaster/år då Sverige har över 4400 vindkraftverk (2021, nu ca 5000?) Det skulle då kunna hamna på 3-5 plats i toppen av utsläpp av mikroplast i Sverige. Mikroplaster från vindkraft har aldrig utretts av **någon myndighet eller institution i Sverige. Vill ekokommunen Hedemora bidra till dessa utsläpp av mikroplaster?** Kan ekokommunen finna skäl/motivering i att säga nej till mer vindkraftverk när ni nu är informerade om vindkraftverkens utsläpp av mikroplaster? Jag ser det som ett av **många legitima skäl att säga nej till ytterligare vindkraftsutbyggnad.** (källa: Vindkraft- räddning eller fördärv? Del 2) samt länkar: About pollution from rotors on Windturbines. **Video Presentation** <https://www.youtube.com/watch?v=ss0V4vJSFyg>

<https://lanaturenleve.no/wordpress/wp-content/uploads/2021/05/Forurensing-fra-vindturbinvinger-16.-mai-2021.pdf>
<https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s40735-021-00472-0.pdf>

Rent vatten är vår viktigaste naturresurs. **Hur påverkar vindindustri i vår natur vårt vatten?** Hur tänker kommunen gällande skogsavverkning, (plats för vägar/vindsnurrorna) läckage från kemiska ämnen (t.ex vid haverier, drift, rotorbladens slitage, uttjänta vingar som hamnar i naturen, bränder) som vindkraftverken orsakar?

Hur förvaltar kommunen något så livsviktigt? **Hur påverkar den miljöfarliga verksamheten luften, marken, vattnet?** Utpekandet av det stora antalet stora områden i kommunen för ytterligare vindkraft strider mot miljöbalkens bestämmelser och intention där man ska ta hänsyn till allt det som omfattas av balkens målsättningsregel, nämligen att:

- skydda människor från olägenheter, så som brist på rent vatten, från buller, lukt, luftföroreningar eller andra störningar
- skydda och bevara den biologiska mångfalden
- skydda miljön i övrigt från föroreningar till luft, mark och vatten
- hushålla med naturresurser och energi

• skydda den fysiska miljön i övrigt, vilket syftar på mark och vattentillgångar i sig.

Hur skyddar kommunen vattnet från PFAS föroreningar och Bisfenol A och mikroplaster som sprids från vindkraftverken som placeras i vår natur? (och ger ut massor av skadlig cancerframkallande PFAS från vingarna)

Bedriver kommunen tillsyn, som den skall, över vattnet och tar vattenprover före och efter vindkraftsetablering? Det finns ett vattenskyddsområde med sumpskog mellan Stjärnsund och Spjutbo. Det finns utmärkt i kartan på s.17. Men detta nämns inte ens i det utpekade området på s.

33. Citat s.18: ”En **sumpskog** har höga naturvärden och klassas som hänsynskrävande biotop, vilket innebär att särskild hänsyn ska tas vid alla skötselåtgärder för att förhindra eller begränsa skador i och invid biotopen. Med anledning av de höga naturvärdena och dess känslighet för påverkan har därför sumpskogar klassats som **Klass 3** i analysen. På vissa ställen finns det ändå möjlighet till samexistens med vindkraftsutbyggnad, en del av sumpskogarna finns inom de utpekade områdena.”

Är vindkraften viktigare än vattnet? Vattenkällan intill vägen (som Annaskolans buss kör) från Stjärnsund mot Spjutbo är en resurs att värna om. Den källan rinner det vatten från hela året och där kan man stanna till och dricka och hämta, än så länge, **bra dricksvatten. Hur blir det med**

förorenande vindkraftsindustri i området? Hur har man beaktat **gifter som sprids från eventuella bränder, haverier? Läs om haveriet i Lemnhult, s. 9.** Maskinerna står mitt i oskyddad natur. Vad gör kommunen vid en **skogsbrand orsakad av vindkraftverk?**

Vindindustriområden i naturen inkräktar på och inskränker **allmansrätten**, då mycket natur blir olämplig att vistas i. Citat s 17: ”Naturreservat bildas för att skydda värdefulla naturmiljöer och sällsynta arter för den biologiska mångfalden. Det är också ett sätt att säkra människors tillgång till

attraktiva områden för rekreation, friluftsliv och fågelskådning.”

Visserligen är all natur värdefull, men i denna vindbruksplan är inte ens **naturreservat heliga**. Det syns bl a på de gulmarkerade fläckarna på kartan på s.17 och jämför det med kartan på s.12 över klass 1 och 2, samt utpekade områden på s.29. Det enorma utpekade området H.N.2 sammanfaller delvis med RWEs projekt. **Så hur ska kommunen motivera ett Nej till RWEs vindkraftsexploatering i det området?**

Varför pekar kommunen ut området när den vet om RWEs exploateringsiver?

Det finns ett utpekat område vid Dormsjö, där förskolan **Snödroppen, Annaskolan och Dormsjöskolan** har sin verksamhet. Dessa skolor nämns inte i vindbruksplanen och förstås inte i **Njords**

exploateringspropaganda daterad 28 april, innan samrådet lades ut.

Skogsområdet nyttjas både av förskolan och Annaskolan. Vilka konsekvenser får inte en vindkraftsindustri i det utpekade området och även i intilliggande outpekade klass1 och 2 områden, som Njordr lobbar för? Värdesätter inte Hedemora

skolverksamheten i Dormsjö, som lockar familjer att flytta till kommunen? Jag själv flyttade till Hedemora kommun tack vare denna skolverksamhet. Jag skulle aldrig ha gjort det om det funnits en storskalig vindkraftsindustri, så som nu Njordr vill förvandla området till. **Pekar kommunen ut detta för vindkraft olämpliga område för**

att tillmötesgå Njordr? Hur blir de kumulativa effekterna, med tanke på befintliga snurror? Hur kommer det att gå för Ingelsbo och dess kravmärkta köttproduktion? På Gylland fann man så mycket PFAS i köttet så att det blev otjänligt, se länk s. 9. Läs om Njordr, se länk s. 8.

Hedemoras beslutsfattare är ansvariga för förstörelsen av **Dormen** och nu ansätts även **Grycken** hårt. Förutom att det nu finns befintliga vindsnurror i två utblickar/riktningar, varav de senast uppförda nu står där fula och gigantiska mot sjön och synliga från riksintresset, så utpekas ytterligare flera områden vid Grycken, **vilket innebär att denna natursköna plats, tillika populära rekreations- och fritidsområden skulle bli helt omringat av vindindustri. Även del av Grycken ingår i riksintresset Stjärnsund, vilket inte redovisas. Stjärnsund ingår också i biosfärsområdet Nedre Dalälven.** Att överhuvudtaget se dessa områden runt Grycken som möjliga för vindkraftsexploatering visar på att vindbruksplanen är en vindkraftsfrämjande och fullständigt verklighetsfrånvärd skrivbordsprodukt.

Fullen hotas också av ytterligare vindkraft. Är vindkraften viktigare än våra sjöar? Hur är det med PFAS i Dormen och vattentäkt i området? Hur har kommunen bedrivit tillsyn över den miljöfarliga verksamhet som vindkraft i området är?

Vi behöver inte myndigheten Boverkets 14 år gamla förlegade propaganda från 2009 över hur landskapet skall förvandlas från natur till industri. **Det är nu, 2023, vindsnurrorna dubbelt så höga, och det pågår en storskalig våldtäkt av vår natur och det är hög tid att dra åt nödbromsen och rädda det som finns kvar att rädda.** Tusentals gigantiska vindmaskiner ute i vår oskyddade terräng/natur är en tickande miljöbomb.

Skriv inte i vindbruksplanen att vindkraft är grön, miljövänlig, att den är förnybar, att den är fossilfri, billig och lönsam, att den bidrar till en hållbar omställning, att den minskar utsläpp av koldioxid, att vi måste bygga ut den. Det är inte bara lögn, det visar också på bristande kunskap i frågan. Vindkraft är gammal och ohållbar teknik som inte har någon framtid. Agenda 2030, (vars negativa baksidor behöver granskas) nämns utan att kommunen tycks förstå att

den bryter mot Agenda 2030s tre dimensioner vid ja till vindkraftsetableringar, då kommunen inte tar det **helhetsansvar** för sina medborgare, ur ett socialt, ekonomiskt och miljömässigt perspektiv, som åvilar dem. Hedemora kommun har detta ansvar och är skyldiga att ta detta ansvar gentemot oss, invånare. Att säga Ja till vindkraftsetableringar är ett brott mot oss människor, mot naturen, mot djuren.

Jag säger Nej till ytterligare vindindustriexploatering av kommunens natur som är allas vår oersättliga livsmiljö. Att inskränka allemansrätten och förstöra helheten och helhetsupplevelsen av landskapet kommer att totalt **förstöra bilden av Hedemora som en ekokommun. Att ersättavarumärket eko med miljöfarlig och dessutom onödigt vindindustriverksamhet är som att säga av den gren kommunen själv sitter på. Det finns inget som är eko med vindkraft.** Kommuner som inser detta och agerar därefter kommer att vara de stora vinnarna i framtidens samhälle.

Vindkraftströtta och stressade människor kommer att söka sig till den alltmer attraktiva bristvaran av storslagen natur, där själen kan få lugn och ro och hämta kraft och blicken kan få riktas ut över stilla, vilande horisonter. **Att få se ut över nejden, över vackra sjöar som ej besudlas med enorma snurrande vindmaskiner**, som dominerar intrycket och får omgivningen, allt levande, att huka under dessa enorma jättemaskiner som orsakar så stort lidande, inte bara hälsomässigt, utan även ekonomiskt (förutom för vindprofitörerna som gärna exploaterar på andras bekostnad), **tillhör det värdefulla, ekokommunen har att försvara och värna om.**

Försiktighetsprincipen och Miljöbalken är tydlig och kommunen har full laglig rätt att säga Nej till mer vindkraft genom att använda sig av de lagar vi har som är satta att skydda människor, djur och natur, i vindbruksplanen. Det är enkelt. Det behöver inte krånglas till.

Kommunen kan ta sitt helhetsansvar, inkluderande sitt hälso- och miljöansvar gentemot sina invånare, mark-och vattenresurser, natur och livsmiljö, utan att anlita/tjäna vilseledande, vindförespråkande företag, som själva har intressen i vindindustrin.

Att luta sig mot det vinstdrivande och **vindförespråkande Structor** som istället för en verklighetsbaserad seriös miljökonsekvensbeskrivning avsiktligt presenterar en **propagandatext för vindkraft**, är oansvarigt. Structor verkar **för** vindkraftsutbyggnad och deras s k miljökonsekvensbeskrivning är partisk, otillräcklig och grovt vilseledande vilket är att betrakta som ett brott mot invånarna i kommunen som nu vill yttra sig över vindbruksplanen. **Att ett vindkraftsfrämjande företag som Structor får göra en s k miljökonsekvensbeskrivning över kommunens vindbruksplan är en form av korruption.**

[https://www.structor.se/projekt/structor-](https://www.structor.se/projekt/structor-bidrar-till-att-stalla-om-energiproduktionen-i-sverige/)

[bidrar-till-att-stalla-om-energiproduktionen-i-sverige/](https://www.structor.se/projekt/structor-bidrar-till-att-stalla-om-energiproduktionen-i-sverige/)

Jag underkänner Structors s k miljökonsekvensbeskrivning över Hedemora kommuns

vindbruksplan. De politiker och tjänstemän som verkar i kommunen och tar beslut, är ansvariga för vad besluten innebär och vad de får för konsekvenser. De kan inte bolla över det ansvaret på någon annan aktör/instans. **Kommunen skulle ha kunnat göra en seriös fullständig miljökonsekvensbeskrivning som ser till helheten, där alla miljökonsekvenser ses på djupet**, där inga förringas och inga osynliggörs. Att landskaps- och synlighetsanalyser helt saknas innebär ett osynliggörande av hur enormt stora och dominerande de snurrande maskinerna är och hur långt de faktiskt syns och därmed påverkar landskapsbilden på ett omstörtande brutalt och våldsamt sätt.

Försiktighetsprincipen innebär att försiktighetsmått ska vidtas **redan om det kan antas** att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada och olägenheter för människors hälsa och miljön. Det räcker således med att det finns en **risk för skada eller olägenhet. Detta innebär givetvis att säga Nej till ytterligare vindindustrietableringar och därmed att ta ansvar och tillämpa vår Försiktighetsprincip.**

Uppbackade av förödande, ohållbar vindkraftspolitik bedriver utländska vindföretag vindkraftskolonialism i Sveriges natur och struntar i dess skadliga konsekvenser.

Kommunen har ingen skyldighet att upplåta mark och vatten till en miljöfarlig och ohållbar

vindkraftsindustri. Kommunen har inget att vinna, bara att förlora.

”En kommun får inte ta emot mutor”. De får inte gå in i pengadiskussionen, ställa frågor som ”Blir det några pengar till bygden?” En kommun ska finansieras antingen via skatter eller via avgifter och avgifterna ska bygga på självkostnadsprincipen.” ”Vindkraftbolagen kan inte komma och erbjuda kommunen pengar för att få etablera sig.” ”Då är det ingen affär för kommunen att släppa in en vindkraftindustri.” ”**Det är direkt kontraproduktivt för om vindindustrin kommer in så sjunker fastighetsvärdena i kommunen och sjunker fastighetsvärdena i kommunen så kommer de kommunala fastighetsavgifterna att sjunka.**” Så RWE t ex, kan inte köpa sig in i kommunen, läs mer s 9.

”Stockholm har inte ens en vindkraftsplan, det kommer inte att byggas någon vindkraft i Stockholm.” Se Riksföreningen Motvind Sveriges remissvar till SOU ”Värdet av vinden” Incitamentsutredningen <https://www.youtube.com/watch?v=IEMysfqzbHA>

Att motivera att kommunen måste visa sig villiga och beredda att skövla, exploatera och förgifta natur och köra över sina egna invånare genom utpekande och förespråkande för mer vindkraft i kommunen, för att inte riskera att bli av med sitt veto, är ryggradslöst, och ger helt fel signaler, om nu kommunen verkligen vill skydda sin natur och sina invånare.

Riskerar inte kommunen att bli ifrågasatt om vindprofitörer vill exploatera utpekade områden och kommunen säger nej? En vindbruksplans syfte är väl att vara tydlig från början och framhålla en riktig miljökonsekvensbeskrivning värd sitt namn, och inte sådan vilseledning och propaganda för vindkraft som Structor presenterar.

Sveriges statsskick säger att all offentlig makt utgår ifrån folket och det är vi invånarna i kommunen som är folket. 1 kap. Statsskickets grunder: 1 § All offentlig makt i Sverige utgår från folket. Den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning och på allmän och lika rösträtt. Den förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statsskick och genom **kommunal självstyrelse.**

Den offentliga makten utövas under lagarna. Där har vi **Försiktighetsprincipen och Miljöbalken 2 § Den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet.**

Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Särskilt ska den allmänna trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet och för goda förutsättningar för hälsa.

Det allmänna ska främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer. Detta innebär: Exploatera inte vår natur med mer vindindustri!

Om det ska pratas om klimat så är **vindkraftverk enormt klimatbelastande, från tillverkning till byggande till drift till**

skrotning. Klimatbelastande skogsavverkning/markberedning, risk för klimatbelastande brinnande vindkraftverk. Flera klimatbelastande bergtäkter för det ökade materialbehovet när vägar anläggs till vindsnurrorna. Vindindustrin kräver oerhört stora markområden oskyddad terräng, oerhört stora naturresurser, som sedan lämnar ett enormt sopberg och förgiftad och ödelagd natur efter sig. Den som inte är insatt tycks inte inse detta. Beslutsfattare kan inte efteråt komma och säga att de inte visste, eller att de inte var ansvariga och bolla ansvar på andra. Hur påverkas belastningen på vår livsmiljö, besöksnäring, turism, friluftsliv, rekreation? **Ni beslutsfattare är ansvariga.**

Ha inte så bråttom med planer för framtida vindkraftsexploateringar i kommunen. Tänk efter, skaffa kunskap, Säg nej. Vi vill inte ha någon mera vindkraftsindustri i kommunen och ingen kan och har någon rätt att tvinga oss. Den som tror att vindkraft är 100% sk förnybar/fossilfri är oinsatt och okunnig. **Det går åt mängder betong, metaller. För ett medelstort vindkraftverk krävs 67 ton koppar. För att utvinna det måste 50 000 ton jord och sten brytas. Inte en enda del på vindkraftverket är förnybar.** (källa: Vindkraft-räddning eller fördärv? Del 2).

Någon skrev:

"Vindkraftverk/-parker kan liknas vid en svamp där själva verken är den synliga delen, men för att de skall kunna uppföras krävs skövling av skog, anläggande breda servicevägar genom (inte sällan känsliga) naturområden. Till det kommer miljals av elledningar som grävs ner. Anläggande av transformatorer. För uppförande av själva fundamenten till verken krävs sprängningar av tonvis med sten som sedan ersätts med betong."

Vindkraft leder till fossilberoende kraft. Koldioxiden är en av orsakerna till vindkraftsetableringen men enligt Vattenfalls egna livscykelanalyser så producerar vindkraft 3 gånger så mycket koldioxid som kärnkraft. Politiker/beslutsfattare "vet inte". "Anledningen till att man bygger vindkraft är nog att man är okunnig på de här sakerna". **"Problemet är att vi har byggt så mycket vindkraft på land att det är på gränsen till att det svenska elsystemet klarar mer ström som kommer och går som man inte kan kontrollera"** Det är därför mycket dumt

att bygga mer vindkraft. "Det handlar om vår miljö, om våra resurser för kommande generationer". "Ju förr svenskarna inser att de är svaret och inte regeringen, desto bättre".

(källa: Vindkraft-räddning eller fördärv? Del 2). Bara för att regering/riksdag visar sig naiva då de bedriver en ohållbar vindkraftspolitik, så behöver inte kommunerna vara lika naiva och göra likadant.

Bullerstörningar från vindkraftverk blir ofta **kraftigare än beräkningsmodellerna** förutspått.

Mätmetoden med dBA togs fram för kontorslandskap med väldigt lite lågfrekvent buller, men används ändå till att mäta **vindkraftsbuller som består av mycket lågfrekvent buller (inklusive infraljud)**. Ljudexperter vid universitet anser att lagstiftningen som anger dBA som standard är föråldrad och borde skrivas om. Se länk. <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=91&artikel=6802780>

Det finns många som överrumplats av de oväntat starka effekterna av vindkraftverks

genomträngande buller. Men alla människor som störs av vindkraftsanläggningar flyttar inte. En del som bor kvar lider utan att se en möjlighet att kunna göra något åt situationen.

Röster från Jädraåsbor som från början varit positiva till vindkraften har efter etableringen sorgset konstaterat att området blivit förstört. Här följer några citat från intervjuer med Jädraåsbor :

"Det är en sak om man bor i en stad där det alltid finns ljus, men här blir det sådana kontraster.

Sådana där blinkningar kan knappast vara hälsosamma. Det skulle man kunna psyka ner folk med, sådana där pulserande ljus."

"Det är en våldtäkt på hela naturen häruppe. Det är bara vägar och stolpar överallt. Det finns liksom ingen riktig skog." "Vårat liv består av att kunna ha det här lugnet, den här skogen, jag känner att jag blir arg när jag tänker på det. Skogen och lugnet. Vi har inte det mer."(får tårar i ögonen)

"Det är väsen hela tiden. Det är inte samma tjusning som det har varit....och så mera vägar, en del skog är borthuggen." "Jag hade hörselskydd förut för att jag skjuter. Men nu hade jag hörselskydd för att det lät så jävligt när jag satt på pass. Det är bara en stress."

Citaten från:<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:758899/FULLTEXT01.pdf>

Jag har pratat (nu ca 5 år sedan) med en kvinna i Hälsingland som fick flytta från sin släktgård sedan fem generationer, då hon och hennes son inte kunde sova på nätterna p g a det lågfrekventa bullret från 10 st, 150 m höga vindkraftverk uppe på Svartvallsberget ovanför hennes bydal **5,4 km från hennes hem.**

När ljudets våglängder stämmer överens med rumsdimensionerna blir det resonans och då förstärks ljudet och blir mycket starkare inomhus än utomhus. Det finns inte med i några bullerberäkningar.

Vad händer efter 15 år då miljardinvesteringen har gjort sitt i form av uttjänta vindkraftverk? **Vem betalar miljöskulden i form av enorma sopberg av giftigt skrot ute i naturen?** Den

sönderskurna terrängen? Företag kan gå i konkurs, markägare som försöker slippa sitt ansvar. Har kommunen råd att driva dyra juridiska processer mot de som inte klarar av att ta ansvar? Blir det slutligen kommunen som blir den som får stå för notan? **Ansvarvilar tungt på de styrande att fatta rätt beslut för nuvarande och kommande generationer. Alternativ som är mera miljövänliga och mindre kostsamma än vindkraft kommer förmodligen att tas fram.**

En natur, sönderskuren, genomborrad och fylld med kolossala mängder järnarmerad betong är för all framtid oåterkallelig exploaterad. **Har den väl en gång gjorts till industriområde, är det oåterkalleligt.** Skadan kan inte gottgöras. Kvar lämnas en i stort sett död skog med en sönderskuren terräng, rostande järn, gigantiska betongfundament, kapade kablar i marken, förgiftad mark och förgiftade vattendrag och markägare som inte har råd att sanera. Miljöförstörelse, slit och släng och resursslöseri! **Vad lämnar dagens vindexploatering av naturen efter till våra barn? Vad kommer dessa barn att säga och tänka om de som var med och beslutade om att genomdriva detta och säga Ja till denna våldtäkt och miljöförstörelse?**

Framtidens dom över rådande vindkraftspolitik kommer förmodligen att bli hård. **De kommuner som inser detta och säger stopp för vindkraftverk kommer att bli vinnare ekonomiskt och slippa framtida ansvar för uttjänta vindkraftverk och irreparabla vindkraftsområden.**

Det är i huvudsak **utländska kapitalplacerare och företag** som tjänar på svenska skattebetalares och elkonsumenters bekostnad, och på kommunernas tillstånd att utplacera **vindkraftverk i Sveriges natur.**

Kommunpolitiker bör vara de första att ta ansvar för att stoppa ytterligare utbyggnad, särskilt i en ekokommun som Hedemora. Det är viktigt för att bevara ett förtroende för politiskt valda förtroendemän och ett gott samhällsklimat i kommunen.

Vindkraftverk skulle avskräcka från bosättning i kommunen.

Förutom befolkningsstagnation

skulle fastighetsvärden, fritidsboende, turism och friluftsliv komma att minska och därmed många arbetstillfällen och skatteinkomster för kommunen.

Det finns nu ett alltmer minskande antal personer som kan acceptera vindkraftsanläggningar, åtminstone på långt avstånd. Dessa personer accepterar förmodligen också landskap utan vindkraftverk. Det finns också en alltmer större del av befolkningen som inte kan tänka sig att bo i

en kommun där vindkraftverk kan förekomma. Om vindkraftverk riskerar att etableras i Hedemora kommun utesluts en del av befolkningen från inflyttning. Förmodligen är det personer som uppskattar vacker natur och kanske annars kan tänka sig att bo i en kommun som Hedemora.

För att vända befolkningsutvecklingen måste kommunens politiker ha förmågan att bygga en utveckling på kommunens särskilda konkurrensfördel som består av storslagen och vacker natur med många erkända natur- och kulturvärden. **Hedemora kan ha kvar hela sin unika natur-och kulturmiljö, och samtidigt utvecklas på grundval av upplevelser och arbeten som hela landskapet som helhet endast kan erbjuda om det får ha kvar de kvalitéer som gör det attraktivt. Kommunen kan sälja/erbjuda upplevelser som gör folk friska, istället för en dyr ohållbar elproduktion som gör folk sjuka och fattiga. Hedemoras särskilda fördelar för bosättning och utveckling bör tillvaratas och inte tillåtas bli spolerade av vindkraftsetableringar som skulle skada kommunen.**

Källor:

Vindkraft - räddning eller fördärv? Del 1: Hotet mot människan (textat!) <https://www.youtube.com/watch?v=wk9URPZ-BOk&t=0s>

Vindkraft - räddning eller fördärv? Del 2: Vindkraften & miljön <https://www.youtube.com/watch?v=ugkaUOzsjsv&t=0s>

Vindkraft - räddning eller fördärv || Del 3: Vindkraft & hållbarheten <https://www.youtube.com/watch?v=woBYX-7-4d4&t=0s>

Läs om Njorder! :

<https://galmsjomyr.se/kontakt/minskadefastighetsv-rden>

RWE <https://storasen.rwe.com/> vill exploatera Hedemoras natur och tror sig kunna friköpa sig från miljöskuld/miljöförstörelse, men kommuner får inte ta emot bidrag från vindprofitörer. Se Riksföreningen Motvind Sveriges remissvar till SOU "Värdet av vinden" <https://www.youtube.com/watch?v=IEMysfqzbHA>

Ogrön vindkraft <https://www.youtube.com/watch?v=HJA57DPVaPU>

Smutsig el: <http://sust.fi/sv/vindkraft/>

Avfall från vindkraftsindustrin på Gotland

<https://www.youtube.com/watch?v=uoT7y6Az2DQ>

Giftigt vindskrot till kommande generationer. Bra lösning på världens miljöproblem? Enligt Agenda 2030?

Sverige vill förstås tro sig vara duktigt genom att bidra till denna miljöförstörelse?

<https://samnytt.se/vindkraftblad-kan-inte-atervinnas-slangs-i-stora-markdepaer/>

Sweco: "Swecos miljöspecialister skapar miljöer att leva i som inte är skadliga för människa och natur, exempelvis genom att minska förekomsten av gifter och genom effektiv avfallshantering." **Hur hanterar Sweco vindkraftsskrot?**

Uttjanta vingar innehållande giftig PFAS? Sweco medverkar till att bygga vindkraft som ju ökar förekomsten av gifter och ger samtidigt sken av att minska förekomsten av gifter!

Sweco motsäger sig själva. Falskt och vilseledande. "Med hållbarhet i fokus tar vi fram faktabaserade underlag som stöttar beslut idag och samtidigt tryggar framtiden för kommande generationer." <https://www.sweco.se/vart-erbjudande/miljo-och-hallbarhet/> **Hur ser Sweco s k "faktabaserade" underlag ut och vad bygger det på för villfarelser? Att vindkraft skulle vara hållbart? Vad lämnar vindkraft över till kommande generationer?**

Vi, folket, vill inte ha mer vindkraft <https://motvindsverige.org/>
Säg Nej till vindindustrin: <https://motvindsverige.org/10-skall-att-saga-nej-till-vindindustrin/>

"Vattentäkter har förorenats" <https://motvindsverige.org/vindkraft/>

PFAS på Jylland <https://motvindsverige.org/vindkraftverkskandal-utredning-pagar-om-pfas-larm-pa-jylland/>

Alla olyckor rapporteras inte. Stort mörkertal.

<https://motvindsverige.org/sammanställning-over-vindkraftsolyckor/>

När vindsnurran rasade julafton 2015 i Lemnhult rann **250 liter hydraulolja, drygt 1000 liter transmissionsolja, och ca 600 liter glukolblandning ut på skogsmarken**, vilket jag läste i Statens haverikommissionens rapport. Det är visst **den enda utredning som gjorts i Sverige när det gäller vindkraftverk**. https://www.havkom.se/assets/reports/RO2017_01-Slutrapport-Lemnhult.pdf

Ett vindkraftverk började brinna på Gotland

<https://www.youtube.com/watch?v=b7LHy-JTAvg>

<https://bulletin.nu/vindkraftverk-pa-gotland-i-brand>

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/ost/brand-i-vindkraftverk-pa-gotland-ramlat-brinnande-delar>

Brand i vindkraftverk utanför Ystad.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/vndkraftverk-i-brand-utanfor-ystad-far-brinna-ner>

Här snurrar vindkraftverket sönder: Kraftigaste smällen jag hört i mitt liv <https://www.youtube.com/watch?v=wI3WYxRKlug>

Hela maskinhuset rasade till marken:

<https://www.skogsaktuellt.se/artikel/2226036/hr-rasade-ett-vindkraftverk.html>

I Björkvattnet gick vinge sönder:

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/jamtlandvinge-pa-vindkraftverk-i-bjorkvattnet-gick-av-barnfamilj-i-området>

Vindkraftsolycka i Viksjö kollapsad Nordex vindturbin

<https://www.youtube.com/watch?v=7lYrdaBhOns>

Nioåriga Linn berättar om sina upplevelser av störande vindkraft

<https://www.youtube.com/watch?v=lT-zrnRmoOs>

Mikroplaster:

"Exakt hur mycket plast som lossnar är inte allmänt känt, men uppskattningar har gjorts där man utgått från att bladen på ett verk kan tappa omkring 10 procent av totalvikten under sin livslängd, vilket skulle kunna innebära sex ton lossnad plast, beräknat på bladens totalvikt på 60 ton (3 x 20 ton) och en livslängd på 15 år." Om vi tar det gånger 4500 vindkraftverk blir det 27 000 ton lossnad plast i vår natur enbart från vindkraftverk i Sverige. **Att ta ansvar för att inte sprida mikroplaster via vindkraftverk får uppenbarligen kommunerna göra själva genom att säga nej till vindkraftsindustri i invånarnas livsmiljö**

https://www.riksdagen.se/sv/dokumentochlagar/dokument/interpellation/vindkraftoch-spridning-av-mikroplaster_H810718/

Vindkraften är inte hållbar. Om bl a neodym och andra sällsynta jordartsmetaller som finns i begränsad mängd:

Vindkraftsseminarium "Vindkraftens mörka baksida" Jimmie Lindberg vindkraftverk

<https://www.youtube.com/watch?v=HvinpU9sgOQ>

"If you google "wind turbines fires stories," you come up with a staggering 3 million, five hundred thousand hits." <http://turbinesonfire.org/>

5 Wind Turbines Which Failed (Environmentally

Friendly?)<https://www.youtube.com/watch?v=MVHzfUWul2YTOP> 10 TOO MUCH WIND! 10 Wind Turbine Fails

<https://www.youtube.com/watch?v=GIDQO-V0s40>

Abandoned Wind Farm in the Oklahoma Panhandle: Revisited 2021

[https://www.youtube.com/watch?v=nSb-](https://www.youtube.com/watch?v=nSb-33aXK3E)

33aXK3E Texas wind turbine fire: Lightning strike ignites flames in Crowell, Texas <https://www.youtube.com/watch?v=O9b5YqvbKQQ>

Striden om vindkraft Intervju med Karin Bångman och Madeleine Staaf Kura m anledning av Motvinds remissvar på Incitamentsutredningen https://www.youtube.com/watch?v=_mP7eQnpaZY Vem tjänar egentligen på vindkraft? https://www.youtube.com/watch?v=qr_ry6PXsJM VINDKRAFTS-BLÅSNINGEN - Olönsam omställning https://www.youtube.com/watch?v=SD0e5y1pDnc Penningtvätt via räntesnurror? Den enskilt största ägaren av vindkraftverk i Sverige är statliga kinesiska kärnkraftbolaget CGN. Sverige står för ungefär en tusendel av utsläpp av de gaser som skulle kunna påverka klimatet. Den svenska skogen absorberar ungefär lika mycket som vi släpper ut. Första kvartalet 2023 skrev Kina kontrakt på nya kolkraftverk i Kina som släpper ut mer koldioxid än hela Sveriges totala utsläpp. Ingen kommer att märka om vi ödelägger landet för framtida klimatet. Vindkraftssatsningen – en gigantisk blåkning? https://www.youtube.com/watch?v=vkldUdc09zc Expert: Vindkraft bär inte sin kostnad "Funnits konsensuskultur" https://www.youtube.com/watch?v=J2Vc-l8nXt8	
Yttrande 111	
Hej! Vindkraft är det sämsta man kan ha. Det är skadligt för miljön. Det blir miljontals med plast som far ut ifrån dem. Fåglar dör av dem. Husen i närheten blir svårsålda och människor som bor i närheten blir sjuka av att höra ljudet konstant. Så kan Hedemora kommun vara så kloka och skrota dessa planer så vore det bra.	Vindbruksplanen är ett verktyg för kommunens politiker, tjänstemän och medborgare för att kunna ta bra och välgrundade beslut när det inkommer en förfrågan om etablering av vindkraft i kommunen. Vindbruksplanen tar inga beslut om utbyggnad av vindkraft utan undersöker endast vilka områden inom Hedemora kommun där vidare utredning kan ske.
Yttrande 112	
[Yttrande har bifogat bilder av påverkan på landskapsbild på vandringledden nedanför Stjärnsunds kyrka] Jag säger nej till fortsatt utbyggnad av vindkraftverk i kommunen. Allra specifikt i omnejden av sjöar eftersom , vindkraftverk speglar sig i vatten, är livsmiljö för otaliga fåglar som häckar, har och reser sina små, invid stränder och på öar Bilder från vandringsleden nedanför Stjärnsunds Kyrka	Att utreda påverkan på landskapsbild är en viktig faktor i en kommande vindkraftsansökan. I vindbruksplanen utreder vi inte påverkan på landskapsbild eftersom vi inte har någon konkret ansökan men vi kan ställa krav på att vindkraftsbolaget ska ta fram utredningar om landskapspåverkan i sin ansökan. Utredningsområde HN4 och HN6 kommer ses över till granskningen.
Yttrande 113	
Hej jag heter xx xxx och äger två tomter som bildar en liten gård på 2 hektar. Där har jag bott med min familj i 8 år, vi har 4 barn 5,7,14,16 år.	Ett av målen med vindbruksplanen är att undvika en omringningseffekt av bostäder och det är därför av vikt att yttrande som dessa inkommer till

Vi flyttade från sätterskommun till Hedemora av två skäl. För barnen ska få växa upp i naturlig miljö samt gå på den otroligt fint belägna Annaskolan. Vi hade otrolig tur när vi lyckades köpa våran lilla gård den ligger vid foten av litet berg vid sidan av en å. Jag har varit på kommunens vindkraftsplansmöte i Stjärnsund och har förstått att det planeras för ett möjligt vindkraftsområde som heter H.N.7 och H.S.2. Dessa två områden kommer ligga på varsin sida om min gård och jag lägger därmed in min protest mot dessa. Jag kommer nu lista allt negativt som dessa vindkraftverk kommer att medföra för vår och våra grannars livsmiljö. Och varför ni inte kan godkänna dessa planer som dom ser ut idag. Vi kommer vara inringade med vindsnurror på båda sidor gården. Vi blir utsatta för buller från båda håll. Det skapas ljusföroreningar och tar bort tjusningen med att bo på landet och ha det mörkt när det är mörkt. Rotorbladen kommer att skapa roterande skuggor över landskapet. Det kommer vara fruktansvärt att leva i. Vi har småbarn och kommer känna oss tvingade att flytta för det kommer vara hälsovådligt att bo en längre tid i denna miljö. Det skulle vara ett hårt slag mot vår familj för barnen trivs på skolan. Jag själv skolade om mig helt för att kunna hitta ett jobb som möjliggjorde att bo på denna plats. Jag har utbildat mig till bergarbetare och jobbar i gruvan sen 2015. Hus och tomtpriset kommer att sjunka rejält om det ens finns någon som vill köpa. På våran gård flyger det ofta över tranor, häger, svanar, gäss, korpar enkelbekasin, havsörn och olika sorters falkar. Mängder av olika fladdermöss. Dessutom finns massor av olika humlor och insekter. Det finns även uter och bäver i ån. Dessa djur kommer lida hårt och kanske försvinna från våran livsmiljö p.g.a buller och ljusföroreningar. Dessutom har vi lantrasfår (åsenfår) som håller gården öppen. Jag har också hört om microplaster och kemikalier som kanske på sikt påverkar miljön negativt. Vi har egen dricksvattenbrunn. Om 20 år kanske dessa har letat sig ner i grundvattnet. Eller finns i bär och svampar. Vi är ofta i skogen runt huset och plockar svamp, bär eller bara går på äventyr med barnen och nu måste vi sätta oss i bilen och åka i väg nån annanstans vilket kommer påverka vår vardag negativt. Jag förstår att Hedemora kommun måste göra sin del av energiomställningen. Men att förstöra den fina livsmiljön för boende och ta död på den dragningskraft området har för turister och inflyttare är helt fel. Det är illa redan med dom vindkraftverk som redan finns. Enligt mig så borde Hedemora kommun tänka om, ta ett steg bakåt och se hela bilden. Jag frågade på mötet varför inte Hedemora satsar på solkraft istället. Som inte stör i närheten av samma utsträckning. Då fick jag till svar att det skulle gå åt för mycket yta till att anlägga en sån park. En solpanel på 2 kw och en verkningsgrad på 20% producerar ca 800 kwh på ett år i dalarna. Det behövs en yta på 10.000 kvm för att nå upp till en årsproduktion av ett modernt 280 meters vindkraftverk (4 GWh). Vilket är 2 fotbollsplaner.	kommunen då påverkan på människor kan bli stor även om alla kriterier som använts i GIS-analysen uppfyllts. Utbredningen av nämnda områden, HN7 och HS2, kommer ses över till granskningen av förslaget. Elbehovet i Sverige ökar och fler energislag behövs för att kunna möta den ökade efterfrågan. Solenergifrågan är inget som behandlas i denna plan.
---	---

Det är inte lika stor påverkan som den "döda" yta ett vindkraftverk skapar runt sig. Kanske kostar mer, vad vet jag, men man måste se till hela bilden inte bara siffror på ett papper. Solkraft påverkar knappt boende eller djurliv. Bara för att alla springer åt ett håll behöver inte Hedemorakommun göra detsamma. Profilera er rätt och locka hit folk från andra kommuner som smäller upp vindkraft. Jag vet att ni skulle få ett stort stöd om Hedemora byggde solkraft istället. Folk vill inte se vindsnurror och att det dessutom är utländska investerare som äger och tjänar pengar på dessa stör folk. Ni skulle lösa allt genom att bygga och driva egna solparker där vinsten dessutom går tillbaks till kommunen. Bra, Populärt och smart.	
Yttrande 114 När jag ser vindkraftverk som tornar högt ovanför horisonten och speglar sig i den oerhört vackra sjön Grycken, känner jag mig ledsen, kraftlös och nedstämd, och när jag hör att mer vindkraftverk är planerade och då kommer omringa detta undersköna landskap som hör till de vackraste i världen, känner jag mig så väldigt sorgsen, olycklig, besviken, rädd och förskräckt, för att jag behöver skönheten, det själsliga berikandet den vackra naturen kärleksfullt skänker detta vackra, undersköna vild-vackra landskapet, djurliv och gammelskogen, den oerhört vackra sjön Grycken med sina många Öar där fåglarna i otaliga mängder rastar, häckar och bor, och jag skulle vilja att Hedemora kommun tar bort och omöjliggör för framtiden möjligheten att sätta upp fler vindkraftverk i Hedemora kommun, specifikt belägna i närheten runtom sjön Grycken och dess omnejd. H.N.4 och H.N.6 skulle innebära en total miljöskada en katastrofal förfulning av landskapet. Detta är från stränderna i Stjärnsund och vandringsleden beläget nedanför Stjärnsunds Kyrka, som förbinder Klacklandet, Stjärnsunds lilla badplats, och Stjärnsunds Herrgård och Grabbudden. H.N.1 och H.N.2 kommer att innebära en förfulning av landskapet från Villa Stjärnsund, Stjärnsunds Båt bryggor, Stjärnsunds stora badplats. (Bilderna är tagna från vandringsleden nedanför Stjärnsund Kyrka och från Stjärnsunds Båtbrygga/Stora Badplats) Vänliga hälsningar från xx xxx	Utbredningen av utredningsområde HN1, HN2, HN4 och HN6 kommer ses över till granskningen av förslaget då det inkommit många värdefulla synpunkter om hur områdena används som dess påverkan på omgivande landskap, djur- och friluftsliv samt bebyggelse.
Yttrande 115 Till Hedemora kommun Yttrande över vindbruksplan I mitt yttrande utgår jag från min lokalkännedom om Stjärnsund och områden i dess närhet och beskriver hur vindkraftsetableringar på de utpekade områdena skulle påverka vår livsmiljö här. Jag har även några mer övergripande synpunkter på vindbruksplanen och miljökonsekvensbeskrivningen. Stjärnsund med omnejd Jag har sedan sex år fritidshus i Stjärnsund och har kommit att uppskatta naturen och kulturen här oerhört mycket. Som permanentboende i Stockholms innerstad var lugn och tystnad ett av mina grundläggande krav när jag sökte fritidshus och det fann jag här.	Utredningsområdena kommer analyseras och ses över till granskningen av förslaget. Under samrådet har det inkommit många värdefulla synpunkter gällande påverkan på landskapsbild, hälsoeffekter samt djur- och naturvärden. Genom att ställa krav på vindkraftsbolagen att utreda viktiga frågor såsom buller, landskapspåverkan och djurliv m.f. kan en bra planering av vindkraftverk uppnås. Hofors kommun arbetar just nu fram ett förslag till ny översiktsplan för 2040. I den nämns att ett tematiskt

Dessutom fann jag en levande landsbygd med mycket kultur och kreativa och innovativa människor som önskar leva i samklang med naturen. Många har liksom jag sökt sig från storstadens stök för att leva i en lugn miljö nära naturen. En fantastisk tillgång här är den vackra sjön Grycken som också är viktig för friluftslivet. Bland annat går Pråmleden här från Edsken via Fullen till Grycken för vandring, kanotpaddling m m och på vintern kommer folk långväga ifrån för att njuta av skridskoturer på sjösystemet (pramleden.se).

För några år sedan kom de 7 vindkraftsverken vid Riskebo upp. Dessa syns väl till de södra och östra stränderna av Grycken trots ett avstånd på 12-14 km. När kvällsmörkret sänker sig speglar sig de blinkande ljusen i vattnet. Nyligen har 4 verk uppförts vid Tjärns 6-7 km från Stjärnsund och det blir alltså vindkraftverk som snurrar och blinkar i ännu en riktning. I vindbruksplanen har ytterligare tre områden i Stjärnsunds närhet, H.N.4 Del av Ballsberget, H.N.6 Hålsberget och Gräsbacken samt H.N.7 Svarttjärnsberget och Sandgölsberget, pekats ut som möjliga för vindbruk. Dessa ligger endast 2-4 km från Stjärnsund. Förutom att vindkraftverk där skulle dominera visuellt ligger de så nära att ljudstörningar är att vänta, särskilt med tanke på att ljud dämpas betydligt sämre över vatten. Söder om H.N.7 är redan idag de befintliga verken på Killingberget synliga från Grycken.

Även vindkraftverk på utpekade områden längre ifrån Stjärnsund (H.N.2 Högsåberget m fl och H.N.1 Del av Råberget och Åsbotten m fl) skulle synas från Stjärnsund och Grycken. Det innebär att hela Grycken skulle kunna omgärdas av vindkraftverk och de nu rofyllda vyerna runt sjön förvandlas till ett ”diskotek” med de snurrande bladen och blinkande ljusen. Idag drar detta område mycket turister till sig och det är attraktivt att bo här. Med det följer en livlig företagsamhet av alla de slag, inte minst besöksnäring. Men med vindindustrier nära inpå lär området mista sin popularitet och den positiva utvecklingen riskerar att vända neråt. I dagsläget hade jag själv knappast velat eller vågat satsa på att köpa ett hus här med tanke på hur hårt trycket på att bygga vindkraft i detta område blivit, och inte om jag fått se denna vindbruksplan innan.

På sid 9 i miljökonsekvensbeskrivningen står det att Hofors har ett tematiskt tillägg för vindbruk i kommunen. Här bör läggas till att det pågår arbete med ny översiktsplan i Hofors och i den har ett stort område öster om Grycken pekats ut som lämplig för vindkraft. Även detta skulle få stor negativ påverkan på miljön vid Grycken och Stjärnsund.

Ett annat område som skulle bli hårt drabbat av vindkraftsetablering på de utpekade områdena är dalgången mellan Dormsjö bort mot Simonsbo. Här finns en rad små byar som skulle bli inringade på mycket nära håll av H.N.7 och H.S.2 Killingberget. Det är orimligt att peka ut områden belägna så att bostäder skulle kunna få vindkraft på mindre än 1 km avstånd både i söder och norr! Hur ska människor kunna bo kvar här eller få sina bostäder sålda om de vill flytta? I en dalgång kan det dessutom vara vindstilla med få bakgrundsljud medan det blåser på höjderna och låter från vindkraftsverken som snurrar på. Förutom detta verkar det klart olämpligt att bygga vindkraft i H.N.7 eftersom det finns mycket sumpmark där (se nedan).

tillägg om vindbruk bör tas fram. Den tidigare vindbruksplan som kommunen har är inte längre aktuell. Se yttrande från Hofors kommun.

Hur var det med målet att undvika omringning (sid 8 Vindbruksplanen)? Det här var bara två exempel på om/inringning. Det finns ett flertal exempel på detta i vindbruksplanen.

Allmänna synpunkter

Beskrivningarna av de utpekade områdena

För område efter område står det ”potentiella konflikter lokalt friluftsliv, jakt, bärplockning eller liknande”. Att det bor människor på landsbygden nära de utpekade områdena som skulle bli störda och starkt påverkade av vindkraftverk nämns inte, som om ljud och visuella störningar försvann abrupt efter skyddsavståndet på ynka 800 m. Det är stötande.

Natur, djur och växter

Jag ser en rad brister i vindbruksplanen och miljökonsekvensbeskrivningen när det gäller påverkan på naturen, t ex avsaknaden av en kartläggning av förekomst av hotade arter.

Sumpskog

På sid 18 i vindbruksplanen står det om värdet av sumpskogar. Men stycket avslutas med ”*På vissa ställen finns det ändå möjlighet till samexistens med vindkraftsutbyggnad, en del av sumpskogarna finns inom de utpekade områdena.*” Hur tänker man här?!? Sumpmarker är ju kolsänkor. Miljardbelopp ska satsas i vårt land på att återvåta våtmarker närmsta åren, och samtidigt skulle det satsas på att bygga vindkraft där det finns sumpskog?

Buller

Med ett skyddsavstånd på endast 800 m till bostäder och riktvärdet 40 dBA kommer ett stort antal människor att få sin tysta livsmiljö förstörd av vindkraftsbuller. 40 dBA är inte tyst natur- eller landsbygdsmiljö. Det betyder att många människor som sökt sig hit för att få en lugn och tyst livsmiljö fräntas denna om vindindustri byggs i närheten. Att flytta är då inte ett självklart möjligt alternativ, eftersom fastighetspriserna sjunker. Enligt en svensk studie 19-23 % inom 0-2 km, 10-14 % vid 2-4 km för att avta upp till ett avstånd på 8 km (Westlund & Wilhelmsson 2021). Detta är medelvärden och vissa fastigheter med extra utsatta lägen blir förstås hårdare drabbade och kanske inte ens går att sälja. Människor kan ha lagt ner själ, tid och pengar på att rusta upp ett gammalt hus eller satsa på en företagsverksamhet som bygger på lantligt lugn och naturupplevelser för att sen få se sitt livsverk försvinna i fickorna på vindkraftsbolag.

I incitamentsutredningen (SOU 2023:18) föreslås att boende ska ha rätt till inlösen om fastigheten ligger inom ett avstånd motsvarande 6 ggr verkets höjd, för de verk som projekteras nu på 280-290 m blir det ca 1,7 km. Det säger något om i vilken grad närboende upplever störning och att ett 800 m skyddsavstånd är på tok för lågt. Jag anser att detta måste förlängas rejält i vindbruksplanen, till 10 x verkens höjd.

Hälsoaspekter

Kap 5.3 i Miljökonsekvensbeskrivningen har titeln ”Hälsa och säkerhet”. Här står dock i princip inget om vilka hälsorisker vindkraftsetablering kan medföra utan Structor hänvisar endast till att gällande riktvärden ska följas. Avsnittet skulle behöva utökas och uppdateras.

Jag anser dock att Structor är olämpliga för det arbetet. Structor arbetar även med att driva vindkraftsprojekt. Det är därför inte förvånande att deras miljökonsekvensbeskrivning helt

utelämnar en beskrivning av kunskapsläget gällande påverkan på hälsa av vindkraft, de är inte opartiska. (structor.se) En rad symtom har rapporterats vara vanligare bland människor som bor nära vindkraftverk såsom sömnstörningar, depression, yrsel, huvudvärk, tinnitus m fl symtom samt försämrad livskvalitet (Enbom 2013, Jeffery 2014). Detta bör belysas i miljökonsekvensbeskrivningen. Kommunen har ett ansvar för miljö och hälsoskydd och för att ta ställning i vindkraftsfrågor behövs kunskap om hälsoeffekter av vindkraft. Vindkraftsindustri eller levande landsbygd och god livsmiljö? Hedemora har en rik och vacker natur, en levande landsbygd, stora värden att vara rädd om. Låt inte storskalig vindkraft få förstöra detta utan värna i stället en verkligt hållbar utveckling genom att arbeta med mål såsom invånarnas hälsa och välbefinnande, hållbar konsumtion och produktion och ekosystem och ekologisk mångfald (mål 3, 7 och 15 i Agenda 2030). Referenser https://www.structor.se/projekt/structorbidrar-till-att-stalla-om-energiproduktionen-i-sverige/ Enbom H & Marcus Enbom I (2013). Infraljud från vindkraftverk – en förbisedd hälsorisk. Läkartidningen. 2013, 110:CESZ Jeffery R, Krogh C, Horner B (2014). Industrial wind turbines and adverse health effects. Canadian Journal of Rural Medicine. 19(1):21-6 Westlund H & Wilhelmsson M (2021). The socio-economic cost of wind turbines: A Swedish case study. Sustainability 13(12), 6892	
Yttrande 116 Hej! Här kommer synpunkter på vindbruksplanen från Engelsfors Samfällighetsförening. I Engelsfors har vi ca 30 hushåll som är fast boende, där till ca 40 fritidsboende och ett 20 tal tomtägare. Vi har fastighetsägare som redan nu hör och störs av vindparken Riskebo på Snöberget. Den parken ligger väster om Engelsfors. En ny park är under uppbyggnad i sydost läge, i närheten av Stigsbo, från Engelsfors. Om det skulle bli en park norr om E16 och Engelsfors så blir vi helt omringad av vindsnurror. Vi befara att en sådan utveckling skulle sänka attraktionskraften att vilja bo och ev bygga i Engelsfors och där till ett sjunkande värde på de fastigheter som finns i området. Från sjön Edsken, Fullen och Grycken syns dessa vindsnurror mycket väl. Även där skulle vindsnurror norr om E16 påverka intrycket från sjösidan, till stor nackdel och försämring för bla båtlivet och pråmleden. Vi är starkt emot en utbyggnad norr om E16.	Utredningsområdena kommer analyseras till granskningen av förslaget och utbredningen av området HN1 samt övriga närliggande områden till Engelsfors, samt områden som kan påverka trots ett längre avstånd, kommer ses över.
Yttrande 117 Till Hedemora kommun. Som sommarboende i Östersjö i Hedemora kommun vill jag protestera mot planerna på vindkraft som är på gång.	Vindbruksplanen är ett övergripande dokument som ska visa på platser där vidare utredning för vindkraft är lämplig. Dokumentet ska vara ett verktyg som politiken, tjänstemän och medborgare kan använda när

	vindkraftsföretag inkommer med en förfrågan om att etablera sig i kommunen. Vindbruksplanen tar inga beslut om kommande utbyggnad av vindkraft. Utredningsområdena kommer ses över till granskningen av förslaget.
Yttrande 118	
Hej Synpunkter ang vindbruksplanen i Hedemora kommun. Min erfarenhet av etableringar av vindkraftturbiner är tyvärr ingen rolig historia. Min släkt har ett torp med tillhörande mark i södra Hälsingland där Åmots vindkraftspark uppfördes. Vi var på samråd och blev lovade att det inte skulle låta då dom placerades 5mk från våran fastighet men det har blivit en mardröm. Om vinden ligger på från verken låter det som ett flygplan som flyger över på låg höjd precis hela tiden dygnet runt. Ljudet går även igenom till insidan då det är så lågfrekvent. Inte ens när det är stiltje är det lugnt då jobbar tekniken för att söka vind och verket vrider sig fram och tillbaka det låter som en lastbil som lastar virke eller en grävare som gräver i sten metalliska smällar inte kul alls. Det omdiskuterade ljusproblemet med skuggor från vingarna är också mycket värre än vad vi trodde när skuggan rör sig inom ditt synfält blir det omöjligt att inte blinka till och det känns väldigt fort som man fått epilepsi eller står i ett stoboskopsken helt outhärdligt. Det här är mina och mina släktingars erfarenheter och önskar inte att det drabbar oss eller någon annan igen. Nu bygger jag och min fru ett nytt hus i Hedemora kommun med tanken att flytta hit så snart som möjligt men den här oroande utvecklingen känns det som våra ben slås undan och vårt livsverk riskeras att raseras innan det är klart. Nu till en annan farhåga jag har och läst mycket om. Bränder som uppstår i verken oftast på grund av överhettning eller elfel. Först är dom omöjliga att släcka och slungar iväg brinnande delar flera hundra meter. Ofta resulterar det också i stora utsläpp av smörjolja och hydragolja. Över 2000 liter har vid flertalet tillfällen läkt ut. Det har hänt vid minst 35 tillfällen sedan 2001 det är med andra ord inte jätteovanligt snarare något som händer då och då. Särskilt oroande är det när ett stort område sydväst om Stjärnsund är inritat som intressant för etablering av kraftverk. Om ni inte tänk på det så är det området vattentäkt för kommunalt vatten till Stjärnsund med omnejd. Det kan med andra ord inte komma på fråga att någon etablering i området kan komma att ske med övervägande risk för oljeutsläpp. Hoppas innerligt att beslut om ytterligare etablering av vindkraftparker i Hedemora skjuts på framtiden.	Vindbruksplanen är ett övergripande dokument som ska verka som underlag för kommunens politiker, tjänstemän och medborgare när ett vindkraftsföretag kommer med en ansökan om att få etablera sig i kommunen. Planen tar inga beslut om etablering av vindkraft utan pekar ut områden i kommunen där vidare utredning är lämplig. Det lågfrekventa bullret som anges konstaterar även vi att det är svårt att bedöma. Nivåerna för buller vid bostadens fasad (40dBa) ska hållas och Socialstyrelsens riktvärden uppfyllas. Bullerfrågan är svår att utreda i ett så pass tidigt skede utan får utredas mer noggrant vid en framtida vindkraftsansökan. Ljusbuller utreds vid framtida vindkraftsansökningar.

Känns som det kan vara bra att sansa sig lite för att utvärdera vidare utbyggnad tycker det skrivs allt oftare om mindre lyckade vinkraftprojekt med kommunen och lokala innevånarna som dom stora förlorarna.	
Yttrande 119	
• Husbyringen ett ekomuseum (inte en vandringsled som det står i MKBn, detta bör justeras för att uppfattas som seriöst). Husbyringen är en kultur-och naturled som binder samman ett 30-tal olika besöksmål. En standardiserad zon om 500 m längs den väg man åker för att ta sig mellan de besöksmål som ingår i ekomuseet värnar inte om besökarnas upplevelse av det böljande jordbrukslandskapet, älvlandskapet och utsikten över de blånande bergen. Vindkraftsplanen har noterat Husbyringen som ett utpekat intresse, och då räcker det inte med en automatgenererad zon om 500 m intill vägen, här behöver en fördjupad analys göras över hur utsikten och vyerna längs med Husbyringen och dess besöksmål påverkas av eventuella vindkraftsetableringar. Vad tänker kommunen kring det? - Även Riksintresse Kulturmiljövård kräver en fördjupad analys över hur kulturmiljöernas landskapsbild påverkas av eventuella vindkraftsetableringar. • Det sägs att grannkommunerna har möjlighet att yttra sig över vindbruksplanen. Men hur stor är sannolikheten att befolkningen i ytterkant av grannkommunerna, dvs de som kommer att beröras av de nu utpekade områdena nås av informationen? • Folk som bor på landsbygden har valt att bosätta sig där bland annat för att ha nära till skog att röra sig i, stillheten i naturen och en fri horisont att fästa blicken på. Är det rimligt att landsbygden ska husera större delen av samhällets energiproduktion? Det känns ålderdomligt med såna kolonialism-liknande åtgärder. Hur tänker kommunen kring riskerna att kommunens ytterområden avfolkas och livskraftiga företag riskerar att flytta till andra kommuner pga kommande vindkraftsetableringar? • Jag är själv för grönare el. Men mest är jag för att minska energiförbrukningen. Vi kommer inte kunna möta samhällets ökande energiförbrukning genom att sätta upp några vindsnurror. Att etablera vindkraft på en plats är att välja bort naturen för all framtid. Är det rimligt att kommunen säljer ut framtiden för att kortsiktigt uppfylla uppsatta kortsiktiga mål? Det behövs genomgripande arbete för att hitta långsiktiga lösningar. Hur jobbar kommunen med att minska samhällets energiförbrukning? • HN5 Kyrkberget, med flera områden, är omgivet av bebyggelse på nära håll. Även om den utpekade ytan i sig ligger utanför bebyggelsezonen så påverkar en eventuell etablering landskapsbilden för väldigt många boende i bygden då berget är det naturliga blickfånget. På vilket sätt har hänsyn tagits till landskapsbilden?	Benämningen av Husbyringen ändras i vindbruksplanen så att det tydligt framgår att det är ett ekomuseum. En text innehållande syftet samt vad Husbyringen är finns inlagt i förslagetG. Avståndet till Husbyringen kommer ses över till granskningen. Det avstånd som vi använde till samrådsförslaget är dubbelt så långt som till större vägar och järnvägar i analysen eftersom vi såg en betydelse att inte etablera vindkraftverk för nära leden. Krav på att en landskapsanalys ska genomföras kan ställas i samband med en ansökan om etablering av vindkraft och kommunen har i vindbruksplanen ett ställningstagande att en landskapsanalys ska genomföras där risk finns att natur- och kulturvärdena kan påverkas negativt. Extra hänsyn ska tas till områden kring Husbyringen för att ekomuseet inte ska påverkas negativt av potentiell vindkraft. Till samrådet annonserade vi Södra Dalarnes Tidning samt i Lokalt i Hedemora & Säter. Analysen som använts tar även hänsyn till bebyggelse utanför kommungräns, det generella avståndet om 800 meter till bostäder gäller därför även bostäder i grannkommuner. Fler utredningsområden har efter kommunens analys hamnat på landsbygden då det finns färre konflikter där än i de större byarna. Sedan har inte analysen tagit med intressen som vandringsleder, häckande fåglar eller viktigt djur- och friluftsliv, det är sådan kunskap vi vill få in från er medborgare. En översyn av utbredningen av alla utredningsområden kommer göras till granskningsförslaget.
Yttrande 120	
[Yttrande har bifogat bilder som kan begäras ut]	Vindbruksplanen är ett strategiskt underlag och tar inga beslut om

Yttrande motsätter sig fortsatt utbyggnad av vindkraftverk i kommunen.	vindkraftsutbyggnad utan ska verka som underlag för politiker, tjänstemän och medborgare när en ansökan inkommer till kommunen.
Yttrande 121	
När det gäller etablering av vindkraft generellt kan man lätt dra erfarenheter av tidigare teknisk utveckling under 1900-talet. Ett exempel är t ex när vi under WWII plötsligt inte längre kunde försörja bilar, bussar och lastbilar med bensin. Då löste man behovet tillfälligt genom att skapa gengas. När kriget var slut och bensin åter fanns skrotades gengastekniken snabbt. I det läge Sverige befinner sig nu 2023 där det finns brist på el skapar man en resurs i form av vindkraft tillfälligt. Egentligen redan en gammal teknik, men som kan fungera hjälpligt. Den resursskaffningen sker inte för att täcka framtida behov utan i ett gap innan tillräckligt många kärnkraftverk skapats och kan leverera erforderlig mängd el. Om ca 40 år, när detta skett kommer man att betrakta vindkraften som en gammal teknik som kräver en massa dyrt underhåll med förhållandevis låg kapacitet. Då kommer man att riva vindkraftverken och återställa marken där de stått. Ingen ska tro att den tekniska utveckling vi nu upplever kommer att minska. Istället ökar den med rasande fart. Mot bakgrund av ovanstående tankar finns det ingen anledning att för en tid på ca 40 år sprida ut en massa vindkraftverk runt om i kommunen. Gör dem så enkla och nära som möjligt att underhålla och med så liten åverkan på miljön som möjligt, genom att förlägga alla till området uppe vid Gävlevägen där vi redan har vindkraftverk.	Se yttrande 120 om varför vi gör en vindbruksplan. Teknikfrågan är inget som behandlas i vindbruksplanen utan valet av teknik styrs genom framtida vindkraftsansökningar. En översyn av utbredningen av utredningsområdena kommer göras till granskningen.
Yttrande 122	
[Yttrande har bifogat bilder som kan begäras ut]	Vindbruksplanen är ett strategiskt underlag och tar inga beslut om vindkraftsutbyggnad utan ska verka som underlag för politiker, tjänstemän och medborgare när en ansökan inkommer till kommunen.
Yttrande 123	
NEJ NEJ NEJ TILL VINDBRUKSPLAN! Vi tycker det är viktigare att först lösa problemen med korttidsregleringen i Dalälven, som skadar kanterna som följd av vindkraftsproduktionen variationer.	För ett svar om varför vi gör en vindbruksplan, se yttrande 51. Korttidsregleringen i Dalälven är ingen fråga som vindbruksplanen behandlar.
Yttrande 124	
Övergripande Vindbruk är en viktig del i samhällets omställning för en hållbar utveckling. Vindkraft kallas ibland "en global samhällsnytta, men en lokal onytta". Vi behöver alla ta vårt ansvar för att bidra till de globala miljönyttor som utbyggnaden av förnyelsebar energi innebär. Många viktiga aspekter har fångats upp i den analys som ligger till grund för utkastet till vindbruksplan för Hedemora kommun. I egenskap av invånare, markägare samt engagerad i utvecklingen av besöksnäringen och inflyttningen till Stjärnsundsbygden vill jag dock framföra några argument för att områdena H.N.4, H.N.5 samt H.N.6 ska plockas bort som potentiella exploateringsområden i den slutgiltiga planen.	Vi kommer att se över utredningsområde HN4, HN5 och HN6 till granskningen av förslaget då det inkommit många synpunkter gällande landskapsbild, friluftsliv och djurliv.

H.N.5 Kyrkberget (Dala-Husby/Myckelby)

På sidan 49 i det tematiska tillägget till Översiktsplanen framgår kommunens

ställningstagande angående vindbrukets påverkan på landskapsbilden, särskilt med hänsyn till Husbyringen:

“Vindkraftverkens synlighet får Husbyringen är en viktig faktor att undersöka. För den

vindkraft som i framtiden anläggs i närheten bör landskapet studeras noggrant. Det är fördelaktigt att placera verken på de platser där det förekommer varierande terräng och växtlighet. Att placera verk vid öppet landskap kan påverka Husbyringens värden negativt.”

Kyrkberget sticker upp i ett i övrigt relativt platt odlingslandskap. Det är även placerat i mitten

av Husbyringen och därmed synligt från stora delar av eko-museumet. Det gör platsen

särskilt olämplig för framtida exploatering.

Jag är själv skogsägare med mark på kyrkberget. Jag köpte marken i syfte att utveckla naturturism. Som nämns i tillägget (s. 32) har området vandringsleder, samt - som inte nämns i planen - relativt höga naturvärden då det finns ett större sammanhängande område där olika markägare har gjort så kallade frivilliga avsättningar för naturhänsyn.

H.N.4. Ballsberget (Stigsbo) samt H.N.6 Hålsberget och Gräsbacken (Spjutbo)

I kommunens “Fördjupade översiktsplan för Stjärnsund” framgår att:

“Stjärnsunds ställning som turistmål bör ytterligare förstärkas med utgångspunkt ifrån att kulturmiljön bevaras(...)”

(s.4). Där framgår också att Stjärnsund är en attraktiv bygd för inflyttning och att dessa möjligheter behöver stärkas. Stjärnsund är Husbyringens besökscentrum och troligen kommunens mest välbesökta besöksmål. Det är även ett område med relativt höga marknadsvärden på bostäder samt högre medelinkomster än kommunen i övrigt, vilket skapar goda förutsättningar för att investera i ny bebyggelse för familjer. Då Stjärnsunds tätort har begränsningar i utbyggnationen på grund av kulturminnesmärkningen är istället byar som Spjutbo och Stigsbo mer lämpliga för familjer som önskar bo lantligt men nära Stjärnsunds utbud av service. Utbyggnaden av vindkraft påverkar landskapsbilden kraftigt och gör området mindre attraktivt för turism samt mindre attraktivt för den “gröna våg” av inflyttning från hela Sverige, Europa och Amerika som Stjärnsund har idag.

De senaste åren har boende fått vänja sig med den utbyggda vindkraften norr om Grycken. Om även områdena H.N.4 och H.N.6 byggs ut kommer det innebära en omringningseffekt där ingen del av kulturlandskapet skonas från att omvandlas till ett industrilandskap. Det skulle ha en negativ inverkan på turism och rekreation på sjön (båtliv, kanotled, fiske och den mycket populära långfärdsskridskoåkningen, mm) samt längs vandrings- och cyklingsleden. Möjligheten att även fortsättningsvis kunna blicka ut över Polhems Stjärnsund med dess rika natur- och kulturliv bör värnas.

Sammanfattning

Hedemora kommun bör i sin vindbruksplan väga in kommunens utvecklingsmöjligheter gällande inflyttning och besöksnäring, vilket är två fokusområden med större

inkomstbringande potential än vad ett ökat vindbruk kan bidra med. Därför bör områdena H.N.4, H.N.5 samt H.N.6 plockas bort ur kommunens vindbruksplan som utpekade möjliga områden för vindkraft.	
Yttrande 125	
Vi är starkt emot förslaget om vindkraftsverk i närheten av Dala-Husby. Vi anser att det förstör den lugna och fina natur- och boendemiljön som finns här ute. Dessutom är husbyringen en populär natur- och kulturled och sträckan längs dalälven ses som en av de vackraste vägsträckor. Vi som bor längs älven är redan hårt drabbade av Vattenkraften och den orimliga vattenregleringen som Fortum tillåts hålla på med vid Fäggeby kraftverk. Till följd av detta bor vi i ett rasriskområde där älvkanten behöver stenfyllas. Kommun, länsstyrelse, vägverk samt kraftbolag verkar inte vilja ta något ansvar för det. Det enda intressanta för er verkar vara att flytta vägen som även den är dålig för att helt komma undan erat ansvar. Dessutom planeras hastigheten höjas till 70 km/h utan någon hänsyn till de som bor här eller den lugna miljön här ute. Om beslutsfattarna i Hedemora är intresserade av vindkraft i Hedemora kommun så kan ni bygga er park på stadsberget inne i Hedemora.	Utredningsområde HN5 placerad norr om Husby kommer ses över till granskningen av förslaget. Frågor kopplade till vattenreglering av Dalälven får vi hänvisa till Fortum då det inte är något som behandlas i denna vindbruksplan. Utredningsområdena är utpekade baserat på bland annat vindförhållanden, avstånd till bebyggelse och avstånd till kulturmiljöer.
Yttrande 126	
Det viktigaste för mig är att inte ta "jungfrulig" mark i anspråk för vindkraften utan i möjligaste mån använda platser som redan är industrialiserade eller bullriga. De platserna är också lättare att nå så vi slipper nya stora vägar för att nå fram till vindkraftverken. För mig är det också viktigt att arbeta hårt och målmedvetet med energieffektivisering.	Att etablera vindkraftverk på platser där det redan finns är något vi lyfter fram i vindbruksplanen. Det finns fördelar såsom att samma vägar kan utnyttjas och att det underlättar installation av elkablar med mera. Däremot är ytorna begränsade och det finns även goda förhållanden på flera ställen. Vid byggnation av vindkraft gäller det att ställa höga krav på exploatören att uppföra vindkraftverken på ett hållbart sätt.
Yttrande 127	
Angående Hedemora kommuns plan på att anlägga vindkraftverk inom Borns kronopark så har vi funderingar på hur mycket störningar en fastighet ska kunna belastas med. Vi som har fastighet längst bort från tätorten har redan våra fastigheter belastade med störningar både från järnväg och E16. Att vi ska behöva utsättas för mer störande ljud och ljusblink från ett närliggande vindkraftverk är mer än vad vi kan acceptera. Vi motsätter oss planen som den är utformad i norra spetsen av förslaget HN1. xx xxx x:x	En översyn av utbredningen av utredningsområde HN1 kommer göras till granskningen av förslaget då det inkommit många värdefulla synpunkter under samrådet.
Yttrande 128	
Jag är sen många år tillbaka bosatt i Stjärnsund och mina synpunkter rör därför närmast de områdena som ligger i närheten av Stjärnsund och sjön Grycken. De föreslagna områden HN4, HN6, HN7, HS2 och HS3 kommer att förändra Hedemora kommuns mest attraktiva platser både vad gäller boende och turism och vilja att bosätta sig i området.	Utredningsområde HN4, HN6, HN7, HS2 och HS3 kommer tillsammans med ej nämnda utredningsområden ses över till granskningen av vindbruksplanen. Kommunen vill undvika att orter blir omringade av vindkraftverk och därför kan det vara en fördel att bygga fler verk på

Vindkraftsparker kan utformas på olika sätt. De måste vara rimliga avseende storlek, höjd och avstånd till bebyggelse och viktiga rekreations och naturområden. Vindkraftparker ska anläggas så att de gör så lite intrång som möjligt på människors boplatser och närmiljö. Många träd kommer att huggas ner runt varje vindkraftverk och för att skapa tillfartsvägar. Hur mycket skog, natur och tystnad kommer då att finnas kvar av det som idag lockar turism och inflyttning till Stjärnsundsbygden? Det som gör Stjärnsund attraktivt är just dess vackra natur och sjösystemet. Att kunna förundras över tystnaden när vi vandrar i skogen, sitter vid sjön eller är ute o paddlar på Grycken en stilla sommarkväll. Att kunna njuta av en stjärnklar himmel under vinterhalvåret, glida fram i skidspåret, åka spark eller skridskor över isen. Det här gör både vi boende och sommargäster och turister året om och är det som faktiskt avgjort att vi valt att bosätta oss här. Flera fina promenadstråk längs Grycken, elljusspår runt Sörbosjön, vandringslederna Pilgrimsleden och Drottning Kristinas väg, Pråmleden längs vattensystemet samt naturreservaten Kvännsen och Valla Mosse och dessutom Dalarnas mest fågelrika sjö Flinesjön skulle kunna få en väldigt negativ påverkan av vindkraftsparkerna. De föreslagna vindkraftsparkerna kommer att utgöra en massiv visuell påverkan på hela omgivningen. Vindsnurrorna kan komma att bli extremt höga och synas på många mils avstånd. Jag tycker visserligen att vindsnurrorna i sig är vackra men det är det stora inslaget av högintensivt vitt blinkande ljus samt ett rött fast ljus dygnet runt som blir oerhört störande. Detta blinkande ljus med en frekvensen 1 - 2 blinkningar per sekund är fullt synligt på dagtid, men är direkt störande nattetid. Ljuset kan komma att lysa in i bostäder och kommer dessutom förstöra en naturligt mörk natthimmel. Till detta kommer då ljudet från vindsnurrorna. Infraljud från vindkraftverk kan påverka hälsan. I flera studier har man funnit att boende nära vindkraftverk oftare har allvarliga sömnstörningar och depression. Man har även funnit en ökad frekvens av yrsel, tinnitus, ljudöverkänslighet, huvudvärk, ökad aktivering av autonoma nervsystemet med mera. Ljudet som kommer att höras var man än befinner sig på Grycken. Det finns redan 4 vindkraftverk på östra sidan av sjön. Infraljud är ljud med frekvenser under 20 Hz, som inte uppfattas med normal hörsel. Detta ljud kan, om det inte dämpas kraftigt, utbreda sig över mycket långa sträckor. Även djur påverkas av vindsnurrornas ljus och ljud. Men för insektsätande fåglar och fladdermöss är det främst bladen som dödar. I Stjärnsund finns mycket fladdermöss med många fladdermössholkar uppsatta på flera ställen runt Stjärnsund. Studier visar att dödligheten från vindkraftsverk t.o.m är större bland fladdermöss än bland fåglar. Vindkraftparker måste utformas så att de är acceptabla för de människor som berörs annars kommer det att leda till ett kraftigt bakslag för de boende men också för Hedemora kommuns mest attraktiva turistområde och turistnäring Stjärnsund och Husbyringen. Jag hoppas att ovan nämnda HN4, HM6, HN7, HS2 och HS3 tas bort från de platser som föreslagits som lämpliga för vindkraftsparker	existerande platser. Detta är något som bör utredas vidare. Vindbruksplanen behandlar påverkan på vindkraftverk väldigt lite och detta är frågor som kommer att behandlas i framtida vindkraftsansökningar. Vindbruksplanen behandlar vindkraftens påverkan på landskapet i liten mån. Lanskapsanalys är något som kommunen kan ställa krav på hos de vindkraftsexploater som ansöker om att få etablera sig i kommunen.
--	---

Yttrande 129	
Hej! Ser och förstår att vi behöver tillgång på mer elkraft i våra liv. Följt med i debatten i samhället och ser att det som vanligt finns olika åsikter, om hur vindkraft påverkar livet för människor och natur. Funderar i samband med framtagande av vindkraftsplan i Hedemora på några olika saker. Vindkraft är en viktig källa till el som vi absolut kan använda oss av i en del sammanhang. Men tror att man bör lyssna in olika grupper argument för varför man inte vill ha vindkraft nära sig, sätta sig in i deras upplevelser. Samt utifrån detta begränsa hur många vindkraftsverk och var man ger tillstånd mycket att det byggs. För de som månar om olika saker har ofta satt sig in mycket i sitt område. I samband med de öppna möten som hållits av kommunen inför framtagande av vindkraftsplan har jag uppfattat det som engagemanget hos medborgarna varit ovanligt stort. Av de föreslagna områden och vindkraftverk som tagits med i planen, är jag nyfiken på hur många av dessa är det som ingen är emot? Kanske Hedemora ska nöja sig med att ge tillstånd till dessa. Det behöver ju inte vara allt eller inget Att gå efter där företag vill bygga är en sak, de vill med säkerhet utnyttja att delar av stamnätet går nära Hedemora kommun och vill bara bygga så mycket som möjligt för att maximera sin vinst från ett område. Men som kommun har man stort ansvar mot den egna befolkningens vilja och välmående. Lite ekonomisk kompensation kan inte långsiktigt ställas emot den stora påverkan vindkraften har på ett område. En annan viktig sak som jag tycker är viktigt är att gå igen de olika ansökningarna och se var de företag som vill bygga vindkraft har sitt ursprung. Företaget kan ha en europisk adress, men om man undersöker vidare kan det vara andra intressen bakom. Tycker också det vore angeläget att i sammanhanget göra en helhetsöversyn av vilka andra sätt att producera el vi i Hedemora kan generera. Dels för det egna områdets behov och dels för att bidra till samhället i stort. Några förespråkar minikärnkraftverk. Funderat på hur det rent praktiskt ska fungera. Besökt både Forsmark och Barsebäck och slagits av hur stort område som är övervakat och hur stor säkerhetsapparat som krävs runt kärnkraft. Undrar hur man ska kunna lösa det om det ska finnas många små enheter med radioaktivt material ute runt omkring i samhället. Vilken typ av samhälle det genererar, samt kostnader i samband med detta. Detta är något som kommer ta tid att lösa, kanske det inte ens går att lösa. När man åker genom landskapet har allt fler tak med solceller börjat dyka upp. Så även i Hedemora. Ändå är det ur ett helhetsperspektiv nästan inga av alla stora lämpliga takytor som används till solceller. Här finns potentiellt massor med el att hämta snabbt. Med dagens elpriser går det förhållandevis snabbt att räkna hem en investering i solceller. Under energikrisen i höstas skedde hos många stora minskningar i konsumtion av el, så även i Hedemora kommun. Här vore det	Intresset för vindbruksplanen har varit stort och det har inkommit många värdefulla synpunkter under samrådet som ska arbetas in i granskningsförslaget. Det går i GIS-analysen att sätta olika kriterier baserade på olika förutsättningar, avståndet om 800m till bebyggelse och 250m till vägar är två exempel som kommunen använts sig av. Vindkraftsföretag kan använda sig av andra kriterier och kan på så vis få fram andra platser de anser lämpliga. Det kommer fortfarande vara möjligt för vindkraftsföretag att ansöka om att etablera sig på andra platser i kommunen än de som blivit utpekade i vindbruksplanen. Syftet med planen är att kommunens politiker, tjänstemän och medborgare ska få en samlad bild på var kommunen anser det är lämpligt med en fortsatt utredning. Vindbruksplanen tar inga beslut om utbyggnad utan är bara ett underlag. Säkerhetsavståndet till bebyggelse är något vi kommer att se över till granskningen av förslaget.

angeläget att jobba vidare med detta, via regleringar och uppmuntran. Se över hur mycket mer kan konsumtionen av el minska i Hedemora, samtidigt som det inte hindrar olika verksamheter att växa. Hörde från flera håll att man blivit överraskad hur mycket det gick att dra ner. Om man då mer strukturerat och på djupet undersöker hur kan vi minska elkonsumtionen i kommunens verksamhet, i näringslivet och i hemmet finns där säkert mycket att vinna. Anställ fler energirådgivare med olika kompetenser och låt Hedemora bli en pilotkommun avseende energieffektivitet. Mina förslag till kommunen avseende vindbruksplanen är följande: Begränsa antalet vindkraftverk och platserna de tillåts bygga på så de inte stör människor. Bla genom att ha ett mycket längre minsta avstånd till bebyggelse. De 800 m som diskuteras är alldeles för nära. Ca 10 km vore lämpligt. Se över kommunens egna fastigheter och uppmuntra företag i kommunen att på lämpliga tak installera solceller. Gör en intensivsatsning för att få till detta snabbt. Gör en energiplan över elanvändning ur ett bredare perspektiv i kommunen där man går igenom olika energislag, innan man låser fast sig vid hur företag med vindkraft ska tillåtas etablera sig i kommunen. Anställ fler energirådgivare med olika kompetenser och låt Hedemora bli en pilotkommun avseende energieffektivitet. Gör något unikt: Utveckla Hedemora till en framgångssaga avseende elanvändning och elkonsumtion.	
Yttrande 130	
Hej! Nyligen har jag besökt Riskebo vindparken som Långshyttebo. Syftet var att få en uppfattning av de befintliga installationen som har byggts upp under de senaste åren. Faktiskt blev jag riktigt imponerat av deras storlek. Också komplimang med tillgången som besökare med möjligheten att få besöka en sånt vindpark. Det kan man inte ta för givet. Det som jag upplever som en lite besvikelse angående informationen som finns på plats att jag inte hittade fakta om storleken, hur stort parken är osv. En lite mer "traditionellt information angående själva parken skulle inte skada, tycker jag. Hur som helst, fick jag nu uppleva ett vindkraftverk i närheten. Och det har min bild av vindkraftverk bekräftat. Här nedåt går jag vidare med mina synpunkter angående "vindbruksplanen samrådsversion" som ligger på bordet. 1. Miljömässigt är det alltid bättre att bygga ut befintliga platser med installationer än att utveckla nya ställen. Helt enkelt, det finns redan infrastruktur, kablage, evt. fastigheter, vägar osv. Allmänt blir det billigare att bygga ut än att starta något nytt. Miljö påverkan blir då också något helt annat. Innan Riskebo, fanns i stort sätt bara produktionsskog. Nu finns det vägar, stora arealer med annat än skog osv. Människan har hållit hus, helt enkelt. Det förstår jag, men då tycker jag att det är bättre att fortsätta på befintligt ställe än att bygga på ett nytt ställe.	Utredningsområde HN1, HN2, HN3 och HN5 kommer tillsammans med ej nämnda områden att ses över till granskningsversionen av förslaget. Inom flera av nämnda område har det under samrådet inkommit många värdefulla synpunkter om användningen av områdena samt hur landskapspåverkan skulle påverka vid en eventuell exploatering. För frågor kopplat till Vindpark Dalarna (vindkraftparken Riskebo) får vi hänvisa till Länsstyrelsen Dalarna.

Riskebo befinner sig med kommungränsen Säter. I så fall kan det vara bättre att samtala med Sätters kommun att utveckla Riskebo i riktning ev Råberget, Stenveken te. 2. I samradsversionen vindbruksplan finns bl.a. en karta om norra Hedemora med möjliga framtida ställen för nya vindkraftverk framtagit. På grund av storleken av nuvarande vindkraftverk tycker jag att det blir ganska mycket olämpligt att placera de i området H.N.3 och H.N.5. Deras horisontpåverkan blir så pass stort att hela livsmiljö blir försämrat. Framförallt området Kyrkberget (H.N.5) blir väldigt dominerande på horisonten från nästan alla olika håll. Det spelar inga roll om man kör vid Orangärna eller Rörshyttan antingen kanske från o med Uppbo. Det blir alldeles för dominant i landskapet, helt enkelt. Frågan är om man verkligen vill genomföra det här som kommun? Ta med i tanken att Husbyringen finns där också. 3. Området H.N.3 kan fungera i samband med Sätters kommun fast ganska nära bebyggda delar i alla fall. Däremot skulle jag satsa på områdena H.N.1 och H.N.2 i samband med grankommunerna. Där finns utrymme att bygga ut och stör inte alls så pass mycket än H. N. 3 och 5. Jag kunde inte vara med med mötena som pågick/pågår men hoppas att man ta med det här e-posten ändå.	
Yttrande 131	
Till Hedemora kommun Två hemvändares synpunkter om vindkraft på Djusaberget Vi har båda vuxit upp intill berget men flyttade därifrån i tonåren och tillbringade våra yrkesliv i Falun och Borlänge. Som pensionärer har vi efter 40-50 år blivit hemvändare, den ene till Djusa och den andre till Koberga och reagerar starkt på kartan över tänkbara platser för etablering av vindkraft i Hedemora kommun. Avgörande för vårt hemvändande var det som landskapet, naturen och miljöerna där vi växte upp erbjöd i form av naturupplevelser och rekreation. Våra band till hembygden är starka till det vi lärt oss tycka om, men med vindkraftverk på Djusaberget hade flyttlassen gått åt ett annat håll, eller så hade vi blivit kvar i städerna. Att vindkraftsanläggningar måste ligga minst 800 meter från närmaste boningshus är en klen tröst när de ändå hamnar mitt i området där vi tillbringar en stor del av vår tid. Djusaberget är inget ödsligt skogsområde med enstaka besök av älg och någon skogsmaskin, det är ett fullt utvecklat frilufts- och rekreationsområde för oss och hundratal andra människor i omgivande byar. Dagligen förekommer olika aktiviteter på berget. Byborna motionerar, jagar, rider, tränar travhästar, promenerar med hundar, går med barnvagnar, plockar bär och svamp och gör allt annat som naturälskande människor tycker om på en plats vi lärt oss älska sedan barnsben. I området finns en välskött viltvårdsområdesförening med ett 60-tal medlemmar som i stort sett dagligen har aktiviteter på berget i form av jakt, utfodring, inventering av djurlivet och andra viltvårdsåtgärder. Aktiva betalar nästan 2.000 kronor/år för glädjen av medlemskapet,	Djusaberget ligger inom utredningsområde HS1. Utbredningen av området kommer ses över till granskningen då det inkommit många värdefulla synpunkter likt ert där friluftsliv, djurliv och vandringsleder nämns. Områdets närhet till ett flertal byar bidrar även till en översyn.

etableras en vindkraftspark mitt inne i föreningens mest värdefulla mark kommer föreningen inte att överleva. Djusaberget är också en arbetsplats för ett stort antal markägare som året runt befinner sig där för att avverka, gallra, röja, plantera och hugga ved. Ett småskaligt skogsbruk som under 200 år har skapat den skogliga mångfald och miljö som idag tilltalar så många och gör berget populärt, där finns alltid områden med attraktiv mark för promenader och friluftsliv. För boende i Koberga, Åkerö, Bengtsbo, Djusa och omgivande byar är Djusaberget ett lika viktigt friluftsområde som Stadsberget är för Hedemoraborna. Med en vindkraftspark som närmaste granne och de åtgärder, restriktioner och säkerhetsavstånd det skulle medföra vore det ett dråpslag för vår livskvalitet, hela berget skulle upplevas som förlorat. Inom området är en runmärkt offerkast känd och i folkmun berättas att det funnits en samebosättning i närheten av Lappmyren och en plats som kallas för Lapphällarna. Om det är arkeologiskt undersökt vet vi inte, men platsnamnen lever kvar och vi vet att det finns en gammal ljuskrona av renhorn i Husby kyrka och att samer befann sig i området på 1600-talet. Vi tycker att miljön på Djusaberget är viktig att bevara inte bara av kulturhistoriska skäl och för de som redan bor i omgivningen, utan också för att locka till sig nya boende och hemvändare, skattebetalare ur kommunens perspektiv, det är vi själva två levande bevis på. Energin som vindkraften levererar är naturligtvis bra, skapas skatteintäkter och arbetstillfällen är det också bra, men priset blir för högt om ett område som är så värdefullt för så många offras och förstörs. Vi motsätter oss därför starkt en etablering av vindkraft på Djusaberget.	
Yttrande 132 Samråd Vindbruksplan: Synpunkter ang Vindbruksplan för Hedemora kommun 2023 med tillhörande Tematiskt tillägg H.S 10 Fanomaberget och Södra hagen H.S.10 bör ej längre ses som ett utpekat lämpligt område, utgå i sin helhet och om möjligt klassas om som klass 3 enligt följande: En icke oväsentlig del sträcker sig in i det opåverkade området utpekat i kommunens Översiktsplan 2030 där särskilda miljöhänsyn bör iakttas. Som framgår i skrivningen av planen kan det bedömas medföra stora negativa konsekvenser som i detta fall nu även bör avse hela området. Området har en lång historia av miljöförstöring och bör därför inte exponeras ytterligare för exempelvis draging av kraftledning och etablering av nya vägar och dylikt för vindkraftbruk. Text var området under årtionden utsatt för en omfattande nerfallande industrirök från Turbo Sulfitfabrik, bekämpning av björkskog med hormoslyr, rotenonbehandling av fiskesjöar, omfattande dumpning av industriavfall mm och bör nu därför fredas. 3. I området finns ett betydande antal skogstjärnar, sumpskogar, och myrmarker med vidsträckt vattenavrinningsområde. Den nordöstra delen mot Stora hagen består till stor del av sådana myrmarker och relativ närhet till Prästhytte Golfbana. 4. Fanomabergets geografiska läge med närhet till fritidsbebyggelse och	En översyn av utredningsområde HS10 kommer göras till granskningsförslaget. Att kommunen valde att peka ut området trots det att del ligger innanför det opåverkade området utpekat i översiktsplan för Hedemora kommun 2030 var att värdet av området endast hade en vag beskrivning i översiktsplanen. Kommunen önskade därför få in yttranden över området. Vidare studier av värdet av det opåverkade området kommer göras till granskningen.

endast några kilometer från bebyggelsen i Turbo, vore direkt olämpligt. 5. H.S.10 utgör häckningsplats för tjäder, orre, morkulla och större rovfåglar. Under de senaste årtiondena har hela området därtill pressats hårt av skogsindustrin med stora kalhuggna ödelandskap till följd, där ytterst få eller inga naturvårdshänsyn tagits. Förslag: 1. H.S. 10 Fanonmaberget och Södra hagen stryks ur Vindbruksplanen. 2. Kommunen bordlägger Vindbruksplanen på obestämd tid. 3. Kommunen verkar för att en plan för Solenergi upprättas.	
Yttrande 133	
Områdena öster och sydost om Grycken: byggs dessa ut så blir Stjärnsund nästan omringat av kraftverk. De 4 nyss uppförda kraftverken öster om Grycken dominerar nu landskapsbilden totalt. Stjärnsund är en levande 1800-talsby och en pärla i Hedemora kommun. Var rädda om Stjärnsund och bygg inte fler kraftverk här.	Utredningsområde HN4 och HN6 kommer ses över till granskningen av förslaget. De kulturhistoriska värden i Stjärnsund är av stort värde för både bygd och kommunen i stort och hänsyn kommer tas till detta. Kommunen kan ställa krav att en analys av landskapsbilden ska göras i extra känsliga områden.
Yttrande 134	
1. Kommunen ska hålla sig till kommunen och dess innevånares väl. Hur gynnar detta oss? 2. Kap.2. Grön el och vindkraft i samma mening är rent felaktigt. 3. Sid.11. Saknas skyddsavstånd för flertalet klass 3. Borde vara 10 x verkshöjd. 4. Endast enstaka procent av kommunen är i riksintresse för vindkraft. Det blåser för lite. Det är därför en dålig investering. 5. Det ska vara opartiska undersökningar av fågel-och växtbestånd. Kostnad för kommunen? 6. Avstånd till boskap och djurhållning ska finnas. 7. Återställning av betongfundament genom att täcka över är otillräcklig. Enligt EU-krav som Sverige duckat ska HELA fundamentet upp. Det ska vara krav på återställning för att undvika urlakning av skadliga ämnen. 8. Krav på att använda klimatanpassad betong bör införas i planen. 9. Hur skyddar vi oss mot grannkommuners etablering. Bör stå respektavstånd. 10. Det ska göras en siktanalys så man kan se hur olika höga verk påverkar skyddsvärda platser. 11. Inför en maxhöjd på verken! 12. Kolla fornlämningar med Länsstyrelsen! 13. S.21. Hänvisningen till EM att solreflexer ej förekommer är felaktig. 14. S.22. Avvisningssystem finns inte på marknaden idag. 15. S.21-22. Hänvisning till dB(A) är missvisande då klassningen gäller kontorslandskap. Beräkningar ska göras under sämsta tänkbara förhållanden- såsom vinter med lövfritt och frusen mark, ej sommarförhållanden med lövsus och övrig dämpande vegetation.	1. Se svar på yttrande 51 om hur vindbruksplanen underlättar för beslutsfattare och medborgare. 2. Detta har omformulerats till granskningen. 3. Gällande skyddsavstånden på s.11 saknas skyddsavstånd för vissa förutsättningar men de är fortfarande uteslutna för vindkraftsetableringar. Flertalet av dessa områden hamnar långt bort från utpekade ytor. 4. De flesta av de utpekade områdena har goda vindförhållanden. Vindkraftverken utviner energi på mellan 4-25 m/s så vindarna får heller inte vara alltför kraftiga. 5. Kostnader för utredningar för tillståndsansökan tar exploatören, dvs vindkraftsbolagen. 6. Tas med i beaktande till granskningen. 7-8. Informationen tas med i beaktande till granskningen. 9. Ett generellt respektavstånd till Hedemoras kommungräns är inte aktuellt. Kommunen bevakar alla etablering som sker nära kommungränsen. 10. Siktanalyser och fotomontage görs vid tillståndsansökan för en specifik etablering. I dagsläget vet vi inte vilka områden som kommer bli aktuella för etableringar eller placering, höjd och mängd av verk som kan bli aktuella varför en siktanalys kan bli

16. Kommunen ska även mäta ljud med hjälp av extern oberoende part. 17. S. 22. Hur hanteras de enorma bergtäkterna? Saknas info. 18. S.23. Natur och strandskydd mycket vagt formulerat. Naturreservat och naturvårdsområden nämns ej. 19. S.24. Endast 2 av områdena ligger inom området riksintresse för vindbruk. 20. Även Natura 2000 ska ha respektavstånd på 10 verkshöjder. 21. S. 46-47. Det ska stå ”ska” istället för ”bör”. 22. Buffertzoner till våtmarker, sjöar och vattendrag ska likställas med de som gäller för blyhagel. Generella avståndet till vägar, kraftledningar etc. ska ta hänsyn till iskast (D+H) beräknat på verkens höjd. 250 m. alldeles för kort. 23. Krav på markförlagda kablar ska införas! 24. Fastighets- och egedomsvärdesminskningar ska vara med. Även inlösen och ersättningsnivåer. 25. Planen ska ha med hur kommunen involverar och kommunicerar med invånarna och berörda. 26. Hur ser det exakta behovet ut i Hedemora? I planen pratas det bara om län och riksplan. 27. Kommer elen att säljas på PPA-avtal? Borde stå med som krav att ej tillåta. 28. För avveckling ska medel fonderas på ett konkurssäkert sätt. I Tyskland har det visat sig att kostnaden är minst ! miljon/MW . Kravet på detta borde läggas in i planen. 29. Krav på att materialet som verken byggs med ska vara miljövänligt och återvinningsbart bör också finnas med. 30. Hovran utsågs 1989 till ett CWområde. CW står för Convention on Wetlands. Det är en internationell överenskommelse för att skydda och bevara värdefulla våtmarksområden med stor betydelse för fågellivet. Områdena som pekats ut kallas också Ramsar-område. Detta område bör ha ett respektavstånd på 10 verkshöjder. Incitamentsutredningen tillstår att boende blir störda på avstånd motsvarande minst 10 verkshöjder och bör bli ersatta. Ut till 6 verkshöjder föreslår den möjlighet till inlösen. Den visar också att det korrekta sättet att definiera avstånd bör vara 10 verkshöjder och inte 800 meter.	missvisande i ett så pass tidigt skede. Vi tar dock hänsyn till terrängen och dess betydelse för sikt och buller vid översynen av utredningsområdena till granskningen. 11. Höjd på verken bedöms vid varje enskilt fall och påverkas mycket av läge och omgivande terräng. 12. Hur fornlämningar ska hanteras finns omnämnt i vindbruksplanen. 13-15. Ses över till granskningen. 16. Vanligtvis finns bullermätningar med som ett villkor vid miljötillståndet. Ansvar ligger på verksamhetsutövaren att visa att de inte orsakar en olägenhet som till exempel buller. 17. Bergtäkter hanteras vid tillståndsansökan. 18. Naturreservat och naturvårdsområden finns beskrivna i planbeskrivningen. 19. Ses över till granskningen. 20. Det finns inga planer på att inför ett generellt skyddsavstånd på 10 verkshöjder men hänsyn kommer tas till Natura 2000 områdena i det fortsatta arbetet. 21. Ses över till granskningen. 22. Vilka precisa skyddsavstånd som behövs hanteras vid en tillståndsansökan. 23. Det är ibland olämpligt med markförlagda kablar varför detta krav inte ställs. 24. Kommunen står bakom de slutsatser om behov av ersättning och inlösen för närboende som togs fram i utredningen Värde av vinden, SOU, 2023. Vindbruksplanen kommer inte ta fram några egna ersättningsnivåer. 25. Detta åtgärdas till granskningen. 26. Det går inte att skilja ut Hedemoras behov från regionala och statliga behov. I dagsläget produceras en mycket liten del av kommunens energiförbrukning inom kommunen. Vi är helt beroende av energiproduktion i omkringliggande kommuner. 27. Vindbruksplanen kommer inte reglera hur elen som produceras ska säljas. 28. Vid tillståndsansökan för en etablering avgörs hur mycket medel som ska avsättas för avveckling. 29. Vindbruksplanen går inte in och reglerar den tekniska utformningen av vindkraftverk. 30. Ses över till granskningen.
---	--

	Vad gäller den statliga incitamentsutredningen se svar på fråga 24.
Yttrande 135	
[Yttrande har bifogat bilder som kan begäras ut]	Vindbruksplanen är ett strategiskt underlag och tar inga beslut om vindkraftsutbyggnad utan ska verka som underlag för politiker, tjänstemän och medborgare när en ansökan inkommer till kommunen.
Yttrande 136	
Ärende: Problem och nackdelar med planerat vindkraftverk i området - Baserat på forskning och påverkan på det lokala viltlivet Till Hedemora kommunstyrelse, Jag skriver detta brev för att ytterligare understryka min oro och dela med mig av viktiga bekymmer gällande de planerade vindkraftsverken i vårt område. Jag vill särskilt belysa problematiken kring påverkan på det lokala viltlivet, vilket är en integrerad del av den vackra natur vi har här. Forskning har visat att vindkraftsparker kan ha betydande negativ påverkan på det lokala viltlivet. En studie publicerad i tidskriften "Ecology and Society" (2019) fann att större vindkraftverk kan fungera som hinder för flyttande fåglar och orsaka ökad dödlighet på grund av kollisioner. Ytterligare forskning publicerad i "Biological Conservation" (2020) betonade att dessa kollisioner kan utgöra en betydande risk för rovfåglar och andra värdefulla fågelarter. Vidare kan närheten av vindkraftverk och den resulterande störningen påverka beteendet och livsmiljön för vårt lokala vilt. Studier har visat att detta kan leda till minskad reproduktion och överlevnad hos vissa arter. En artikel i tidskriften "Environmental Impact Assessment Review" (2018) diskuterade hur bullernivåer från vindkraftverk kan förskräcka vilt och ändra deras rörelsemönster. Dessutom är det värt att notera andra nackdelar, inklusive påverkan på fastighetsvärden, potentiella negativa hälsoeffekter på människor i närheten och den betydande infrastruktur som krävs för att bygga och underhålla vindkraftverk. Det är av yttersta vikt att Hedemora kommun noggrant överväger och utvärderar alla dessa faktorer baserat på forskning innan några beslut tas om vindkraftsprojektet. Forskning ger oss insikt i de potentiella fördelarna och nackdelarna med sådana projekt och hjälper oss att fatta välgrundade beslut som är i bästa intresse för vår gemenskap, vår natur och vår framtid. Tack för att ni har tagit er tid att lyssna på våra bekymmer, inklusive den negativa inverkan på vårt viltliv, och förhoppningsvis ta hänsyn till detta i den fortsatta planeringen.	Vindbruksplanen är ett övergripande dokument som inte behandlar alla frågor kopplat till en vindkraftsetablering. Planen ska verka som ett underlag för kommunens politiker, tjänstemän och medborgare när ett bolag kommer in med förfrågan om att etablera vindkraft i kommunen. I samband med en sådan ansökan kommer flertal utredningar behövas, däribland påverkan på fågelliv. Vindbruksplanen har dock tagit hänsyn till större sjöar med rikt fågelliv, lika Hovran, och det är viktigt för kommunen att yttranden likt dessa inkommer. Avståndet till sjöar och andra viktiga häckningsplatser som framkommit under samrådet kommer ses över till granskningen.
Yttrande 137	
Ang. området H.N.1.	Utredningsområde HN1 kommer ses över till granskningen av förslaget.

Jag tillsammans med 10st. till stugägare runt Hornsjön och södra delen av Häglingen vill be om uppmärksamhet. Ni skriver att ingen bebyggelse finns i närheten. Tre av stugorna ligger 750-800m från området. Dessutom finns Staktjärns naturreservat nära. I dagsläget så ser och hör vi Riskebo fast det är ca. 5km bort. Skulle vi få ytterligare vindkraftverk på berget nära oss blir det som att ha discoljus och ljud dygnet runt, året om. Så NEJ tack det räcker med Riskebo. Vänligen gå in på Facebookgruppen "Nej till mer vindkraftverk i Hedemora". Där finns mycket "svartpåvitt". Dessutom finns det ju många oanvända åkrar nära Hedemora så varför inte satsa på Solenergi istället.	Avståndet till bebyggelse är tagit från Energimyndighetens generella mått, detta kommer ses över till granskningen ifall det är så att vissa bebyggelseområden kräver längre avstånd än 800 meter.
Yttrande 138	
Hej våra kära! Här försöker vi ,Långshyttans invånare, förklara våran åsikter om vindkraft. Det verkar ganska verdelös. Därför kanske så många länder i världen vägrar av de. Vi läste att USA, Tyskland och vissa europeiska länder säger NEJ TACK . De är inte effektiva och oerhört gigantiska. För att bygga de ska man bryta naturen så mycket! Våran ABSÅLUT UNIK DALARNAS LANDSKÅP blir oåterkallelig förstörd! Vi tycker att det blir dumt att bygga så hemska monstrar. Tiden som lever de så kort och ännu kortare tiden som lever de företag och firmor vilka producerar och serverar de. Vi hoppas att man fattar rätt beslut om detta ide för att inte bli skäm vid kommande generationer. Tack.	Vindbruksplanen syfte är att vara ett underlag för politiker, tjänstemän och medborgare för att kunna ta välgrundade beslut när ett vindkraftsföretag inkommer med en förfrågan om att etablera sig i kommunen. Vindbruksplanen tar inte ställning till själva etableringen av vindkraft och tar inga beslut om var det ska etableras. Vidare utredningar krävs när en förfrågan om etablering inkommer.
Yttrande 139, 140	
Hej. Vi är mycket oroade över att naturen här inte ska klara av ytterligare industriyta. Vi accepterar nackdelar. Vi behöver två bilar och har långa avstånd, men vi har bestämt oss för att bo i naturen i skogen. De långtgående effekterna av en vindkraftspark kan påverka vår hälsa. Vi säger nej tack till Vindbruksplan H.S.3	Utbredningen av utredningsområde HS3 kommer ses över till granskningen. Inom HS3 finns befintlig vindkraft och kommunen undersöker för- och nackdelarna med att samlokalisera vindkraft vid redan befintliga parker på grund av att området redan är ianspråktaget samt av logistiska skäl med redan befintliga vägar och elkablar.
Yttrande 141	
Jag har försökt vänja mig men upplever att ljudet ifrån vindkraftverken är så påträngande så det blir omöjligt. Vart jag än rör mig i mitt närområde finns ett swush-swush ljud och rörelse. Betänk då att dessa vindkraftverk är 145 meter höga och inte 300 meter som det planerade. Dom här ljuden och rörelserna ifrån verken gör att jag anpassar mitt rörelsemönster i mitt närområde för att mildra den negativa upplevelsen ifrån verken. Trots att jag har vidsträckta naturen runt mig. Många sommarkvällar är det så högt ljud på vår tomt så det är bara bekvämt att vara på baksidan av huset i lä av ljudet eller inomhus. Att bo så här långt ifrån tätort och större vägar innebär ett visst besvär men å andra sidan har man kommit ifrån civilisationens buller vilket är ett livsval. Sådana områden behövs fredas i Hedemora kommun.	Att kartlägga ljudmiljöer är väldigt viktigt vid etablering av vindkraft och regelverken har skärpts. Säkerhetsavståndet är en faktor till att försöka minska bullernivåerna och vid en vindkraftsansökan kommer även avståndet till bebyggelse vara beroende av hur höga verken är och hur mycket dessa låter. I vindbruksplanen behandlar vi endast frågan mer på ett övergripande plan. Det generella avstånd om 800 meter till bebyggelse som använts i analysen kommer ses över till granskningen.

Dom här ljuden och rörelserna ifrån verken gör att jag måste anpassa mitt rörelsemönster i mitt närområde för att mildra den negativa upplevelsen ifrån verken. Trots att jag har hela vidsträckta naturen runt mig.	
Yttrande 142	
Jag vill lämna mina åsikter gällande vindkraft i Hedemora Kommun. På samrådsmötet fick vi veta att industrin fram till 2030 kommer att öka drastiskt. Vad är nyttan i att låta utländska företag etablera sig hos oss? Vi har redan idag elbrist. Ska vi utplåna vår vackra natur för att utländska intressenter skall köpa billig el? Överhängande antal vindkraftverk ägs av utländska bolag. Vem ansvarar för verken när de är otjänliga? Vad vet vi om microplaster. Jag har en fastighet där jag driver mitt företag och kommer att drabbas av HN7. Vid eventuell etablering så måste jag försöka flytta min verksamhet troligen till en grannkommun. Vi har stora mängder fåglar i området. Såsom havsörn som rör sig mellan sjöarna. Jag ser dem periodvis på daglig basis vid Bosjön och Flinesjön . Mängder av andra fågelarter också. Vi vågar investera i vår gård då den riskerar att tappa sitt värde helt om vi får vindkraft så nära inpå som 8-900 m. Vem ersätter minskade fastighets värden? Redan idag kan man från gården höra verken från andra sidan Dormen. Att satsa på naturskövling som ju tyvärr är ett faktum vid etablering av vindkraftsindustri är ju inte förenligt med miljövänligt tänk. Stjärnsund och Kloster är de orter där det råder bostadsbrist. Människor vill flytta in p g av den vackra naturen som snart är ett minne blott. Nej tack till vindkraft.	Utredningsområde HN4, HN6 och HN7 kommer ses över till granskningen då det inkommit ett stort antal yttranden om hur dessa områden används samt, omringningseffekten och påverkan på bostäder. En översyn av avståndet till bostäder (800m) kommer ske till granskningen.
Yttrande 143	
Hej! Synpunkter på område HN5 Kyrkberget. Då vi har restriktioner redan när vi har häckande havsörnar i området som berörs så känns det olämpligt med vindkraftverk på det området. Samt som det nämns så är det kulturmiljövägar som kommer att påverkas både av kraftverk och kabeldragning till verken. Och det nämns att det är goda vindförhållanden på berget så hade det varit intressant att se den vindmätningen. Efter de vindmätningar som gjorts av Dala vind och de anser att det blåser för dåligt på många av de utpekade områden så vart har ni fått de uppgifterna ifrån? Om det nu skall byggas vindkraft så ska Kommunen kräva att det är Svenskägd Vindkraft som byggs. Och som markägare så kommer vi antagligen påverkas av kabeldragningar och dess inverkan för all framtid. Jag anser att det är mindre lämpligt med vindkraftverk i detta område.	En översyn av området HN5 kommer göras till granskningen av förslaget. Vid en vindkraftsansökan är det viktigt att kulturmiljövägarna inte tar skada och att det utreds noggrant. Vilket vindkraftsbolag som kommer med en förfrågan om etablering och vilken ställning kommunen tar till vilket land som äger företaget tas när en potentiell ansökan inkommit till kommunen. Vindbruksplanen tar inte ställning till specifika företag utan visar endast på områden inom kommunen där en vidare undersökning om vindkraft är möjlig.
Yttrande 144	
Hej! Tack för organiseringen av samrådsmöten om vindbruksplanen och möjligheten att lämna synpunkter! Vi behöver ställa om till förnybar energi. Helst bör det ske via svenska/lokala bolag och endast utbyggnad	Det råder oklarheter kring de höga verken idag eftersom de inte prövats i någon högre utsträckning. Det är därför oklart ifall högre verk ger en sämre påverkan på miljö och natur än de lägre verken. Detta är något som får prövas i framtida vindkraftsansökningar.

som är väl förankrad i närområdet bör genomföras. Detta är mycket viktigt av flera olika anledningar.

När det gäller det aktuella förslaget till vindbruksplan vill jag lyfta fram följande mer generella synpunkter:

- I och med att nya kraftverk är betydligt högre än befintliga måste skyddsavståndet till bebyggelse öka!
- Ju högre kraftverk desto större ingrepp vid byggnation, bredare vägar osv. Det tär i högre grad på naturmiljön.
- Kan en del av lösningen/sammanvägningen mellan olika värden vara att inte bygga nya kraftverk på max-höjd??
- Samhället behöver mer förnybar el, men vi medborgare behöver också värna möjligheter till rekreation.
- Tystnad är i sig en värdefull resurs, som kan förväntas bli alltmer efterfrågad, sällsynt och dyrbar framöver.
- Tack vare Hedemora kommuns närhet till flera storstadsområden kan kommunen erbjuda tystnad och rekreation i naturmiljöer inom räckhåll för ett stort antal människor i exempelvis Stockholm, Uppsala, Enköping och Västerås.
- Ingrepp i naturen vid anläggning, liksom konstanta störningar i form av buller och ljus. innebär negativ påverkan för människor, djur och växtlighet. Det är ytterst angeläget att dessa 'kostnader utan prislapp' beaktas och minimeras.
- Nyttan för närområdet/lokalsamhället och kommunen bör vara helt avgörande - inga vinster ska gå rakt ner i exempelvis utländska investerares fickor.

Givet hänsyn till ovanstående begränsningar är jag principiellt för vindkraft, i Hedemora liksom på andra ställen i landet. Däremot inte för export, vare sig till andra länder eller andra regioner. (Sätt istället snurrar i befintliga industriområden, hamnar osv! Freda därmed de relativt oexploaterade naturområden som alltför ofta och oreflekterat tas i anspråk först.)

När det gäller mer specifika synpunkter på utpekade möjliga områden är jag mest tveksam till området öster om vägen mellan Kloster och Stjärnsund, mellan Dormsjö och Färjkarlsbo. Där finns i nuläget inga vindkraftverk och området ligger nära befintlig bebyggelse. Båda dessa faktorer talar EMOT att öppna för vindkraft i just det området. (Hellre i så fall välja en måttlig utbyggnad inom de områden som redan har vindkraftverk, t.ex. söder, sydost och öster om Dormen.) Bättre att koncentrera vindkraftparker till ett fåtal områden än att sprida ut dem så de finns - och stör - överallt!

Hedemora kommun strävar efter att alla ska få vara delaktiga i att ta fram vindbruksplanen för att skapa både lämpliga områden för vindkraft, men också för att freda övriga miljöer från exploatering. Därför är det betydande att vi får in synpunkter likt dessa under samrådet och granskningen av förslaget.

Utredningsområde HN4, HN6 och HN7 kommer ses över till granskningen då kommunen fått in många värdefulla synpunkter kopplat till dessa.

Yttrande 145 Folkinitiativet: Folkomröstning om etablering av Vindkraft inom Hedemora kommun. Folkinitiativ enligt kommunallagen (2017:725) 8 kap. 2 §. Folkinitiativet riktar sig till Kommunfullmäktige i Hedemora. Syfte och förslag: Folkinitiativet föreslår att de röstberättigade kommunmedlemmarna i Hedemora kommun ska få folkomrösta om etablering av Vindkraft inom Hedemora kommun. Folkinitiativet vill att ingen Vindkraft etableras inom Hedemora kommun. Endast underskrifter från de som är röstberättigade i Hedemora kommun kommer att räknas. (8 kap. 2 § KL). För en giltig underskrift så ställs Skriftlighetskravet tillsammans med kravet på egenhändig namnteckning (8 kap. 2 § KL), samt att originalen måste komma kommunen tillhanda och eventuella kopior eller skannade versioner inte kommer att räknas. Jag stödjer folkinitiativet: Folkomröstning om etablering av Vindkraft inom Hedemora kommun. Alla uppgifter måste vara egenhändigt undertecknade. Fullständigt personnummer: <u>19710307-6904</u> Namnteckning: <u>Anne-Christine Kraft</u> Namnförtydligande: <u>ANNE-CHRISTINE KRAFT</u> Adress: <u>Glada Kalle's Väg 3B, Stjärnsund</u> Postnummer: <u>776 74</u> Postadress: <u>Stjärnsund</u> Datum: <u>14. 09 2023</u> Fullständigt personnummer: <u>410919 6990</u> Namnteckning: <u>Myrsk Kraft</u> Namnförtydligande: <u>Adress: Glada Kalle's 2B</u> Postnummer: <u>776 74</u> Postadress: <u>Stjärnsund</u> Datum: <u>15-09 2023</u> Fullständigt personnummer: <u>20050123-0569</u> Namnteckning: <u>Isabella Hunt</u> Namnförtydligande: <u>Isabella Hunt</u> Adress: <u>Glada Kalle's Väg 3B</u> Postnummer: <u>776 74</u> Postadress: <u>Stjärnsund</u> Datum: <u>15 September 2023</u>	Hedemora kommun tackar för inkomna synpunkter och noterar initiativet.
Yttrande 146 Samråd Vindbruksplan Hedemora kommun. Hedemora kommun har som vision: <i>Hedemora kommun är en bygd med framtidstro där människor och näringsliv utvecklas. Att skapa god livskvalitet och god omsorg för medborgarna är Hedemoras strategiska och övergripande mål. Vi vill att människor ska trivas och vilja bosätta sig här.</i> I Kommunens kommunikationsstrategi kan man läsa ” <i>Hedemora kommun ska vara en växande, attraktiv och trygg kommun. Vi ska bli fler kommuninnevånare, vi är en attraktiv arbetsgivare, vi har en god ekonomisk hushållning och tar ansvar för kommande generationers möjligheter att finansiera välfärden, det är tryggt att verka och bo i kommunen samt vi har en god förvaltningskultur.</i> Samtidigt som visionen andas framåtanda går befolkningsutvecklingen åt motsatt håll. Befolkningen har under en följd av år minskat, så också i den senaste mätningen från SCB, och ligger nu på ca: 15400 invånare. Trenden är tydlig och inget har genom åren gjorts för att ändra utvecklingen. Vad värre är att SCB gör i sin långtidsprognos bedömningen att kommunen kommer att minska med ytterligare ca: 900-1000 invånare till 2040. Jämfört med våra grannkommuner förutses Hedemora få den sämsta utvecklingen vilket tyder på att vi är den minst attraktiva kommunen i området.	Analysen i vindbruksplanen är baserade på många olika faktorer och avstånd till bebyggelse är något som väger tungt i analysen. Det generella säkerhetsavståndet om 800 meter är något vi kommer att se över och analysera till granskningen av förslaget. Utbredningen av utredningsområde HN6 och HN7 är något vi kommer att se över till granskningen av förslaget då det kommit in många värdefulla synpunkter kopplat till dessa under samrådet. Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) undersöker konsekvenserna med vindbruksplanen och tittar inte på vindkraftens konsekvenser. MKB:n är endast övergripande och tar inte alla naturvärden i beaktning. Vidare

För att få en uppfattning om de ekonomiska konsekvenserna för kommunen om prognosen besannas, beräknat utifrån dagens skattesatser och allt annat lika och en momentan befolkningsminskning kommer skatteinkomsterna 2040 att minska med 65-75 mkr mot dagens läge (i dagens penningvärde) och under 20 årsperioden uppgår de sammanlagda minskade skatteintäkterna till ca: 700-800 mkr. Betydande belopp i relation till dagens läge.

Om inget görs för att vända befolkningsutvecklingen kommer Hedemora att ha uppenbara svårigheter att upprätthålla en godtagbar service till medborgarna.

Vid fastställande av vindbruksplanen, och var eventuell vindkraftsindustri (VKV) kan tänkas bli uppförd, är det därför viktigt att ta ställning till:

Ska kommunens vision även fortsatt vara ledstjärna så måste placering av VKV nog tänkas igenom och vilka konsekvenser detta får på befolkningsutvecklingen i sin helhet och specifikt i det tilltänkta området.

Vad är viktigast för oss, att prioritera kommunens invånare eller behovet av el-energi.

Den övergripande frågan (ödesfrågan) är ”*Vad vill vi med Hedemora kommun*” dvs. Hur vill vi att kommunen ska utvecklas och hur ser vi på framtiden för kommunen och dess invånare?

Frågorna är över huvud taget inte uppe till en seriös diskussion och då ska inte heller vindkraftens vara eller icke vara beslutas förrän ”*Vi vet vad vi vill*”.

Om processen kring Vindbruksplanen ändå tillåts fortgå (vilket den säkert kommer att göra då det behövs ett visst mått av mod att starta en diskussion som ovan) listas några punkter att fundera kring:

Drygt hälften av kommunens innevånare är idag bosatta utanför centralorten och de flesta av dessa kommer att på ett eller annat sätt beröras av etablering av VKV. Det är därför viktigt att VKV lokaliseras till områden som inte drabbar kommuninvånarna. Vi måste undvika att få en situation där centralort ställs mot landsbygd.

Den befolkningstillväxt som Hedemora behöver kommer till större delen att ske utanför centralorten och då till stor del i det nordöstra hörnet, (Långshyttan; Smedby och Stjärnsund), med ett expanderande näringsliv och pendlingsavstånd till närliggande ekonomiska centra (Falun, Sandviken, Gävle, Hofors). Här har tidigare politiska styren inte insett den tillväxtpotential som ligger i området utan tagit beslut som verkat i motsatt riktning.

Det är intressant att notera att Hedemora Bostäder i sin investeringsplan för 2023-2040 upptar totalt 146 mkr varav för 2023-2029 upptas endast 45 mkr och där mer än hälften ligger på 2023. Av detta kan vi dra slutsatsen att Hedemora Bostäder inte avser att uppföra hyresfastigheter under de kommande åren. En expansion måste således komma via privata hyresvärdar och egna hem. Det är föga troligt att expansionen kommer att ske i närheten av VKV-anläggningar.

Hedemora Bostäder sitter på ett större antal outhyrda lägenheter i Långshyttan och skall dessa bli bebodda, att människorna kan känna livskvalitet i sin vardag och omgivning måste stor försiktighet tillämpas vid etablering av VKV i ortens närhet.

De i förslaget angivna avståndet 800m, oberoende av höjd, från VKV till bostad är inte acceptabelt. Avståndet måste utökas och vara relaterat till höjden på VKV. Rimligt avstånd, som används bla. i Tyskland, bör ligga på tio gånger höjden. Därtill ska krav ställas om att ”buller” inte ska överstiga 35dba vid vägg på fastighet och detta som ett maxtak vid ”sämsta läge” och inte som ett årligt genomsnitt. Skuggor från VKV ska inte tillåtas inkräkta på tomtmark och ej närmare än 100m från tomtgräns. Vi ska värna våra invånare var helst i kommunen de valt att bosätta sig.

utredning kommer krävas vid en eventuell vindkraftsansökan.

Minskat fastighetsvärde är ingenting som belyses i denna vindbruksplan men undersökning kan bli aktuellt vid en eventuell etablering.

Den situation som drabbat de boende i Ehret, efter etablering av VKV på Killingberget, ska i framtiden inte få upprepas på något ställe i kommunen. Kommunen ska ta de drabbades synpunkter/ klagan på allvar och i fallet Ehret är detta speciellt viktigt då Kommunen (via egna bolag) står som ägare av tre VKV inom området och därmed har ett egenintresse att bevaka. Här gäller det för Kommunen att hålla rågången tydlig mellan sina olika roller. Annars ligger korruptions-/jäv- anklagelser nära tillhands.

Noteras skall att undertecknad tidigare för rekreation vistades på och runt Killingberget men gör det inte längre efter det att vindkraftverken togs i drift. Detta är ingen miljö där man njuter av upplevelsen eller "laddar sina batterier".

När det gäller det lågfrekventa "bullret" är det förvaltningens sak (MoS) att som kommunens miljöfunktion ansvara för och garantera att inga negativa hälsoaspekter föreligger. Vid osäkerhet ska "safty first" gälla.

Från Politiken har budskapet varit att Husbyringen inte skall påverkas samt att "omringning" av fastigheter inte ska ske. Då är det anmärkningsvärt att området H.N.7 över huvud taget finns upptaget som förslag. Speciellt med tanke på den kända situationen i Ehret (se ovan). Förslaget innebär att förutom Ehret även byarna Sindertäkten, Färjkarlsbo, Ingelsbo och Kättsbo kommer att omringas av de nuvarande VKV, H.S.2 samt H.N.7. Därtill påverkas även till del Husbyringen av H.N.7. Det är inte utan att man misstänker att VKV-bolaget Njord har ett finger med i spelet. Vi måste för trovärdighetens skull utgå från att Politikens budskap ska gälla och att H.N.7 inte blir aktuellt för VKV-etablering.

Detsamma gäller de södra delarna av H.N.6 där en VKV-etablering kommer att med H.S.2 och nuvarande VKV omringa på två sidor byarna Sindertäkten, Färjkarlsbo, Lerhyttan, Born, Gästrikeäng, Simonsbo; Nordbäcksbo och delvis Spjutbo. Området omfattar idag ett 20-tal fastigheter med fastboende och därtill ett större antal sommarfastigheter.

Att föreslå en VKV-etablering i norra delen av H.N.6 samtidigt som förvaltningen ska ta fram en detaljplan över Björknäbba (Klarängarna) för bostadsetablering är uppseendeväckande och dålig timing. Syftet med detaljplanen är att skapa ett bättre nyttjande av marken i området, möjliggöra uppförande av attraktiva fastigheter för permanentboende i ett sjönära läge och bidra till Stjärnsunds befolkningsutveckling.

Den dag vindbruksplanen pekar ut H.N.6 som lämpligt område för VKV-etablering rasar intresset för att bygga egna hem i Björknäbba.

Lär inte bidra till Stjärnsunds utveckling.

En studie vid KTH har fastslagit att på ett avstånd upp till 8km från fastighet till VKV påverkas fastighetsvärdet med upp till -30%. Att tro att någon är beredd att investera betydande belopp i en nybyggnation under dessa betingelser är naivt.

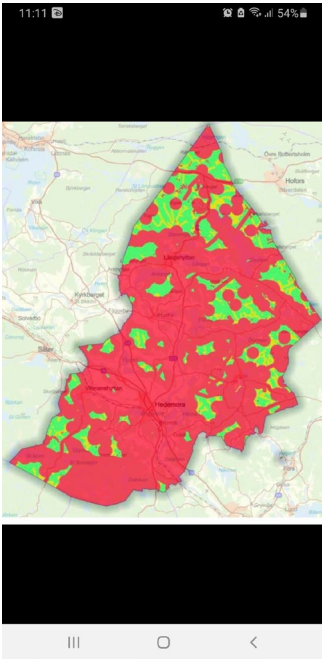
Vi måste också, vid lokalisering av VKV, ta i beaktande att värdet på befintliga fastigheter i området påverkas negativt. I kommunens vision står det "Att skapa god livskvalitet och god omsorg för medborgarna är Hedemoras strategiska och övergripande mål. Vi vill att människor ska trivas och vilja bosätta sig här". Det förpliktar och då är det kommunens ansvar att tillse att ingen av dess medborgare drabbas ekonomiskt vid VKV-etablering.

Området H.N.6 (Hedarna-Hålsberget) används idag av ortsbefolkningen (Stjärnsund, Spjutbo, Nordbäcksbo, Simonsbo, Born etc) och även av utifrån kommande för friluftaktiviteter. I området finns förutom Älg och Rådjur även Björn, Lo och Bäver. Här häckar Skogsfågel, Hök, Vråk, Tornfalk, Slaguggla och Päruggla. Fiskgjuse häckar sedan många år i anslutning till Hålsberget.

Havsörn (paret) ses dagligen i området runt Hålsberget och parning har observerats men boet har inte hittills lokaliserats. På våren sträcker Sångsvan, Gäss och Tranor rakt över Hålsberget på sin resa mot häckningsplatserna i norr och återkommer lika troget om hösten på samma rutt. Kungsörn använder området för sin vintervistelse. När vi 2006 beslutade oss för att satsa på en utbyggnad av bostaden och fast bosätta oss i Simonsbo blev vi de enda fastboende i byn. I dag är vi fyra fastboende hushåll. Sommarhus har blivit permanentboenden och detsamma gäller för byarna Nordbäcksbo och Spjutbo. Hade vi 2006 haft kännedom om att Killingberget skulle förvandlas till ett VKV-område hade vi med stor säkerhet inte investerat i en tillbyggnad och bosatt oss här. I det fall Hålsberget skulle bli aktuellt för VKV-etablering kommer vi att ompröva vår boendesituation och vad jag förstått gäller detta även andra i området. Med stor sannolikhet kommer Simonsbo att återgå till en by för enbart sommarvistelse. Hur vi kommer att adressera frågan om våra fastigheters betydande värdeminskning får vi i så fall återkomma till. Som säkert framgår av ovanstående måste Hedemora kommun, enligt min uppfattning, i första hand ta ställning till om vi ska prioritera kommunens befolkningstillväxt i enlighet med vår vision eller om vi ska anamma VKV-industrins mantra fullt ut. Var jag står i den frågan torde vara klart. Vi kommer säkert att i Vindbruksplanen anvisa några områden för VKV men detta får på inget sätt och inte i något enskilt fall ske på medborgares bekostnad. Vi måste ha tagit lärdom av historien och Ehret. Detta är min högst personliga uppfattning.	
Yttrande 147 Efter att tagit del av förslaget till vindbruksplanen ser jag med förtvivlan hur illa vår familjs fastigheter kommer vara placerade om detta träder i kraft. Jag har under dem senaste åren besökt många platser som ligger i närområden till vindkraftsverk under olika årstider och väderförhållanden, därigenom haft möjligheten att skapa mig en egen uppfattning angående hur vindkraftsverken stundvis kan upplevas störande genom lågfrekvent buller, blinkande ljus samt skuggningar. I ianspråktagande av oråd natur försämrar vår rekreation såsom bär och svamplockning, vandrings och motionsleder blir mindre attraktiva och olustiga att beträda men även farliga när risk för iskastning föreligger vintertid. Inom områdena H.N3 H.N5 finns havsörn vilket även gör placeringen olämplig. Studier visar på försämrade värden av fastigheter vid närhet till vindkraftverk och där än så länge mig veterligen ingen som drabbats har fått ersättning. Vår bostadsadress är xx xx. Denna adress har vi omsorgsfullt valt med tanke på att vi värdesätter högt att bo ostört i närhet med naturen men ändå nära till samhället Långshyttan där jag har företaget jag driver, min sambo har sitt arbete i samhället och i framtiden kommer förhoppningsvis även vår dotter att gå i skolan där.	Utredningsområde HN3 och HN5 kommer ses över till granskningen då det kommit in många synpunkter kopplat till landskapsbild samt hur området idag används för friluftsliv och rekreation. Vindbruksplanen är ett verktyg för att förenkla för politiker, tjänstemän och medborgare i potentiella kommande vindkraftsansökningar. Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering av vindkraft utan undersöker endast vilka områden inom kommunen som har bra grundläggande förutsättningar för vidare utredning.

En etablering av vindkraftverk inom område H.N.5 Kyrkberget skulle till stor sannolikhet störa vår boendemiljö katastrofalt med tanke på den öppna ytan som sjön Amungen skapar mellan bostaden och vindkraftsområdet. Kyrkberget har sin topp belägen ca: 150m över Amungens vattennivå, vindkraftverken som är tillgängliga för montering i närtid är ca: 280m höga (i framtiden kanske ännu högre) vilket skulle leda till att den övre delen på vindkraftverken skulle ha en höjd på ca: 420m över vår familjs bostadshus och där i mellan finns inget som kan skydda eller skyda. Vi innehar även bostadsfastigheten xx xxx som även den geografiskt ligger väldigt illa och nära till det utpekade område H.N.3 samt H.N.5 Jag är uppväxt i Långshyttan och har valt att stanna kvar för att jag trivs här, min sambo har valt att flytta hit till Långshyttan och jag anser att det skulle vara väldigt tragiskt för Långshyttans utveckling om vi och ytterligare unga människor vi diskuterat detta med och delar samma åsikt angående detta väljer att lämna Långshyttan och Hedemora kommun på grund av att en vindkraftsetablering förstör vår boendemiljö. Vi anser att Hedemora Kommun redan har tillräckligt med vindkraft och för Långshyttans del skulle en ökning bara skada möjligheten till inflyttning i samhället för människor som vill bo nära naturen, minskat intresse för att turista i området samt en försämring för nya och befintliga företag att hitta personal som vill bosätta sig i och runt Långshyttan vilket medför även försämrat läge ekonomiskt genom minskade möjligheter till skatteintäkter för kommunen. Miljömässigt blir likaså detta inte alls bra eftersom arbetstillfällena i sådana fall tillsätts av personal som väljer att pendla från andra orter istället.	
Yttrande 148	
Synpunkter kring vindbruksplanen i Hedemora kommun. I dag bor vi inom höravstånd från Finnhyttans vindkraftspark. Enligt vindbruksplanens utpekade områden skulle vi bli helt omringade av vindkraftverk genom de befintliga, H.N 7 och H.S.2. Då nya verk högst troligt är betydligt högre än dagens befintliga verk kommer de att ge mer störande ljud från fler håll än vi redan har idag. Jag och min sambo har valt att bosätta oss här med anledning av närheten till naturen, lugnet och friluftslivet. Att få vistas i skogarna runt gården för återhämtning, bärplockning, svampplockning och framförallt att få lyssna till fåglarna, vindens brus genom trädkronorna och TYSTNADEN. I skogarna här omkring finns många historiska lämningar, bl. annat kyrkstigen till Stjärnsund, kolmilor och kolbottnar. Därtill finns många stigar som är flitigt använda av samma anledning som tidigare nämnts. Acktjärn som ligger mitt inne i område H.N.7 är en idag mycket besökt sjö dels för fiske men framförallt som ett lugnt besöksmål med en mysig koja för övernattnig, badplats och grillplats. Den är populär just för sitt fantastiska ställe mitt inne i skogen vid sjön långt borta från bilvägar och brus. Vindkraftverksplan skulle inte bara förstöra lugnet och tystnaden, de fula verken skulle även förstöra vyn över den vackra naturen.	Utredningsområde HS2 och HN7 är områden vi kommer att se över och analysera till granskningen av förslaget då risken för en omringningseffekt är stor samt att det inkommit många yttranden från närboende. I området HS2 finns redan existerande vindkraft, vilket även lyfts som något positivt i vindbruksplanen. Gällande buller är det något som kommer att utredas i en framtida vindkraftsansökan. Vindbruksplanen är övergripande och kan inte studera bullerfrågor på detaljnivå. Regeringens incitamentsutredning för vindkraft (SOU 2023:18) har utrett i vilken omfattning ersättning kan ges ut till berörda samt kostnadsansvar. Utredningen beskrivs i korthet i vindbruksplanen.

Vårt yrkesval som lantbrukare gör det avgörande att kunna samverka tillsammans med naturen. I vårt företagande med integrerad dikalvsproduktion behöver vi friska, lugna, reproduktiva kor. Jag saknar forskning på vinkraftverks påverkan på produktionen i en kött djursbesättning. Vilka effekter har ljud och ljus från vinkraftverken på kornas reproduktion, tillväxt, köttkvalitet, lynne, stressnivå och välbefinnande? För oss är detta avgörande för företagandet. Vilken produktion av livsmedel vill kommunen ha inom sina gränser i framtiden? Vi ser en alltmer sviktande livsmedelsproduktion i Sverige medan tilliten till import är stor. Senaste årens prövningar med pandemi och krig i närområdet visar hur sårbara riket och även kommunen är vid liknande händelser. Mikroplasternas betydelse är en till aspekt att ta upp. Hur ska naturen kunna återställas? Vilken påverkan har det på både vilda och domesticerade djur? Gården har under lång tid tillbaka varit ett attraktivt besöksmål för turister som behöver komma bort till lugnet och bara vara. Under åren som gått har vi haft turister både från Sverige men även många från utlandet. Vindkraftsparken i närheten skulle ge dödsstöten för det vilket i sin tur ger ekonomiska konsekvenser för vårt företag. Vem kompenserar oss boende i närheten av eventuellt kommande vinkraftverk? Värde på vår fastighet kommer att sjunka, vem kompenserar oss ekonomiskt med det? I vårt fall måste vi även räkna med ekonomiskt borfall i vår verksamhet: Med minskad turistnäring. Minskad försäljning av produkter från gården i gårdsbutiken. Lägre effektivitet i nötköttspoduktionen till följd av mer stress hos djuren, lägre tillväxt och sämre reproduktionsförmåga. Mikroplaster i djurens foder. Påverkan på naturbetesmarker med särskilda värden. Blir det aktuellt med vindkraftverkspark i de utpekade områdena runt gården, H.N 7 samt H.S.2 vet jag uppriktigt inte om jag klarar av att bo kvar på gården. Jag är en person som påverkas mycket av ljud, jag har låg tolerans för både höga, låga ljud och framförallt för konstanta ljud. En obehagskänsla i kroppen infinner sig, hur mycket stress av det slaget klarar kroppen av?	
Yttrande 149 Jag heter xx och köpte min drömfastighet i xx 2022, xx heter den. Jag älskar livet här, tystnaden och lugnet är oslagbart. Närheten till naturen med allt liv exempelvis, bäver, älgar, havsörn ses dagligen, fiskkljuse (som häckar på Hålsberget (HN6 ,som är utpekad som lämpligt område för vindindustrin) och kungsörnen finns här vintertid Jag har en utbildning ortpedagog och med det i botten planerar jag att bygga upp en verksamhet inom naturturism. Min plan är, att på och omkring min gård ha bjuda in människor till örtspa, örtvandringar, workshops där man plockar örter och bereder olika hud och hårprodukter. Tänker även satsa på ”bed and breakfast”,då jag har några rum extra plus några andra utrymmen som går att bygga om. Till saken hör också att jag fått lov att köpa till 2ha mark av Sveaskog, där jag planer att ha lite betesdjur, vilket också kan vara ett dragplåster i verksamheten. För övrigt odlar jag mycket till den egna försörjningen och planera även att i framtiden sälja både grönsaker och överskottet på kött. Alla mina planer går om intet om det blir vindindustri på Hålnaberget. Istället bor jag i en miljö där jag inte vill vara och med ett hus som inte går att sälja. Detta är inget jag hittar på det finns ,otaliga vittnen som har fått denna mardröm besannats och kan intyga att det är konsekvensen. Angående det ekonomiska värdet på fastigheten finns det en studie av Kungliga tekniska högskolan som visar på ett	Utredningsområde HN6 kommer ses över till granskningen då det under samrådet inkommit flera värdefulla synpunkter kopplat till användningen av området. En potentiell värdeminskning på de bostäder som hamnar nära vindparker är inget som denna vindbruksplan behandlar. Det är dock en viktig fråga för kommunen att ta ställning till och analysera när ett vindkraftsbolag inkommer med en förfrågan om vindkraftsetablering. Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering av vindkraft utan ska verka som ett underlag för kommunens politiker, tjänstemän och medborgare. Avvägningen mellan energibehovet, kommunens attraktivitet och vindkraftens påverkan på landsbygden

40%minskat fastighetsvärde upp till 2km från Vindverken och sedan fallande värdeminskning upp till 8 km. Men vid ett försäljningstillfälle är det antagligen osäljbart. Bankerna börjar att bli restriktiva med lån på fastigheter där det planeras vindindustri. Ett fall i Smedjebacken där ett par vägrades av banken att skriva om sina lån då det i närheten planerades vindindustri, innan kraftverken var uppsatta! Ja ni förstår mycket mänskligt lidande det kan bli, i spåren av vindindustrin. Så frågan jag vill ställa till Hedemoras politiker vad vill ni med kommunen? Vill ni ha vindindustri och därmed troligtvis en oattraktiv kommun att bo i (utflyttning, ingen inflyttning och lite turism) eller vill ni ha en levande landsbygd med kreativa människor som vill satsa och skapa en utveckling för sig själva och kommunen? Syvene och sist är det inte kommunens uppdrag att lösa energiförsörjningen i landet på bekostnad av de egna kommuninvånarna.	är viktiga frågor att analysera vid en kommande vindkraftsansökan.
Yttrande 150	
Hej! Jag bor i Kloster, vi har flyttat hit ifrån Göteborg för att bo lugnt och nära naturen med familjen. Nu vill ni försöka göra närområdet (syftar i första hand på H.N.7 men även den angränsande stjärnsund m.m) till först en stor arbetsplats och sedan till en brummande och blinkande kraftstation. Jag tycker det känns idiotiskt av hedemora kommun att förstöra den här kommunens enda dragplåster. Görs detta är jag säker på att väldigt många kommer flytta.	Utredningsområdet HN7 och de övriga områdena runt Stjärnsund är något vi kommer att se över och analysera till granskningen av förslaget.
Yttrande 151, 156	
Yttrande 151 Stämmer denna karta? Isåfall kommer mer el mindre hela Hedemora förstöras! Vi stöttar inte vindkraften hr utan vill behålla de lugna och naturnära landskapet. Därför jag stannade i Hedemora o jobbar o hat min familj här 	De gröna ytorna i bilden visar de ytor i kommunen där värden med möjlighet till samexistens med vindkraft finns (gula ytor), områden med ej kända konflikter (gröna ytor) och områden med konflikter som inte kan samexistera med vindkraft (röda ytor). Utifrån analysen har utredningsområden tagits fram, denna karta visar endast analysen och inte vilka områden som pekats ut som utredningsområden. En potentiell värdeminskning på de bostäder som hamnar nära vindparker är inget som denna vindbruksplan behandlar. Det är dock en viktig fråga för kommunen att ta ställning till och analysera när ett vindkraftsbolag inkommer med en förfrågan om vindkraftsetablering.

Yttrande 156 ja kikade på kartan igen och tycker tyvärr att dem kommer förstöra mkt. alla de negativa sakerna om vindkraft överskyggar kraftigt över det lilla positiva. ej bra för djurliv, korthållbarhet, svårt att ta reda på efteråt. många bor permanent på landet för allt som det har lugnet och naturliv. hus och sommarstugor kommer sjunka kraftigt i värde om dessa sätts upp i kommunen. många fler kommuner som sagt nej till dessa efter en rad negativa punkter.	
Yttrande 152 Hej! Jag vill gärna svara på din uppmaning att dela idéer och funderingar kring Vindbruksplanen i vårt södra Dalarna. Först och främst min komplimang för att nå ut till samhället på detta sätt. Tyvärr kunde ok inte närvara vid någon av diskussionskvällarna,. Skicka därför ett mail. Jag heter xx xxx och bor tillsammans med min svensk sambo i xx xxx, mellan Stjärnsund och Långshyttan. Håller på att emigrera permanent till Sverige, Dalarna. Att bygga min framtid här. Jag är mycket bekymrad över planen att öka antalet vindkraftverk i Södra Dalarna av flera skäl. Sammanfattningsvis vill jag be er att allvarligt ompröva utbyggnaden av vindkraftverksverksamheten. Nedan hittar du mina argument där jag betraktar situationen både ekonomiskt och miljömässigt. 1. Ekonomisk Södra Dalarna erbjuder ett kort reseavstånd från Stockholm, ett unikt landskap som turister uppskattar för sin naturliga skönhet. En vacker omväxlingsupplevelse med ett uråldrigt kulturlandskap. En idealisk plats att koppla av från storstadens liv och rörelse. Jag anser att detta stora mervärde och naturlandskapets ekonomiska potential kommer att förstöras genom att ännu fler vindkraftverk installeras Jag som entreprenör organiserar ledarskapsretreater och retreater för personlig utveckling i naturen. En viktig del av hela upplevelsen och processen är känslan av att vara mitt i naturen. Att kunna höra tystnaden och vila ögonen på åsynen av ostörda skogar, sjöar och dalar. För mig som entrepreneur: De nuvarande vindkraftverken, vid Gryckens strand, stör denna naturligt bild så mycket att jag måste flytta till en annan sjö för mina korta retreater. Om Hedemora väljer att expandera ytterligare kommer jag att tvingas också flytta min andra verksamheter till en annan plats. 2. Miljömässig Forskning visar att vindkraftverk är en stor, oåterkallelig belastning på miljön i dess omedelbara närhet. Började med optimism har människor varit benägna att inte överväga dessa nackdelar. Bevisen är dock alarmerande. Jag vill också hänvisa till bifogade länkar/artiklar: 1. Vindkraftverk utsöndrar en mycket giftig så kallad "toxic forever gas". (Oförstörbara kemikalier som byggs upp i miljön till nivåer som redan orsakar stort oro. Se också min sista länk till en vetenskaplig rapport) Det har en direkt inverkan på mikroorganismer och därmed på hela vår livsmedelskedja. https://rmx.news/article/wind-turbines-emit-highly-dangerous-climate-destroying-gas-with-germany-the-worst-polluter-in-europe/ 2. Dessutom orsakar vindkraftverk oundvikligt läckage av hydraulolja in naturen.	Vindbruksplanen tar inte ställning till om det ska finnas vindkraft i kommunen eller inte utan ska användas som ett beslutsunderlag och verktyg för kommunens politiker, tjänstemän och medborgare vid framtida ansökningar. Vindkraftens negativa konsekvenser på miljö, djur och natur benämns i vindbruksplanen men undersöks inte djupare. Detta är frågor som får undersökas och analyseras mer i kommande ansökningar då det är viktiga aspekter att ta hänsyn till.

3. Ännu värre orsakar den ständiga erosionen av bladen för spridning av mikroglasfibrer och PFOS (även "toxic forever" kemikalier) Dessa kan inte återvinnas och spridas genom grundvattnet i omedelbar närhet och, ännu värre, samlas i haven, där de är orsaken till att fytoplankton dör. (Se den sista länken om påverkan av "giftiga kemikalier" för alltid på havets näringskedja och därmed på klimatet. Med en alarmerande slutdatum av 2045) https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0960148121000501 https://iowacclimate.org/2022/09/03/toxic-blade-time-bomb-new-study-exposes-scale-of-wind-industrys-poisonous-plastics-legacy/ Effekten på oceanmiljö: https://www.researchgate.net/publication/364821580_Climate_Disruption_Caused_by_a_Decline_in_Marine_Biodiversity_and_Pollution Därför argumenterar jag mot utbyggnad av vindkraftsanläggningar. Jag förstår och delar ambitionen för att vilja bidra till en renare värld. Som samhälle kan vi ha hoppat på en överentusiastisk idé som nu skalas upp enormt, utan att kunna se omfattningen av våra val. Kanske är det förnuftig att undersöka de senaste insikterna ytterligare och avvakta den fortsatta utvecklingen. Om du vill ha ytterligare information om dessa ämnen eller om du vill komma i kontakt med oceanforskaren Howard Dryden, är jag naturligtvis villig att hjälpa dig. Under tiden hoppas jag att vi kan njuta av landskapet i södra Dalarna under lång tid framöver och hälsa på många turister och nya invånare.	
Yttrande 153	
Till Hedemora kommun 2023-09-17 Yttrande över vindbruksplan I mitt yttrande utgår jag från min lokalkännedom om Stjärnsund och områden i dess närhet och beskriver hur vindkraftsetableringar på de utpekade områdena skulle påverka vår livsmiljö här. Jag har även några mer övergripande synpunkter på vindbruksplanen och miljökonsekvensbeskrivningen. Stjärnsund med omnejd Jag har sedan sex år fritidshus i Stjärnsund och har kommit att uppskatta naturen och kulturen här oerhört mycket. Som permanentboende i Stockholms innerstad var lugn och tystnad ett av mina grundläggande krav när jag sökte fritidshus och det fann jag här. Dessutom fann jag en levande landsbygd med mycket kultur och kreativa och innovativa människor som önskar leva i samklang med naturen. Många har liksom jag sökt sig från storstadens stök för att leva i en lugn miljö nära naturen. En fantastisk tillgång här är den vackra sjön Grycken som också är viktig för friluftslivet. Bland annat går Prämleden här från Edsken via Fullen till Grycken för vandring, kanotpaddling m m och på vintern kommer folk långväga ifrån för att njuta av skridskoturer på sjösystemet (pramleden.se). För några år sedan kom de 7 vindkraftsverken vid Riskebo upp. Dessa syns väl till de södra och östra stränderna av Grycken trots ett avstånd på 12-14 km. När kvällsmörkret sänker sig speglar sig de blinkande ljusen i vattnet. Nyligen har 4 verk uppförts vid Tjärnäs 6-7 km från Stjärnsund och det blir alltså vindkraftverk som snurrar och blinkar i ännu en riktning. I vindbruksplanen har ytterligare tre områden i	Utredningsområdena kring Stjärnsund, HN4, HN6, HN7 och HS2 kommer ses över till granskningen av förslaget. Avståndet till bostäder samt omringningseffekten som kan uppstå kring vissa platser kommer att ses över till granskningen. Hedemora kommun har under processen dialog med omgivande kommuner för att samordna vindkraftsfrågan. Hofors kommun har i sin översiktsplan 2040 inte pekat ut områden för vindkraft utan hänvisar till att ett nytt tematiskt tillägg om vindkraft bör tas fram. Se yttrande från Hofors kommun. Sumpskogar finns i några utredningsområden men dessa bedöms kunna samexistera med vindkraft ifall de skyddas på rätt sätt. I de utredningsområden där sumpskogar bedöms finnas måste hänsyn tas till dessa vid en potentiell exploatering. Sjunkande fastighetspriser är inget vi gör en analys av i vindbruksplanen

Stjärnsunds närhet, H.N.4 Del av Ballsberget, H.N.6 Hålsberget och Gräsbacken samt H.N.7 Svartjärnsberget och Sandgölsberget, pekats ut som möjliga för vindbruk. Dessa ligger endast 2-4 km från Stjärnsund. Förutom att vindkraftverk där skulle dominera visuellt ligger de så nära att ljudstörningar är att vänta, särskilt med tanke på att ljud dämpas betydligt sämre över vatten. Söder om H.N.7 är redan idag de befintliga verken på Killingberget synliga från Grycken.

Även vindkraftverk på utpekade områden längre ifrån Stjärnsund (H.N.2 Högåberget m fl och H.N.1 Del av Råberget och Åsbottnen m fl) skulle synas från Stjärnsund och Grycken. Det innebär att hela Grycken skulle kunna omgärdas av vindkraftverk och de nu rofyllda vyerna runt sjön förvandlas till ett "diskotek" med de snurrande bladen och blinkande ljusen. Idag drar detta område mycket turister till sig och det är attraktivt att bo här. Med det följer en livlig företagsamhet av alla de slag, inte minst besöksnäring. Men med vindindustrin nära inpå lär området mista sin popularitet och den positiva utvecklingen riskerar att vända neråt. I dagsläget hade jag själv knappast velat eller vågat satsa på att köpa ett hus här med tanke på hur hårt trycket på att bygga vindkraft i detta område blivit, och inte om jag fått se denna vindbruksplan innan.

På sid 9 i miljökonsekvensbeskrivningen står det att Hofors har ett tematiskt tillägg för vindbruk i kommunen. Här bör läggas till att det pågår arbete med ny översiktsplan i Hofors och i den har ett stort område öster om Grycken pekats ut som lämplig för vindkraft. Även detta skulle få stor negativ påverkan på miljön vid Grycken och Stjärnsund.

Ett annat område som skulle bli hårt drabbat av vindkraftsetablering på de utpekade områdena är dalgången mellan Dormsjö bort mot Simonsbo. Här finns en rad små byar som skulle bli inringade på mycket nära håll av H.N.7 och H.S.2 Killingberget. Det är orimligt att peka ut områden belägna så att bostäder skulle kunna få vindkraft på mindre än 1 km avstånd både i söder och norr! Hur ska människor kunna bo kvar här eller få sina bostäder sålda om de vill flytta? I en dalgång kan det dessutom vara vindstilla med få bakgrundsljud medan det blåser på höjderna och låter från vindkraftsverken som snurrar på. Förutom detta verkar det klart olämpligt att bygga vindkraft i H.N.7 eftersom det finns mycket sumpmark där (se nedan).

Hur var det med målet att undvika omringning (sid 8 Vindbruksplanen)? Det här var bara två exempel på om/inringning. Det finns ett flertal exempel på detta i vindbruksplanen.

Allmänna synpunkter

Beskrivningarna av de utpekade områdena

För område efter område står det "potentiella konflikter lokalt friluftsliv, jakt, bärplockning eller liknande". Att det bor människor på landsbygden nära de utpekade områdena som skulle bli störda och starkt påverkade av vindkraftverk nämns inte, som om ljud och visuella störningar försvann abrupt efter skyddsavståndet på ynka 800 m. Det är stötande.

Natur, djur och växter

Jag ser en rad brister i vindbruksplanen och miljökonsekvensbeskrivningen när det gäller påverkan på naturen, t ex avsaknaden av en kartläggning av förekomst av hotade arter.

men det är en viktig fråga att analysera vidare och ta hänsyn till vid en potentiell kommande ansökan. Påverkan av hälsan är något som styrs av de säkerhetsavstånd som använts i analysen. Detta är en ytterst viktig fråga och det är av stor vikt att den utreds vidare och djupare i en potentiell ansökan.

Mer ingående analyser på varje område behöver genomföras när en förfrågan om etablering inkommer.

Vindbruksplanen är ett övergripande dokument som ska verka som underlag för politiker, tjänstemän och medborgare när beslut om vindkraft ska tas.

Sumpskog

På sid 18 i vindbruksplanen står det om värdet av sumpskogar. Men stycket avslutas med *"På vissa ställen finns det ändå möjlighet till samexistens med vindkraftsutbyggnad, en del av sumpskogarna finns inom de utpekade områdena."* Hur tänker man här?!? Sumpmarker är ju kolsänkor. Miljardbelopp ska satsas i vårt land på att återväta våtmarker närmsta åren, och samtidigt skulle det satsas på att bygga vindkraft där det finns sumpskog?

Buller

Med ett skyddsavstånd på endast 800 m till bostäder och riktvärdet 40 dBA kommer ett stort antal människor att få sin tysta livsmiljö förstörd av vindkraftsbuller. 40 dBA är inte tyst natur- eller landsbygdsmiljö. Det betyder att många människor som sökt sig hit för att få en lugn och tyst livsmiljö fräntas denna om vindindustri byggs i närheten. Att flytta är då inte ett självklart möjligt alternativ, eftersom fastighetspriserna sjunker. Enligt en svensk studie 19-23 % inom 0-2 km, 10-14 % vid 2-4 km för att avta upp till ett avstånd på 8 km (Westlund & Wilhelmsson 2021). Detta är medelvärden och vissa fastigheter med extra utsatta lägen blir förstås hårdare drabbade och kanske inte ens går att sälja. Människor kan ha lagt ner själ, tid och pengar på att rusta upp ett gammalt hus eller satsa på en företagsverksamhet som bygger på lantligt lugn och naturupplevelser för att sen få se sitt livsverk försvinna i fickorna på vindkraftsbolag.

I incitamentsutredningen (SOU 2023:18) föreslås att boende ska ha rätt till inlösen om fastigheten ligger inom ett avstånd motsvarande 6 ggr verkets höjd, för de verk som projekteras nu på 280-290 m blir det ca 1,7 km. Det säger något om i vilken grad närboende upplever störning och att ett 800 m skyddsavstånd är på tok för lågt. Jag anser att detta måste förlängas rejält i vindbruksplanen, till 10 x verkens höjd.

Hälsoaspekter

Kap 5.3 i Miljökonsekvensbeskrivningen har titeln "Hälsa och säkerhet". Här står dock i princip inget om vilka hälsorisker vindkraftsetablering kan medföra utan Structor hänvisar endast till att gällande riktvärden ska följas. Avsnittet skulle behöva utökas och uppdateras.

Jag anser dock att Structor är olämpliga för det arbetet. Structor arbetar även med att driva vindkraftsprojekt. Det är därför inte förvånande att deras miljökonsekvensbeskrivning helt utelämnar en beskrivning av kunskapsläget gällande påverkan på hälsa av vindkraft, de är inte opartiska. (structor.se)

En rad symtom har rapporterats vara vanligare bland människor som bor nära vindkraftverk såsom sömnstörningar, depression, yrsel, huvudvärk, tinnitus m fl symtom samt försämrad livskvalitet (Enbom 2013, Jeffery 2014). Detta bör belysas i miljökonsekvensbeskrivningen.

Kommunen har ett ansvar för miljö och hälsoskydd och för att ta ställning i vindkraftsfrågor behövs kunskap om hälsoeffekter av vindkraft.

En rad symtom har rapporterats vara vanligare bland människor som bor nära vindkraftverk såsom sömnstörningar, depression, yrsel, huvudvärk, tinnitus m fl symtom samt försämrad livskvalitet (Enbom 2013, Jeffery 2014). Detta bör belysas i miljökonsekvensbeskrivningen.

Kommunen har ett ansvar för miljö och hälsoskydd och för att ta ställning i vindkraftsfrågor behövs kunskap om hälsoeffekter av vindkraft. Vindkraftsindustri eller levande landsbygd och god livsmiljö? Hedemora har en rik och vacker natur, en levande landsbygd, stora värden att vara rädd om. Låt inte storskalig vindkraft få förstöra detta utan värna i stället en verkligt hållbar utveckling genom att arbeta med mål såsom invånarnas hälsa och välbefinnande, hållbar konsumtion och produktion och ekosystem och ekologisk mångfald (mål 3, 7 och 15 i Agenda 2030). Referenser https://www.structor.se/projekt/structorbidrar-till-att-stalla-om-energiproduktionen-i-sverige/ Enbom H & Marcus Enbom I (2013). Infraljud från vindkraftverk – en förbisedd hälsorisk. Läkartidningen. 2013, 110:CESZ Jeffery R, Krogh C, Horner B (2014). Industrial wind turbines and adverse health effects. Canadian Journal of Rural Medicine. 19(1):21-6 Westlund H & Wilhelmsson M (2021). The socio-economic cost of wind turbines: A Swedish case study. Sustainability 13(12), 6892	
Yttrande 154	
Synpunkter på kommunens vindbruksplan Det är väldigt bra att kommunen nu gör ett tillägg till översiktsplanen gällande vindkraft. Detta borde ha gjorts innan man började uppföra de verk som redan finns och är på gång. Jag upplever kommunens hantering av detta som bristfällig, då information om samråd kring de verk som redan byggts/beslutats inte tillräckligt tydligt har gått ut till boende och övriga fastighetsägare i de områden som berörs. Det har inte funnits ett öppet samtal, utan jag upplever att kommunen har "smugit bakom ryggen" på invånarna i trakterna kring Stjärnsund, Kloster och Dormsjö med omnejd. Sådant ger grogrund för konflikter mellan kommuninvånare och skapar ett förakt för kommunens politiker och tjänstemän som jag tycker det är olustigt att se. Alla kommuninvånare är värda att känna sig respekterade och lyssnade på, och jag tror att dialogen kring vindbruksplanen behöver fortsätta, även om det är jobbigt och svårt. Man behöver hitta former för att prata om detta på ett respektfullt sätt, och ta till sig av den oro som finns. Detta samtal är inte att betrakta som färdigt. Var rädda om pärlan Stjärnsund! Utifrån att jag är bosatt i Rörshyttan, Stjärnsund, sedan fem år tillbaka, tänker jag såhär kring mitt närområde: Jag och min familj flyttade hit från Örebro för sju år sedan. Vi bosatte oss först i Kloster och hittade sedan ett hus i Rörshyttan. Anledningen till att vi flyttade hit, var att vi hört talas om området som en väldigt dynamisk plats dit många människor flyttar för att skapa ett levande lokalsamhälle, med fokus på ett enkelt liv i samklang med naturen. Det vi såg, och som sedan i mycket hög grad har bekräftats, är att här kan man leva ett rikt liv på landsbygden, med unika kvaliteter i form av ett stort socialt nätverk och ett rikt kulturliv. Här finns en stor spännvidd av föreningar och små företag med olika inriktning. Många människor söker sig hit kortare eller längre perioder för att uppleva denna unika	Utredningsområdena kring Stjärnsund HN4, HN6, HN7 och HS2 kommer att ses över och analyseras till granskningen av förslaget då det inkommit många värdefulla synpunkter kopplat till Grycken och Stjärnsund. Övriga utredningsområden inklusive nämnda HN3 kommer också ses över. Vindbruksplanen är ett övergripande dokument och ska verka som underlag för kommunens politiker, tjänstemän och medborgare när beslut om etablering av vindkraft ska tas. Alla yttranden som inkommit under samrådet bemöts och tas ställning till. Kommunens medborgare kommer få chans att yttra sig under granskningen av förslaget. Redan etablerade vindkraftparker har genomgått tillståndprocess genom länsstyrelsen. I framtida ansökningar kan krav ställas på att visualiseringar ska tas fram och att kraftverkens påverkan på landskapet ska redovisas. Detta är ingenting som vindbruksplanen behandlar men det är en ytterst viktig fråga som måste analyseras vidare.

plats, studera på folkhögskole- eller högskolekurs (både Färnebo folkhögskola och Högskolan i Dalarna har kurser här), gå en kurs med Permakultur Stjärnsund eller på Fridhems kursgård, besöka den intressanta kulturhistoriska miljön i Stjärnsund och kring Husbyringen, gå på Folkmusikfesten, se dansföreställningar, konstutställningar och konserter, bedriva friluftsliv på sjöar och i skogar, uppleva alla de skogsträdgårdar som byggts upp m.m. Stjärnsund har många driftiga invånare som söker nya, kreativa lösningar på tidens utmaningar. Det drivs utvecklingsprojekt och startas samarbeten, där särskilt Stjärnsunds föreningsnätverk och Stjärnsunds bygdebolag kan nämnas. Detta gör Stjärnsund till en mycket attraktiv plats som låter tala om sig vida omkring. Många vill flytta hit! Vi ser ständigt nya lappar på Stjärnsundskioskens anslagstavla om enskilda och familjer som söker bostad. De söker sig till en naturnära plats med mycket att upptäcka och bli en del av. Detta vill jag att kommunen ska ta med sig in i översiktsplaneringen. Var rädda om denna pärla!

Utred visuellt intryck noggrant!

När jag nu ser hur miljön kring Grycken redan har förändrats av de uppförda vindkraftverken, så önskar jag att kommunen i det fortsatta arbetet med vindbruksplanen (alltså redan i detta skede, inte bara vid konkret förfrågan från ett bolag) gör ett grundligare arbete med att studera de visuella effekterna av placering av vindkraftverk inom de områden som föreslås (dvs att man gör fotomontage där man kan se hur långt ljusen syns och hur det kan se ut från olika platser omkring). Vindkraftverk av den enorma höjd som byggs idag, syns vida omkring och förstör upplevelsen av naturområden, framförallt kvälls- och nattetid. Det är stressande att se de ständigt blinkande ljusen från vindkraftverk över Grycken, istället för en stilla och mörk kvälls- eller natthimmel. Fler kommer det också att bli omkring oss, vilket känns oroande.

Eftersom Grycken (och andra områden) nu har förstörts på detta sätt ur friluftssynpunkt, är det av stor vikt att undersöka vilka andra tillgängliga naturområden som finns i omgivningen och se till att dessa skyddas från ljusbuller. Exempelvis vore det mycket olyckligt om Sörbosjön och Hålen berördes, eftersom dessa nu finns kvar som en naturresurs för Stjärnsundsborna. Förutom dessa sjöar och Rörshytteån, är banvallen samt Sörboberget områden där vi kan röra oss i naturen och njuta av stjärnhimlar och norrsken m.m. Även området kring Högberget, Kustjärnsputta och Björktjärn mellan Stjärnsund och Kloster är viktigt att bevara som ett tillgängligt friluftsområde som många känner till och besöker.

Vidare vore det *förödande* för Stjärnsund att uppföra höga vindkraftverk i områdena H.N.4 och H.N.6. Det skulle förstöra boendemiljön i Stjärnsund och även förstöra de möjligheter att uppleva de unika skogsområden med höga naturvärden som finns på och omkring Ballsberget och sydost om Stigsbo. Jag undrar också hur en eventuell utbyggnad av det redan befintliga vindkraftsområdet i närheten av Dormsjö (H.S.2 och H.N.7.) påverkar Stjärnsund, Dormsjö och Kloster med omnejd. Om det byggs högre och fler verk där, hur långt kommer då ljusbuller att synas? Kommer Stjärnsund att omringas av blinkande vindkraftverk?

Även Dalälven är viktig att skydda från ljusbuller. Jag tänker t.ex. på område H.N.3, som förutom att det ligger alldeles för nära Smedby samt berör skog med höga naturvärden och en vandringsstig, ligger precis intill en väldigt vacker sträcka av Dalälven med fina forsar och

Ljusbuller är får utredas vid framtida vindkraftsansökningar.

små öar. Personligen har jag ett stort intresse av kanadensarpaddling och skulle tycka att det vore väldigt tråkigt om denna miljö förstördes. Möjligheter till naturturism skrotade? Jag har nyligen startat en firma med målsättningen att arbeta med naturturism i området. Bland annat har jag planer på att ta ut grupper för övernattnig och olika naturaktiviteter året om i den skog på Kyrkberget (inom H.N.3) som jag sedan en tid är delägare i. Denna verksamhet blir inte möjlig att utveckla om det byggs vindkraft på Kyrkberget. Även andra tänkbara områden för min verksamhet (såsom paddling i sjöar, åar och älv) inskränks förstås av en eventuell stor vindkraftsutbyggnad i min del av kommunen. I värsta fall måste jag flytta någon annanstans. Naturvärdesbedömning Som en del av Stjärnsunds skogsgrupp (Naturskyddsföreningen) ser jag också ett stort behov av att kommunen gör en ordentlig bedömning av naturvärden innan man fastställer vindbruksplanen. Mer om detta kan ni läsa i skogsgruppens synpunkter på vindbruksplanen.	

Yttrande 155 Nu får det vara nog! Vi på landsbygden har också rättigheter. Att det hela tiden ska sparas in på ytterområden, att de kan "offras", att det ska blundas för vad det ger dem för konsekvenser...är INTE RÄTT. Här i Långshyttan har det dragits ner på skolor, tillgång till boende mm som försvårar tillväxt. Vi har snart bara våran natur att locka med, att vara stolta över...så låt oss ha den kvar utan fler vindkraftverk!! Finns 18 st i kommunen, nog tillräckligt med tanke på storlek. Gör något rätt, sätt stopp för fler nu. Mvh xx som trivs på det tysta landet.	Den analys som använts har baserats på en rad olika faktorer och utifrån dessa har sedan utredningsområden tagits fram. I samrådet samlar vi in synpunkter och ser över hur utredningsområdena bör förändras till granskningen utifrån dessa. Det är tack vare medborgarnas engagemang som vi kan få mer kunskap om varje plats. Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering av vindkraft utan ska verka som ett verktyg för alla i kommunen, såväl medborgare som beslutsfattare och tjänstemän.
Yttrande 157 Gällande boende i Kloster. Här bor jag med min dotter och mina två söner i det vackra naturnära Kloster. Hit har jag flyttat för att leva i ett litet samhälle nära grannar, vänner och barnens kompisar. Nära mig finns också den vackra Annaskolan där samtliga barn går och där även jag har mitt arbete som lärare. Jag driver också xx xx (enskild firma) i mitt mysiga hem och har kunder i och utanför kommunen. Vad jag nu förstår är att det kommer byggas många vindkraftverk i och omkring området där jag bor. Inte långt från mig finns ett fågeltorn där hundratals fågelskådare anländer årligen då Flinesjön har ett mycket rikt fågelliv. Här stödmatas även de örnar som finns i området. Ett gediget arbete har pågått i många år och sjön är mycket känd i hela Sverige. Som alla vet är vindkraftverk mycket skadliga för fågellivet och insekterna som fåglar livnär sig på. Vindkraft här skulle totalförstöra hela detta område och dess unika miljö. Vi som människor skulle, förutom det faktum att nya vägar byggs, skog skövlas och maskiner dundrar fram i naturen, utsättas för buller, ljusföroreningar och förlora de vackra vyerna som idag är unikt i Sverige. På sikt är det mycket negativt för människors och djurs hälsa. Min verksamhet skulle jag få lägga ner om jag inte kan bo där mitt företag idag bedrivs. Vi alla skulle förlora alla de investerade pengar som lagts i våra fastigheter och företag. Med andra ord, ni skulle ruinera oss. Varför väljer Hedemora kommun denna destruktiva väg till energiförsörjning? Mitt förslag är att satsa på solceller. Alla tak i stad och på landen skulle kunna täckas av solceller. Arbetstillfällena skulle skapas och Hedemora skulle kunna bli de största och mest framgångsrika i Sverige och en förebild för andra städer som har ett rikt kultur- och naturliv. Och dessutom skulle det slippa bli ljud och ljusföroreningar av detta. Kom också i att både Kloster och Stjärnsund har många miljökunniga människor. Här finns ekohus, ekologiska odlingar, alternativa miljövänliga livsstilar och hus. Detta är unikt att så många enskilda människor tillsammans har skapat denna typ av ekologiskt levern.	Till granskningen kommer en översyn av samtliga utredningsområden göras för att undersöka vilka områden som har minst påverkan på människor, djur och natur. Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering av vindkraft och pekar endast ut områden som är lämpliga för vidare utredning. Där får bland annat skogsskövlingens påverkan på regn undersökas vidare. Planen ska verka som ett underlag för kommunens politiker, tjänstemän och medborgare när ett företag inkommer med en förfrågan om vindkraftsetablering. Solcellsfrågan är ingenting som behandlas i vindbruksplanen. I planen redovisas utredningsområdena övergripande genom översiktliga analyser av miljö- och naturvärdena på varje plats. Planen går inte in i detalj på varje område utan vidare djupgående utredning om områdena får vid en potentiell tillståndsansökan.

Tänk om Hedemora Kommun skulle våga lansera, utveckla, stöd detta i stället för att totalförstöra allt för att följa strömmen. Skärpning Hedemora kommun! Det är dags att ni blir ledande och bryter denna destruktiva energikampanj där skogar, djurliv och människoliv drabbas för att utländska företag ska tjäna pengar och skapa omöjliga livsmöjligheter för oss som bor här. Ta också i akt, om ca 20 år ska dessa bytas ut eller renoveras, vem gör detta? De går inte att återanvända materialet. Om de börjar brinna går de inte att släcka. Vilket brandteam ska släcka skogsbränderna i området. Hur kommer detta påverka grundvattnet och de mikroplaster som släpper från bladen, vilken naturpåverkan har det på människor och djur? Eftersom dessa kommer störa hela det ekosystem som finns, hur kommer det att påverka odlingar och djurhållning i och omkring områdena där dessa byggs? Vi ser redan idag att vårt grundvatten i Stjärnsund inte räcker till under de varma sommarmånaderna. Hur påverkar skogsskövlingen vid för mycket regn? Vi står inför väder och klimatförändringar där våra skogar kan göra stor skillnad. Hur tänker ni kring det när ni planerar dessa vinkraftverksplaner?	
Yttrande 158	
Jag bor i Simonsbo och har 6ha mark och mark vid sjön Hålen. Jag flyttade hit från Stockholm för att få naturen och lugnet. Hittade min lilla gård som är mitt liv. Saboterar ni detta genom att sätta upp vindkraft på HN6 så tar jag livet av mig! Att förstöra denna vackra natur och dess rika djurliv och mossar som finns här vore ren och skär katastrof! Det bor dessutom fladdermöss hos mig som också blir störda av blinkande ljus och ljud från dessa helvetetsmaskiner! Området kring Stjärnsund är ett mycket populärt turistområde dit folk kommer för att vila ut i naturen och slippa moderniteter. Denna fristad måste få finnas kvar! Ni kommer dessutom att sänka priset åtskilligt på min gård. För ingen människa vill bo i närheten av dessa vidriga vindkraftparker. Sätt upp på er egna bakgård om ni så gärna vill ha dom. Men låt bli min!	Utbredningen av samtliga utredningsområden kommer ses över till granskningen. Vidare undersökningar om påverkan på djur- och naturliv görs vid en eventuell ansökan. Vindbruksplanen ska verka som ett övergripande dokument och användas av politiker, tjänstemän och medborgare när beslut om vindkraft ska tas. Värdeinsnkningen på bostäder är inget som vindbruksplanen behandlar men det är en viktig fråga som behöver analyseras i vidare utredningar.
Yttrande 159	
Skriver min synpunkt här ist för att skriva den på "vindbrukskartan", eftersom jag ideligen kastades ut från sidan och det jag skrivit suddades ut. Min synpunkt/er gäller ovanstående område H.N.3. I det området finns det åtminstone 2 vattentäkter, en som förser ett 20-tal hushåll i Övre Myckelby med vatten, då även dricksvatten. Den andra vattentäkten förser Amshyttans hushåll med detsamma. Att anlägga en sådan vindpark i detta område skulle med all sannolikhet förstöra dessa vattentäkter eller åtminstone rubba dess balans och göra vattnet otjänligt, som dricksvatten. Med grävningar, sprängningar, "skövling" av skog, anläggning av vägar mm, skulle det mycket troligt förstöra dessa vattentäkter. Oljeläckage från fordon, tankar och andra föroreningar under arbetets gång skulle kunna nå vårt vatten vilket skulle vara förödande. Om andra byar närmare Långshyttan också får vatten från skogen/berget, vet jag inte, men hoppas att dom isf skriver till Er om det.	Vattentäkterna har tagits hänsyn till i granskningsförslaget. Det är av vikt att täkterna inte påverkas. Vindbruksplanen är övergripande och tar inte värden i beaktning så det är av stor vikt att yttranden likt dessa inkommer då kommunen får kunskap om skyddsvärda arter som inte syns i analysen. Krav på naturvärdesinventering kan ställas på framtida exploater.

Uppe på berget finns även en myr med ”sumpskog” och flera olika typer av orkidéer, som troligen kommer att förstöras av att väg måste byggas och kabeldiken måste grävas till och från vindsnurrorna. Finns också ett rikligt liv av reptiler och groddjur på den delen, vilka är fridlysta i Sverige. Så med dessa synpunkter vill jag påstå att det är olämpligt att använda den delen/det berget (ungefär från Ostbo och ner mot Amshyttan), av Er plan. Hur det ser ut närmare Långshyttan, kan jag som sagt ovan inte svara på.	
Yttrande 160	
Protestmotivering mot vindkraftverk i området HN1 – HN6 med enfatisk betoning på lokala naturvärden och turistnäringen. Inledning I denna tid av högaktuellt hållbarhetsperspektiv och intensifierade insatser för en omställning till renare energiformer, utkristalliserar sig vindkraft som en kraftfull kandidat för att reducera fossilbränsleberoende och minska koldioxidavtryck. Denna strävan, trots dess förnämliga mål, föranleder ett djupgående övervägande av de potentiella degraderande aspekter som kan framkallas på lokal nivå. Denna protest, understött av en välgrundad förståelse för de föregivna skörheterna inom områdets ekosystem och omsorgsfullt framhävda turistnäring, medför en enfatisk hotbild om kommande störningars potentiella amplitud. Inneboende Naturvärden och Särpräglade Habitat Hedemora kommun borgar för en ymnig flora och fauna, förmånsaktigt anpassad till de specifika ekosystem som präglar denna lokalitet. Exempelvis kan nämnas de fridlysta vegetativa arter som utgörs av Adam och Eva (<i>Dactylorhiza latifolia</i>), Bergviol (<i>Viola collina</i>), Fjällviva (<i>Primula scandinavica</i>), Flugblomster (<i>Ophrys insectifera</i>) samt Fältnarv (<i>Sagina ciliata</i>). Denna flora utgör inte enbart ett vackert inslag i naturen utan även en integrerad komponent av de ömtåliga näringskedjor och habitat som de skapar. Ovannämnda växters friställande till vindkraftverkens placering bär en inneboende risk för växtsamhällets dysregulation, och i bredare bemärkelse, destabilisering av hela ekosystemet. Känsliga ekosystem i fokus Kommunen i fråga har förmånen att hysa en brett spektrum av sårbara naturvärden, inkluderande våtmarker, skogar och hedar. Våtmarker spelar en viktig roll i den biologiska mångfaldens upprätthållande, vattenreningsfunktioner och klimatreglering. Skogarna utgör, förutom sin biologiska diversitet, även kolsänkor och utgör källor till syreproduktion. Hedarna, på sin del, borgar för erosionsskydd och bidrar till att bevara kulturarv. Dessa essentiella ekosystem anses som sårbara för flera olika hot, inkluderande dränering, skogsavverkning, fragmentisering samt övergödning. Byggandet av vindkraftverk har kapacitet att verksamgöra negativa förändringar inom dessa skörhetskänsliga miljöer, med möjlighet till potentiell undergrävande av biodiversitet och ekosystemstabilitet. Natura 2000-områden och sårbara organismer I stämning med Europiska unionens Natura 2000-initiativ, finner vi ett flertal definierade områden såsom Garpenbergs urskog, Hedemora hällar, Svedboängen samt Västerby, alla residerande inom vår lokalitet. Dessa sammanhang inkorporerar en rad djur- och växtarter vilka kategoriseras som känsliga för omgivningsförändringar. Inom Garpenbergs urskog, exempelvis, residerar tretåig hackspett samt	Utbredningen av samtliga utredningsområden kommer ses över till granskningen av förslaget Vindbruksplanen tas fram som ett verktyg för att underlätta i beslut för politiker, tjänstemän och medborgare i kommande vindkraftsansökningar. Vindbruksplanen är ett övergripande dokument och går inte in på detaljer för varje område. Därför är yttranden likt dessa är av stor vikt då kommunen får kunskap om djur- och naturvärden som bör tas hänsyn till. Vidare kan kommunen ställa krav på vindkraftsbolag att exempelvis en naturvärdesinventering ska genomföras i samband med tillståndsansökan.

skogsbrandmätare, arter som klassas som hotade. Den enastående miljö som Hedemora håller presenterar, utgör en ideal habitat för fjällvivan och flertalet andra sällsynta arter. Svedboängen har identifierats som ett habitat för Adam och Eva samt gulfläckig kärrtrollslända. Negativa implikationer av vindkraft För att upprätthålla en holistisk förståelse av vindkrafts implementering, är det imperativt att reflektera över dess komplexa utmaningar. Generering av buller utgör ett betydande bekymmer, vilken ej enbart skapar besvär för lokalbefolkningen utan även potentiellt hindrar den djurfauna som inkluderar tidigare omnämnda flora. Den visuella påverkan som vindkraftverken genererar kan omforma den visuella identiteten av regionen samt hota ömtåliga kulturarvsmiljöer. Vidare, aktuell forskning indikerar att vindkraftverk kan utgöra källor för mikroplastutsläpp i luften, vilka kan spridas över vida områden och influera mark, vattendrag samt biologisk fauna. Turismnäringens omedelbara påverkan Ett ytterligare perspektiv är turismnäringens predikament. Regionens skönhet, både naturell och kulturell, har under en lång tid agerat som en dragningskraft för besökare av såväl när som fjärran. Byggandet av vindkraftverk kan potentiellt destabilisera turistströmmarna genom att påverka estetiska värden samt upplevelserbjudanden som är karakteristiska för området. Denna störningsfaktor, i både visuell och bullrande bemärkelse, kan ha implikationer för lokala företag samt avspeglar sig i ekonomisk nedgång. Sammanfattning I ljuset av ovannämnda aspekter, samt det rika djurliv som området rymmer, uppmanar jag kommunen att ytterligt respektera de potentiella negativa konsekvenserna av vindkraftsprojektet. Konsekvent balans mellan energiproduktionens krav och bevarandet av vår lokala natur, biologiska mångfald och turistindustri bör stå i fokus. Jag uppmanar på det starkaste att en omfattande och transparent konsekvensanalys genomförs, en analys som i hög grad reflekterar de distinkta naturvärden och det oskyddade sårbara klimat som karaktäriserar vårt område.	
Yttrande 161	
Hej! Bra med en vindbruksplan. Även om jag bor precis intill området H.N.6 så är jag positiv till planen. Alla kommuner måste ställa upp för att skapa fossilfri el i framtiden. Jag har dock några mindre synpunkter: <u>Skyddsavstånd till bostäder</u> Ni skriver minst 800 meter. Jag förstår att andra faktorer också kommer att påverka avstånd till bebyggelse, som exempelvis buller och skuggor. Men jag har uppfattat att skyddsavståndet 800 meter mellan bostäder och vindkraftverk blivit någon form av praxis i Sverige sedan cirka tio år. Men med tanke på att vindkraftverken blir allt högre så föreslår jag att ni skriver in ett större skyddsavstånd. Utan att vara expert skulle jag föreslå minst 1200 meter, gärna mer om det är möjligt. Jag tror att det skulle mottas positivt bland invånarna. <u>Husbyringen</u> Jag har inget direkt formulerat förslag. Men jag tycker att säkerhetsavståndet på 500 meter låter för lite. Jag tycker att det ska	En översyn av utredningsområde HN6 samt alla ej nämnda områden kommer göras till granskningen. I översynen kommer avståndet till bostäder ses över. Säkerhetsavståndet runt Husbyringen är 1000 meter, 500 meter åt vardera håll och kommer ses över till granskningen av förslaget. Kommunen värnar Husbyringen och det är av vikt att en potentiell etablering av vindkraft i så liten utsträckning som möjligt påverkar Husbyringen.

ökas. Husbyringen är en unik kultur- och naturled på sex mil som var Sveriges första eko-museum.	
Yttrande 162	
Till Hedemora kommun ang vindbruksplanen: Det är med förfäran vi tar del av vindbruksplanen som presenteras av Hedemora kommun för synpunkter. Förfäran gäller att planen gäller etablering av 18 industriområden i Hedemoras viktigaste och finaste tillgångar av skogs- och odlingslandskap. Hedemora har med stolthet ett vapen föreställande en gran - hedra det! Bevara Hedemoras vackra skogsbygd från en irreversibel industrietablering med infrastruktur av väg- och cementlandskap för etablering av enorma kraftverk dessutom med kort livslängd, i snitt två till tre decennier. Och bara anläggningsfasen av ett par av de angivna vindindustrierna med 100 m långa vingar och 300 m höga torn plus tunga cementtransporter kommer att innebära stora irreparabla ingrepp i industriell skala i bygd och natur. Vi är fritidsboende i kommunen och kommer att flytta härifrån om sådan plan verkställs t ex på Kyrkberget. Buller, blinkande rödlys och risker med nedfallande delar från verken inkl spridning av mikroplaster gör att vi avser att lämna kommunen - och det innan fastighetens värde är nere till noll. Dessutom kommer fåglar och andra vilda djur som är en sådan tillgång här att ta skada. De 18 vindkraftverk som Hedemora kommun redan har inom sina gränser är fullt tillräckligt för att Hedemora ska ha tagit sitt fulla ansvar för den gröna omställningen."	Vindbruksplanen är ett övergripande dokument som ska verka som ett verktyg för politiker, tjänstemän och medborgare i framtida potentiella vindkraftsansökningar. Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering. En översyn av utredningsområde HN5 (Kyrkberget) kommer göras till granskningen då det inkommit många värdefulla synpunkter under samrådet. Regelverk styr hur vindkraftsansökningarna ska se ut och kommunen kan också ställa krav på att vindkraftsbolagen ska genomföra specifika utredningar.
Yttrande 163	
Hej! Jag som skriver är i grund väldigt positiv till vindkraft. Har i alla fall varit. Det är otroligt stor skillnad mot de tidigare vindkraftverken i höjd. jämfört med de nya.. Nu har jag varit ute vid verken i Riskebo och blev helt förfärad över storleken och det ljud de sprider. Jag är hörselskadad och det innebär att jag hör sådana här ljud mycket bättre än samtalsljud. Det blir otroligt stressande att ha ständigt pågående ljud omkring sig som är omöjliga att stänga ute. Jag prövade att stå nära men också längre från verken och det var inte så stor skillnad. Jag skulle inte överleva nära ett sådant vindkraftverk . Jag bor i Stjärnsund. Jag var ute på sjön igår och såg de nya verken på andra sidan Grycken. Jag såg Riskebo samt de som står bort mot Dormsjö samt en park bortanför Hofors. Det är ganska mycket tycker jag, från samma punkt. Jag tycker att det räcker nu, Hedemora har bidragit tillräckligt. Det är en sak på dan, där verken t o m är vackra men på kvällen med alla lampor blir det terror.. Så mycket lampor behövdes ju inte förr på de lägra verken. Jag jobbar delvis på kursgården Fridhem och vi har många gäster som kommer till oss för att få naturupplevelser, många kommer från Europas trånga tätbebyggda områden och de längtar efter riktig vildmark. Så har det förut känts när man kommer ut på Grycken, det kommer det inte göra nu med alla blinkande lampor. Dessa gäster är vårt ekonomiska fundament för verksamheten, vi ser också att det kommer fler och fler holländare för att åka skridskor om vintern, det kommer inte vara lika attraktivt med fler verk runt Grycken, Stigsbo, Spjutbo. Kanske skulle det gå att lägga fler vid Riskebo där naturen redan är förstörd?? För förstörd blir den, nya vägar, enorma betongfundament, inte särskilt roligt att vandra i den skogen. Jag tycker att Hedemora kommun ska	Utbredningen av utredningsområdena kommer ses över till granskningen. Det har inkommit många värdefulla synpunkter under samrådet som vindbruksplanen ska ta hänsyn till. Vindkraftens påverkan på Stjärnsund är något det kommit många synpunkter kring och kommunen kommer till granskningen se över detta för att minimera påverkan på närboende. Vindbruksplanen vill undvika omringning av orter. Vindbruksplanen ska verka som ett underlag för kommunens politiker, tjänstemän och medborgare för att, vid en potentiell vindkraftsansökan, kunna ta välgrundade beslut. Vindbruksplanen tar inga egna beslut om etablering. Vidare utredningar behövs inom utredningsområden kopplat till bland annat naturvärden och djurliv. Detta sker i samband med en tillståndsansökan.

fundera över att sätta solfångare på alla kommunala byggnader istället, det är betydligt snällare för miljön och människorna omkring... En annan anledning till att det känns helt galet att sätta upp fler verk i Hedemora är att det är stora multinationella företag som kommer att tjäna pengar på vår odelagda natur, vårt livsrum dit vi flyttat för att få tystnad från bruset i stan. Kommunen framhåller ju gärna Stjärnsund för turister, jag tror byggande av fler stora verk kommer att drabba kommunen ekonomiskt i längden, vi blir inte lika attraktiva. Här har vi slitit i så många år för att sätta Hedemora på kartan och lyckats ganska bra tycker jag och så kan ni radera det hela genom att släppa fram dessa stora bolag. Problemet är ju oxå att det inte går att pröva och sen ändra sig. När det väl är byggt är området förstört för resten av våra liv. Jag har en god vän, uppväxt här som flyttat tillbaka till kommunen från staden och som överväger att flytta igen om denna utbyggnad blir av. Och jag vet att hon inte är ensam. Vill Hedemora ha fler invånare, fler barn, fler skattebetalare , fler turister eller inte? Vi kanske kan hjälpas åt att spara energi istället.	
Yttrande 164	
Hej! Av en bekant fick jag höra om Hedemora kommuns Vindbruksplan. Som naturvän hajade jag till på områdenas storlek och omfattning. När vindkraftsverken väl är på plats finns det ingen återvändo. Jag bor i Tyskland och när jag är i Sverige på besök och semester rör mig mycket i skog och mark. Speciellt gärna vistas jag i norra delarna av Hedemora Kommun. Det är just områdena där områdena N.O.1 och N.O.2 finns markerade. Det är i egenskap av turist och besökare, som jag vill lämna synpunkter. Vindkraft i all ära, det behövs för en bra mix av vår energiproduktion. Allteftersom fler vindkraftsparker växer upp som gigantiska svampar ur jorden, måste enligt min mening, även tas hänsyn till vad vi offerar för detta energislag. - o För oöverskådlig tid förändras horisonten – Känslan av oändlig natur är försvunnen. - o Vinande ljud från rotorbladen och brummande från generatorerna kommer att överrösta naturens egna ljud och dess tystnad. - o Skuggor på flera kilometer kommer att störa människor och djur, speciellt vintertid. - o Fundamenten, som behövs kommer att stå kvar i all framtid, även sedan vindkraftverken är skrotade. - o Hur djur- och växtliv påverkas är fortfarande oklart. Flyttfåglar lär inte få det lättare i sina naturliga stråk. - o Ekoturism är något, som ökar. Den kommun och det län som skyddat berg, åsar, fält och hav från att bebyggas med vindkraftverk, kommer att ha bra argument för den näringen, inte minst för turister från mer trångbodda länder, som t ex Tyskland. Den kommun, som betraktar orörd natur, som en värdefull resurs, kommer att vinna i längden och framförallt i hänsyn till kommande generationer. Ett i många fall bortglömt mål att jobba emot är hur vi kan minska vårt energiberoende och spara energi. Självklart skulle en samordning av intressen på läns- och riksnivå också vara fördelaktigt i planering och bevarande av orörda, skyddade områden	Utredningsområde HN1 och HN2 kommer ses över till granskningen. Vindkraftens påverkan på landskapet och landskapsbilden är något som behöver utredas vidare i anslutning till potentiella ansökningar. Det är av vikt för kommunen att vindkraftens påverkan på människor, djur och natur blir så liten som möjligt. Vindbruksplanen pekar ut områden där vidare utredning är lämplig och ska verka som underlag för politiken, tjänstemän och medborgare för att kunna ta välgrundade beslut.
Yttrande 165	
Synpunkter till Hedemora kommuns vindbruksplan	En översyn av nämnda utredningsområden kommer ske till

Vi har som boende i Hedemora kommun en del synpunkter angående kommunens vindbruksplan: -Området som ligger närmast Bensåsen är också utpekade på mark som klassificeras i den aktuella ÖP som ”skogsbruksområde där särskild hänsyn bör tas”. Om man tittar på de redan uppförda verk runt Garpenberg kan man se att man brukade skogen inte varsamt i samband med uppförandet. Till exempel föranledde huggningarna för anläggning av verken på Killingberget uttorkning av större delar av skogen ner mot Eretvägen, som behövde avverkas i två omgångar några år efter etableringen. -Runt Bensåsen korsas området av ett större antal vandringsleder som egentligen medför att området inte kan ritas som ett område, utan borde genom skyddsavstånden delas i tre olika områden. -Vi har barn med epilepsi. Ljusfenomen som stroboskop eller slagskugga är i högsta grad utlösare för epileptiska anfall. Redan i vindbruksplanen borde det vara fastslagen att verk som geografiskt kan kasta slagskugga på tomter måste utrustas med en avstängningsautomatik för vissa ljusinfallsvinklar. -Kommunen har utpekade ett större opåverkat område som är viktig för kommuninvånares möjligheter till rekreation. Vi välkomnar detta. Området ligger nära centralorten och lämpar sig bra för ändamålet. För oss i Bensåsen är området 45 min bilresa bort. Offentliga kommunikationer dit är inte tillräckligt bra för att kunna planera en familjeutflykt dit och vara säkra på att man också kan ta sig hem igen. Rekreativområden måste ligga nära där man bor eller så att man lätt kan ta sig dit. Enligt PBL ska kommunen utvisa tysta områden som också vi kan nyttja på detta sätt. Vi begär en tydligare utredning om detta. -Vindbruksplanen fokuserar enbart på områden där flera verk kan placeras. Ett verk som ligger ensam men behöver bara lite byggande av infrastruktur pga redan befintlig sådan är dock mera lönsamt än en park med många verk som kräver ett helt nytt infrastrukturbyggande. Argumentationen om att symmetrisk ordnade verk i formation samspelar bättre med landskapsbilden som anförts på sida 21 verkar väldigt godtycklig och kan med säkerhet bevisas och motbevisas genom en massa publikationer. Vi begär en tydligare utredning. -Det är iögonfallande att nästan alla tilltänkta områden är ritade i kommunens ytterkant. På figur 5 finns de utpekade områden enligt klassificeringslistan. Områden nära centralorten finns dock inte med i de utpekade områden möjliga för vindbruk. Vi anser att en belastning av bara medborgarna i utkanten av kommunen med alla negativa påverkningar som vindkraft medför, strider mot likställighetsprincipen. Vi begär en tydligare utredning. -Kommunen använder sig av vindkartor med mätningar i 140 meters höjd för att utvisa områden för bruk av 300 m höga snurror. Det är inte påvisat att medelhastigheten på andra områden inom kommunen i större höjder inte vore tillräckligt bra för att exploatera vinden där. Vi begär en tydligare utredning. -Naturvärden och biodiversitet är mycket högre i skogen än i konventionell åkermark. Ur synpunkten att man vill värna om naturvärden är uppförande på jordbruksmark mera meningsfullt.	granskningen. Utredningsområdenas utbredning fokuserar inte på att ett visst antal verk ska kunna inrymmas utan utgår endast från analysen som använts. Hur många verk som får plats inom respektive utredningsområde undersöks vidare vid en potentiell ansökan. Synpunkter kring vandringsleder och hur områden används är av värde då detta inte tagits med i analysen. Kunskapen och inspielen från medborgarna är därför viktig gällande detta. Vindbruksplanen pekar ut områden där vidare utredning är lämplig och ska verka som underlag för politiken, tjänstemän och medborgare för att kunna ta välgrundade beslut. Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering. Analysen som använts har baserats på ett antal kriterier. Dessa har påverkat var i kommunen utredningsområdena hamnat. Kriterier är bland annat avstånd till bebyggelse, vindstyrka och hänsyn till riksintressen. Ingen hänsyn har tagits till vad för typ av mark området består av. Kriterierna kommer ses över till granskningen ifall det är intressen som behöver läggas till eller säkerhetsavstånd som behöver justeras. Behovsstyrd hinderbelysning på kraftverk har tidigare beviljats av Transportstyrelsen men sedan ca 10 år tillbaka har inga nya ansökningar beviljats på grund av Försvarsmaktens avrådan med hänsyn till rikets säkerhet.
---	---

Argumentet att det är optiskt mera störande på slätmark väger nog inte lika högt som naturvärden. Vi begär en tydligare utredning. -Eftersom vi mestadels har västvind borde avståndet mellan utpekade områden och bebyggelse utökas till ett större avstånd väster om bebyggelsen. Vi begär en tydligare utredning. -Rent allmänt verkar Hedemora kommuns vindbruksplan väldigt ambitiös, man får känslan att kommunen vill vara extra duktig med många stora utpekade områden. Kommunstyrelsen skulle fundera över om det verkligen återspeglar kommuninvånarnas intresse. -Det minimiavståndet på 800 m till bebyggelse för verk upp till 300 m som används i förslaget ger känslan att man bortser från försiktighetsprincipen när det gäller beslut som kan påverka kommuninvånarnas hälsa. Klimat- och näringslivsdepartementets utredning om kompensation, incitament och planering för en hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften föreslår under avsnitt 2.2 att fastigheter inom 6ggr verkets totalhöjd skulle ha rätt till inlösen av fastigheten. Man anser alltså att ett verk på 300 m har så stor påverkan på intillboende att boendesituationen inom en radie på 1800 m kan uppfattas som ohållbart. Vi föreslår en kraftig ökning av minimiavståndet till bebyggelse och begär utredning om detta är möjligt.	
Yttrande 166	
Synpunkter på vindbruksplan i Hedemora kommun Liten utredning av etablering i Garpenberg med omnejd med avseende på effekter av lågfrekvent buller Inledning Det finns många aspekter kring etablerande av vindkraftverk. Jag har här valt att fokusera på en, det lågfrekventa bullret. I Garpenberg med omnejd ger verksamheter redan idag höga nivåer av lågfrekvent buller. Det är mycket angeläget att ta hänsyn till detta vid en planering för etablering av vindkraftverk med avseende på hälsoeffekter och konkurrens om möjligt bullerutrymme mellan olika verksamheter. I följande text tas några frågor kring detta upp. För definition av i texten använda begrepp se slutet där finns några definitioner och lite fakta om ljud. Sammanfattning Forskningen är entydig med att vi störs av lågfrekvent buller. Kontinuerligt, pendlande och tonande ljud skapar ännu mer störningar. I Garpenberg förekommer allt detta redan nu. De som hör bra störs mer och det gäller troligen även barn. Kunskapsläget om hälsoaspekterna av lågfrekvent buller är ännu mycket bristfälligt. Det är nästan omöjligt att skydda sig mot denna typ av buller. Moderna vindkraftverk blir allt större och därmed alstrar de också mer lågfrekvent buller. Den kumulativa effekten av flera bullkällor kan vara avsevärd. Uppnås gränsvärdena för	Det lågfrekventa bullret som anges konstaterar även vi att det är svårt att bedöma. Kan nivåerna för buller vid bostadens fasad (40dBa) hållas och Socialstyrelsens riktvärden uppfylls anser vi det ändå som mindre troligt att allvarliga störningar inom området ökar. Bullerfrågan är svår att utreda i ett så pass tidigt skede utan får utredas mer noggrant vid en potentiell framtida vindkraftsansökan.

buller inom ett område, blir det svårt att etablera ytterligare verksamheter antingen det är nyetablering eller utvidgning av existerande verksamhet.

Enligt den så viktiga försiktighetsprincipen bör inte nyetablering av vindkraftverk eller ersättning av befintliga verk ske inom det område där gruvans lågfrekventa buller är tydligt. Det ger ett skyddsområde runt Garpenberg med en radie på ca två mil där det inte bör finnas några vindkraftverk

Vem störs

Personers hörseltröskel är mycket olika. Ljudet ligger nere i de lägre frekvenserna och långt ifrån alla kan höra dem. En del hör ljuden om de lyssnar aktivt och blir medvetandegjorda att de finns. Men även hos de som inte är medvetna om ljuden, men vars hörsel registrerar ljuden påverkas kroppen. Tänk parallellen med radon. Vi känner och ser inte gasen, men vi vet av erfarenhet att de är farliga att exponeras för. Barn har generellt sätt mycket bättre hörsel och kan därmed lättare påverkas av lågfrekvent ljud.

Vissa är födda med hörsel som inte uppfattar alla frekvenser, några har hörselskador eller nedsatt hörsel av ålder. Mycket forskning visar att uppfattar din hörsel inte ljudet genom örat så påverkas du inte av det. Att vissa tydligt deklarerar att de inte störs av denna typ av ljud, kan därför inte tas som intäkt för att det inte kan vara väldigt störande för många andra.

Hur störs vi

Lågfrekvent ljud ger upphov till en rad symptom. Det är inte så konstigt egentligen då lågfrekventa ljud av denna karaktär och styrka är inte vanliga i naturen. De kommer när väldigt mycket energi frigörs samtidigt, som vid en jordbävning, ett jord eller snöskred eller en stor våg. Då överlever man bättre om man hör ljudet och får stresspåslag som ger kroppen beredskap att fly.

Många djur har bättre hörsel än vad vi människor har och reagerar ofta snabbare än vi på att något med mycket energi är på väg att hända. Hundar, katter, hästar m.fl. husdjur blir oroliga och fågelsång tystnar.

Hörselsinnet står i direkt kontakt med kroppens stressreglerande system. I oss skapar det lågfrekventa hörbara ljudet en beredskap att fly. Många av stresshormonerna - adrenalin, noradrenalin och kortisol- ökar och det är en nyttig reaktion i stunden när katastrofen är på väg. Att leva med det stresspåslaget dygnet runt gör att man hela tiden har okontrollerad stress i kroppen.

Allt mer forskning pekar på det skadliga med denna typ av buller. Det är ett område som är svårt att forska på, för ljuden är trots sina störande egenskaper svåra att beskriva. Forskning visar på en rad stressrelaterade skadliga verkningar som högt blodtryck, höjt blodsocker, sömnsvårigheter, irritation, koncentrationssvårigheter osv. Forskning visar också att det inte sker någon tillvänjning över tiden. Stresspåslaget blir ständigt närvarande.

Vilka störs

Om jag hör och störs av detta ljud finns det många med mig som gör det. Ljudet från gruvan som finns idag uppfattas och har en mätbar ljudnivå inom en radie på sju till åtta km från Garpenberg. För att sedan diffundera ut till

icke hörbart och icke mätbart efter ca en mil. I storleksordningen 1000 personer bor inom bullerområdet och i Dormsjö finns en betydande verksamhet med barn som är extra känsliga för denna typ av störning.

Mätningarna är noggrant gjorda med avancerade mätinstrument från Instrumentpoolen hos Företagshälsovården i Örebro i enlighet med standard för bullermätningar.

Vi människor är inte som valarna speciellt anpassade för att ta till oss den denna typ av ljud. Blåvalar kan t.ex. höra lågfrekventa ljud från andra blåvalar tvärs över Atlanten, ja det är så kraftfullt ett sådant här ljud är. För valen finns en mening med budskapet de hör.

Hos människan uppfattas det oftast som ett bakgrundsljud och vi skiljer oftast inte ut det från andra ljud som ligger där och susar eller piper inne i vårt huvud, med det skapar stress och beredskap att fly i kroppen.

Säg att lågt räknat åtminstone 10% av befolkningen i Garpenberg uppfattar ljudet, då är det ca 100 personer som troligen har påverkan av det, förmodligen många utan att vara medvetna om det. För barn som utsätts för ljudet, kan det vara förklaringen till koncentrationssvårigheter och andra problem. Jag skulle vilja kalla detta ett folkhälsoproblem inom ett begränsat område. Det drabbar alla lika om du har hörseln i behåll.

Kan man skydda sig

Detta är en typ av ljud och buller som det är extremt svårt att skydda sig från. Ljudet är av sådan karaktär att ljudvågorna dels innehåller väldigt mycket energi och att de går igenom nästan alla typer av material. Ljudet blir ofta minst lika högt inomhus som utomhus. Ibland uppstår stående vågor så att man får extra hög volym på ett ställe för att några meter därifrån ha extra låg volym. Hörselskydd hjälper föga. Till viss del går det att lära sig att hantera att leva med detta buller. Man kan lära sig att stressa ner, men det är svårt i längden och omöjligt t.ex. när man sover. Men under natten kan man ha ett lågt ljud på inne i bostaden med andra frekvenser, som delvis stör ut det lågfrekventa ljudet och därmed minskar stressen. Man kan resa ifrån bostadsorten i perioder för att få vila och återhämtning. Personligen har jag erfarit och erfar vad lågfrekvent buller gör med människor som exponeras för det under lång tid.

Exponeringstid

Vid längre exponeringstid för buller ökar risken för skador. Därför har t.ex.

Arbetsmiljöverket regler för ljudnivå och exponeringstid. Vid längre tids exponering sjunker godkända dBA värden dramatiskt. Då detta rör arbetslivet finns inte längre exponeringstider än 8 timmar medan det vi har här är en ständig exponering.

I vanliga fall är många verksamheter igång vardagar 7-16, biltrafiken minskar på kvällar och nätter, tåget och flyget passerar förbi osv. En störning som är ständigt pågående är mer störande och därför har man från myndigheterna sida krav på att vissa typer av ljud har krav på lägre volymer.

T.ex. så kräver man att tonande ljud ska vara 5 dBA lägre än annat buller. dBA är en skala framtagen utifrån hur ljud oftast är och uppfattas av oss. Den är logaritmisk för det är så vår hörsel fungerar. En skillnad i 3 dBA upplevs oftast som en halvering / fördubbling av ljudstyrkan. dBA skalan tar större hänsyn till ljudnivåerna i mitten av det hörbara

frekvensområdet och allt mindre vid högre och lägre frekvenser.

Nere i de lågfrekventa ljuden är vägningen minimal.

Tillståndsgivningen är på liknande sätt. Vanligen startar den vid kanske 200 eller 400 Hz och går uppåt. De upplevda och uppmätta ljuden här i Garpenberg med omnejd är ett tonande intermittent pulserande kontinuerligt ljud, som delvis ligger så lågt som runt 20 Hz med mycket högt ljudtryck. När vi klagat har vi fått svaret att verksamheten uppfyller de krav myndigheterna ställer och att tillstånd ställer krav från 400 Hz och uppåt.

Ju mer energi man hanterar i en verksamhet ju större är möjligheterna att det genererar buller. Vi kan hör det i transformatorer som brummar eller i bilmotorer. Vi lever granne med en verksamhet som använder väldigt mycket energi till flera olika saker. Fläktar, krossning, sållning, transporter etc. Man gör ett storartat jobb i att minska många av verksamhetens olika störningarna, men det lågfrekventa bullret tas inte med så mycket i det jobbet.

Nya större vindkraftverk

Vindkraftverk genererar buller. Det buller vi oftast diskuterar är de högre frekvenserna som kan störa vårt tal eller våra upplevelser av andra ljud i det registret. De är mest störande utomhus då de ofta filtreras bort av byggnader. Man jobbar på att minska bullret från vindkraftverk, men man bygger dem också större och större. Man har kommit rätt långt med att utforma vingar och framförallt vingspetsar för att minska bullret. Det är relativt ny teknik och man förbättrar den ganska snabbt.

Det som ger lågfrekvent buller från vindkraftverk är saker som lager och generatorer som sitter högt över marken. Ekvationen är enkel att ju mer energi som är inblandad, ju mer ljud tenderar att skapas om man använder samma typ av teknik. Ju högre upp en ljudkälla är ju längre sprids ofta ljudet, även om det ibland finns andra saker som spelar in som topografin

och studsande mot luftlager. Lager och generatorer är beprövad teknik, där förändringarna att göra dem tystare går mycket långsammare. Det finns också en gräns när det nästan är omöjligt att göra dom ännu tystare. Det går heller inte att isolera bort problemet helt och hållet då det rör sig om låga frekvenser som rör sig genom de flesta material.

Ju högre verket är, ju mer lågfrekvent buller skapas och det sprids förmodligen över ett ungefär lika stort område som de vi uppmätt här i Garpenberg från gruvan. Som tidigare skrivits finns det lågfrekventa ljuden också där hela tiden och även inomhus där ofta bullret av högre frekvenser inte hörs lika mycket.

Mätningar som genomförts visar på att vi med allt högre effekt och allt högre höjd på vindkraftverken kommer att se mycket mer lågfrekvent buller från nya stora vindkraftverk som riskerar påverka många

människor hälsa drastiskt. Sämre hälsa hos befolkningen kostar lidande och pengar. Därför behöver vi ta detta med lågfrekvent ljud på allvar när kommunen ska göra en vindkraftsplan.

Kumulativ effekt

För att minska stressen för befolkningen i Garpenberg med omgivning måste vi undvika fler lågfrekventa bullerkällor. Det vore en otjänst för bygden om vi får mer bullerproblem.

En ännu större otjänst för existerande verksamhet uppstår om de i framtiden måste begränsa sina verksamheter när även krav på nivåer av lågfrekvent ljud kommer från myndigheterna och det då finns annan verksamhet – vindkraftverk- i området som också genererar lågfrekvent ljud. Verksamheter i riskområdet för detta är kanske främst gruvan med hundratals anställda och Dormsjöskolan med i storleksordningen 100 anställda.

Vindkraftverken kan och bör placeras på andra platser än i Garpenbergs närhet för att vi inte ska överskrida det bullerutrymme som vi människor klarar av att tolererar. Vi pratar om kumulativ effekt, dvs att bullerkällor adderar till varandra så att den totala volymen blir högre.

Kunskapsläget och försiktighetsprincipen

Forskningsläget för lågfrekvent buller inomhus är dåligt. Så här skriver man i

sammanfattningen av en rapport från Göteborgs Universitet 20171 (förf. fetskrivning): Waye, Smith, Ögren - **Hälsopåverkan av lågfrekvent buller inomhus** – Göteborgs Universitet, Arbets och miljömedicin i Göteborg, Rapport 3:2017

Slutligen har vi identifierat följande områden där det föreligger ett stort behov av ökad kunskap:

*Epidemiologiska studier av trafikbuller utgår nästan uteslutande från beräknade bullernivåer vilket inte ger möjlighet till en närmare värdering av ljudets lågfrekventa karaktär. Det finns **ett stort** behov av utveckling/tillämpning av beräkningsmetoder som beskriver innehållet av lågfrekvent buller.*

*Jämförande studier av transienta och kontinuerliga ljud **saknas nästan helt**. Väldesignade studier är angelägna. **Bättre kunskap** fordras även om precision vid mätning av varierande eller transient lågfrekvent buller.*

Ett mycket litet antal studier har undersökt annan hälsopåverkan än störning** och samtliga studier är av tvärsnittdesign vilket inte tillåter säkra slutsatser om orsak och verkan. Det finns ett **stort behov av longitudinella studier av hälsopåverkan av lågfrekvent buller. Sådana studier bör omfatta såväl vuxna som barn.

*Lågfrekvent buller har i några studier setts påverka sömn. Med tanke på sömnens vitala betydelse för psykisk och fysisk hälsa **är fortsatta studier av sömnpåverkan mycket angeläget för såväl vuxna som barn**. Såväl experimentella försök som fältstudier fordras.*

Det förekommer väldigt många olika uppgifter och oklarheter om vad man egentligen vet och hur bra olika studier egentligen är. Vad vi vet är att vi antagligen inte vet tillräckligt

mycket för att kunna dra säkra slutsatser inom flera områden när det gäller lågfrekvent buller. Många studier rör enbart vinkraftverkens påverkan medan forskningen vid Göteborgs Universitet handlar om det samlade lågfrekventa bullrets effekter, oavsett källan.

Innan man beslutar om dyra och långsiktiga etableringar bör man ha god kunskap om vad de innebär. Saknas kunskap bör man tillämpa försiktighetsprincipen och inte äventyra människors hälsa. I Garpenberg bör inte det lågfrekventa bullret öka, eftersom det kan få allvarligt negativ hälsopåverkan. Låt oss därför avvakta ett tydligare kunskapsläge, samt se hur utvecklingen av vindkraftverk ser ut i framtiden innan vi agerar vidare.

Skyddsområde

Låt oss anta att moderna vindkraftverk sprider sitt lågfrekventa buller lika långt som det vi observerat från existerande verksamhet. Vi vet inte hur hög volym de kommer att ha, men anta att några stora vindkraftverk tillsammans ger en ganska hög volym. Med tanke på den höga höjden ljuden alstras på, är det troligt att ljuden sprids långt.

Därför kan det vara klokt att inte planera för ny vindkraft inom dubbla avståndet av det störningsområde på ca en mil som nuvarande verksamhet ger upphov till (Bengtsson - Kolliderande bullerintressen mellan Bolidens gruva och planerad vindkraft i Garpenberg. Vad ska prioriteras? 220315) . Detta för att inte få kumulativ effekt. Det rör sig om stora investeringar, men mycket få arbeten i närområdet och stora risker för folkhälsan i området.

Dvs inga nya vindkraftverk inom 2 mils radie från Garpenberg, samt att inte tillåta att nuvarande vindkraftverk inom detta område byts ut mot större verk. Det kan tyckas som ett stort ingrepp i möjligheten att etablerar vindkraftverk, speciellt som Garpenberg ligger i nära anslutning till stamnätet och därmed är extra attraktivt för vindkraftsföretag. Men det måste ställas mot andra verksamheters framtida möjligheter, det mänskliga lidandet och samhället kostnader för en försämrad folkhälsa och de störningar denna typ av buller skapar för bl.a. våra barn.

Definitioner och fakta

Ljud – Är snabba variationer i lufttrycket. Beskrivs ofta som ljudvågor.

Buller - Icke önskvärt ljud.

Frekvens – Hur snabba variationerna i lufttryck är. Kallas även tonhöjd som mäts i hertz (Hz) som är svängningar per sekund.

Ljudstyrka / decibel (dB) – Ljudets styrka. 0 dB ett ljud man inte hör, 1 dB det minsta ljud någon med god hörsel kan höra. Mäts i en logaritmisk skala som gör att en fördubbling av ljudstyrkan blir en ökning av 3 dB och en tiobubbling en ökning av 10 dB. En sänkning eller höjning med 10 dB uppfattas som en halvering eller dubbling av ljudstyrkan.

dBA - Man viktar varje frekvensområde efter hur mycket man uppfattar samma ljudtryck vid olika frekvenser. Detta innebär eftersom man normalt är mest känslig för frekvenser runt 1000-4000 Hz, att man där lägger man till lite och drar i från på andra ställen. Säger samtidigt väldigt lite om hur skadligt ljudet är.

Lågfrekvent ljud – Ljud mellan 20 och 200 Hz, vilket betyder att våglängden varierar mellan 1,7 m (200 Hz) och 17 m (20 Hz). De långa våglängderna gör att det är svårare att mäta och att dämpa låga frekvenser än högre, och lågfrekventa ljud kan därför också lättare spridas genom väggar.

Infraljud – Ljud under 20 Hz.

Intermittent ljud – Ljudet varierar i perioder om ökad och minskad nivå. Ett specialfall är när ljudet pulserar snabbt mellan två frekvenser. Det kan då sägas vara överlappande intermittent. En del personer uppfattar den samlande ljudbilden som ett tonande ljud medan personer med högre perception kan uppfatta mer av ljudets pulserande karaktär.

Hörbart ljud – Hörselområdet är individuellt. Generellt ligger det mellan ca 20 och 20 000 hertz, men för att vi ska höra ljudet måste det ligga över den individuella hörseltröskeln och den varierar beroende på frekvensen och vem man är.

Halveringsnivå - Innebär enligt Arbetsmiljöverket att en förhöjd ljudnivå med 3 dB medför ett behov av halvering av exponeringstiden för att inte lida större skada. Detta innebär att om ljudnivån ökar med 3 dB så halveras den av Arbetsmiljöverkets godkända exponeringstiden som en person får utsättas för ljudet.

Ekvivalent ljudnivå - Medelljudnivån under en given tidsperiod.

Tonande ljud / ljud med tonkomponenter - Ljud med hörbara tonkomponenter. Uppfattas som mer störande vid mycket lägre ljudnivåer än ej tonande ljud. Oklart vid vilka dB värden lågfrekvent tonande ljud kan uppfattas som störande.

Störande ljud – Anger oftast när mindre än 10% av en grupp människor upplever ljuden som mycket störande. Har ingen direkt koppling till om ljuden är hälsofarliga eller inte. Det är inte alltid upplevelsen är direkt kopplad till upplevd störning.

Personlig reflektion

Återigen en natt med detta ljud från gruvan. På natten blir det värst för då är allt annat tyst. Ljudet är tonande och består av två basfrekvenser som det snabbt pendlar mellan, sk intermittent ljud, som bara ligger där och ljuder precis hela tiden och precis överallt. 24 timmar om dygnet, 7 dagar i veckan, 52 veckor om året – år ut och år in. Ibland blir ljudet aningen tystare, då lättar det lite. Någon gång ibland blir det helt tyst, kanske dom stängt av det som alstrar ljudet ett tag. Axlarna sjunker och plötslig infinner sig frid.

I yttrande bifogades en bilaga ”Kolliderande bullerintressen mellan Bolidens gruvan och planerad vindkraft i Garpenberg. Vad ska prioriteras?”

Yttrande 167

Hej!
Här kommer synpunkter angående Vindbruksplanen.

Vi kommer göra en översyn av samtliga utredningsområden till

Om kommunen ska ha vindkraft behöver mer hänsyn tas till boenden och djur och natur. Vilket beskrivs nedan. Minst 2 km till närmaste bebyggelse för att människor ska välkomna vindkraften och inte strida. De 800 meter som är rekommendationer idag räcker inte. Det ljud som uppstår av vindkraft är inte trevligt för de som bor i området och inte heller för rekreation. Det måste tas i beaktande! De som drabbas är först och främst djur och natur men även människor som har hus som tappar i värde samt blir störda av ljudet. Flera av områden där det planeras vindkraft har vandringsleder såsom vid Stora Jelksjön (Jelken) men även rekreation för fiske, bad, skidåkning och bara vara i naturen. Det är mycket viktigt att vi människor har områden för tystnad och stillhet i naturen. Om vindkraft planeras i dessa områden försvinner viktiga områden för just detta. Flera års arbete för att ta fram och återinviga vandringsleder och vindskydd känns ledsamt om vindkraft uppförs i detta område. Tänk istället på! Att nära en trafikerad väg låter det alltid ändå. Varför inte uppföra vindkraft där istället?! Vilka områden finns i Hedemora stad nära riksvägen? I Långshyttan där de nyligen uppfört vindkraft där det inte bor någon människa. Uppför flera vindkrafter där i stället! Förstör inte mer av naturen. Med vindkraft som dånar och inte gör möjlighet till att vara i naturen! Gör hellre solcellsparkar som inte låter!! HS3 HS6 är områden som jag främst har åsikter om. Men de åsikter gäller alla planerade vindkraft. Hoppas att de synpunkter jag har tas i beaktande. Hej! Kom på att den här insändaren är användbar i frågan. Se länk. https://www.falukuriren.se/2021-02-24/insandare-inga-fler-vindkraftverk-i-garpenberg-tack	granskningen av förslaget. Säkerhetsavståndet till bebyggelse kommer ses över då det inkommit många synpunkter kring det. Avståndet som använts är rekommendation från Energimyndigheten. Säkerhetsavståndet till vägar är 250 meter, därför har inga områden närmare vägar än så kommit med i analysen. Kommunen ser även över om det är lämpligt att placera vindkraft där redan befintliga verk finns så befintliga vägar och elkablar kan nyttjas. Synpunkter på vandringsleder och liknande är viktig kunskap för kommunen då detta inte tagits med i analysen.
Yttrande 168 Här kommer synpunkter om vindbruksplan i Hedemora kommun. Viktigt att tänka på att sätta vindkraften långt ifrån bostadshus och områden där människor vistas i naturen för fiske, vandring och andra aktiviteter. HS3 och HS6 har stora naturvärden för människor både boende i närområden och turister. Nya vandringsleder och rastbodar finns i området och många människor nyttjar dessa både sommar som vinter för olika aktiviteter. Hänsyn bör tas till detta så att inte miljön exploateras och naturvärden förstörs.	Utredningsområde HS3 och HS6 kommer tillsammans med ej nämnda områden ses över till granskningen. Kunskap om vandringsleder och hur området används är viktiga synpunkter för kommunen att få kunskap om. Säkerhetsavståndet om 800m till bostäder kommer ses över.
Yttrande 169	

Synpunkter på samrådsversionen av Vindbruksplan för Hedemora kommun. Vi är en grupp bestående av elva fastigheter belägna efter Berga Starknäs vägen vid sjön Amungens östra strand, som härmed inkommer med följande synpunkter på föreslagen plan: 1, Område HN5 Kyrkberget Direkt olämpligt för vindkraftverk pga: Flera av fastigheterna ligger inom den nuvarande 800 m gränsen mot området. Berget är 225 möh sjön 70 möh. Att ställa ett vindkraftverk med en totalhöjd på 280 på berget skulle få förödande konsekvenser för oss och för närliggande bebyggelser. Skuggkast från vingarna kommer att påverka oss under förmiddagarna. Bullret inte enbart från vingarnas rotation men framförallt från generatorernas konstanta rotationsljud kommer att höras dygnet runt. Vi har studerat anläggningen Riskebo som referens. Skogen på berget har delvis naturskyddats av Länsstyrelsen pga förekomsten av orkideväxten Knärot. Dessutom går den gamla kyrkvägen mellan Långshyttan och Husby kyrka över berget. Bygden är en kulturbyggd i en naturskön omgivning efter Dalälvens flöde från norr gränsen mot Sätters kommun och i Söder Husby kyrka och Husby Kungsgård som ingår i Husbyringen. Att införa ”vindbruk” här och förstöra miljön för all framtid måste betraktas som mycket graverande miljöförstöring. 2, Område HN3 Lövåsberget Horisonten mot väster kommer att domineras av ev. vindkraftsverk försedda med rött varningsljus 3, Område HN2 Högåsberget Horisonten mot nordväst kommer att domineras av ev. vindkraftverk försedda med rött varningsljus Vi blir därmed omringade med ”vindbruk” med nuvarande planförslag. I övrigt anser vi att ”vindbruk” bör förläggas i havet eller annan plats där människor och miljö inte påverkas negativt.	Utbredningen av utredningsområde HN2, HN3 och HN5 kommer ses över till granskningen av förslaget då det inkommit många värdefulla synpunkter om användningen av områdena. Ett av vindbruksplanens är att undvika omringning av orter och byar, detta kommer analyseras vidare till granskningen.
Yttrande 170 Hej vi är en familj som har stuga i stora norn. Här uppe ska det ej finnas vindkraftverk då vi har fiskljuse korp kungsörnar ugglor och en otroligt vacker skog och natur med svamp bär hjortron lingon marker mm. Jag och min fru har en son på snart 3 år och han ska få växa upp med skog natur djur fåglar. Han ska inte se en kommun förstöra skogar natur skräpa ner dom med stora fula vindkraftverk som dödar fåglar djur insekter och förstör deras bostäder uppväxtplatser mm. Tänk er för vad ni gör. Bättre fokusera på att köpa 3 åkermarken eller bygga solceller på alla hus tak i kommunen lägenheter mm. Ta vara på ytor som ej används. Skogen används på många sätt djuren hem svamp bär stora träd hjälper oss med friskare renare luft. Bara vandra i skogarna här uppe för att man blir glad och pigg men förstörs detta så kommer ni	Områdena runt Stora Norn har bra förutsättningar för vindkraft utifrån de kriterier som använts i analysen. Vi har kunskap om och har även fått in många synpunkter kring miljön kring Stora Norn. Vindkraftens visuella påverkan på området är något som kommer analyseras vidare till granskningen. Solcellfrågan är inget som vindbruksplanen behandlar. Vindbruksplanen är ett övergripande

förstöra för inte bara djur även människor. Så vi ber er tänka noga vad ni gör ska ni vara en kommun som vill natur djur väl eller kommer ni vara en kommun som alla hatar för att ni sabbar skogar natur förstör stövlar liv efter liv efter liv. Vi kommer få ett uselt luiv i våran sommarstuga om dessa vindkraftverk kommer upp. Just nu är livet så skönt här uppe lungt skönt natur djur fåglar mm	dokument som ska verka som underlag när en ansökan om vindkraftsetablering inkommer till kommunen.
Yttrande 171	
Hej Jag bor i Hofors kommun och blir mycket bekymrad, för att inte säga irriterad, över den brist på kommunikation och dialog som helt saknas med oss som främst drabbas av buller och störande ljus av de eventuella vindkraftverken som ni planerar i HN1 och HN2. Ni planerar göra vad Falun, Avesta, Sandviken gör eller gjort dvs placera era vindkraftverk på behörigt avstånd från era medborgare medan vi i Hofors nästan helt omringas av era vkv. Vkv i Stenshyttan (Tjärnäs)kom som en överraskning för alla oss i Hofors. Dessa ligger endast 1 km från fast boende Hofors medborgare!! Beträffande det LIS område som Hofors kommun pekat ut vid Edsken förstör samtliga HN1-4 boendemiljön. HN4 ligger dessutom än närmre boende än Tjärnäs vkv!! Detta är inte ok! Jag och vi önskar eller kräver bättre dialog och samordning i dessa viktiga frågor som påverkar vår boendemiljö.	Hofors kommun har fått möjlighet att lämna yttrande på samrådsförslaget och en dialog hålls med kommunen för att planen inte ska påverka boende i Hofors kommun negativt. Samma säkerhetsavstånd gäller för bostäder i Hofors kommun som i Hedemora kommun. Utbredningen av utredningsområde HN1, HN2, HN3 och HN4 kommer ses över till granskningen. Vindkraftsparken i Tjärnäs har genomgått tillståndsprocess hos Länsstyrelsen enligt gällande lagar.
Yttrande 172	
Hej, Vi har en stuga i Långsbyn och vår synpunkt är att inte bygga i områdena H.N.2, H.N.1 och H.N.4. Detta för att det kan störa vår utsikt och den vackra solnedgången som är i området 2 och 1. Vet ej om eventuella störande ljud kan uppkomma, i så fall vill vi inte ha ett bygge på område H.N.5.	Utredningsområde HN1, HN2, HN4 och HN5 kommer ses över till granskningen av förslaget. Det är av vikt att områdena som pekas ut i den slutgiltiga versionen av vindbruksplanen ger så liten påverkan på boende som möjligt.
Yttrande 173	
Hej, mina synpunkter på Hedemora Kommuns Vindbruksplan är som följer: 1. Vindkraft förfular miljön och förstör horisontlinjen i vårt fina landskap. 2. Vindkraft är inte förnybar; rotorblad, betong mm. kan inte återvinnas. 3. Vindkraft stör djur, natur och människor. Vindkraftverk ger upphov till en roterande skugga som rör sig snabbt och är mycket störande. Rörliga skuggor ger stressreaktioner för både människor och djur. Dessutom uppstår buller och infraljud. Ljudet från vindkraftverk sprider sig i atmosfären. 4. Våra skogar ska bevaras och utvecklas inte skövlas och göras om till stora, otillgängliga industriområden. 5. Fastighetspriserna kommer att påverkas negativt när vindkraft etableras. 6. Microplaster sprids i naturen. 7. Djuren far illa och rovfåglar dödas. Sammanfattning:	Till granskningen kommer en översyn av samtliga utredningsområden att göras. Vindkraftens påverkan på landskapet och landskapsbilden är något som behöver utredas vidare i anslutning till potentiella ansökningar. Det är av vikt för kommunen att vindkraftens påverkan på människor, djur och natur blir så liten som möjligt. Vindbruksplanen pekar ut områden där vidare utredning är lämplig och ska verka som underlag för politiken, tjänstemän och medborgare för att kunna ta välgrundade beslut. Planen tar inga beslut om etablering av vindkraft. Konsulter på Sweco (tidigare Metria) har assisterat kommunen med framtagandet av vindbruksplanen.

Jag anser att vi som bor på landsbygden inte ska offras för att andra ska tjäna pengar på vindkraften. Det finns inga garantier för att vi (i Hedemora) ens får tillgång till energin som kommer från kraftverken. Energin kommer sannolikt att distribueras till Stockholm och till övriga Europa. Hedemora Kommuns vindbruksplan liknar den koloniala utsugningen av Norrland. Att en kommun arbetar emot sig själva och mot folket på landsbygden är för mig helt otroligt. Vindkraften förstör dessutom balansen i vårt energisystem. I Hedemora Kommuns Vindbruksplan har inte hänsyn tagits, att balanskraft faktiskt måste byggas någonstans vid etablering av mer vindkraft. Det finns dessutom idag, inte överföringskapacitet i vårt stamnät. Att etablera mer vindkraft tyder på okunskap. "Hedemora kommun håller på att ta fram en kommuntäckande plan för vindkraft. Planen är ute på samråd 19 juni – 17 september 2023." Samrådet måste göras om. Ett samråd måste också innehålla fakta om vindkraftens negativa egenskaper. Kommunen har anlitat Sweco som är lobbyister för vindkraft som samarbetspartner i framtagandet av vindbruksplanen. Att sedan ha "samrådet" under den period när människor har semester visar på att kommunen inte har respekt för sina invånare.	Valet av konsultfirma beslutades i kommunstyrelsen strategiutskott efter att företaget inkommit med offert (beslut KS145-21 370 § 47). Sweco har varit konsult vid framtagande av vindbruksplaner i andra kommuner, därav den kunskap de beskriver på sin hemsida. Till granskningen kommer allmänheten få ytterligare en chans att inkomma med synpunkter på vindbruksplanen.
Yttrande 174	
Hejhej, Den första och viktigaste punkten; avståndet till bebyggelse, så kallat skyddsavstånd. 800 meter är för kort och har inte ökats på i relation till att verken blivit högre och större. Högre verk innebär att de syns från ett längre avstånd som också i större utsträckning gör att ljuden kan transportera sig längre sträckor ostört då dessa högre verk når över den naturliga topografin. Med större menar jag rotorbladen som är större/längre vilket ger högre hastighet vid vingspetsen = ökad risk för ljud. Det finns även ett annat typ av avstånd att ta med i beräkningarna, s.k. Säkerhetsavstånd. Som innebär att det inom ett visst avstånd från vindkraftverket finns en riskzon för iskast. Mer information finns att läsa här: https://www.energimyndigheten.se/fornybart/vindkraft/vindlov/pla-nering-och-tillstand/miniverk/inledande-skede/halsa-och-sakerhet/nedisning-och-riskavstand/ För det andra undrar jag om värdet av potentiella etableringar väger upp till vad vi uppoffrar (levnadsmiljö och ett eventuellt kommunalt tillsynsansvar). Med dagens förutsättningar tillfaller just inga intäkter eller värden kommunen eller de närboende.	Säkerhetsavståndet som använts i analysen är rekommendation från Energimyndigheten. En översyn av avståndet kommer göras till granskningen. Bedömning av säkerhetsavstånd görs i flera steg och första steget är i vindbruksplanen. Vid en vindkraftsprövning kan nya säkerhetsavstånd komma att prövas baserat på verkets höjd m.m. Vindbruksplanen är ett övergripande dokument och ska verka som underlag för beslutsfattare att besluta potentiella kommande vindkraftsansökningar. Värdet är något som får bedömas från varje enskild ansökan men med en vindbruksplan kommer bedömningen förenklas.
Yttrande 175	
Härmed får jag framföra följande synpunkter med anledning av rubricerad vindbruksplan. Mitt namn är XXX med adress XX Dala.Husby. Mina telefonnummer är 0000-0000 och 000-000 00 00 Min mailadress framgår av mitt mail till Hedemora kommun. I detta mail har synpunkterna i detta word-dokument bilagts.	En översyn av utredningsområdena kommer göras till granskningen. Siktanalys är ingenting som vindbruksplanen kommer producera men det kommer under varje utredningsområde i vindbruksplanen rekommenderas att en siktanalys

Jag har deltagit i samrådsmötena i Stjärnsund 2023-08-23 och i Långshyttan 2023-08-28.

Mot bakgrund av hur komplicerad frågan om Sveriges energiförsörjning är, hade jag som inledning förväntat mig en objektiv redogörelse över aktuella fakta. Då jag i Stjärnsund ställde denna fråga till kommunens representanter fick jag kanske inte helt oväntat svaret att någon sådan faktasammanställning inte fanns att redovisa utan att samrådet endast avser beskrivning och diskussion kring de totalt 18 områden som i Vindbruksplanen utpekats som möjliga för byggande av vindkraftsverk.

Trots detta svar anser jag att det för den fortsatta handläggningen av en eventuell utbyggnad av vindkraftverk är mycket viktigt att såväl kommunmedborgarna som kommunpolitikerna får tillgång till objektiva energifakta om Sveriges energiförsörjning och hur den skall kunna säkerställas i framtiden. Jag vill betona vikten av en objektiv information fri från politiska dogmer. Information bör därför inte heller ges av myndighetspersoner vilkas åsikter kan misstänkas vara påverkade av de politiska makthavarna. Ordspåret ”man hugger inte av den hand som föder en” skall absolut sättas ur spel.

I syfte att höja kunskapsnivån inom aktuella energiområden vill jag föreslå att Hedemora kommun inbjuder objektiva föredragshållare att offentligt redovisa energifakta. Syftet med en sådan föredragning är naturligtvis att klargöra vikten av en fortsatt utbyggnad av vindkraften inom Hedemora kommun. Föredragningen bör med fördel kunna ske gemensamt inför såväl kommunmedborgare som kommunpolitiker. Så har bl.a. skett i Höljes i Värmland till stor belåtenhet för såväl medborgare som politiker. Det är av synnerligen stort vikt att kunskapsnivån i energifrågorna höjs, inte minst hos beslutsfattande politiker.

Att som f.d. klimat- och miljöminister Annika Strandhäll vid förfrågan av Svt i dec 2021 inte kända till hur många kärnkraftverk som i Sverige då lagts ner respektive var i drift var avslöjande om hennes kunskapsbrister. Hon svarade 2 stängda och 3 i drift, medan rätt svar var 6 respektive 6 st. Även f.d. statministern Magdalena Andersson visade sin okunnighet i energifrågor genom att i sitt installationstal på partikongressen i november 2021 framtida deklarerat behovet av en ökad energiproduktion genom ny vindkraft, som var billig och bra, men ”Inte med kärnkraft. Den är för dyr”. Energidebatten måste grundas på fakta och inte politisk dogmatism.

En uttalad rädsla för kärnkraften har nu lett till att det robusta energisystem som en gång var utmärkande för Sverige undan för undan nedmonterats till dagens osäkra och väderberoende energisystem. Detta har inneburit och kommer att innebära oanade kostnader för vårt land.

För att själv kunna förstå hur detta gått till och hur Sverige ånyo skall kunna bygga ett stabilt energisystem har jag sökt oberoende information på internet och då företrädesvis på Youtube. Jag vill som exempel på detta vidarebefordra en del av denna information genom att nedan ange ett axplock av information som kan hämtas på Youtube genom nedanstående sökningar:

Studio Axess 2021. Vindkraftsutbyggnaden ökar risken för elnätet. Jan Blomgren, f.d professor i tillämpad kärnfysik.

Expert: Vindkraft bär inte sin kostnad. ”Funnits konsensuskultur”.

Biträdande professor Christian Sandström, Intervju av hans artikel i tidskriften Kvartal om vindkraften som ett svart hål där skattepengar slukas. Kvartal är en politiskt oberoende nättidskrift som publicerar poddar och texter med samhällsjournalistisk inriktning.

Björn Gillberg. Klimatsatsningar hotar miljö och välfärd.

Björn Gillberg, Vindkraften, elhysterin och elbristen hotar välfärden, demokratin och miljön.

genomförs. Detta är även något som kommunen kan kräva som underlag från en vindkraftsexploator.

Vindbruksplanen pekar ut områden där vidare utredning är lämplig och ska verka som underlag för politiken, tjänstemän och medborgare för att kunna ta välgrundade beslut. Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering.

Vindbruksplanen är ett politiskt dokument och ska spegla den politiska inriktningen i kommunen. Allt material och alla ändringar stäms av med den politiska styrgrupp som satts samman för projektet.

Vindkraft – räddning eller fördärv? Del 1 Hotet not nänniskan.
Vindkraft – räddning eller fördärv? Del 2 Vindkraften och miljön.
Vindkraft – räddning eller fördärv? Del 3 Vindkraft och hållbarhet.
Genom sökning på Googles kan man genom tidningen Näringslivet
Elkrisen ta del av en mycket intressant artikel, Ingenjören bakom
Sveriges kärnkraft: Så får vi nya reaktorer inom sju år.
Flera inlägg från prominenta oberoende vetenskapsmän i Norge och i
synnerhet i Tyskland kommer till samma slutsats nämligen, att
vindkraften inte kan bli elkrisens räddning. Tillika konstateras i en tysk
blogg med Professor Dr. Lüdecke "Windräder sind für ein Industrieland
ungeeignet". Översatt till svenska "Vindkraftsverk är inte lämpliga för
en industrination". I en annan blogg med Prof, Dr. Dr. Hans-Werner
Sinn Wirtschaftsberat Bayern. "Sonne und Wind reichen nicht für ein
Industieland". Översatt "Sol och vind räcker inte för ett industriland".
Mot bakgrund av bl.a. ovanstående information kan jag inte dra någon
annan slutsats än att det inte brådskar med någon ytterligare utbyggnad
av vindkraften. I stället framstår det som mycket önskvärt med en
omfattande utbyggnad av kärnkraften. Först därigenom kommer det att
bli möjligt att balansera den redan befintliga och beslutade
utbyggnaden av vindkraften. Det är beklämmande att konstatera att de
politiker som haft den politiska makten genom nedläggning av fullt
fungerade kärnkraftsverk kunnat förstöra Sveriges tidigare robusta
energisystem. Till skillnad från vad som skulle ha varit fallet i ett
privat företag kommer politikerna inte heller att kunna ställas till
ansvar för detta missbruk av sin maktutövning. Samma partier, som
stått bakom denna nedläggning av kärnkraftverk, agerar nu utan skam
för att försöka lappa ihop vårt energisystem genom en mycket
omfattande utbyggnad av vindkraften. Med största sannolikhet kommer
detta att misslyckas. Vindkraftverken, som helt kommer att förändra
vår landskapsbild, vår natur och miljö, kommer av många att uppfattas
som minnesmärken över inkompetenta politiker. Man kan må dåligt av
mindre.

**Min slutsats blir därför: Jag ställer mig helt negativ till en
utbyggnad av vindkraften i Hedemora kommun. Det finns i
nuvarande läge ingen anledning att offra kommuninvånarnas
trivsel och kulturmiljö på vindkraftsaktivisternas altare.**

Trots detta tydliga ställningstagande från min sida kanske det kan vara
av intresse att höra mina åsikter om de i Vindbruksplanen föreslagna
områdena för en eventuell utbyggnad av vindkraften. Som gammal
Husbybo begränsar jag mina synpunkter till att omfatta gamla Husby
socken. Det enda område jag skulle kunna tänka mig acceptera för
uppförande av nya vindkraftverk är området norr om vindkraftsparken
i Riskebo. Inga vindkraftsverk bör få byggas söder om Riskebos
nuvarande vindpark, då detta inkräktar alltför mycket på vår natur- och
kulturmiljö. Kämpoberget, Kyrkberget och Djusaberget är ur denna
aspekt helt olämpliga. Kyrkberget får anses vara det absolut sämsta
alternativet då vindkraftverk på detta berg skulle få en synnerligen
negativ inverkan på utsikten från socknens centrala delar med sitt
öppna jordbrukslandskap. Kulturmiljön kring Stjärnsund, Stigsbo, och
Kloster måste självfallet också bevaras.

Vid samråden i Stjärnsund och Långshyttan framfördes av många
deltagare farhågor för vindkraftsverkens förväntade negativa effekter.
Flera kunde även vittna om negativa effekter från de vindkraftverk som
redan är uppförda. Jag delar dessa människors farhågor och åsikter.
Vid båda dessa samrådsmöten framförde jag ett krav på att
Vindbruksplanen skulle kompletteras med en typ av siktanalyser så att
kommunmedborgarna får en rejäl möjlighet att studera hur horisonten
kommer att upplevas från olika centrala platser i kommunen om
vindkraftverk skulle byggas på de föreslagna områdena. Tekniken för
en sådan siktanalys finns. Genom en sådan siktanalys skulle det bli

lättare för medborgarna att lämna sina synpunkter på Vindbruksplanen. På detta svarade de föredragande att det i nuvarande läge skulle bli ett alltför omfattande arbete. Däremot ställdes i utsikt att den efterfrågade siktanalysen skulle kunna presenteras vid nästkommande samrådsmöten av Vindbruksplanen, som sannolikt kommer att redovisa ett färre antal aktuella områden. Jag betraktar detta svar som ett löfte och ser fram emot kommande samråd. Jag skulle uppskatta om den politiska ledningen inom Hedemora kommun till mig personligen ville kommentera detta inlägg.	
Yttrande 176	
Vill informera att det finns ett häckande fiskjus par i Fjärrn Spjutbo som kommer tillbaka varje år. Det finns ytterligare ett par som häckar i grycken mot grycksbosidan mitt i det tilltänkta området för vindparken. Havsörnar ses frekvent på åtelkamror i området Högberget och vid mellansjödamm i Spjutbo. Bör detta tas i beaktande?	Vi kommer att se över och analysera de utredningsområden som områdena som nämns ligger i till granskningen av förslaget.
Yttrande 177	
Protest mot anläggandet av H.N.2 norr om Långshyttan Med anledning av vindparksplanerna i närheten av byn Östansjö vill vi som är bofasta och ägare av fritidshus lämna in våra tankar kring detta. Vi finner det oroväckande att vindparken kommer att förläggas så nära bebyggelsen och i vårt närområde där vi ofta vistas. Under många år har Hedemora Kommun arbetat med hållbarhet. Sedan 1998 har vi varit en ekokommun. Att vara en ekokommun har inte enbart handlat om hållbara miljöperspektiv utan också om sociala relationer, arbete, hälsa och livsstil https://hedeniora.se/koniniun-och-demokrati/stadsutveckling/hallbara-hedemora/ . Det här är något som vi invånare i Östansjö känt oss stolta och tacksamma över och något som gjort att det känts som ett klokt val att bosätta sig i kommunen och att etablera sig här. Hedemora kommun har värnat om landsbygden, friluftsliv och biologisk mångfald. När man nu planerar för vindpark H.N.2 norr om Långshyttan så kan vi inte annat än att reagera. https://experience.arcgis.com/experience/el2ed6e5cac4404c95933503cfe49aa0/ . Detta går emot Hedemoras hållbarhetsplaner och tankar om att locka nya invånare sett utifrån flera perspektiv. Befolkningen i Hedemora kommun blir allt äldre. Det finns en ambition om att locka hit unga familjer och företagare och kommunen profilerar sig som en attraktiv ort. För att det ska vara trovärdigt så behöver ni nu lyssna. Vindparksplanerna för bland annat H.N.2 driver utvecklingen åt ett annat håll. Det inverkar på livet för människor på landsbygden på ett negativt sätt. För det första så påverkas stora arealer när man bygger en vindpark i denna storlek med vindkraftverk på uppåt 290 meter. Skogsområden från Riskebo och ner mot Gettjämsberget och Harrtjäm och vidare ned mot Hienshyttan kommer att avverkas. Det behöver anläggas storskaliga transportvägar, kabeldragningar och uppställningsplatser för vindkraftverken. Det inkräktar på ströv- och fritidsområden, bär- och svampmarker för oss som bor i byarna i närheten av vindparken. I dessa tider, med klimatförändringar som leder till skyfallslänkande regn, så kan blottläggande av jordlagren leda till att översvämningar medför jorderosion. I augusti 2021 hade området runt den planerade	Vindbruksplanen är ett övergripande dokument och ska verka som underlag i beslut om etablering av vindkraft om en sådan förfrågan inkommer till kommunen. Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering om vindkraft utan pekar endast ut områden inom kommunen där vidare utredning kan ske. En översyn av samtliga utredningsområden kommer ske till granskningen och där kommer storleken på HN2 att ses över. Det är av vikt att så liten påverkan på människor, djur och natur sker i samband med en vindkraftsetablering och därför är det viktigt för kommunen att få kunskap om hur områden inom kommunen används samt vilka skyddsvärden som finns på olika platser. En potentiell värdeminskning på de bostäder som hamnar nära vindparker är inget som denna vindbruksplan behandlar. Det är dock en viktig fråga för kommunen att ta ställning till och analysera när ett vindkraftsbolag inkommer med en förfrågan om vindkraftsetablering.

vindparken stora översvämningar till följd av just skyfall. Vågar spolades bort och källare sattes under vatten. Vi vill framhålla att då träden tas bort i dessa berg så kan skadorna av framtida skyfall bli än mer påtagliga för våra byar som ligger på lägre belägen mark. Även detta år har området varit översvämmat och grusade ytor har spolats ur, vilket säger oss att det här kan bli ett återkommande problem. Vi i Östansjö tycker att det är lika med förstörelse att riskera detta för en relativt osäker affär, som byggandet av vindparken är. Om det dessutom är utländska intressenter som driver på planerna med vindparken så ser vi inte att det finns några långsiktiga vinster alls i anläggandet.

För det andra så har det debatterats kring fastigheters värdeminskning vid byggnationer av vindkraftverk runt om i landet, vilket så klart även oroar oss. Den dag vi inte längre klarar av att bo i hus på landet och vill sälja, vem vill då köpa en fastighet i skuggan av ständigt rörelse? Med vinande ljud i vissa väder och då särskilt då vinden kommer från nord eller nordväst? Vem vill bo flera mil från stadskärnans service, gatljus och aktiviteter, när det som är lantlig idyll är bortopererad? Är det då värt några tusen mer i transportkostnad för att ta sig till arbetet? Svaren på dessa frågor är entydiga för oss. Ingen kommer att vilja betala för en fastighet här. Vad ska det kosta oss att bo här?

Så tänker vi att det borde vara av allas intresse att vi kan producera el i vårt land? Alla vill ju ha ström och vår elkonsumention ökar hela tiden. Vindkraft ska ju dessutom vara miljövänlig sägs det. Men det förefaller finnas utforskad mark kring de negativa effekterna av vindkraftverk. Det är något som oroar oss i byn.

<https://www.aktuellhallbarhet.se/miljo/klimat/stort-kunskapsunderskott-om-vindkraftens-miljorisker/>
<https://sverigesradio.se/artikel/4519818>
<https://lakartidningen.se/opinion/debatt/2013/08/infraljud-fran-vindkraftverk-en-halsorisk/>

För det tredje så finns också ett hälsoperspektiv i vår protest mot vindparken H.N.2. Flera av oss som bor i Östansjö har hörselnedsättningar och tinnitus. Det är något som är mycket tröttsamt i vardagens brus och på arbetet. Vi som bor i Östansjö har valt att bosätta oss på landsbygden, långt från stadens ljud för att få vila och återhämtning. Vinande, surrande ljud även hemma skulle upplevas som väldigt jobbigt. Läger man sedan till de starkt blinkande ljus som markerar varje verk för flyget, så kallade hinderljus så blir vår boendemiljö störd dag som natt. I skogen, långt från gatlyktors sken så blir de blinkande ljusen en plåga som det inte går att fly ifrån. Det ljus som kommer från Riskebo vindpark liknar ett rejält åskväder och det syns särskilt tydligt molniga kvällar och nätter. Ljuset når redan nu ända ner till oss i byn. Med anläggandet av H.N.2 så nära vår by så förstår vi att ljuset kommer att tränga in i vår vardag på ett ännu tydligare sätt.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/jonkoping/vindkraftsindustrin-vill-andra-regelverket-kring-vamingsljus-for-flyget>

Avslutningsvis vill vi återkomma till att vi känner en oro inför de planer som finns kring bygget och hur vindkraftverken kommer att påverka vår vardag, vår hälsa och värdet på våra fastigheter. Om kommunen beslutar sig för att gå vidare med anläggningen av vindpark H.N.2 så strider det mot den hållbarhetsstrategi som kommunen arbetat för, genom att gå emot den tredje hållbarhetsprincipen där

det står att ”vi ska undvika olika former av manipulation av ekosystemen, såsom att ändra grundvattenflöden eller skapa jorderosion”. Vi i Östansjö protesterar emot Hedemora kommuns Vindbruksplan 2023 och anläggandet av H.N.2.	
Yttrande 178	
Varför ska hedemora kommun ha en vindkraftsindustri och förstöra natur och boendemiljö när andra kommuner lägger ner sin vindkraftsindustri på grund av stora ekonomiska förluster för kommunerna. Det vill säga kommunens skattebetalare, så använd erat förnuft och ställ inte till med att förstöra natur och boendemiljö för oss kommuninvånare med en teknik som inte är färdigutvecklad så politiker och tjänstemän i hedemora ta inget dåligt beslut som kostar oss skattebetalare en boendemiljö och naturmiljö som blir dåligt.	Vindbruksplanen är ett övergripande dokument och ska verka som underlag i beslut om etablering av vindkraft om en sådan förfrågan inkommer till kommunen. Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering om vindkraft utan pekar endast ut områden inom kommunen där vidare utredning kan ske.
Yttrande 179	
Till Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Hedemora kommun Angående Kommunens vindbruksplaner Om vindbruksplanen för nordöstra delen av Hedemora kommun fullföljs blir det förödande för Stjärnsund med omnejd, Kloster och Dormsjö som kulturbygd och turistattraktion. Grycken blir omringad av vindsnurror. De fyra som nyligen kommit upp (Tjärnäs) dominerar redan utblicken från Stjärnsund. Ännu värre blir det med vindkraft på Ballsberget och om Hofors kommun bygger på andra sidan Hedemoras nordöstra kommungräns. Var man än befinner sig vid Grycken kommer man se vindkraftsverk. Är man ute på sjön ser man dem i alla riktningar. Vi citerar ur Vision för Hedemora kommun “Hedemora kommun är en bygd med framtidstro där människor och näringslivet utvecklas. Att skapa god livskvalité och god omsorg för medborgarna är Hedemoras strategiska och övergripande mål. Vi vill att människor ska trivas och vilja bosätta sig här.” Stjärnsund, Kloster och Dormsjö har länge varit en del av kommunen dit människor står i kö för att flytta. En dragningskraft är möjligheten att leva nära naturen på ett resurssnålt och miljövänligt sätt (t. ex genom egna ekologiska odlingar, samåknng, m.m.). En annan är det rika kulturutbudet och för barnfamiljer tillgången till en liten skola med Waldorfpedagogik. (Annaskolan Dormsjö). De människor som flyttar ut till landsbygden vill komma ifrån stadens stress, buller och trängsel och väljer platser som befrämjar livskvalité. I Stjärnsund har kommunen investerat i tomtmark mellan Stjärnsundsparken och Klarängarna. Intresset för att bygga kommer naturligtvis att minska betydligt om vindkraftsparken blir av. Stora satsningar, både ideella och kommunala, har också gjorts för att befrämja besöksnäringen. I det K-märkta Stjärnsund t.ex inrättande av ett besökscentrum, renovering av herrgården och Smedjan, en minigolfbana vid kiosken och vandringsled (drottning Kristinas väg) mellan Stjärnsund och kloster, Pråmleden, ett nybyggt vindskydd med utegrill och gym vid sjön Hålen, etc. I kloster har Engelska parken nyligen rustats upp och gjorts tillgänglig för allmänheten. Ekomuseet Husbyringen är en turistattraktion under hela sommarhalvåret. På vintern plogas fina banor på Grycken ända bort till Silfhytteå. På Matsesgården i Stigsbo anordnas varje sommar dansföreställningar i trädgården och konstutställningar. På grund av de omfattande satsningarna på kultur och friluftsliv har den här bygden blivit ett populärt utflyktsmål för hela södra Dalarna.	Utredningsområdena kring Stjärnsund kommer ses över till granskningen. Det har kommit in många yttranden kopplat till omringning och synlighet över Grycken och kommunen kommer ta dessa i beaktande. Kommunen har även fått in flertal yttranden från boende kring Ehret, utpekade utredningsområden i de byarnas närhet kommer ses över då ett syfte med vindbruksplanen är att undvika omringning. Vindbruksplanen är ett övergripande dokument och ska verka som underlag för beslut. Planen tar inga beslut om etablering av vindkraft utan pekar endast ut områden i kommunen där vidare utredning kan ske. Hofors kommun har i dag inga utpekade områden för vindkraft men planerar att ta fram ett tematiskt tillägg till den nya översiktsplanen. Se Hofors kommuns yttrande. Det är av vikt att gränsvärdet för buller inte överstiger riktlinjerna vid bostad. Detta är någonting som behandlas vid en tillståndsansökan. Det är även viktigt att potentiell vindkraft etableras på platser i landskapet där de stör närboende så lite som möjligt.

Om de föreslagna vindkraftsparkerna på Ballsberget, Svarttjärnsberget, Sandgölsberget och Högberget och vid Spjutbo blir verklighet medför det stora förändringar i landskapsbilden och kommer att ha en negativ påverkan på friluftslivet på Grycken med dess bad, fiske, kanotleder, camping och på vintern långfärdsskridsko, promenader, skid- och sparkturer. På helger och sportlov sitter barnfamiljer från hela kommunen med picnickkorgar utefter kanten av Dansholmarna och njuter av solen och den vackra och fridfulla utsikten över Högberget. Blåsiga dagar läggs en bullermatta över stora delar av Grycken. Ett argument vindkraftsbolagen använder är att ljudet från snurrorna dränks av ljudet från vinden. Vindkraftsnurrorna blir högre och högre eftersom det blåser mer ju högre upp man kommer. Vi har många gånger varit ute på Grycken (båda sommar och vinter) när det varit nästan vindstilla och samtidigt sett att vindkraftverken på Högstjärns Klack snurrar för fullt. Ljud förstärks över vatten och hård mark. Möjligheten att uppleva tystnad (en bristvara i dagens samhälle) är någonting vi måste värna.

Vindsnurrorna avger dels ett hörbart pulserande aerodynamiskt ljud från vingarna, dels lågfrekventa ljud / infraljud som örat inte uppfattar men ändå stressar kroppen. Vindkraftbolagen tar inte hänsyn till de lågfrekventa ljuden. Örat kan vänja sig vid fast bakgrundsljud men får problem med pulserande. Enligt forskare vid Karolinska Institutet störs ca 30 % av närboende vid gränsvärdet 40 dBA.

Vid uppförandet av vindkraftsparken är det viktigt att ta hänsyn till landskapets form, ekologiska funktioner, människors livsmiljöer, rekreationsvärden och historiska miljöer.

Om miljö kvalitetsmål skriver kommunen “ De största hoten mot den biologiska mångfalden är att arternas livsmiljö förstörs genom vår markanvändning, nedläggningar av jordbruk och storskaliga förändringar inom skogsbruket och fisket. Globalt sker en ökande miljöbelastning till följd av vår ökade konsumtion.” (Dessa formuleringar hittade vi 2012 och vi utgår ifrån att de fortfarande gäller.)

2015 avstyrkte Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden E.ON Winds planer för att bygga vindkraft på Ballsberget med hänsyn till “risker för bland annat fladdermössen, naturvärdena invid och delvis på Ballsberget samt närheten till bebyggelsen.” Vad har förändrats sedan dess?

I Stigsbo, Eret och Dormsjö riskerar människor att få vindsnurror bara 1 till 1 1/2 km från sina bostäder.

Rörlig skugga, blinkande ljus i olika färger, buller, roterande vindar och skogsskövling stör inte bara människor utan även djurliv och biologisk mångfald. Stora mängder skog kommer att huggas ner runt varje vindkraftsverk och för att skapa tillfartsvägar. Framtida avverkningar från Sveaskogs sida kommer att göra den visuella störningen från parken ännu mer påtaglig.

I september 2005 ville ett mobilföretag uppföra en 72 m hög radiomast nära Hälsingbo ca 1 km från Stjärnsund. Länsstyrelsen bedömde i sitt yttrande att masten var olämplig ur kulturmiljösynpunkt eftersom den skulle bli synlig inne i de centrala delarna av det gamla bruket ! Ett annat argument var att den skulle påtagligt påverka upplevelsen av det omgivande landskapet och infarten till Stjärnsund.

Mobilföretaget gjorde aldrig någon ansökan om bygglov.

Ytterligare en oroväckande aspekt av vindkraftsparker är att de troligtvis kommer att övervakas med hjälp av radartechnik. Vi är ett antal strålingskänsliga personer som funnit en fristad i det aktuella området

på grund av den relativt låga strålningsnivån. Efter mycket opinionsarbete tog Kommunstyrelsen följande beslut den 2 februari 2010: “Kommunen ska i arbetet med den kommande översiktliga planeringen uttrycka ekokommunens viljeinriktning att avsätta del av området Stjärnsund, Kloster, Dormsjö samt Eret som lågstrålande zon.” Vindkraft är ett nödvändigt komplement till andra klimatanpassade åtgärder för att säkra vår tillgång till fossilfri energi som satsning på bergvärme, luftvärmepumpar, solceller, kollektivtrafik, minskad överflödeskonsumtion (t ex reparation i stället för slit och släng), m.m. Men den ska utformas och placeras så att den inte drabbar den nordöstra delen av Hedemora kommun på ett orimligt sätt.	
Yttrande 180	
När jag läser vinbruksplanen som är ute på samråd saknar jag mycket fakta ur flera hänseenden. Jag skulle inte kunna ta beslut som politiker (om jag vore det) med detta undermåliga beslutsunderlag. Att ta beslut utan vederhäftigt underlag är oseriöst och hänsynslöst gentemot kommunens innevånare. Att uppföra industriområden med vindkraftsverk i föreslagna områden, eller annorstädes, påverkar biosfären på flera sätt. Ordet biosfär betyder allt levande på jorden och den miljö det lever i, alltså vårt gemensamma ekosystem. Detta måste fungera för att vi ska kunna leva. Det saknas fakta om olika naturområden, vilka arter i växt- och djurliv som finns, hotade arter, områdets funktion i naturen etc. En kännedom som kommunen ska ta fram före antagande av planen. Detta för att veta vilka områden som ska skyddas ur alla hänseenden för att ekosystem med biologisk mångfald ska bevaras. Helt enkelt verkligen ha kunskap om Hedemora kommun. Fakta, som finns t ex på Artdatabanken på SLU och Lantmäteriets kartor om vad för biotoper, t ex äldre/gammel skogar, arter i växtriket, djur och fågel liv, hotade arter som finns i de utpekade områdena har inte inhämtats. Skogar av alla de slag samt våtmarker är kolsänkor. Att bygga vindindustri där släpper loss bunden koldioxid vid skogsfällning och grävande. Det är mycket grävande för vägar, fundament och kablar. Jag saknar hur vattenföringen-hydrologin kan påverkas i alla områden. Både grävandet och skogsfällning påverkar markens vattenhållning. Vad tar det ökade flödet med sig och var hamnar vattnet? Hur påverkas vattendrag, stora och små, samt sjöar av ändrad vattenföring? Hur påverkas grundvattnet/vattentäkter? T ex Stjärnsunds vattentäkt ligger i närheten av sjön Grycken. Mycket av sjöar och åars vatten i kommunen rinner ut i Dalälven och sen vidare. De mikroplaster, kompositer, polymerer, PFAS etc (toxiska ämnen) som lossnar från vingarna och läckage från maskineri var kommer det att hamna? Hur långt förs det med vinden? När når det grundvattnet och vattentäkt? Djur, tama och vilda, kommer att beta förorenad grönska/gräs? Just nu utreder danska myndigheter orsaken till att kor i ett område på Jylland visade sig ha otjänligt höga värden för PFAS i köttet och fick lov att slaktas och gå till destruktion. Misstankar finns om att havsbaserad vindkraft kan vara orsaken. Även odlingar, för avsalu och privata, får nedfallet direkt, på mat åt människor. Försiktighetsprincipen i miljöbalken ska kommunen ha som ledstjärna. (Miljöbalken, kap 2, §3). Hedemora kommun ingår i Biosfärsområdet Nedre Dalälven. Har dess personal ombetts lämna synpunkter på vindbruksplanen ang. natur- och	Vindbruksplanen är ett övergripande dokument och ska verka som underlag i beslut om etablering av vindkraft om en sådan förfrågan inkommer till kommunen. Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering om vindkraft utan pekar endast ut områden inom kommunen där vidare utredning kan ske. Om ett vindkraftsbolag kommer med en förfrågan krävs flertal utredningar där bland annat djur och natur samt buller och landskapsbild tittas närmare på. Det är viktigt att alla tänkbara aspekter undersöks noga innan beslut om etablering kan tas. Detta är något som både kommunen och länsstyrelsen tittar på när en ansökan inkommer. Det har inkommit många yttranden kopplat till utredningsområdena kring Stjärnsund och Grycken. Dessa kommer analyseras och utbredningen kommer ses över till granskningen. Område HN5 (Kyrkberget) kommer ses över till granskningen. Konsulter på Sweco (tidigare Metria) har assisterat kommunen med framtagandet av vindbruksplanen. Valet av konsultfirma beslutades i kommunstyrelsen strategiutskott efter att företaget inkommit med offert (beslut KS145-21 370 § 47). Sweco har varit konsult vid framtagande av vindbruksplaner i andra kommuner, därav den kunskap de beskriver på sin hemsida.

kulturvärden ? Det är kanske lämpligare att samverka med dem för utveckling av hållbart lokalt företagande i kommunen än med utländska vindkraftbolag.

Ett fungerande ekosystem är grunden för allt liv på jorden. Även människans. Håller vi på att såga av grenen som vi sitter på ? Genom överkonsumtion av jordens tillgångar. Behöver vi egentligen mer energi?!?

Alla föreslagna områden kommer att påverka människors möjlighet att bo och leva i kommunen. Hälsan med ljud, ljus och kemikali påverkan kommer att störas. Möjligheten att vara lokalt verkande företagare kommer att störas, kanske t o m omintetgöras. Kreativa människors inflyttande kommer att minska kanske det tom blir utflyttning istället. Om det nu går p g a minskade fatighetsvärden på bostaden.

Då jag bor i Stjärnsund är det den delen jag mest känner till. Några synpunkter om det området.:

Stjärnsund är en del av Husbyringen (Kyrkberget har områden av artrik skog väl värd att bevara) , Pråmleden går här , sjön Grycken är till glädje både sommar och vinter för bad, stillhet, båtliv, fiske och skridskoåkning (även skidor och spark). Mycket företagande här bygger på besöksnäring - kultur och natur och historia.

Vindkraftverk kommer att ses åt alla håll vid och på Grycken om föreslagna områden iscensätts. Vill man komma hit och titta på det? Starkt ljus-sken dygnet runt och störande ljud. Ljusskenets reflexer kommer vid utbyggnad att öka. Stillheten går förlorad.

Helhetsupplevelsen av naturen går förlorad. Den ro för själ och hälsa som en dylik natur ger går förlorad. Att komma hit överhuvudtaget lockar ej även om det är kulturvärden man tänkt se.

Hur går det för fåglar och övrig fauna? Fiskgjuse har setts flyga över byn. Var bor den och var fiskar den? Ugglor hörs, tranor finns det, hackspett och spillkråka ses och hörs, flertalet mindre fåglar drar runt här . Fladdermöss ses.

Sällsynta fladdermöss finns här och i Silfhytteå enligt Dalarnas länsstyrelses inventering för ett antal år sen. Hur har fladdermössen det idag ? Hur går det för dem med stora roterande blad och starkt vitt lampsken dygnet runt/året runt. ? Dags för inhämtande av länsstyrelsens fakta och begära en ny uppdaterad inventering före plan beslut anser jag. .

Det finns ett LIS område vid Grycken. Med befintliga och eventuellt fler kommande vindkraftverk runt sjön blir det knappast någon landsbygdsutveckling där.

Fyra konsulter på SWECO, två kommundienstämman och sen STRUCTOR har tagit fram materialet. Går jag in på företagens hemsidor så upplever jag dem inte opartiska och oberoende i vindkraftsfrågor. Det är kanske en av orsakerna till det undermåliga materialet d v s med stor brist på fakta. Önskvärt är oberoende inventeringar och mätningar.

"Sweco har stor marknadsnärvaro och erbjuder en bred och djup kompetens inom vindkraft. Vi är med och utvecklar marknaden med fler än 200 engagerade konsulter inom vindkraft." citat från deras hemsida.

För övrigt anser jag att det räcker med vindkraftsverk i kommunen nu. De fyra sista i Tjärnäs vore jag helst utan.

"Vi har drömt, och drömmer alltför, om ett Tusenårsrike med ständig tillväxt, medan vi utarmar jorden, misshandlar djuren och omvandlar naturen till monokulturer. Vi överutnyttjar den och överkonsumerar dess tillgångar, tills den dör av utmattning" (Sture Boström) Detta säger mig att det verkligen är hög tid att tänka långsiktigt så vår planet överlever. Att ha massor av energi produktion men ett kraschat ekosystem är ödesdigert. Tänk om Hedemora kommun kunde ta det till sig och vara en föregångare och förebild. En

kommun med skogar med hög biologisk mångfald och ekologiskt jordbruk och rent vatten. Referenser: https://www.artdatabanken.se/tjanster-och-miljodata/artportalen/ https://www.nedredalalven.se/sv/biosfarområdet/biosfaer-karta https://minkarta.lantmateriet.se/ https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/arter-och-artskydd/fladdermossen-i-sverige/ PFAS är uppe till förslag att förbjudas i EU. Lite mer öppen diskussion om PFAS. https://www.commondreams.org/news/pfas?fbclid=IwAR2lIE_1jWaIr3E1gyvdYCGvFISs7SFfzGI-BKjzE1gcT6pJQJh-XYNZn5E	
Yttrande 181	
Vi anser att kommunen har kortsiktiga intressen som kommer att förstöra så mycket miljö för alltid. Många kommuner har redan sålt sina vindkraftverk på grund av olönsamhet. Genom Vindbruksplanen ställer kommunen invånarna mot varandra. Ska de som har möjlighet och förmåga att protestera klara sig utan exploatering på sitt berg? Har grannkommunernas invånare informerats? För att få människor att vilja bo och verka i kommunen behövs en levande landsbygd. Blir för mycket miljö förstörd av vindkraftsparker flyttar både människor och företag från bygden och ingen vill etablera sig eller bosätta sig här. Finns någon plan för att minska energiförbrukningen? Kommunen borde verka för att minska och effektivisera energiförbrukningen och även uppmuntra kommuninvånarna till det. KYRKBERGET Alla berg och skogar är unika, alla vill ha kvar sitt berg..... Kyrkberget är gammal kulturbygd: Medeltida vägar, Kyrkvägen och Kvarnvägen. Gammalt offerkast. Trollgruvan och Jättens grotta. Pimgrimsleden. Natur som i alla fina skogar. Tall, gran och lövträd..... Svamp, bär, blommor, mossor..... Björn, varg, älg, rådjur, räv, vildsvin, grävling..... Rovfåglar, hackspettar, skogshöns, småfågel..... Tjäderspelplats, fiskljusbon..... Friluftsliv Jakt. Vandring, skidåkning, hundpromenader..... Mountainbike. Svamp och bärplockning..... Skogsbruk Kyrkberget har bra skogsbruksförhållanden både topografiskt och produktionsmässigt.	Vindbruksplanen är ett övergripande dokument och ska verka som underlag i beslut om etablering av vindkraft om en sådan förfrågan inkommer till kommunen. Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering om vindkraft utan pekar endast ut områden inom kommunen där vidare utredning kan ske. Information om samrådet ges ut till medborgarna under samrådstiden och granskningen. Medborgarna har då möjlighet att inkomma med synpunkter och frågor som kommunen tar ställning till. Under samrådet höll kommunen öppet hus, något som även kommer ske under granskningen. Till samrådet annonserade vi i Södra Dalarnes Tidnings samt i Lokalt i Hedemora & Säter. Vi ska även se över hur vi kan nå ut ännu bättre till granskningen. Grannkommunerna blev informerade via mejl och har fått möjlighet att lämna yttrande. Utredningsområde HN5 (Kyrkberget) kommer ses över till granskningen då det kommit många yttrande kopplat till användningen av området. Övriga ej nämnda utredningsområden kommer även de ses över till granskningen. Husbyringen har i analysen ett säkerhetsavstånd på 1000m, 500m åt vardera håll. Detta kommer ses över till granskningen ifall det är något som behöver justeras. Energieffektivisering är inget som vindbruksplanen behandlar.

Omgivande kulturbygd, alla som bor och verkar runt Kyrkberget skulle påverkas negativt om berget skulle exploateras! HUSBYRINGEN Husbyringen är inte vägen man åker på, utan upplevelsen av natur och kulturlandskapen man färdas igenom, platserna man stannar vid och besöker. Hänsyn har tagits på kartan (800m zonen) men hur ser det ut i verkligheten? Vindkraftverk är stora, det borde planeras för hur de ska placeras för att inte dominera all utsikt. (Arbete för landskapsarkitekt?)	
Yttrande 182	
☹ Vädjan om att vi som värnar om den viktiga närmiljön blir lyssnade på! Tack! Ingår den redan av Svea Skog genomförda skogsavverkningen i Långshyttan, i Hinshyttans närområde planen för vindkraftsverk?? Det som nu sker kommer att påverka oss alla negativt o särskilt de som lever o bor nära den gigantiska slutavverkning/ kalhuggnings som genomförs. Den förstörda naturen kommer att påverka permanent boende o turisters möjlighet till välbehövlig rekreation, äkta naturupplevelser, med skogens fantastiska förmåga att ge välbefinnande, att kunna ströva omkring ,åka skidor, se på djur o växtlighet, plocka svamp o bär mm mm Några synpunkter o frågor, Den oroväckande stora avverkningen är det ett första steg att exploatera skog och mark för vindkraftsparker ? Förföljning av den betydelsefulla tillgång som skogen är, är oåterkallelig och allt material som behövs för uppbyggnad, en stor del är synligt ovan jord men även allt matr. som är nedgrävt, ledningar mm, allt matr. som går åt att bygga alla vägar till vindparkerna i skogen som också ska hållas farbara vintertid, massor med betong till fundamenten, (varifrån kommer den), material till torn, rotorblad/vingar mm mm? Betala för att bli beroende av utländska exploatörer, leverantörer o ”deras kunskap”? Tänk tanken om det börjar brinna i skogen eller i ett vindkraftverk o elden får fäste i den torra, eroderade marken, det blir en naturkatastrof o ingen elproduktion tills nya vindkraftverk är på plats. Västmanland o Dalarna har haft stora skogsbränder, räcker brandförsvaret till, finns personal och brandutrustning? Hinshyttevägen nyttjas frekvent av stora timmerbilar som nu också kör nattetid och stör nattsömnen för boende. Om planen är att bygga på kalhygget kommer vägen att ytterligare slitas. Kostnaden för underhåll o reparation av vägar ska inte läggas på fastighetsägarna, den kostnaden ska hamna hos de som tjänar på exploateringen o kommunen som ansvar o ger tillstånd till byggnation. Därför är mina synpunkter och frågeställningar som är genomtänkta och på saklig grund: Nej till ytterligare exploatering av vår fina natur runt Långshyttan.	Området ni nämner är inget som vindbruksplanen har koppling till. För frågor gällande avverkningen hänvisar vi till Svea Skog. Vindbruksplanen är ett övergripande dokument som ska verka som underlag för kommunens politiker, tjänstemän och medborgare när ett vindkraftsföretag kommer med en ansökan om att få etablera sig i kommunen. Vindbruksplanen tar således inge beslut om etablering av vindkraft utan pekar ut områden i kommunen där vidare utredning är lämplig. En översyn av samtliga utredningsområden kommer göras till granskningen.
Yttrande 183	
Jag vill INTE ha vindkraft i närheten av där jag bor i Vikmanshyttan och vill inte ha vindkraft i övrigt heller. Tycker att de förstör vyn i landskapet och förstör marken där de står. Djurlivet blir lidande och	Påverkan på landskapsbild samt djur- och naturvärden är något som vindbruksplanen utreder övergripande.

jag vill inte heller höra oljudet av dem. Jag gillar att vara i skogen och plocka svamp och bär. Skogen och skogsturismen är viktig och då vindkraften inte heller kan generera el hela tiden så är det bortkastat med resurser. Vet att de inte går om det är vindstilla och blåser det för mycket så går de inte heller. Lika tänker jag på att de inte har speciellt lång livstid heller, varför lägga ner pengar på något sådant ostabilt?	Vidare djupare utredningar sker vid inkomna vindkraftsansökningar. Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering av vindkraft utan ska verka som ett underlag när en ansökan inkommer till kommunen. En översyn av område HS5 kommer göras till granskningen.
Yttrande 184 Angående Hedemora kommuns plan på att anlägga vindkraftverk inom Borns kronopark så har vi funderingar på hur mycket störningar en fastighet ska kunna belastas med. Vi som har fastighet längst bort från tätorten har redan våra fastigheter belastade med störningar både från järnväg och E16. Att vi ska behöva utsättas för mer störande ljud och ljusblink från ett närliggande vindkraftverk är mer än vad vi kan acceptera. Vi motsätter oss planen som den är utformad i norra spetsen av förslaget HN1. Borns kronopark 1:8	En översyn av område HN1 kommer göras till granskningen av förslaget. Det har inkommit flertal synpunkter kopplat till bullerstörning och inringning av områden norr om E16 så detta är något vi kommer titta vidare på.
Yttrande 185 Området H.N.1 anser vi inte att lämpar sig för en vindkraft etablering då ljud hörs och "blyxtljus" syns kvällstid kommer att störa oss . Och med den höjd Verken har kommer de att dominera landskapet. Sjösystem och djurliv kommer att påverkas negativt. Vi har även järnvägen i anslutning till fastigheten vilket också är ett störningsmoment. Därför önskar vi att vindkraftsetablering i område H.N.1 norra spetsen Hedemora kommun uteblir.	Utredningsområde HN1 kommer ses över till granskningen av förslaget. Det har inkommit flertal synpunkter kopplat till buller från boende norr om E16 så detta är något som vi kommer titta närmare på för att minimera bullerpåverkan.
Yttrande 186 Hej! > Tänkte försöka ge lite tankar kring eventuella utbyggnaden av vindkraft i området kring Långshyttan > > I bifogad bild finns ett enkelt montage av 12 verk i projektet storåsen som ses från Lången. Zoomar man in bilden får man en mer vy från hur det ser ut när man står på platsen, är ett panorama foto. Tycker ni skulle ge i uppdrag åt en landskapsarkitekt eller liknande ta fram för er hur det faktiskt skulle kunna komma att se ut. Det kommer bli en vägg av vindkraftverk som sträcker sig 1.6 gånger högre än höjden på bergstopparna sett från Lången. Bergen är som mest 185 meter över Lången medan vindkraftverken kommer sträcka sig 480 meter över Lången. > Det kommer bli en vägg av roterande verk. De är betydligt högre idag än mot tidigare som sträckte sig 185 meter upp mot dagens 295. Sedan är de även 200 meter i bredd. > Jämför man detta ingrepp i boendemiljön för Långshyttan kontra hur noga det kan vara med en mindre fasadändring eller till och med byte av husfärg som kan få nedslag så är detta ett enormt mycket större ingrepp på vår miljö. Det är nästan likt att slå upp höghus på 295 meter bara att dessa även roterar. > > Vi räknar på att ev bygga lite nya boenden i Långshyttan, men det är tufft med dagens priser och räntor att kalkylera. Kommer detta då även bli verklighet faller värdet och efterfrågan avsevärt på boende i detta	Utredningsområden kring Långshyttan kommer ses över till granskningen då det inkommit många synpunkter kring användningen av områdena. Landskapsbilden är inget som denna vindbruksplan analyserar. Vindbruksplanen är ett övergripande dokument som visar på vilka områden inom kommunen där vidare utredning är lämplig. När en ansökan inkommer till kommunen kommer flertalet djupgående utredningar att krävas vilka kommer undersökas av både kommun och länsstyrelse. Säkerhetsavståndet till bostäder kommer ses över till granskningen. Fastighetsvärde är inget som vindbruksplanen behandlar men det är en viktig fråga att ta ställning till och analysera om en förfrågan inkommer på en plats nära boende.

område vilket kommer få konsekvenser varav en säkerligen blir att vi inte kommer kunna genomföra denna plan. > Utebliven inflyttning av skattebetalande arbetskraft till kommunen måste tas i beaktande ikring detta. Jag som inflyttad hade inte flyttat hit och köpt hus om denna park funnits här och med Setras expansiva fas finns alla förutsättningar för nyinflyttning av barnfamiljer till orten. Men med detta tror jag säkerligen de skulle välja att pendla ett par mil istället med följderna att de mkt väl kan bosätta sig utanför kommunen och betala sin skatt där. > > Man räknar på avståndet 800 meter till närmsta boende. Men även detta är en avsevärd skillnad mellan verk på 185m kontra dagens 295 meter. > > Närheten till naturen och lugnet är det bästa som Långshyttan kan erbjuda idag. Detta kommer helt försvinna tyvärr med dessa parker. > > Samtalade med RWE tidigare i år om områden på andra sidan E16 vid befintliga parken uppe vid Engelsfors. De sa då att de vid vindmätning kommit fram till att de kanske skulle få lov att sätta upp ett verk till för att nå samma effekt. Som vid det planerade området. Frågan är ju även då om alla vi boende ska behöva förlora vår boendemiljö samt även förlora en hel del i fastighetsvärde med ekonomisk skada som följd, detta för att ett tyskt bolag ska få större vinster som inte kommer vår kommun eller Sverige till gagn. >	
Yttrande 187	
Hej! Gällande vindbruksplanen så anser vi i Kloster att allt byggande mellan Kloster och Stjärnsund är högst olämpligt pga det vackra naturområdet och närheten till Flinesjön. Vi vill inte ha mer industrialisering av landsbygden och skogsavverkning. Tack!	En översyn om utredningsområdena i närhet till Kloster och Stjärnsund kommer genomföras till granskningen.
Yttrande 188	
Hej! Vill lämna synpunkter på Hedemora kommuns vindkraftsplan. Området H.N.1 norra spetsen anser jag inte är lämpligt för en vindkraftsetablering. Dessa vindkraftverk med en höjd av 280 meter kommer dominera landskapet och nuvarande orörda natur kommer att gå förlorad. Sjösystem och djurliv kommer att påverkas. Boende i området kommer med ett förverkligande av föreslagen plan påverkas på ett sätt som innebär stora inskränkningar i nuvarande livskvalitet!	En översyn av område HN1 kommer göras till granskningen av förslaget. Det har inkommit flertal synpunkter kopplat till bullerstörning och inringning av områden norr om E16. Det är av vikt att djur- och naturliv i så liten mån som möjligt påverkas.
Yttrande 189	
Hej. Vi vill inte ha vindkraftverk så nära oss boende i Vikmanshyttan.	En översyn av område HS5 kommer göras till granskningen. Påverkan på landskapsbild samt djur- och naturvärden är något som vindbruksplanen utreder övergripande. Vidare djupare utredningar sker vid inkomna vindkraftsansökningar.

Yttrande 190	
Här finns vandringsleder en av de bästa i Dalarna. Många fisketjärnar, svamp och bär. Grunder från tidigare bebyggelse från 1400 talet och framåt. Rekreation för stadsbor. Allt detta behöver en tyst zon. En genomgripande utredning för bevarande av detta naturområde öster om Hedemora (HS3)	Utredningsområde HS3 kommer ses över till granskningen. Det är av vikt att djur- och naturliv påverkas i så liten mån som möjligt av en potentiell vindkraftsutbyggnad.
Yttrande 191	
Jag hoppas att våra folkvalda i kommunen tänker mer än en gång. Idag har det framkommit så mycket om hur dålig vindkraften är. Många kommuner försöker nu sälja sina vpkparker . Att förstöra så mycket skogsmarker är vansinne. Vad finns för Plan att ta hand om skräpet när det är uttjänt.....Ingen. Det sorgliga är att ingen vet hur det ska gå till. Och det sitter inte några kunniga i regeringen som kan detta. Borde vara lite utbildade människor i denna fråga. Som det är nu så är det pengar som styr. Dom utländska företagen skor sig bara på våra skattemedel och vinsterna går till utlandet. Tack o lov har många kommuner och länder börjat backa i frågan. Sånt slöseri med skattemedel och vår natur. Det är också bevisat att de sprider microplaster som både vi och djuren tar skada av. Naturvårdsföreningen sitter i knät på Energimyndigheten. Det finns bevisat. Sen kan vi ta det personliga. Jag är väldigt orolig för vad som kommer att hända med vår natur i Garpenberg. Det räcker med gruvan. Alla vandringleder som drar mycket besökare bl.a Bär o svampskogar som försvinner. Framtiden ser inte rolig ut. Dessutom vet jag två familjer som backat ur när dom såg planen. Dom letade hus i kommunen och ville bo på landet. Jag skulle kunna skriva massor då jag följer vindkraften noga. Vill bara hoppas att Våra politiker tänker mer än en gång och anlitar kunniga människor i sina beslut. Önskar att Garpenberg får fortsätta vara en fin plats i kommunen. VKVens tid är förbi. Tack o lov.	Vindbruksplanen är ett övergripande dokument som ska verka som underlag för kommunens politiker, tjänstemän och medborgare när ett vindkraftsföretag kommer med en ansökan om att få etablera sig i kommunen. Vindbruksplanen tar således inge beslut om etablering av vindkraft utan pekar ut områden i kommunen där vidare utredning är lämplig. Utredningsområdena kring Garpenberg kommer ses över till granskningen.
Yttrande 192	
Hej Vi motsätter oss starkt att det byggs vindkraftsverk kring husbyringen och övriga delar av Hedemora kommun. Vi tycker att det är för värdefull natur och att framför allt att skogen med allt vad den ger är mer värdefull.	Vindbruksplanen är ett övergripande dokument som ska verka som underlag för kommunens politiker, tjänstemän och medborgare när ett vindkraftsföretag kommer med en ansökan om att få etablera sig i kommunen. En översyn av samtliga utredningsområden samt säkerhetsavstånd både till bostäder och Husbyringen kommer ses över till granskningen.

Yttrande 193	
Då det gäller ett eventuellt bygge av vindkraftspark i Vikmanshyttan, nära anslutning till Vikmanshyttan skola, finns ett flertal faktorer att ta hänsyn till. Området för den tänkta parken är ett viktigt rekreatiomsområde för de boende. Det är även ett viktigt område för skola och förskola, där området används för bland annat undervisning. De båda sjöarna i Vikmanshyttan, Vikmanshyttesjön och Gåran är viktiga för fågellivet, liksom området utanför i riktning mot Hedemora samt i riktning mot riksväg 70. Detta område är en landningsplats för flyttfåglar, och under vår och höst kommer det stora fågelsträck som stannar till. Vi behöver självklart hjälpas åt att finna lösningar på framtida energilösningar. Det är dock viktigt att tänka till kring placering.	En översyn av utredningsområde HS5 kommer genomföras till granskningen av förslaget då det inkommit många synpunkter kopplat till områdets närhet till Vikmanshyttan samt användningen av området.
Yttrande 194	
Hej, Ville bara säga att jag är bekymrad över vindkraftverk nära boende. Köpte ett landställe för att komma bort från Stockholm. Efter två stroke är jag ljudkänslig. Så jag uppskattar tystnaden vid skogen. Jag köpte tomten närmast skogen, i Granbo i Vikmanshyttan. Jag hade jag inte köpt om det var för nära många grannar. Efter skövling av skogen så finns det inte lita mycket ställen att gå på i skogen. Det är många familjen med hundar. Är inte dem och andra djur också känsliga för ljud? Jag hade inte köpt om det var vindkraftverk för nära. Det känns lite som ett hån för boende att bygga så nära. Vi alla förlora på det även ekonomiskt. I flera studier har man funnit boende vid vindkraftverk oftare har allvarliga sömnstörningar och depression. Man har även funnit en ökad frekvens av yrsel, tinnitus, ljudöverkänslighet, huvudvärk, ökad aktivering av yrsel, tinnitus, ljudöverkänslighet, huvudvärk, ökad aktivering av autonoma nervsystemet mer mera. Jag gillar Dalarna så mycket, vill inte flytta härifrån. Borde det inte finnas ställe länge ifrån bebyggelse? Tack för ordet.	En översyn av utredningsområde HS5 kommer genomföras till granskningen av förslaget då det inkommit många synpunkter kopplat till områdets närhet till Vikmanshyttan samt användningen av området. Övriga ej nämnda utredningsområden kommer också ses över till granskningen.
Yttrande 195	
Sedan 1978 har jag badat från en av Klacklandets båtbyggare. Se bifogat foto. Denna plats har varit jordens vackraste i min värld, i mitt liv. Jag har tillbringat min barndoms somrar i Stjärnsund och många efter det i vuxen ålder, och sedan 2018 äger jag stugan som mina föräldrar byggde då, 1978. Jag åker till Klacklandet året om. Tystnaden och stillheten vid Grycken är balsam för själen. Vidderna naturen och det till synes orörda är heligt för mig.	En översyn av utredningsområdena kring Stjärnsund och Grycken kommer ske till granskningen. Minimal påverkan på landskapsbild samt djur- och naturvärden är något som planen värnar om. Vindbruksplanen är ett övergripande dokument som ska verka som underlag för kommunens politiker, tjänstemän och medborgare när ett vindkraftsföretag inkommer med en

Husbyringen, natur och kultur, är en unik plats i Sverige. Värde att bevara i en mängd aspekter från vindkraftens negativa skadeverkningar. Andra kan vittna om påverkan på djurliv mm. Från min badbrygga syns numera de senaste 4 vindkraftsnurorna. Vidrigt är det. I orörd natur har dessa industriella verk placerats. Jag vill inte se dem i mitt paradiset en sommardag. Inte ljuset som blinkar en vinterkväll. Inte höra dem när jag mediterar i en skogsglänta. Eller när min kanadensare flyter fram över Gryckens vatten mot Silfhytteå eller Björknäbba. Mina barn och barnbarn ska kunna besöka bygden och njuta av orörd omhändertagen natur. Människor blir sjuka av stressen i det moderna samhället. Många väljer att skala ned sina liv, flytta till landsbygden. Stjärnsund och Hedemora kommun är lysande exempel på en sån livsstil. Här behövs extra hänsyn till människors val av livsstil. Detta måste vi värna om. 	ansökan om att få etablera sig i kommunen. Vindbruksplanen tar således inget beslut om etablering av vindkraft utan pekar endast ut områden i kommunen där vidare utredning är lämplig.
Yttrande 196 Till Hedemora kommun Yttrade gällande vindbruksplan Som fastighetsägare till en fritidsfastighet på Killingberget i Eret i är vi bekymrade över de områden för etablering av vindkraft som presenteras i vindbruksplanen för Hedemora Kommun. Vi har ägt vår fastighet sedan 2011 och är måna om att platsen även framgent ska kunna fungera som en rekreationsplats med närhet till skog och natur och vi är även måna om att bevara de kulturhistoriska värden som finns i närområdet. Att genom etablering av en vindkraftspark förändra hela landskapsbilden kring vår fastighet kommer inte bara försämra och förfäda vår utsikt, det kommer även innebära en ekonomisk förlust för oss då värdet på vår fastighet i och med detta sjunker. Vi undrar därför hur vi kommer att kompenseras för detta? Utöver ovanstående är vi givetvis även bekymrade över den miljöpåverkan som en vindkraftspark gällande buller och framför allt fågellivet. Vi hör redan de vindkraftverk som är 145 meter höga står på Killingberget och oroas av att de verk som planeras är avsevärt högre än de befintliga. Det finns även ett krav på att vindkraftverk som är högre än 150 meter ska förses med blinkande ljus (mer intensivt än de som finns på lägre verk). Hur säkerställer Hedemora kommun att de som bor precis på gränsen (800 meter) inte störs av buller eller blinkande ljus? Slutligen vill vi påpeka att vi förstår vikten av förnybar energi och behovet av att minska koldioxidutsläppen, dock behöver de negativa	Det har inkommit många synpunkter kopplat till de utpekade utredningsområdena kring Ehret. En översyn av dessa kommer göras till granskningen. Säkerhetsavståndet om 800 meter till bostäder kommer ses över till granskningen. Fastighetsvärde är inget som vindbruksplanen behandlar men det är en viktig fråga att ta ställning till och analysera om en förfrågan inkommer på en plats nära boende. Behovsstyrd hinderbelysning på kraftverk har tidigare beviljats av Transportstyrelsen men sedan ca 10 år tillbaka har inga nya ansökningar beviljats på grund av Forsvarsmaktens avrådan med hänsyn till rikets säkerhet. Ett syfte med vindbruksplanen är att minimera påverkan på närboende, frågan om hinderbelysningens påverkan på närboende bör därför undersökas vidare i faktisk ansökan.

effekterna av en vindkraftspark i de områden som anges i vindbruksplanen tas i beaktning.	
Yttrande 197	
Yttrande rörande Hedemora kommuns tematiska tillägg till Översiktsplan 2030 rörande vindkraft Generella synpunkter 1. Vindkraft ska naturligtvis av effektivitets skäl byggas där det blåser mest, dvs till havs och oftast i bergsområden. Därför är det inte lämpligt att bygga i stora delar av Hedemora kommun - det är ont om hav och fjäll i Hedemora. 2. Dagens miljöfientliga, okunniga och oberäknliga regering har gjort energifrågorna oklara och utan fokus på de avgörande framtidsfrågorna i energisektorn. Det borde handla om snabb klimatanpassning, energieffektivisering och energisparande. Där har vindkraft en roll att spela men ska byggas på rätt sätt - till exempel till havs och med förnybara material, till exempel trä. Regeringens inkompetens och miljöhänsynslöshet gör det också svårt att bedöma hur mycket vindkraft som behövs. 3. Havsbaserad vindkraft kan även installeras så havets biologiska mångfald skyddas eftersom det förödande industrifisket upphör kring installationerna. Finland bygger sin vindkraft där det blåser som mest dvs i östra delen av Östersjön. Även Sverige har kompetens för att göra så. 4. Denna vindbruksplan är föråldrad - ett exempel: Om det i framtiden byggs högre verk (vilket kommer att ske) måste naturligtvis skyddsavstånden till bostäder m.m. öka. Då lär kartorna ritas om... 5. Om det ska byggas på land är en viktig princip att så långt som möjligt bygga i redan störda miljöer tex utefter vägar och kraftledningar. Då bör även ett nära samarbete ske mellan grannkommuner och Lst för att höja effektiviteten. Det syns väldigt lite av samarbete i denna plan mellan Hedemora och dess grannkommuner. Denna princip som många instanser lyfter fram vid installation av alla slags störande anläggningar lyser bara med sin frånvaro i denna vindbruksplan. 6. Det får inte vara så att det är enskilda markägare/företag och vindkraftsbolag som styr var och hur vindkraftverk ska byggas utan det måste vara samhällets demokratiska instanser som bestämmer. Sammanfattning generellt: Regeringens inkompetens, motstridiga besked och miljöfientlighet gör det för närvarande omöjligt att bedöma behovet m.m. av framtida vindkraft. Så denna plan kan läggas lågt ner i en låda/fil. Specifika synpunkter 1. Oerhört viktigt att inte omringa boende och bostäder av vindkraftverk. I vårt fall har vi väldigt nära till verk söder om oss som	Vindbruksplanen är ett övergripande dokument som ska verka som underlag för kommunens politiker, tjänstemän och medborgare när ett vindkraftsföretag kommer med en ansökan om att få etablera sig i kommunen. Vindbruksplanen tar således inge beslut om etablering av vindkraft utan pekar ut områden i kommunen där vidare utredning är lämplig. Analysen i vindbruksplanen och utpekandet av området är bland annat baserad på där det är bäst vindförhållanden. Optimala förhållanden för vindkraft är mellan 4–25 m/s, vilket medför att lite högre toppar är optimala. Säkerhetsavståndet till bostäder är ett generellt mått rekommenderat från Energimyndigheten. Avståndet kommer ses över till granskningen och i potentiella kommande ansökningar kan avståndet behöva justeras. Fastighetsvärde är inget som vindbruksplanen behandlar men det är en viktig fråga att ta ställning till och analysera om en förfrågan inkommer på en plats nära boende. Till samrådet annonserade vi i Södra Dalarnes Tidnings samt i Lokalt i Hedemora & Säter. Vi ska även se över hur vi kan nå ut ännu bättre till granskningen. Grannkommunerna blev informerade via mejl och har fått möjlighet att lämna yttrande.

både syns och hörs - hörs särskilt högt vid hög luftfuktighet och sydvästlig vind (vilket är den dominerande vindriktningen) I norr ser vi ljusen från vindkraftverk. Det är ju också så att rörliga ting och blinkande ljus fångar människors uppmärksamhet så sådana ting dominerar ens upplevelse av landskapet. 2. Eftersom vindkraftverk nära en fastighet sänker fastighetens värde så bör det utgå ekonomisk kompetens till berörda. Även i denna fråga har regeringen uppvisat total inkompetens. I framtiden - dvs från och med i morgon - är vi som fastighetsägare och boende i kommunen väldigt glada om vi får relevant information om planer och annat som berör vårt framtida boende och fastigheter. Vi fick information om denna plan och samrådsmöten i augusti av en framsynt granne. Så får inte viktig kommunal information skötas.	
Yttrande 198	
Yttrande avseende Hedemora kommuns vindkraftsplan Nedanstående yttrande har sammanställts utifrån synpunkter som framkom vid ett möte 11 september 2023 med boende i byarna Djusa, Koberga, Bengtsbo och Åkerö. Vid mötet rådde enighet om att vi boende/markägare/sakägare starkt motsätter oss en etablering av vindkraft på Djusaberget (som även inbegriper Grönberget) och att skälen till det är många. Det finns ingen karta/beskrivning i samrådsunderlaget som visar säkerhetsavstånd till området/anläggningarna som är aktuella, dvs där det är riskfritt för allmänheten att vistas. Området som friluftslivet förlorar kan vara mycket större än vad samrådskartan ger sken av. Anläggningarna hamnar för nära inpå våra byar och hus och skulle totalt dominera, förändra och förfula landskapet. Fastigheterna sjunker i värde och blir svåra att sälja (erfarenhet av detta finns på andra platser där vindkraft placerats nära bebyggelse). Stor oro finns för negativa effekter av ljudnivå, infraljud, blinkande "varselljus" och fladdrande skuggor från kanske 500 meters höjd. Det är med säkerhet inte positivt för den miljö vi valt att bo och leva i, varken på kort eller lång sikt. Blir planen verklighet förvandlas häften av skogen på berget, ca 450 hektar, till ett "industriområde", skog som idag används som frilufts- och rekreationsområde av minst 500 personer. Aktiviteter som bär- och svampplockning, jakt, cykling, ridning, promenader och andra former av motion på gamla och väl upptrampade stigar, vägar och välkänd platser kommer att begränsas eller försvinna helt. Kan vindkraften även få negativa effekter för de fyra etablerade GSM-masterna i området och mobiltrafiken? Det vet vi inte. Många oroar sig för hur djurlivet och viltstammarna påverkas, det är svårt att tro annat än att effekterna blir negativa när nästan 50%	En översyn av område H.S.1 kommer genomföras till granskningen då det inkommit många synpunkter kopplat till påverkan på omkringliggande byar samt användningen av området. Vindbruksplanen är ett övergripande dokument och ska verka som underlag i beslut om etablering av vindkraft om en sådan förfrågan inkommer till kommunen. Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering av vindkraft utan pekar endast ut områden inom kommunen där vidare utredning kan ske. Mer djupgående utredningar om bland annat påverkan på djur- och naturliv samt landskapsbilden, buller och ljus kommer ske vid en potentiell ansökan. Säkerhetsavstånd till en vindkraftspark blir aktuellt att utreda utbredningen av vid en ansökan och är ingenting som vindbruksplanen analyserar.

av de ca 1.000 hektar skog byarna förfogar över på berget omfattas av planen. Skogsskiftena är många och små och har i generationer tillhört gårdar som fortfarande finns kvar och bedriver ett småskaligt skogsbruk av stort värde för den biologiska mångfalden. En vindkraftpark får starkt negativ inverkan på skogsbruket och den variationsrika natur som så många uppskattar. Djusaberget är en ovärderlig kulturmiljö för de som bor i närområdet och en etablering av ett antal vindkraftverk skulle ofrånkomligen leda till kraftiga intressekonflikter.	
Yttrande 199 Hej. Ser hur man vill bygga ut vindkraften i området runt vår bostad bla. Vi anser vindkraft vara ett stort misstag. Det är en enorm markförstörelse vid byggandet och förstör människors närområden med massor av mikroplaster som hamnar i jorden i djuren i vattnet och i oss människor. Som tar många 1000 år att bryta ner. Ljudet förstör människors och djurens sömn och ger en lågfrekvent störning i allt levande. Det är inte tillräckligt utrett vilka negativa effekter vindkraftverk har. Det bör göras innan man bygger ut mer. Våra hus tappar dessutom allt värde. Det är inte en lösning på energi problemet vi har!!	Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering av vindkraft utan visar på områden inom kommunen där vidare utredningar är lämplig. Vindbruksplanen ska verka som ett underlag för kommunens politiker, tjänstemän och medborgare att när en ansökan om etablering av vindkraft inkommer kunna ta välgrundade beslut. Det är av vikt att riktvärdena för buller vid bostäder inte överskrids samt att den generella påverkan på människor, djur och natur blir så liten som möjligt.
Yttrande 200 Hejsan, Jag har synpunkter på vindbruksplanen som är gjort för Hedemora kommun. Jag bor i Vikmanshyttan, ca 800 meter från kanten av ett område som pekats ut. Avståndet är på tok för nära. Efter att ha hört från folk som bor vid vindkraftverk är det dubbla avståndet för nära, de lider "trots" 1500 meter till närmsta vindkraftverk. Jag är orolig över att drabbas av både ljud och ljus. Vår familj är ofta ute i skogen och det främsta skälet till att vi köpte vårt hus är läget. Vi bor precis vid skogen, som med den här planen skulle bli helt förstörd. Skidspåret ligger jättenära, vilket också gör mig orolig ur säkerhetssynpunkt. Vindkraftverken kan på vintern slänga snö och is 500 meter bort, vilket skulle innebära en ren livsfara om man tex är ute i skogen med hunden. Jag är också orolig över att vår fastighet ska sjuka i värde så mycket att vi inte ens kan sälja och flytta någon annanstans om så vore fallet att dessa schabrak skulle komma. Förutom för min egen/familjens del är jag orolig för fåglar och andra djur som bor i skogen. Att det är mycket utlandsföretag som äger vindkraftverken gör mig orolig kring både återställandet av skogen samt möjligheten för dem att bara stänga av om de skulle få för sig det, vid tex krig (även om detta känns rätt osannolikt). Jag kan också tycka att det är för nära alla bondgårdar; jag vill inte äta lokal mat med mikroplaster i. För företagens skull, som lever på turism i Hedemora kommun skulle den här planen vara förödande. Gör om, gör rätt. Utöka avståndet till befolkning (med många meter, kilometer!).	En översyn av utredningsområde HS5 kommer genomföras till granskningen av förslaget då det inkommit många synpunkter kopplat till områdets närhet till Vikmanshyttan samt användningen av området. Säkerhetsavståndet till bostäder om 800 meter kommer analyseras till granskningen ifall det är något som behöver justeras. Vidare djupare analyser kopplat till påverkan på djur- och naturliv kommer ske i en potentiell ansökan, vindbruksplanen undersöker endast områdena på en övergripande nivå och fler utredningar kommer krävas om ett vindkraftsföretag inkommer med en ansökan om etablering.

Yttrande 201	
Jag vill lämna synpunkter på främst områdena kring Dormen och Grycken, men i generellt också hela Hedemora Kommun. Jag har valt att flytta till Hedemora kommun och bo utanför tätorten för det är så jag och vi andra som bor här vill leva. Naturen är en plats att återhämta sig i och jag vill bo någonstans där det är tyst och mörkt om natten. Att bygga vindparker är för mig en otroligt dålig idé. Det är stor miljöpåverkan på marken och alla arter som lever där bara för att bereda en grund. Sen blir det en miljöpåverkan när de relativt kortlivade snurrorna måste pensioneras och i nuläget så grävs de ner i marken för de går inte att återvinnas. Emellan så dödar de fåglar och fladdermöss med sitt snurrande. Skyddsavståndet på 800 meter känns som ett skämt. Med tanke på att snurrorna är så höga som de är och vissa av parkerna kommer att ha så pass höga snurror så det krävs blinkande ljus dygnet runt. På 800 meter kommer ljuset ändå att störa nattetid. För att inte tala om ljudet. Konstant snurrande av flera snurror tillsammans utgör ett buller. Vid Dormen ligger även 2 skolor som har barn där som också kommer att påverkas av det konstanta snurrandet. Hedemora kommun är en liten kommun och jag som bor i Kloster märker ett intresse av människor att flytta hit för bland annat Annaskolans skull eller den communitykänsla som finns både här och i Stjärnsund. Det är en otroligt fin trakt och det är så synd om den skulle försvinna på grund av att utländska företag skall exploatera den fina natur som finns här. Det finns studier som visar på att värdet på hus sjunker otroligt mycket i närheten av vindsnurror så jag undrar om Hedemora Kommun inte vill att det ska flytta in fler människor som på sikt kan bidra till kommunen både ekonomiskt och samhälleligt. Visst kommer markägarna tjäna pengar på snurrorna och det blir jobbomöjligheter vid vinparkerna men det är mest tillfälligt. Fler människor på lång sikt i kommunen måste vara något bättre att sträva efter. Jag undrar om kommunen funderat något alls på Solceller som har betydligt mindre påverkan gällande blinkande ljus och ljud?. Solceller alstrar även el på vintern vilket fastfrusna snurror inte gör. Kommer elen ens att finnas kvar i kommunen eller fortsätts det att exporteras och sen importeras igen? Hur tänker ni att djuren skall överleva kring dessa snurror? Nu är vi i detta välfärdssamhälle så van att förbruka den stora mängd el vi gör nu, men en tanke är väl att uppmuntra till minskad förbrukning eller varför inte satsa på att sätta solceller på de flesta hustak för att kunna ta tillvara elen på det sättet i stället. Att sätta snurror på landet bara för att det bor mindre antal människor där än i staden känns otroligt dåligt med tanke på att vi alla som bor här har valt att leva här för att det ger oss ett otroligt mervärde. Jag önskar att det kan respekteras och värnas om. Hedemora Kommun vill väl inte att folk ska flytta härifrån och att vi människor ska bo här ska få mindre livskvalitet på grund av ekonomi. Jag vill uppmuntra er att se över detta och se över andra alternativ.	Vindbruksplanen är ett övergripande dokument och ska verka som underlag i beslut om etablering av vindkraft om en sådan förfrågan inkommer till kommunen. Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering om vindkraft utan pekar endast ut områden inom kommunen där vidare utredning kan ske. En översyn av samtliga utredningsområden kommer ske till granskningen. Det har inkommit många synpunkter kopplat till Grycken, detta kommer analyseras vidare i kommande steg. Det är av vikt att så liten påverkan på människor, djur och natur sker i samband med en vindkraftsetablering därför är det viktigt för kommunen att få kunskap om hur områden inom kommunen används samt vilka skyddsvärden som finns på olika platser. En potentiell värdeminskning på de bostäder som hamnar nära vindparker är inget som denna vindbruksplan behandlar. Det är dock en viktig fråga för kommunen att ta ställning till och analysera när ett vindkraftsbolag inkommer med en förfrågan om vindkraftsetablering. Solcellsfrågan är ingenting som behandlas i vindbruksplanen. Utredningsområdena har tagits fram med hjälp av analyser där bland annat avstånd till bostäder, kulturvärden och större vägar tagits hänsyn till, se fullständig lista på s.12 i vindbruksplanen. Placeringen av områden har inte påverkats av antalet boende eller placerat långt från Hedemora tätort av annan anledning än att det finns minst konflikter inom dessa områden. Analysen har inte tagit med vandringsleder och liknande och det är därför av vikt att yttranden kring användning av områden inkommer till kommunen.

Yttrande 202	
Till Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen i Hedemora Synpunkter och frågor med anledning av Samråd om Vindbruksplan för Hedemora kommun. Annaskolan är en skola belägen i Dormsjö i Hedemora kommun. Skolan ligger naturskönt vid sjön Formen, och uppe på berget bakom sjön reser sig några stora vindkraftverk. De nya planerna på vindkraft innefattar ett antal betydligt större verk på andra sidan skolan. De är tänkta att ligga inne i skogen där eleverna regelbundet gör utflykter och exkursioner, och betydligt närmare skolan än de redan befintliga verken. Vi undrar vilken hänsyn som tagits till skolans verksamhet i den nya Vindbruksplanen då skolan inte finns omnämnd i planen. Vi undrar även hur planen ska ta hänsyn till skyddsavstånd till skolverksamheten och friluftslivet och kulturmiljön kring Dormsjö. Vi månar oss om skolans framtid och befarar att skolans attraktionsvärde kommer att minskas med storskalig vindindustri in på knuten. Vi funderar även över hur planen tar hänsyn till problemet med att vindkraftverk sprider mikroplaster innehållande PFAS och bisfenol A.	Det har inkommit flertal synpunkter kopplat till inringning av byar kring Dormsjö och Eret. Samtliga utredningsområden kommer ses över till granskningen av förslaget för att bland annat vidare undersöka risken för inringning. Det är av vikt att synpunkter kopplat till användningen av områden inkommer till kommunen då detta är aspekter som är svårare att beakta i en GIS-analys. I vindbruksplanen har ett avstånd om 800 meter till bostäder använts, i denna avståndsbedömning räknas även Annaskolan in. Något speciellt säkerhetsavstånd till skolor har inte tagits i planen. De fåtal mätningar och vetenskapliga studier som finns visar inte att vindkraftverk skulle vara en stor källa till utsläpp av mikroplast enligt Naturvårdsverket. Danska Miljöministeriet har gjort en studie på urlakning av PFAS och Bisfenol A från rotorblad: <i>Screenings-undersøgelse af udvaskning fra vindmøllevinger</i>, april 2023. Mycket små mängder kunde uppmätas men fortsatta studier rekommenderas då det inte säkert går att säga att rotorbladen inte avger ämnena. Hedemora kommun bevakar frågan.

Yttranden interaktiv karta

Område H.N.1	
Vi vill inte ha fler vindkraftverk som förfular och förstör naturen och vår unika skog.	Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering av vindkraft utan ska verka som ett underlag för kommunen för att kunna ta välgrundade beslut om ett vindkraftsföretag inkommer med en förfrågan om etablering.
Det här är bästa området för utbyggnad av vindkraft i Hedemora kommun	Noteras.
HN 1 OK, men ta bort någon km av södra området så det blir längre bort från Engelsfors	Noteras. En översyn av utbredningen på utredningsområdena kommer göras till granskningen.

Jag bor i Engelsfors och vi blir inringade av vindkraftsverk om detta område finns med i planen. Vid samrådsmötet framgick att inringning inte ska vara möjligt m h t vad som sades om Garpenberg. Vidare . Har ni klart med luftlederna som finns? Transportstyrelsen äger frågan. Säger försvaret nej, då är det nej.	Ett av vindbruksplanens syften är att undvika omringning. Utbredningen av området kommer ses över till granskningen för att detta ska undvikas. Försvarmakten har fått möjlighet att yttra sig under samrådet. Mer detaljerad analys gör de samt länsstyrelsen vid en tillståndsansökan och är ingenting denna vindbruksplan behandlar.
då vi har hus i ängelsfors byn så riskerar vi att bli omringade av vindsnurror om detta ska byggas här , vi har redan vindkraft utbyggt här i och med Riskebo vindkraftpark det räcker med detta i denna del av Hedemora kommun	Se svar ovan.
Skippa hela HN 1, så blir vi inte inringade vi som bor i Engelsfors. Utnyttja HN2 på så sätt att vi inte blir inringade! Max 200 m	Se svar ovan.
HN1.Lenlövs fäbod. Dålig information till fritidhusägare som inte bor permanent i komunen. Fäbodboende dels av äldre personer kommer att reagera på ett väldigt negativt.Dels estetiskt och troligen på ljudnivån som bekanta från Engelsfors och Born kan bekräfta.Hur påverkas fiske och jakt även fågellivet.Vi är emot nämnd exploatering.Med vänlig hälsning LENLÖVEN.	Fäbodar är beaktade i analysen som utbredningen om utredningsområdena grundar sig på. En översyn av området kommer göras till granskningen då det inkommit en del synpunkter kring buller och inringning. Till samrådet annonserade kommunen i Södra Dalarnes tidning samt Lokalt i Hedemora & Säter. Vi kommer se över hur vi kan nå ut bättre till granskningen.
Befintliga byggda 7st verk vid Riskebo, växlelådsljud hörs vid låg vind och samtliga syns från vår fastighet vid Hornsjön avstånd ca 5,5km från Riskebo, vi vill alltså INTE att H.N.1 ska se som utbyggnads plan för vindkraft	En översyn av HN1 kommer göras till granskningen då det inkommit en del yttranden kopplat till buller och inringning.
Ärende angående vindbruksplanen Hedemora kommun område HN1 Lenlövs fäbod. Tycker att informationen om ärendet är dåligt till ägare av fritidshuset som bor utanför Hedemora kommun. Därav dålig upplutning från vårt område.	Se svar ovan angående Lenlövs fäbodar. Djur- och naturlivet ska påverkas så lite som möjligt, vidare djupare utredningar kopplat till detta sker vid en tillståndsansökan.

Ägare och boende till fritidshusen är äldre och skulle må dåligt rent estetiskt av dessa vindkraftverk och vilket ljud som blir av propeller och växellåda. Hur mycket störs fågellivet, fisket och jakten? Värdet på fastigheterna sjunker och vilken köpare vill ha vindkraftverk som utsikt.	
Synpunkter gällande området norra spetsen Hedemora kommun, H.N.1 Från bla. fastighet Borns Kronopark 1:9 hörs och syns befintliga samtliga 7st verk Riskebo. Avståndet är ca + 5,5km. Störande ljudet uppfattas som växellådsljud och hörs igenom vid vindstilla eller lite vind, ja då man vill vistas utomhus. Störande ljuset består av vitt blixtljus på de verk som ligger i ytterkant av Riskebo , de inre lyser med rött fast sken. Området H.N.1 norra spetsen kommunen anser vi inte att lämpar sig för en vindkrafts etablering. Dessa höga verk, uppåt 280meter + höjden där dessa etableras, kommer dominera landskapet, natt som dag. Sjösystem och djurliv kommer att påverkas negativt. Kommer starkt negativt att påverka boende i detta område samt boende vid sjön Hyn, Edsken, Engelsfors och Hofors. Alltså, ingen vindkraftsetablering i område H.N.1 norra spetsen Hedemora kommun!	En översyn av HN1 kommer göras till granskningen då det inkommit en del yttranden kopplat till buller och inringning. Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering av vindkraft utan ska verka som ett underlag för kommunen om ett vindkraftsföretag inkommer med en förfrågan om etablering. Ett av vindbruksplanens syften är att peka ut områden där vindkraften skulle ge så liten påverkan på landskapsbilden som möjligt. Ljusbuller är ingenting som denna vindbruksplan behandlar men är en viktig fråga att analysera vid en tillståndsansökan när placeringen av verk är fastställd.
Vi har en fastighet inom området H.N.1 Etableringsförslaget kommer påverka området samt även närliggande områden, Hofors, Edsken, Engelsfors, Hyn mycket negativt. Därav inget etablerings område i detta område H.N.1, mvh xx xxx	Se svar ovan.
Hej! Av en bekant fick jag höra om Hedemora kommuns Vindbruksplan. Som naturvän hajade jag till på områdenas storlek och omfattning. När vindkraftsverken väl är på plats finns det ingen återvändo. Jag bor i Tyskland och när jag är i Sverige på besök och semester rör mig mycket i skog och mark. Speciellt gärna vistas jag i norra delarna av Hedemora Kommun. Det är just områdena där områdena N.O.1 och N.O.2 finns markerade. Det är i egenskap av turist och besökare, som jag vill lämna synpunkter. Vindkraft i all ära, det behövs för en bra mix av vår energiproduktion. Allteftersom fler vindkraftsparker växer upp som gigantiska svampar ur jorden, måste enligt min mening, även tas hänsyn till vad vi offrar för detta energislag. o För oöverskådlig tid förändras horisonten – Känslan av oändlig natur är försvunnen.	En översyn av utredningsområdet kommer göras till granskningen. Djupare utredningar kopplat till buller, påverkan på landskapet och skuggbildningar görs vid en tillståndsansökan. Vindbruksplanen är ett övergripande dokument där områden lämpliga för vidare utredning redovisas.

o Vinande ljud från rotorbladen och brummande från generatorerna kommer att överrösta naturens egna ljud och dess tystnad. o Skuggor på flera kilometer kommer att störa människor och djur, speciellt vinter	
Tillbringar stor del av min fritid i detta område, vill inte att vindkraftverk ska byggas i detta område, xx	Utredningsområdet kommer ses över till granskningen då det inkommit en del synpunkter kopplat till användningen av området, buller samt inringning.
Det är ytterst beklämmande att man som Hoforsbo endast av en slump i dag får reda på att ni planerar att bombardera era absolut nordligaste spets av er kommun med vindkraft områden. Hur har ni skött er dialog med Hofors kommun och dess innevånare? Hur kan det komma att ni planerar att bygga era största parker endast 7km ifrån Hofors Centrum men 37 km ert eget centrum? Mycket tragiskt för oss i Hofors kommun. Det är vi som blir drabbade av ert irriterande ljud och ljus och inte minst förströrda vyer och solnedgångar. Flytta ner dessa industriområden till ert område norr om ert centrum. Intressant är också att 11st av era planer ligger på kommungränsen, varför kan man undra?	Utredningsområdena har pekats ut med hjälp av en analys där bland annat närheten till bebyggelse och kulturvärden vägts in. Att områden placerats närmare kommungräns beror på att färre konflikter hittats där. En översyn av utredningsområdena kommer göras till granskningen. Hofors kommun har fått vindbruksplanen på remiss och lämnat ett yttrande. Inför samrådet annonserade vi i Södra Dalarnes tidning samt Lokalt i Hedemora & Säter. Vi kommer till granskningen se över hur vi bättre kan nå ut till medborgare utanför kommunen.
Område H.N.2	
Högåsklack bör fredas från eventuell etablering av vindkraftverk då det är kommunens högsta punkt och det skulle istället anläggas ett utsiktstorn där i framtiden istället som turistattraktion, då det finns fina vägförbindelser dit och goda möjligheter till parkering i direkt anknytning.	Utbredningen av utredningsområde HN2 kommer ses över till granskningen.
Området kring denna punkt är enligt energimyndighetens vindkartering/vindbrukskollen ett område som har mer vindpotential än många andra områden inom HN2. Jag yrkar därför att området runt punkten inkluderas som möjligt exploateringsområde i vindbruksplanen. Som markägare i området motsätter jag mig inte detta.	Utbredningen av utredningsområdet kommer ses över till granskningen. Utbredningen har tagits fram med hjälp av en GIS-analys där olika värden analyserats. Därför kan områden med bra vindförhållanden ha blivit uteslutna då andra konflikter kan finnas inom området. Detta kommer ses över till granskningen.

Område H.N.3	
otrolig naturförstörelse att bygga här	Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering av vindkraft utan ska verka som ett underlag för kommunen att kunna ta välgrundade beslut om ett vindkraftsföretag inkommer med en fråga om etablering. Det är av vikt att djur- och naturlivet tas hänsyn till och utreds vid en tillståndsansökan.
Negativ. Utifrån bergets höjd och vindkraftverkets höjd, är risken stor att det kommer att ses (och höras) och därmed störa utsikten och friden för oss som bor i Nyberget Sätters kommun. Att slå upp vindkraftverk i detta område skulle drastigt försämma för oss som bor här som värdesätter naturen och lugnet.	Utbredningen av område HN3 kommer ses över till granskningen då det inkommit flertal synpunkter kopplat till användningen av området samt påverkan på landskapsbilden.
Gör området något mindre, så boende i Vassbäcken och Ostbo blir så lite störd som möjligt.	Utbredningen av området kommer ses över till granskningen.
Hej! Ett vindkraftverk på östra sidan av H.N.3 kommer att påverka min fastighet negativt. Risk finns för skuggning förutom ljud och blinkande ljus. Jag ser vindkraftverken i Riskebo från min tomt vilka inte besvärar mig alls. Jag har inget emot vindkraft men tycker ändå att planen innehåller väl många områden lämpliga för vindkraft. Avgränsningarna för lämpliga områden kan göras betydligt snävare. När det gäller övriga industri	En översyn av samtliga utredningsområden kommer genomföras till granskningen. Buller och ljusbuller är någonting som analyseras närmare vid en tillståndsansökan. Säkerhetsavståndet till bebyggelse ska säkerställa att riktvärden för buller vid bostäder inte överskrids. En översyn av avståndet kommer genomföras till granskningen ifall några justering behöver genomföras.
Vindkraftverk i östra delen av H.N.3 påverkar min fastighet i Laggårbacken. Ett verk riskerar att skugga och störa med ljud och ljus om det ligger för nära. Jag har inget emot vindkraft och ser verken i Riskebo från min tomt med viss fascination, men tycker att planen har väl många lämpliga områden markerade. Avgränsningen kan vara betydligt snävare - det gäller trots allt ett slags industriområde. H.N.1 tycker jag är lämpligt för fler verk än de befintliga. Där ligger få fastigheter som kan störas och viss infrastruktur är på plats.	Se svar ovan.
På den östra delen av område HN3 finns en orienteringskarta samt att det finns uppmärskade leder. Uppförande av	En översyn av området kommer göras till granskningen då det under

vindkraftverk på området kommer att kraftigt försämra nyttjandet av området för fritidsaktiviteter. I dag besöks området frekvent.	samrådet inkommit flertal yttranden kopplat till nyttjandet av området.
Att anlägga Vindkraftverk på Kämpboberget vore olämligt pga av alla naturstigar som väldigt många människor i Långshyttan med omnejd uppskattar att vistas på. Det har lagts ner idiella krafter på att märka upp och vårda dessa stigar. Dessa nyttjas sommar som vinter och med isbildning på vindkraftverkens vingar är det en stor olycksfalls/dödsolycke risk när dessa isbitar kommer flygande genom luften.	Se svar ovan angående användningen av Kämpboberget. Iskastning är en viktig aspekt att ta hänsyn till. Detta är ingenting vindbruksplanen går in närmare på utan får hanteras vid en potentiell tillståndsansökan när placeringen av verk är bestämd.
Synpunkten gäller H.N.3, inte bara där min röda punkt är placerad. Anledningen är att det finns minst 2 vattentäckter på berget, dels en som förser ett 20-tal hushåll i Övre Myckelby och en som förser Amshyttans hushåll med vatten, då även dricksvatten inräknat. Att sätta upp en sådan anläggning som Ni vill där skulle med all sannolikhet förstöra dessa vattentäckter, med grävningar, sprängningar, vägbyggen, kabeldiken mm. Det skulle kunna få vårt vatten att sina eller helt enkelt bli förorenat, alltså ej tjänligt längre. Om det även finns andra byar mot Långshyttan, som får sitt vatten via sådana vattentäckter vet inte jag, men förhoppningsvis så skriver dom också in till Er. Uppe på berget finns även ett "myrområde" med olika typer av orkidéer och andra värdefulla områden, sumpskog mm, där det med all sannolikhet kommer att byggas vägar för att transportera material mm	Vattentäkterna tas hänsyn till i granskningsförslaget. Sällsynta och/eller fridlysta arter är ingenting som vindbruksplanen hanterar. Vindbruksplanen är ett övergripande dokument och ska verka som underlag för kommunen. Djupare analyser och utredningar kommer behöva genomföras vid en potentiell tillståndsansökan.
Att bygga vindkraftverk på HN3 som ligger söder om Långshyttan innebär att skuggningseffekten blir stor det är mycket olämpligt.	Utbredningen av utredningsområdet kommer ses över till granskningen för att minimera påverkan på boende och landskapsbild.
Område H.N.4	
Vi vill inte ha fler vindkraftverk som förfular och förstör naturen och vår unika skog.	Vindbruksplanen tar inte ställning till om vindkraftverk ska uppföras eller inte. Planen ska verka som ett beslutsunderlag för politiker, tjänstemän och medborgare om ett vindkraftsföretag inkommer med en ansökan om etablering. Det är då av vikt att analyser görs och hänsyn tas till djur- och naturliv samt landskapsbild.
Då Grycken redan är utbyggd med vindkraft i norr skapar utbyggnad i ytterligare väderstreck in omringningseffekt som	Utredningsområdena kring Stjärnsund och Grycken kommer

sänker Stjärnsundsbygdens attraktivitet som turistdestination och inflyttningsbygd.	ses över till granskningen då det inkommit flertal synpunkter kring omringning samt påverkan på Stjärnsunds attraktivitet som turistmål.
Hänvisar till Miljö- och samhällsbyggnadskontorets sammanträdesprotokoll från 2015-01-28 §4Yttrande om ansökan om tillstånd till Tjärns vindkraftpark. Påverkan Ljud och skuggpåverkan Gällande begränsningsvärden avseende ljudpåverkan vid bostäder, 40dB(A), samt gällande rekommendationer avseende skuggpåverkan vid bostäder, 8h/år (faktisk skuggtid) respektive 30h/år (teoretisk maximal skuggtid), kan innehållas. Sökande har i komplettering angett att det inte är möjligt att inte överskrida 35 dB(A) utomhus vid bostäder. Påverkan på landskapsbild Alla vindkraftverk skall förses med hindersbelysning i enlighet med gällande föreskrifter. Hindersbelysning kan ge upphov till visuell åverkan. Beroende på höjd är hindersbelysning blinkande röd eller vit. Kan dimmas ned under nattetid. Viss avskärmning kan anordnas för närområdet. Sökande är också positiv till att utreda möjligheten att tillämpa radarteknik som tillåter belysningen att vara nedsläckt när det inte finns luftfart inom ett säkerhetsavstånd från vindkraftverket. Begärd komplettering efterlyses ytterligare motiv för att Ballsberget skulle kvarstå som etableringsområde. Av kompletteringen framgår att viss hänsyn måste tas vid vägdragningar och upplagsplatser. Påverkan på natur- kultur- och fritidsintressen Vis Ballsbergets norra sida, Ballsmossen, är det hög fladdermusaktivitet. Det är också ett område med stora ekologiska värden. Spelplats för tjädern har funnits vid Ballsmossen. Vindkraftverk drar till sig insekter och det kan utgöra en risk för fladdermössen vid dessas födosök. Dalgången mellan Skällingberget och Ballsberget kommer troligtvis användas av fiskljuse vid födosök i Grycken. Bedömning/motivering Vid en sammanvägd bedömning föreslår miljö- och samhällsbyggnadsnämnden avstyrka etableringsområde 6 ur ansökan. Detta med hänsyn till risker för bland annat fladdermössen, naturvärdena invid och delvis på Ballsberget samt närheten till bebyggelse. De kompletteringar som begärdes och har redovisats förändrar inte uppfattningen att Ballsberget bör utgå ur ansökan. Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens beslut Miljö- och samhällsbyggnadsnämndens avstyrker etableringsområde 6 ur ansökan. Detta med hänsyn till risker för bland annat fladdermössen, naturvärdena invid och delvis på Ballsberget samt närheten till bebyggelsen. De kompletteringar som begärdes och har redovisats förändrar inte uppfattningen att Ballsberget bör utgå ur ansökan	Se svar ovan. Behovsstyrd hinderbelysning på kraftverk har tidigare beviljats av Transportstyrelsen men sedan ca 10 år tillbaka har inga nya ansökningar beviljats på grund av Försvarsmaktens avrådan med hänsyn till rikets säkerhet. Ett syfte med vindbruksplanen att minimera påverkan på närboende, frågan om hinderbelysningens påverkan på närboende bör därför undersökas vidare i en tillståndsansökan. Sällsynta och/eller fridlysta arter är ingenting som vindbruksplanen hanterar. Vindbruksplanen är ett övergripande dokument och ska verka som underlag för kommunen. Djupare analyser och utredningar kommer behöva genomföras vid en potentiell tillståndsansökan.
Det här området ligger alldeles för nära Stjärnsund.	Utbredningen av utredningsområdena i närhet av

	Stjärnsund kommer ses över till granskningen.
Område H.N.5	
vansinning!	Vindbruksplanen tar inte ställning till om vindkraftverk ska uppföras eller inte. Planen ska verka som ett beslutsunderlag för politiker, tjänstemän och medborgare om ett vindkraftsföretag inkommer med en ansökan om etablering. Utredningsområdena kommer ses över till granskningen.
Vi vill inte ha fler vindkraftverk som förfular och förstör miljön i våra unika vackra skogsmiljöer	Se svar ovan.
HN 5, bör göras något mindre. Blir för nära Berga och Samuelsdal annars.	Utbredningen av samtliga utredningsområden kommer ses över till granskningen av förslaget.
Belägen mitt i Husbyringen, vilket förstör eko-museumets landskapsbild. Området har även en hög andel frivilliga avsättningar vilket innebär skog med höga naturvärden.	Utredningsområdet kommer ses över till granskningen då det inkommit flertal synpunkter kopplat till användningen av och värden inom området.
Vinkraftverk på Kyrkberget skulle innebära en väldigt dominant blickfångare och en central punkt som skulle ha en negativ inverkan på inflyttning och dragningskraft på eventuell inflyttning i den regionen av kommunen.	En översyn av området kommer göras till granskningen då det inkommit flertal synpunkter kopplat till områdets påverkan på landskapsbilden.
De flesta människor som bor nära naturen har sina egna ställen där de finner ro. Alla berg och skogar är unika. Genom Vindbruksplanen ställer kommunen sina invånare mot varandra. Ska det området där flest protesterar, kan uttrycka sig och vågar skriva inte bli exploaterat?	Vindbruksplanen tar inte ställning till om vindkraftverk ska uppföras eller inte. Planen ska verka som ett beslutsunderlag för politiker, tjänstemän och medborgare om ett vindkraftsföretag inkommer med en ansökan om etablering. En översyn av samtliga utredningsområden kommer göras till granskningen. Alla yttranden som inkommer till kommunen tas i beaktande och politiken tar sedan beslut om vilka områden som ska finnas kvar i planen och vilka som bör tas bort.

Området ligger för nära byn Smedby, och en vacker sträcka av Dalälven. På Kyrkberget finns skog med höga naturvärden och fina friluftsmiljöer.	Utredningsområdet kommer ses över till granskningen då det inkommit flertal synpunkter kopplat till användningen av och värden inom området.
HN 5. Avståndet till Spjutbo och Nordbäcksbo för nära. Smala av nedre delen.	Utbredningen av området kommer ses över till granskningen.
Område H.N.6	
Då Grycken redan är utbyggd med vindkraft i norr skapar utbyggnad i ytterligare väderstreck en omringningseffekt som sänker Stjärnsundsbygdens attraktivitet som turistdestination och inflyttningsbygd.	Utredningsområden kring Stjärnsund och Grycken kommer ses över till granskningen då det inkommit flertal synpunkter kopplat till inringning samt Stjärnsunds attraktivitet som turistmål.
Det här området ligger alldeles för nära Stjärnsund, samt hyser skog med höga naturvärden.	Utbredningen av området kommer ses över till granskningen.
Område H.N.7	
HN7 Bör ha längre avstånd till Ingelsbo och Kättsbo	Utbredningen av området kommer ses över till granskningen. Det har inkommit flertal synpunkter från boende i närliggande byar, detta kommer analyseras vidare till granskningen så att påverkan på dessa minimeras.
Det aktuella området ligger nära skolor och bebyggelse som skulle påverkas i hög grad negativt av en vindkraftspark så nära. Kloster och Dormsjö är populära och attraktiva orter med sina höga kulturvärden och närhet till Annaskolan. Hitt flyttar man för att njuta av lugnet och få närhet till den sällsynt vackra naturen som omger området. En vindpark som lägger en konstant ljudmatta här skulle förstöra hela områdets höga attraktionsvärde för all framtid.	Utredningsområdet kommer ses över till granskningen då det inkommit flertal synpunkter kopplat till användningen av och värden inom området. Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering av vindkraft utan ska verka som ett beslutsunderlag för kommunen om ett vindkraftsföretag inkommer med en ansökan om etablering.
Område H.S.1	

HS 1. Ta bort den nedre delen.	Vi kommer att se över utredningsområdet till granskningen av förslaget.
HS 2 OK	Noteras.
Område H.S.2	
Det finns redan befintliga vindkraftverk som låter väldigt illa när vinden ligger på. Sindertäkten och Ehret är redan drabbade av dessa.	Utbredningen av utredningsområdet kommer ses över till granskningen.
HS 2 OK	Noteras.
Område H.S.3	
rekreation för stadsbor från nära och fjärran	Utredningsområdet kommer ses över till granskningen då det inkommit ett antal synpunkter kopplat till användningen av och värden inom området.
rekreationsområde för stadsbor. bör svamp o vandringsleder	Se svar ovan.
I området finns en markerad vandringsled som behöver beaktas vid ev etablering.	Se svar ovan.
HS3 OK	Noteras.
Hej. synpunkter från oss som bor på Bensåsen 18 i Garpenberg. Har idag kraftverk som står nära oss, 1300m till det närmaste. Dom som står är 150m höga, står nordväst om våran fastighet. När dom byggdes var det aldrig någon som frågade om våran synpunkt. Vi kan acceptera dom även om dom är störande. dom står ialla fall inte i den hälskande vindriktningen så man hör dom mest när det blåser norr ifrån. Det nya området ligger i en riktning som gör att vi kommer att höra dom mesta tiden. Vi kommer också att ligga i skuggan av kraftverken och 800 meters avstånd till ett kraftverk som är högre än nuvarande ser jag inte som något som fungerar. Skulle vilja se verkens höjd x 10 i avstånd. Är även orolig för de vita blinkljusen; att de reflekteras i molnen och lyser upp dimman. Vi är rädda att det inte kommer att vara möjligt att bo så nära och att värdet på vår fastighet kommer att sjunka som en sten. Vi har redan kraftverk i närheten, så vi kommer att bli inringade av olika vindkraftparker. Mvh familjen xxx	Utbredningen av områdena i närhet av er fastighet kommer ses över till granskningen. Ett av vindbruksplanens syfte är att peka ut områden där vidare utredning kan ske och där påverkan på närboende blir så liten som möjligt. Planen vill även undvika inringning. Buller och ljusbuller analyseras djupare i en tillståndsansökan. Säkerhetsavståndet om 800 meter till bostäder kommer analyseras vidare ifall det på vissa platser behöver justeras.
Område H.S.4	
HS 4. Smala av nedre delen så det blir längre till bebyggelse	Utredningsområdet kommer ses över till granskningen.
Område H.S.5	

HS 5 Ok 3 km till vikmanshyttan	Noteras.
1. Jag äger en fastighet, Jälkarbyn 44:3, med ett stall, betande hästar och ett fritidshus i NÖ riktning 2. HS5 och närliggande områden nyttjas också både sommar och vinter till ridning, motion och rekreation till fots, skidor och på MTB. 3. I området finns också häckande och födosökande fåglar som tex. som bl.a. ormvråk och brun kärrhök. 4. Speciellt under våren passerar ett stort antal flyttfåglar som tex gäss, svanar och tranor mfl. De samlas då på åkrarna från Yttre Heden och ner mot Jälkarbyn och vidare i riktning mot Hedemora benämmt Finsta ängar.	Utbredningen av område HS5 kommer ses över till granskningen då det inkommit flertal synpunkter kopplat till användningen av området.
Område H.S.6	
Ett större antal nötkräkor häckar i området runt naturreservatet Hässlen. Se observationer i Artdatabasportalen och info hos Länsstyrelsen. De rör sig inom båda de markerade områdena. Alltså även upp mot Rafshytte Dammsjö. Viktigt att ta hänsyn till dessa. En ovanlig kultur- och naturmiljö finns runt Hässlens gamla finntorp i naturreservatet. Viktigt att miljön och upplevelsen av den inte påverkas negativt. Hässlen är ett av Garpenbergs och kommunens mest uppmärksammas reservat och genomkorsas dessutom av en vandringsled. I området finns även populära längdskidspår vintertid, där lokala företag gått in med pengar för utveckling. Bland annat efter Djupdalsvägen. Viktigt beakta påverkan för friluftslivet i området och t.ex. risken för iskast.	Utbredningen av utredningsområdet kommer ses över till granskningen då det inkommit ett antal yttranden kring användningen av området. Naturreservat har tagits hänsyn till i analysen som utredningsområdena grundar sig på. Det är av vikt att yttranden likt denna inkommer då kommunen får kunskap om hur områden i kommunen används.
HS 6. Ta bort en del av nedre delen för att få längre avstånd till bebyggelse	Utbredningen av området kommer ses över till granskningen då det inkommit flertal synpunkter kopplat till närheten till bebyggelse samt användningen av området.
här ligger en idrotts anläggning	Se svar ovan.
idrots anläggning	Se svar ovan.
Skidspår	Se svar ovan.
natur reservat hässlen där norra Europas nordligaste hassel bestånd finns + fågeln nötkräkan	Utredningsområdet kommer ses över till granskningen, detta kommer tas med i analysen som görs till granskningen.
slu provrutor	Noteras.

Område H.S.7	
HS 7 OK	Noteras.
Vadå ingen bebyggelse i näheten, det ligger ju en hel by nedanför som kommer att bli påverkad	Utbredningen av området kommer ses över till granskningen då det inkommit flertal synpunkter kopplat till inringning och närhet till bebyggelse.
Vi bor i Jälkarbyn och vistas ofta i skogarna med bär- och svampplockning. Vi har besökt vindparken utanför Engelsfors och sett hur skogen har explo med breda vägar och enorma öppna fält för vindverken.	Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering av vindkraft utan ska verka som ett beslutsunderlag för kommunen om ett vindkraftsföretag inkommer med en ansökan om etablering. Samtliga utredningsområden kommer ses över till granskningen.
Denna plats är för nära boende. sedan har tranor haft boplatser där under många år vid lilla entjärnen.	Utbredningen av området kommer ses över till granskningen.
Område H.S.8	
Vi har vårt sommarhus på Stora Norn och kommer att se vindparken därifrån. Vackra berg och skogar kommer att bli förstörda av exploateringen.	Utredningsområdet kommer ses över till granskningen. Det är av vikt att potentiell kommande vindkraft inte har stor påverkan på Stora Norn. Säkerhetsavstånd och synlighet i landskapet kommer ses över till granskningen.
Vi har vårt sommarhus på Stora Norn och vindparken kommer	Se svar ovan.
Område H.S.9	
olämpligt område. för nära Norn. sedan stugägarna vid grycken blir störda av ljud. och värdeminskning på sina fastigheter .	Området kommer ses över till granskningen av förslaget. Riktvärdena för buller vid husfasad ska inte överskridas, detta är något som analyseras närmare i en tillståndsansökan. Värdeminskning är ingenting denna vindbruksplan tittar närmare på men är en viktig aspekt för kommunen att analysera och ta

	ställning till vid en potentiell kommande ansökan.
HS 9 OK men det saknas el-ledningar	Noteras. Var det finns eller inte finns elledningar i dagsläget är ingenting som denna vindbruksplan tar hänsyn till utan det är någonting som behöver utredas vidare i en tillståndsprocess.
Vi åker	Noteras.
Vi åker den här vägen flera gånger i veckan och är ute i skog och mark. Vi har sett hur det ser ut när skogen röjs för vindparker och det vill vi inte uppleva. Det kommer aldrig kunna återställas när dom har rostat ner.	Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering av vindkraft utan ska verka som ett beslutsunderlag för kommunen om ett vindkraftsföretag inkommer med en ansökan om etablering. Utbredningen av samtliga utredningsområden kommer ses över till granskningen av förslaget och då kommer hänsyn tas till inkomna synpunkter.
Område H.S.10	
Det är mycket olämpligt område. Då det är känt att Vindparkerna släpper ut stora mängder microplaster och nanoplaster. sedan dom närmast boende kommer bli drabbade av ljud och det är även känt problem.	Utbredningen av området kommer ses över till granskningen. Ett av vindbruksplanens syften är att närboende ska påverkas i så liten utsträckning som möjligt. Riktvärdena för buller vid bostäder ska inte överskridas. Vindbruksplanen tar inga beslut om etablering av vindkraftparker utan pekar ut områden där vidare utredning är lämplig. I vidare utredning behöver buller, ljusbuller och utsläpp av plaster undersökas närmare.
HS 10 OK	Noteras.
I denna sjö häckar storlom. Enligt Vindvals rekommendationer ska kraftverk ha ett säkerhetsavstånd på 1 km mellan verk och strand på häckningssjöar. Därför bör det lämpliga vindbruksområdet krympa något i väster.	En översyn av utbredningen av området kommer ske till granskningen av förslaget.
Nyanläggning av vindkraftverk, vägar och kraftledningar bör undvikas i de områden som idag har en förhållandevis låg grad av fragmenterade naturmiljöer till följd av olika exploaterande anläggningar. Sådana områden finns främst i skogarna som sträcker sig mellan Stora Norn och Sjulsbo. Visserligen har ett intensivt skogsbruk medfört en betydande fragmenteringsprocess även här men området rymmer viktiga värden kopplade till	Vindbruksplanen pekar ut områden i kommunen där vidare utredning för vindkraft är lämplig. Vindkraften ska placeras på platser där den medför minimal påverkan på djur- och naturliv, människor och landskap. Djupare utredningar

ostördhet av betydelse för både människor och biologisk mångfald. Det är fråga om värden som idag kanske förbises men som bör skyddas för framtiden med hänsyn till behov som blir svåra att tillgodose om ökade störningar tillåts i området.	och analyser behöver ske i ett senare skede när ett bolag inkommer med en förfrågan om etablering. Utbredningen av utredningsområdena kommer ske till granskningen.
Av de områden som i vinbruksplanen utpekade som möjliga utbyggnadsområden för vindkraft bör H.S 10 Fanomaberget och Stora hagen därför plockas bort helt. Av ovan angivna skäl bör stor hänsyn tas till att följa den vilja som redan uttrycks i Hedemora kommuns översiktsplan för området i kommunens södra del som anges som "opåverkat".	Utbredningen av område HS10 kommer ses över till granskningen. Kommunen valde att ta med området i samrådsförslaget även om det ligger inom det i översiktsplanen utpekade opåverkade området då områdets värden som opåverkat har en svag beskrivning i översiktsplanen. Kommunen önskade därför få in yttranden över området. Vidare studier av värdet av det opåverkade området kommer göras till granskningen. Området kommer analyseras till granskningen för att se om det bör justeras.
Område H.S.11	
HS 11?	Utbredningen av samtliga utredningsområden kommer ses över till granskningen av förslaget.